Hak Kapısının
Sırlı Anahtarı

DUA

Dr. HİLAL & ABDULLAH KARA

Hak Kapısının
Sırlı Anahtarı

Dua

Hilal & Abdullah KARA

Hak Kapısının Sırlı Anahtarı

Dua

Hilal & Abdullah KARA

Hak Kapısının Sırlı Anahtarı
DUA

Editör
İsmail KAYAR

Kapak
Engin ÇİFTÇİ

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-278-398-0

Yayın Numarası
531

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Ocak 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1
34696 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.isikyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

BİRKAÇ SÖZ

Sonsuz rahmet sahibi olan Allah (celle celâluhû) yapılmasını emrettiği her ibadet ve taati yalnızca kendine kulluk vesilesi kılmamış, onların her birinde dünya ve ahiret saadetini kazandıracak eşsiz faydalar gizlemiştir. Her ibadeti, insanı düşmanlarına karşı koruyan, onlarla mücadelede destek olan, etrafındaki insanlarla ilişkilerini güzelleştiren, Rabbine yaklaştırıp kemâle erdiren ayrı bir terbiye okulu kılmıştır. Âyet-i kerîmeler ile bunlara işaret buyuran Allah (celle celâluhû) namaz için:

"*Şüphesiz ki namaz (insanı terbiye ederek) hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.*" (Ankebut, 29/45)

Oruç hakkında: "*...Umulur ki, sakınıp takvaya erer (bilinçlenip korunursunuz.)*" (Bakara, 2/183)

Dua için: "*De ki: Duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?*" (Furkan, 25/77) buyurmuştur.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ise:

"Dua mü'minin silahı, dinin direği, yer ve göğün nurudur."[1]

"En şerefli ibadet duadır."[2]

"Dua rahmetin anahtarıdır. Kendisine dua kapısı açılan kişiye rahmet kapıları açılmıştır."[3]

---

1 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3117.

2 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3115.

3 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3116-3129.

"Dua belayı önler."[4] gibi hadisler ile bin bir esrar içinde saklanan duanın insanı kemâle götüren eşsiz bir terbiye okulu olduğuna işaret buyurmuştur.

Dua, bir çıkış ve iniştir. Kul dua etmek üzere Rabbine yönelerek onun huzuruna çıkıp Miracını gerçekleştirir. Kalbini aydınlatarak Rabbinin yüceliğini ve kullarına bahşettiği nimetleri müşâhede eder. Diğer taraftan nefsinin derinliklerine inerek, nefs-i emmâresinin kötülüğü emrettiğini görür. Duygularının hakikatini anlar.

Hayat yolculuğunda kişiye yol arkadaşlığı yapan nefis, duygularla kendini gösterir. Duygular insana kemâle ulaşması, dünya ve ahiret saadetini kazanması için bahşedilmiştir. Doğru, yerli yerinde ve ölçülü kullanıldığında insanı hayal edemeyeceği maddî manevî nimetlerle buluşturur. Yanlış yerde, yanlış şekilde kullanılır da kantarın topuzu kaçırılırsa kişinin kâbusu olur.

Kişi arzularını hemen yerine getirmez, onları İslâm terazisine vurur, uymazsa nefsi ile mücadele edip arzularına gem vurup nefsini terbiye eder. Yaptıklarından dolayı onu kınar. Yanlışlarını kavratarak, nur denizinde yıkayıp temizler. Rabbinin lütfu ile nefsi kötü duygulardan arınıp itminana erer. Cemali seyrettiren aşk kıvılcımları çakar kalbinde. Gönlüne Allah sevgisinin tohumları ekilir.

Nefsi ile mücadelede dua onun en büyük destekçisidir. Yolunu kaybettiğinde, arzularına yenik düştüğü her demde duaya sarılıp Rabbine sığınır. Her dua ile kalbindeki iman ve aşk tohumları hayat bulur. Filiz verir, büyüdükçe büyüyüp Mi'rac'a yükselir. Dal budak salar, *Seyr ilallah*'tan *Seyr fillah*'a ölünceye kadar, seyrine devam eder.

Duyguları yoğunlaştığında her zaman farkında olmadığı pek çok şeyi görür. Öfkesinin kin ve nefrete, sevgisinin tutkuya, cömertliğinin israfa dönüştüğünü fark eder. Duygularının olumlu

---

4 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3121.

ve olumsuz yönlerini tanır. Kendisine bahşedilen o güzel duyguları kâbusu hâline dönüştürdüğünü görünce "*Sana gelen iyilik Allah'tandır. Başına gelen kötülük ise nefsindendir.*" (Nisâ, 4/79) âyetinin manasını anlar. Yüzleştiği cezanın hâşâ Allah'ın zulmünden değil nefsine zulmettiğinden kaynaklandığını kavrar.[5]

Bu seyir ona kendini tanıtır. Aslında ne kadar aciz, desteğe muhtaç, yalnız, korkak, kendisini her an felakete sürükleyecek duygular içinde olduğunu fark eder. "*Bir kötülük işlediklerinde veya nefislerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlarlar…*" (Âl-i İmrân, 3/135); "*Yeryüzü bütün genişliğine rağmen dar gelir. Vicdanları kendilerini sıktıkça sıkar. Allah'tan yine Allah'a sığınmaktan başka çare olmadığını anlarlar.*" (Tevbe, 9/118) âyetlerinin anlamını kavrar. Allah'ın sonsuz güç ve kudretini, her şeyi bilip gördüğünü anlar; merhamet, sevgi ve gazabının bilincine varır.

Nefsin kötülükleri emrettiğini fark eder. Hz. Yunus (aleyhisselâm) gibi "*Nefsimi temize çıkarmam. Şüphesiz ki nefis -Rabbimin merhamet edip korudukları hariç- kötülüğü emreder.*" (Yusuf, 12/53) der. Artık ancak nefsinin kötülüklerinden korunmakla kurtuluşa ereceğini anlamıştır.[6] Onu temize çıkarıp da her arzusunun peşinden koşmayı terk eder. Bilir ki "*Bir toplum kendini değiştirmedikçe Allah'ta onları değiştirmez.*" (Ra'd, 13/11)

Bir taraftan fiili dua ile nefsinin kötülüklerinden arınmaya çalışırken diğer taraftan da ellerini semâya kaldırıp "*Rabbimiz! Biz nefislerimize zulmettik. Eğer bizi affetmez ve merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan oluruz.*" (A'râf, 7/23) diye dua dua Allah'a yalvarır.

Artık nefsinin yaptıklarının esiri olduğunu[7] ve bir gün kendisine "*Kitabını oku! Bugün sana hesap sorucu olarak kendi nefsin yeter.*" (İsrâ, 17/14) deneceğini kesin olarak bilmektedir.

---

5 Ankebut, 29/40.

6 Haşr, 59/9.

7 Müddessir, 74/38.

Bundan sonra, "*Kim Rabbinin makamından korkar ve nefsinin kötü arzularından uzaklaşırsa, şüphesiz cennet onun için yegâne barınaktır.*" (Nâzi'ât, 79/40) âyetini kalbine nakşeder. "*Kendini kınayan nefse yemin ederim.*" (Kıyamet, 75/2) âyetinin işareti ile yaptıklarından dolayı nefsini kınar. İşte o zaman, nefis mücadelesinde ciddi mesafeler kat ettiğini fark eder. Artık kalbinin pencereleri açılmış ayağını kaydıran fısıltıların nereden geldiğini ve duygularının rengini seçmeye başlamıştır.

"*Nefis ve ona bir takım kabiliyetler verip de iyilik ve kötülükleri ilham edene yemin ederim ki, nefsi kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiş, onu kötülüklere gömen ziyana ermiştir.*" (Şems, 91/7-10)

Artık yol ayrımına gelmiştir. Ya nefsinin arzularına boyun eğecek veya Rabbine sığınıp dua dua yalvararak bıkıp usanmadan onu terbiye etmeye devam edecek. Sonunda,

"*Ey itminana eren nefis! Sen Rabbinden Rabbin de senden razı olarak ona dön*" (Fecr, 89/27.) hitabına mazhar olarak ebedî kurtuluşa erecektir.

Âhiru da'vânâ enilhamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

Hilal & Abdullah Kara

30.04.2010 / Viyana

DUA İKLİMİ

Dua, kulun Rabbinden yardım istemesi, ona sığınıp en içten duygularla yalvarmasıdır. Gün içinde her an etrafını saran bin bir tehlike ile burun buruna gelme ihtimali olan insan, korkularından hiçbir zaman emin olamaz. Bu hâl, hayatının sonuna kadar kişiyi bir gölge gibi takip eder. Durumun farkında olan insan kaygılanır. Kendisini her an koruyup kollayacak güvenli bir mercie ihtiyaç duyar.

Bu merci kimdir?

Kişi, başı sıkıştığında kimden yardım isteyecektir?

Elbette bu, her şeye gücü ve kudreti yeten kâinatın yegâne hâkimi Allah'tır (celle celâluhû). Samimi bir kalple ona sığınan kişiler tüm tehlikelerden korunarak emin olurlar. Bunu yüzyıllarca tecrübe ederek öğrenen insan, başı sıkıştıkça ellerini açar, büyük bir samimiyetle Allah'a yalvarır.

Kur'ân onun bu hâlini şöyle tasvir eder:

"...Çaresiz kalıp Kendisine yalvaran insanın duasını kabul edip sıkıntısını gideren... Allah'tır." (Neml, 27/62)

İnsanoğlunun arzuları ve ihtiyaçları bitip tükenmek bilmez.

Bir şeyi elde edince başka bir şeyi, onu yakalayınca başka bir şeyi isteyip durur. Onun bu sonsuz arzu ve isteklerini ancak sonsuz kuvvet ve kudret sahibi Allah (celle celâluhû) karşılayabilir. Yeter ki insan elini açtığında bütün kalbi ile ona yönelmiş olabilsin.

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Ensar'dan biri evinde yiyecek bir şey kalmadığını gördü. Ev halkı açlıktan kıvranıyordu. Yiyecek bir şey bulurum ümidi ile dışarı çıktı. O, vadiye doğru giderken hanımı büyük bir içtenlikle:

– Allah'ım! Bize hamur karıp ekmek pişirecek rızk ver, diye dua etti. Bir süre sonra kendi kendine:

– Komşular hâlimizi, evde yiyecek olmadığını bilmesinler. Kalkıp tandırı yakayım, onun dumanından ve değirmenin sesinden ekmek pişirdiğimi sansınlar, dedi. Kalktı tandırı yaktı. Sonra değirmeni çevirmeye başladı.

Evin hanımı bunu yaparken yiyecek arayan eşi hiç bir şey bulamamıştı. Gezmekten yorgun düşünce geri döndü. Eve yaklaştığında şaşırdı. İçerden el değirmeninin sesi geliyordu. Merakla yaklaştı. Kapıya vurdu. Evin hanımı eşinin geldiğini fark edince yanlış yaptığını düşündü.

– Ben ne yaptım! Eşim ekmek pişirdiğimi sanıp ümitlenecek. Şimdi kapıyı nasıl açacağım? Eşime nasıl evde yiyecek bir şey yok diyeceğim, diye üzülüp kaygılandı. Artık olan olmuş, yapacak bir şey yoktu. Kalkıp kapıyı açtı. Kapı açılır açılmaz eşi:

– Ne pişiriyorsun, diye sordu. Hanımı utana sıkıla gerçeği anlattı. Ama bilmediği bir şey vardı. Kocasını yolcu ettikten sonra samimiyetle yaptığı duayı Allah Teâlâ kabul buyurmuştu.

Konuşurlarken el değirmeninin hâlâ dönmeye devam ettiğini duydular. Hayretle içeriye koştular. Gördükleri manzara onları şaşkına çevirmişti. Değirmen un öğütüyordu. Hayretler içinde

evde ne kadar kap varsa el değirmeninin yanına getirdiler. Hepsi unla doldu. Tandırın başına koştular. Orada ekmek doluydu. Rabbine hamd eden ev halkı, kapları dolduktan sonra el değirmenini kaldırdı, etrafı süpürüp temizledi.

Şaşkınlığını üzerinden atamayan sahabe karnını doyurur doyurmaz doğruca Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gitti. Durumu olduğu gibi anlattı. Sahabeyi dinleyen Allah Resûlü:

– Değirmeni ne yaptınız, diye sordu. Sahabe:

– Kaldırıp yerine koyduk, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Kaldırmasaydınız kıyamete kadar dönmeye devam ederdi, buyurdu.[8]

Duadan yüz çeviren kişi iflah olmaz. İnsan genelde gaflete daldığında duayı bırakır. Gaflette Allah'tan uzaklaştığı için kendisini güçlü, her şeyi çözebilirim noktasında görür. Bu durum felâketin işaretidir. Kişi kendini yeterli görme gafletine düştüğü an hüsrana uğrar. Çözüm için çırpınsa da başaramaz.

"*Gerçek şu ki, insan kendini yeterli görerek azar. Kuşkusuz dönüş Rabbinedir.*" (Alak, 96/6-8)

İnsan çevresi ile yoğun münasebetleri olan bir varlıktır. Bu münasebetler, kendi ya da karşı tarafın tavırları yüzünden sık sık kırılma ve kopma noktasına gelir. Çözüm için başvurulan tüm çareler tükenir, acz içinde kıvranırken kurtuluş için merci arar. Kendini büyük görmenin sebep olduğu gaflet, ona başvuracağı merciin Allah olduğunu unutturmuştur. Peygamberine vahiy göndererek kulunu gafletten kurtarmak isteyen Allah, "*Ben'den isteğin icabet edeyim. Büyüklük taslayarak bana ibadet etmekten yüz çevirenler aşağılanarak cehenneme gireceklerdir.*" buyurur. (Ğâfir, 40/60)

Ayetin manasını çok iyi kavrayan sahabiler her konuda Allah'a

---

8 Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/105.

dua eder, isteme konusunda asla tereddüt etmezlerdi. Onlardan biri olan Abdullah b. Ömer:

"İşlerimi yaparken, her hususta Allah'a dua ederim. Hatta bineğimin yürüyüşünü kolaylaştırması için bile. Bunun karşılığını alır, dualarımın sonunda her zaman beni sevindiren şeylerle karşılaşırım.

Evimden çıktığım zaman mutlaka; 'Allah'ım! Beni insanların kötülüklerinden, insanları da benim kötülüklerimden koru!' diye dua ederim." demektedir.[9]

Suffe öğrencilerinden Vâsile b. Eskâ (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Ramazan aylarından birinde Suffe'de bulunuyordum. Sahabiler iftara yakın yanımıza gelir, bizi birer ikişer yanlarına alır, evlerine götürür, yemek ikram ederlerdi. Ramazanın ilerleyen günlerinde bir akşam nasılsa hiç kimse bizi iftara götürmedi. Ertesi gün aç olarak oruç tuttuk. İkinci akşam yine gelen olmadı. Açlıktan bitap düşünce Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) giderek durumumuzu anlattık. Hâlimize çok üzülen Allah Resûlü, eşlerinin evlerine tek tek haber göndererek yiyecek olup olmadığını sordurdu. Eşleri yemin ederek, yiyecek hiçbir şey olmadığını hatta dün kendilerinin de bir lokma dahi yemek yemediğini söylediler. Allah Resûlü bize:

– Toplanın, buyurdu. Bir araya toplanınca:

"*Allah'ım! Senin fazlın ve rahmetinden istiyoruz. Her şey senin elindedir. Senden başkasının hiçbir şeye gücü yetmez.*" buyurarak bizim için dua etti.

Çok geçmeden bir adam Allah Resûlü'nün huzuruna girmek için izin istedi. İçeri girdiğinde kızarmış bir koyun ve ekmek getirdiğini gördük. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) koyunu bizim önümüze koymasını istedi. Biz de oturup doyana kadar yedik. Hz. Peygamber bize dönerek:

---

9 Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 628.

– Allah'ın fazlı ve rahmetinden istedik. Zira o rahmetini katında bizim için saklamıştır, buyurdu."[10]

Dua, kulun Rabbine çağrısı, ihlâs ve samimiyetle yakarışı, hâlini arzı, semâlar ötesine yönelişi, naz, niyaz ve iç dökmesidir. Tıpkı sahabe hanımlarından Ümmü Şerik gibi: İşte onun ibretâmiz hikâyesi:

Bütün Müslümanlar Medine'ye hicret ettiği hâlde Ümmü Şerik (radıyallahu anhâ) bunu başaramamıştı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve Müslümanlar ile birlikte olma özlemi iyice artınca Medine'ye hicret etmeye karar verdi. Ancak o kadar yolu tek başına gidemezdi. Fakat yol arkadaşı da bulamamıştı. Sonunda özlemi galip geldi, hazırlığını yaparak yola çıktı. Yola devam ederken arkadaş bulacağını ümit ediyordu. Yolda, aynı istikamete doğru giden, Yahudi bir aile ile karşılaştı. Selam verip kendini tanıttı. Yahudi:

– Burada ne yapıyorsun, diye sordu. Ümmü Şerik:

– Medine'ye gitmek için yol arkadaşı arıyorum, dedi. Adam:

– Biz de o tarafa doğru gidiyoruz, dedi. Ümmü Şerik:

– Size arkadaşlık edebilir miyim, diye sordu. Yahudi:

– Olur, dedi. Yol arkadaşı bulunca rahatlayan Annemiz:

– Biraz bekleyin! Yolda susuz kalmamak için kaplarımı iyice doldurayım, dedi. Kötü niyetli adam:

– Gerek yok bizde yeterince su var, deyince Ümmü Şerik şüphelense de daha ilk anda yol arkadaşlarına güvensizlik ithamında bulunmak istemedi. Yanındaki sudan başka su almadan aileye katılıp yola devam etti. Birkaç gün sonra suyu bitti. Ramazan ayı olduğu için o gün oruç tutmuştu. Bunu bilen Yahudi, Ümmü Şerik'i dininden döndürmek için fırsat yakaladığını düşünüyordu. Eşine sıkı sıkı tembih ederek:

---

10 Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 2/22.

– Sakın ona su verme! Eğer verirsen sana yapacağımı bilirim, diye tehdit etti. Akşam olunca sofra kuran Yahudi aile:

– Ey Ümmü Şerik! Sofraya gel, akşam yemeğini birlikte yiyelim, dediler. Gün boyunca güneşin altında kalan Annemiz çok susamıştı. Yahudi'ye:

– Bende de su kalmadı, diyerek su istedi. Yahudi onun susuzluğa dayanamayacak bir hâle geldiğini görünce:

– Sana bir damla bile su vermeyeceğim. Ancak dininden dönersen istediğin kadar su veririm, dedi. Ümmü Şerik Yahudi'ye kızarak:

– Allah seni hayra erdirsin! Benimle yol arkadaşlığını kabul ettin, su almama engel oldun. Şimdi de kalkmış bana "Sana bir damla bile su vermeyeceğim!" diyorsun. Allah bana hidayet verdikten sonra ne olursa olsun asla dinimden dönmeyeceğim, diye haykırdı ve onların yanından ayrılıp devesinin bulunduğu yere gitti. Boynunu bükerek sessizce hâlini Rabbine arz etti. Başını devesine yaslayarak öylece uykuya daldı.

Ümmü Şerik'in (radıyallahu anhâ) yakarışı yerini bulmuş, Rabbi duasını kabul etmişti. Ümmü Şerik der ki:

"Yanağıma değen su kabının soğukluğu ile uyandım. Başımı kaldırdığımda yanı başımda bir kap vardı. İçinde de kardan beyaz, baldan tatlı bir su. Hemen kanıncaya kadar sudan içtim. Sonra bütün kaplarımı doldurdum. Su ile işim bittiğinde su damlacıkları gözlerimin önünde gökyüzüne doğru yükselip gözden kayboldu. Sonra tekrar yattım. Sabah olunca Yahudi fikrimin değişip değişmediğini öğrenmek için yanıma geldi. Beni rahatlamış görünce şaşırdı:

– Bu ne hâl! Susuzluğun gitmiş gibi duruyorsun?

– Evet, Allah beni suya kandırdı, dedim.

Yahudi bana inanmadı, benimle eğlenerek:

– Su nereden geldi? Yoksa gökten mi indi?

– Evet! Vallahi Allah gökten bana su indirdi. Sudan kana kana içip kaplarımı doldurduktan sonra, su tekrar göğe çekildi.

Yahudi hâlâ bana inanmıyordu. Hanımının acıyarak bana gizlice su verdiğini düşündü. Kızarak eşinin yanına koştu.

– Akşam senin bu kadına su verdiğini duydum. Ona su vermeyeceksin dememiş miydim, diyerek ağzından söz almaya çalıştı. Ancak hiç bir şeyden haberi olmayan hanımı:

– Vallahi ben ona su vermedim, dedi.

Yahudi iyice şaşırdı, eşine inanmadı. Gidip su kırbalarını ve kapları tek tek kontrol etti. Hepsi olduğu gibi yerinde duruyordu. Ümmü Şerik'in sözlerinin doğruluğunu anlayan Yahudi, suspus oldu. Bir daha onunla uğraşmadı. Onu Medine'ye kadar götürüp bıraktı."[11]

Dua, günaha dalan kulun yanlış yolda seyrettiğinin farkına varması, pişmanlık duyarak Allah'a yönelmesidir. Nedamet ateşinin kalbini yakması, gözlerinden boşanan yaşların yağmur olup çoraklaşan kalbini sulaması, ırmak olup cehennem ateşini söndürmek üzere istikbâle akmasıdır.

Bu yönü ile dua, eşsiz bir ümit merdiveni, ilâhî affa mahzar olma yolunda sağlam bir basamak ve son derece güvenli bir yoldur. Kul, samimi bir yakarışla yaktığı pişmanlık ateşinde günahlarını eritip yok ederken, kalbine akıttığı gözyaşlarıyla onu gül bahçesine çevirir.

Gür sesli sahabi Sâbit b. Kays (radıyallahu anh), arkadaşları ile birlikte huzur-u saadette oturuyordu. Cenâb-ı Allah'ın "*Ey iman edenler! Sesinizi peygamberin sesinden fazla yükseltmeyin!*" (Hucurât, 49/2) âyetine rağmen huzur-u saadette sesini yükselterek konuşmuştu. Sözünü bitirmeden hatasını anladı:

---

11 Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/123; Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, 9/468; İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/157; Nebhânî, *Kerâmatü'l-Evliyâ*, 1/163.

– Ben ne yaptım? Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) huzurunda sesimi nasıl yükselttim, diye büyük bir üzüntüye kapıldı. Pişmanlık ateşi içini yakıyordu. Nefsini kınayarak evine kapandı. Kalbi utanç ve pişmanlık içinde alev alev yanıyordu. Evin bir köşesine büzüldü, namaz haricinde yerinden ayrılmadan öylece bekledi.

Çevresindeki insanlarla yakından ilgilenen Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) her gün çevresinde gördüğü Sâbit b. Kays'ın günlerdir ortada olmadığını fark etti. Komşusu Sa'd b. Muaz'a:

– Ey Ebû Âmir! Sâbit'ten haberin var mı? Bir süredir görünmüyor, yoksa hasta mı, diye sordu. Sa'd b. Muaz:

– Bildiğiniz gibi o benim komşum. Hasta olduğunu duymadım. İsterseniz durumunu öğrenirim, dedi.

Allah Resûlü emredince Sa'd b. Muâz, Sâbit b. Kays'ın durumunu öğrenmek üzere huzurdan ayrıldı. Kapının önüne varıp yakınlarına sorduğunda evde olduğunu söylediler. Evine gitti, izin isteyerek içeri girdi. Sâbit b. Kays üzüntüden perişan bir hâldeydi. Başını önüne eğmiş, kendinden geçmiş bir hâlde oturuyordu. Yanına yaklaşan Sa'd b. Muaz:

– Bu hâlin ne, diye hayret ve üzüntü ile sordu.

– Felaket! Ben mahvoldum! Sesim Allah Resûlü'nün sesinin üzerine çıktı. Huzurunda sesimi yükselttim! Bütün amellerim zayi oldu! Bundan böyle ben artık cehennem ehliyim, dedi.

Sa'd b. Muaz onu teselli ettikten sonra Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gitti. Gördüklerini anlattı. Sâbit b. Kays'ın pişmanlığı, hatasını yakıp kül etmiş, cennet kapılarını ardına kadar açmıştı. Resûlullah Efendimiz, sahabeyi cennetle müjdeleyerek Sad'a:

– Onun yanına git, Allah Resûlü senin için: "*Sen cehennem ehlinden değil bilakis cennet ehlindensin!*" buyurdu, de[12] dedi.

---

[12] Müslim, *İmân*, 187; İbn Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 569; Zehebî, *S. Alâmü'n-Nübelâ*,

Dua, sevgiliye sunulan iştiyak lisânıdır. O, Allah ile kulu arasına kurulan nuranî bir köprüdür. Dua ile huzura kabul edilen kul, doğrudan Rabbi ile konuşur. Ona kalbini açar, en mahrem duygularını dile getirerek onunla paylaşır. Kul bu hâlini koruduğu sürece iyilik ve güzellik içinde kalır. Bunun için birçok hak dostu Allah'ın kuluna dua etmeyi nasip etmesini ve dua edilen anı duanın kabul edilmesinden daha fazla önemsemişlerdir. Zira dua büyük bir aşkla Allah huzurunda nefsini küçültmek, Rabbini yücelterek ona yalvarmak iken, duanın kabulü huzurdan ayrılmaktır.[13]

Duanın bu yönüne işaret eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Kendisine dua kapısı açılan kişiye rahmet kapısı açılmıştır. Dua, olanlar için de olacaklar için de fayda sağlar. Ey Allah'ın kulları! Duaya sarılın![14]

"Bir kula dua kapısı açılırsa mutlaka dua etsin! Şüphesiz ki Allah ona icabet eder. Bir kul 'Ya Rabbi! Ya Rabbi!' dediğinde Allah ona: 'İste verilecek!' diye karşılık verir.[15]

"Her türlü ihtiyacınız hatta kopan ayakkabı bağınızı bile Rabbinizden isteyiniz.[16]

"İnsanların en âcizi dua etmekten aciz olanıdır."[17] buyurmuşlardır.

Dua, imanın yakîne dönüştüğü andır. Ellerini samimiyetle semâya kaldıran kul, Rabbini görüyormuşçasına ona yalvararak dua eder. Bu hâl devam ettikçe imanı yakîne dönüşür.

Bunun için Allah Resûlü dua hakkında:

1304.

13 Kuşeyrî, *Risâle*, 252.

14 Tirmîzî, *Dua*, 101; *Müsned*, 4/267; Taberânî, *Dua*, 2; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3114.

15 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3131-3132.

16 Tirmîzî; *Dua*, 132; Taberânî, *Dua*, 25.

17 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3133.

"Dua, ibadetin özüdür.[18] Dua, ibadetin ta kendisidir.[19] Allah katında duadan daha değerli bir şey yoktur."[20] buyurmuştur. Ellerini kaldırıp dua eden kul bir taraftan Rabbine ibadet etmekte, bir taraftan O'nunla bağlantı kurmanın zevkini yaşamakta diğer taraftan da ihtiyacını Rabbine sunarak O'ndan yardım istemektedir.

Dua, bahşedilmiş eşsiz bir lütuf, dilekleri Allah'a yükselten bir Burak, O'nun rızasını kazandıran ve cennet yolunu açan salih bir amel, dünyayı cennete çeviren sağanak sağanak yağmaya hazır rahmet bulutlarıdır.

Zeyd b. Sâbit (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında oturuyordum. Birden üzerine sükûnet indi. O sırada bacağı benim bacağımın üzerine geldi. O âna kadar onun bacağının ağırlığından daha ağır bir şey hissetmedim. Ayılınca bana:

– Yaz ey Zeyd, buyurdu.

Emre uyarak yeni nâzil olan '*Mü'minlerden oturanlar ile Allah yolunda cihad edenler bir olmaz…*' (Nisâ, 4/95) âyetini bir kaburga kemiğine yazdım. O sırada âmâ olan Ümmü Mektum, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında oturmuş gelen âyeti dinliyordu. Mücâhitlerin faziletini duyunca hemen ayağa kalktı ve:

– Yâ Resûlallah! Cihada gücü yetmeyenlerin durumu ne olacak, diye sordu. Sonra:

– Vallahi eğer cihad etmeye gücüm yetseydi, ben de cihad ederdim, dedi. Daha sözü bitmeden Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi

---

18 Tirmîzî, *Dua*, 1; İbn Mâce, *Dua*, 1; Taberânî, *Dua*, 2; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3113.

19 Tirmîzî, *Dua*, 1.

20 Tirmîzî, *Dua*, 1; İbn Mâce, *Dua*, 1; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 712; Taberânî, *Dua*, 28; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3143.

ve sellem) tekrar vahiy hâli bürüdü. O sırada İbn Ümmü Mektum Rabbine yalvarıyordu:

– Ey Rabbim! Özrüm için bir âyet indir. Özrüm için bir âyet indir! Duası kabul olmuştu. Vahiy kesilince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bana:

– Biraz önce inen âyeti oku, buyurdu. Âyeti okumaya başlayınca:

– 'Özür sahipleri hariç' yaz, buyurarak inen âyeti yazdırdı...[21]

Dua, şeytanın vesvesesinden, nefsin arzularından ve yaratılanların şerrinden Allah'ın (celle celâluhû) rahmetine sığınmaktır. İnsanı içten içe yıkan, yoldan çıkararak tehlikelerle baş başa bırakan en büyük düşman şeytandır. Nitekim Allah Teâlâ, "*Şüphesiz ki şeytan sizin için apaçık bir düşmandır.*" (A'râf, 7/22) buyurmuştur.

Vesveseleri ile insanı felakete sürükleyen şeytan, onu dünya ve ahiret saadetinden mahrum etmek için kendini paralar. "*Şüphesiz ki şeytan onları büsbütün saptırmak istiyor.*" (Nisâ, 4/60)

Şeytan, sürekli insanın yoluna çıkar, ona tuzaklar kurar. Fakirlikle korkutur, cimriliği telkin eder[22], içki ve kumar ile mü'minlerin arasına düşmanlık ve kin sokmak, onları Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister.[23]

En önemli silahlarından biri vesvesedir. İnsana her şeyin kötü ve olumsuz taraflarını göstererek onu ümitsizliğe, yanlışa ve felakete sürüklemeye çalışır:

"*Derken şeytan birbirine kapalı olan ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara vesvese verdi…*" (A'râf, 7/20)

---

21 Buhârî, *Cihad*, 31; Müslim, *İmâret*, 141; *Müsned*, 5/184; Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebîr*, 5/157; İbn Sa'd, *Tabakât*, 4/210.

22 Bakara, 2/268.

23 Mâide, 5/91.

Yine o mel'un, insanın aklını karıştırmaya, duyguları ile oynamaya, zaaflarından faydalanmaya çalışır. Bu duruma işaret eden Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Şeytan sizden birine gelir: 'Gökleri kim yarattı? Yeri kim yarattı? Şunu kim yarattı, bunu kim yarattı...' diye sormaya başlar. Sonunda işi Rabbini kim yarattı, sorusuna kadar getirir. Böyle olduğunda Allah'a sığınırsanız vesvese kesilir."[24] buyurur.

Bu tür vesveselerden kurtulmanın yolunu Enes b. Mâlik (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) zaman zaman Kuba'ya gelirdi. Bir seferinde Efendimiz'in geldiğini gören sahabe onun yanına gitti. Biri:

– Yâ Resûlallah! Müsaade ederseniz kalbimizi oldukça rahatsız eden şeyden (vesveselerden) kurtulmak için ne yapmamız gerektiğini sormak istiyoruz, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Kalbinize bu tür vesveseler gelirse İhlâs sûresini okuyun, buyurdu.[25]

"Şüphesiz şeytanın kurduğu düzen zayıftır."[26] âyetinde ifade edildiği gibi şeytan çok zayıftır. Onu güçlü kılan bizden aldığı destektir. Duygularımıza hitap ederek onları bize karşı bir silah gibi kullanır. Fırsat kollayan şeytan kızmaya müsait ortam olduğunda hemen yanımıza koşar, bizi kızdıracak şeyleri hatırlatır. Vesvese verdikçe verir, olumsuz bir şey olduğunda ümidimizi yok etmek için uğraşır. Eşimizin, dostumuzun, kardeş ve akrabalarımızın kötü yönlerini hatırlatarak bizi onlardan uzaklaştırır ve yalnızlığa mahkûm eder.

---

24 Buhârî, *Bedü'l-Halk*, 59; Müslim, *İmân*, 213-214; Taberânî, *Dua*, 1165

25 Taberânî, *Dua*, 1164.

26 Nisâ, 4/76.

Aslında hangi olumsuz hâle bakarsak bakalım altında mutlaka şeytanın vesvesesini, biraz daha dikkat ettiğimizde ise kişisel zaafları, kontrolsüz arzu ve istekleri, terbiye edilmeden kullanılan duyguları görürüz. Bunun için duyguları terbiye ederken Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) gibi şeytanı hesaba katmayı hiçbir zaman unutmamak gerekir.

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) ömrünün sonuna doğru sıkça:

"Allah'ım! Zinadan yahut büyük günah işlemekten sana sığınırım." derdi. Onu duyan yakınları:

– Ey Ebû Hüreyre! Senin gibi biri mi bu şekilde dua edip, korkuyor? Yaşın geçeceği kadar geçmiş, şehvetin yok olmuş. Hem Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) biat eden, ondan hadis rivayet eden sahabesi iken öyle mi, diye hayretle sorarlar. O da:

– Yazık! Şeytan hayatta iken, beni nasıl ondan emin olmaya teşvik edersiniz, derdi.[27]

Dua, kişiyi iç ve dış düşmanlarına karşı koruyan en etkili silahlardan biridir. İnsanı tehlikelerle baş başa bırakmayan Allah, onu maddî-manevî pek çok vasıta ile koruma altına almış, kendini koruması için pek çok zırh ve silah ile donatmıştır. Bu yüzden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Dua mü'minin silahı, dinin direği, yer ve göklerin nurudur."[28] buyurmuştur.

Enes b. Mâlik Hazretleri onu şöyle anlatır:

"Haccac b. Yusuf Irak'a geldiği sırada bir ara yanına gittim. Adamları ona birbirinden güzel atları gösteriyordu. Bana döndü:

– Ey Ebû Hamza! Ah şu atlar Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte olsaydı, dedi. Ben:

– Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında olan atlar, '*Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve cihad için bağlanıp*

---

27 İbn Manzûr, *Muhtasar*, 29/195.
28 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3117.

beslenen atlar hazırlayın!’ (Enfâl, 8/60) âyetinde işaret edilen atlardı. Bunlar ise gösteriş ve riya için hazırlanan atlardır, dedim. Haccac kızgınlıktan küplere bindi.

– Mü’minlerin emîri Abdulmelik b. Mervan’ın emri olmasaydı sana yapacağımı bilirdim, dedi. Ben kendimden emin bir şekilde:

– Bana hiçbir şey yapamazsın, dedim. Şaşırdı:

– Niçin, diye sordu. Ben:

– Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bana bütün kovulmuş şeytanların ve zorba zalimlerin şerrinden korunmak için bir dua öğretti, dedim. Büyük bir hazine bulmuş gibi gözleri parlayan Haccac daha sözlerim bitmeden sıçrayıp yanıma geldi.

– Ey Amca! Onları bana öğretsene, dedi. Ben büyük bir cesaretle:

– Sen o cümlelere ehil değilsin, dedim. Kararlı olduğumu anlayınca ısrar etmedi fakat peşimi de bırakmadı. Daha sonra bir bahaneyle oğlum Muhammed ile bana iki yüz bin dirhem para gönderdi. Ancak ne yaptıysa da bu duayı ona öğretmedim.

Bir gün çocuklarımı yanıma çağırdım:

– Ey oğullarım! Haccac’a öğretmediğim bu dua şuydu, dedim:

بِسْمِ اللهِ عَلٰى نَفْسِي وَدِينِي بِسْمِ اللهِ عَلٰى مَا أَعْطَانِي رَبِّي عَزَّ وَ جَلَّ لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا.أَجِرْنِي مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ وَمِنْ كُلِّ جبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿إِنَّ وَلِيِّيَ اللّٰهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ﴾ ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ *“Nefsim ve dinim için, ailem ve malım için, Rabbimin bana verdiği bütün nimetler için Allah’ın ismini anarım. O’na hiçbir şeyi eş ve ortak koşmam.*

Allah’ım! Bütün kovulmuş şeytanlar ve zorba zalimlerden beni koru! “Velim kitabı indiren Allah’tır. O salihlerin işlerini üstlenir.”

(A'râf, 7/196) *"Kendinden başka ilâh olmayan Allah bana kâfidir. Ona tevekkül ettim. O, büyük Arş'ın Rabbidir."* (Tevbe, 9/129)"[29]

Dua, Allah'ın kuluna istediğinden daha fazlasını verdiği eşsiz bir lütuftur. Kul Rabbine yönelip dua ettiğinde görünürde duası kabul edilmemiş olsa bile bu onun hakkında daha hayırlı olduğu içindir. Tıpkı âyette işaret edildiği gibi:

"*Bir şeyden hoşlanmazsınız hâlbuki o sizin için hayırdır. Bir şeyi seversiniz ama o sizin için şerdir. Allah bilir siz bilmezsiniz.*" (Bakara, 2/216)

Bir kudsî hadiste ise şöyle buyrulur:

"Allah şöyle buyurur: 'Ey kullarım! Benim hidayete erdirdiklerim hariç hepiniz yanlış yoldasınız. Benden isteyin sizi doğru yola ileteyim. Zengin kıldıklarım hariç hepiniz fakirsiniz. İsteyin sizi rızıklandırayım. (Sakın kudretimden şüphe etmeyin.) Önceki sonraki kullarım, yaşayanlarınız ve ölenleriniz, yaş kuru ne varsa hepiniz bir araya toplansanız, hepiniz aynı anda iyilik isteseniz bile her isteyene istediğini veririm. Üstelik bu benim katımda bulunandan hiçbir şey eksiltmez. Bu hâl, sizden birinin bir deniz kenarına gidip iğnesini düşüren kişinin durumuna benzer. Benim katımda eksilen o kişinin denize dalıp iğnesini çıkardığında denizden eksilen gibidir. Ben lütuf kerem sahibi çok cömerdim. Dilediğimi yaparım. Lütfum bir sözüme bakar. 'Ol!' derim oluverir."[30]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir işe yöneldiğinde,

"*Allah'ım! Beni hayra yönelt, şu işi hakkımda hayırlı kıl*" diye dua ederdi.[31]

Kişi kalp gözünü açar, olanları basiret ve sabırla takip ederse

---

[29] Taberânî, *Dua*, 1059; Safedî, *Vefâ bi'l-Vefâyât*, 9/415.

[30] Tirmîzî, *Sıfatü'l-Kıyâme*, 48; İbn Mâce, *Zühd*, 30; Taberânî, *Dua*, 15.

[31] Tirmîzî, *Dua*, 85.

görecektir ki; Rabbi onun isteğini yerine getirmemekle kulunu, ileride başına gelecek bir belâdan kurtarmıştır.

Kimi zaman Allah, görünürde kulunun isteğini yerine getirmez. Ama o anda veya daha sonra isteğinden daha iyisini veriyordur veya verecektir.

Bazen Rabbi isteğini kabul etmemekle onu terbiye ederek daha büyük kazanımlar elde etmesini sağlar. Olaylar duruldukdan sonra kendine baktığında olgunlaştığını, olaylardan pek çok dersler çıkardığını, ufkunun çok ötelere uzandığını fark eder.

Allah (celle celâluhû), onun dünyada yerine getirmediği arzusuna karşılık, ahirette ona çok daha büyük bir nimet verir. Ameli ile kazanamayacağı büyük bir dereceyi kazandırır. Yahut ameli ile sildiremediği bir günahı sildirir.

Duasının kabul edilmediğini düşünen kişi öncelikle geri dönüp kendine bakmalı nerede yanlış yaptığını bulmaya çalışmalı asla acele etmemelidir.

Çünkü Peygamber Efendimiz:

"Kul acele etmediği müddetçe, duası kesin kabul edilir. Ya dünyada ona erken verilir. Ya da kendisi için ahirete saklanır veya yaptığı dua miktarınca günahlarına kefaret olur."[32]

Mü'min hoşlandığı bir şeyle karşılaştığında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gibi Allah'a hamd edip,

– Nimeti ile iyilikleri tamamlayan Allah'a hamdolsun, diye dua eder.

Hoşlanmadığı bir şeyle karşılaştığında ise ümitsizliğe düşmez,

– Her hâlde Allah'a hamd ederim, diyerek bahşedilen sayısız nimetten dolayı hamde devam eder.[33]

---

32 Tirmîzî, *Dua*, 72.

33 İbn Mâce, *Edeb*, 55; Taberânî, *Dua*, 843.

Bazen dünyada cezalandırılmak daha hayırlıdır. Kulun hoşuna gitmese ve aldığı cezanın onun için ne anlama geldiğini bilmese de bu böyledir.

Abdullah b. Abbas (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"Yüzünden kanlar akan bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gelerek:

– Yâ Resûlallah! Bir kadının peşine düştüm. Onu takip ederken biri beni görünce üzerime saldırıp bu hâle getirdi, dedi. Efendimiz:

– Allah bir kuluna hayır dilerse, onun cezasını ertelemeyip dünyada iken verir. Eğer bir kulunu cezalandırmak isterse, onu yapmış olduğu kötülüklerle bekletir, cezasını kıyamet günü verir, buyurdu."[34]

Sıkıntı bazen lütuf bile olur. Tıpkı Peygamber Efendimizin:

"Sevabın büyüklüğü sıkıntının büyüklüğü kadardır. Allah bir kavmi (veya kişiyi) sevince ona sıkıntı verir."[35] buyurduğu gibi.

---

34 Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebîr*, 11/313.

35 Münâvî, *Camiu's-Sağir Şerhi*, 4/117.

KABUL EDİLEN DUALAR

Aldığımız nefese kadar her şeyin sahibi olan Allah u Teâlâ'nın huzuruna çıkmak elbette hiçbir şeyle kıyas edilmeyecek kadar çok özel bir andır. Duanın anlamına vakıf olan her mü'min, o vuslatı en güzel şekilde değerlendirmek için can atar. Nazar-ı ilâhî ile nurlanan kalplerin, ilâhî aşk neşvesinden kendinden geçtiği, mânâ merdivenlerinden koşar adım çıkıldığı, kerem kanına hâli pürmelâllerin arz edildiği, "*İste verilsin!*" fermanı ile çağrısına icabet edildiği buluşma elbette cümlelere sığmaz. Onu kelimelerle anlatmaya kalkışmak ne kadar büyük bir cüretkârlıksa; elleri öylesine, gelişi güzel bir şekilde semâya kaldırıp, nerede olduğunu, ne dediğini bilmeden lütfedilen eşsiz nimetin farkında olmadan dua etmek de o kadar büyük bir gaflet ve cüretkârlıktır.

Allah'ın "*İnsana bir zarar dokunduğu zaman yan yatarken, otururken ya da ayakta iken (zararının giderilmesi için) bize dua eder…*" (Yunus, 10/12) buyurarak kullarına her zaman, her durumda kendisine dua etme imkânını bahşetmesi kişiye bu eşsiz lütfu zayi etme hakkını vermez. Bunun için kuluna merhamet eden Allah (celle celâluhû), duasının kabul edilmesi için nasıl dua etmesi gerektiğini çeşitli âyetlerde açıkça belirtmiştir.

"*Rabbinize yalvara yakara, huşû ile, için için dua edin! Şüphesiz ki o haddi aşanları sevmez… Allah'a korkarak ve (rahmetini) umarak dua edin! İyi bilin ki iyilik edenlere Allah'ın rahmeti çok yakındır.*" (A'râf, 7/55-56)

Konu ile ilgili âyet ve hadisler dikkatle incelendiğinde zaman, mekân, hâller, adab kuralları, sebepler ve kişilerin duanın kabulünde oldukça etkili olduğu görülür. Kabul olan dualara dikkat çeken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) konu ile ilgili hadis-i şeriflerinde şöyle buyurur:

"Dört yerde semânın kapıları açılır ve duaya icâbet olunur: Allah yolunda saf bağlandığı zaman, yağmur yağarken, namaz kılınırken, Kâbe görüldüğü zaman."

"Semânın kapıları iki vakitte açılır. Bu vakitlerde duanın reddolunduğu çok azdır. Biri namaza kalkıldığı zaman, diğeri Allah yolunda cihad için saf bağlandığı zamandır."[36]

"Dört dua vardır ki reddolunmaz: Geri dönünceye kadar hacının duası, evine gelinceye kadar gazinin duası, iyileşinceye kadar hastanın duası, kardeşin kardeşine gıyabında ettiği dua."[37]

"Üç kişi vardır ki Allah onların dualarını reddetmez: İftar edinceye kadar oruçlunun duası, mazlumun duası, adaletli devlet reisinin duası."[38]

"Üç dua vardır ki kabul olunacağında hiç şüphe yoktur: Babanın evlâdına duası, misafirin duası, mazlumun duası."[39]

"Ana ve babaya iyilik ömrü artırır. Yalan söylemek rızkı noksanlaştırır, dua kazaya siper olur."[40]

Son derece önemli fırsat ve lütf-u ilâhî olan duaların kabul buyrulması için, nerede, ne zaman, nasıl, hangi ruh hâliyle, hangi hazırlıklardan sonra dua edilmesi gerektiği bilinmeli ve bunlara hassasiyetle dikkat edilmelidir. İleriki bölümlerde bu konular teferruatlı bir şekilde ele alınacaktır.

---

36 Ebû Dâvûd, *Dâvât*, 1553.

37 Tirmizî, *Dâvât*, 129.

38 Tirmizî, *Dâvât*, 48; İbn Mâce, *Dua*, 11.

39 Müslim, *Dâvât*, 88.

40 Buhârî, *Mevâkîtü-Salât*, 5; Müslim, *İmân*, 137; Ebû Dâvûd, *Edeb*, 130; Tirmizî, *Salât*, 13; Nesâî, *Mevâkît*, 51; İbn Mâce, *Edeb*, l.

KABUL OLUNAN DUANIN ADABI

Dua eden kişi kâinatı yaratan Rabbinin huzuruna çıkar, kalbini ona açarak, isteğinin gerçekleşmesi için bütün benliği ile yalvarıp yakarır. Bu anlamda dua mü'minin miracı, Rabbine doğru yükseldiği ulvî bir yolculuktur. Kişi bu yolculuğunu en güzel şekilde tamamlaması için Allah'ın huzurunda olduğunu unutmadan duanın ruhuna uygun hareket etmeli, duası Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yaptığı ve tavsiye ettiği şekle ve manevî adaba uyulmalıdır. Buna son derece önem veren Efendimiz, duanın sözlerinden yapılış şekline kadar her hususu tek tek ashabına öğretmiştir. Bunun farkında olan sahabiler de sık sık yanına giderek nasıl dua etmeleri ve dualarında ne istemeleri gerektiğini sormuşlardır.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yeni Müslüman olanlara namaz kılmasını öğretir sonra:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِي وَارْحَمْني وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي "*Allah'ım! Beni affet, bana merhamet et, beni hidayete ilet, beni rızıklandır.*" diye dua etmelerini isterdi. Onlardan biri Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gidip:

– Yâ Resûlallah! Rabbimden bir şey isteyeceğim zaman nasıl dua edeyim, diye sorduğunda aynı duayı okumalarını tavsiye eder, sonra iki parmağını birleştirir:

– Bu dua (şu parmaklarım gibi) dünya ve ahiretini birleştirip kazanmana vesile olur, buyururdu.[41]

Hz. Abbas (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gittim:

– Yâ Resûlallah! Bana Allah'tan ne isteyeceğime dair bir dua öğret, diye rica ettim.

– Allah'tan afiyet iste, buyurdu. Birkaç gün sonra tekrar gittim. Yine:

– Yâ Resûlallah! Bana Allah'a dua edeceğim bir dua öğret, diye rica ettim. Tekrar:

– Allah'tan dünya ve ahiret için afiyet iste, buyurdu.[42]

Ferve b. Nevfel bir gün Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) giderek:

– Yâ Resûlallah! Bana yatağa yatarken okuyacağım bir dua öğret diye rica etti. Peygamber Efendimiz:

– Kâfirûn sûresini oku, o şirkten beraat ve kurtuluş vesilesidir, buyurdu.[43]

Bilinçli Dua Etmek

Dua eden kişi Allah'tan neyi isteyip neyi istemeyeceğini bilmelidir ya da neyi nasıl isteyeceğinin bilinci ile yalvarmalıdır. Çeşitli vesilelerle bu hususa dikkat çeken Efendimiz ashabını dikkatle takip eder, güzel yaptıkları zaman tebrik ve teşvik eder, hatalarını gördüğünde onları düzeltir, doğrusunu öğreterek bilinçlendirirdi.

Bir gün sahabeden birinin:

– Allah'ım! Senden nimetin tamamını isterim, diye dua ettiğini duydu. Ona:

---

41 Müslim, *Dua*, 34-36.

42 Tirmizî, *Dua*, 84; Taberânî, *Dua*, 1295.

43 Ebû Dâvûd, *Edeb*, 98; Tirmizî, *Dua*, 22; Nevevî, *Ezkâr*, 245.

– Nimetin tamamı nedir, diye sordu. Sahabe:

– Bilmiyorum, yalnızca hayır umarak bu şekilde dua ettim, dedi. Efendimiz:

– Cennete girmek ve cehennemden kurtulmak nimetin tamamındandır, buyurdu.

Bir başka zaman bir başka sahabenin:

– Yâ zelcelâli vel ikrâm, diye dua ettiğini duyan Efendimiz:

– Duan kabul oldu, buyurdu.[44]

Bir diğerinin:

– Allah'ım! Senden sabır istiyorum, diye dua ettiğini duyunca:

– (Musibete karşı) Sabır istemekle Allah'tan bela istedin. Böyle yapma Allah'tan afiyet iste, buyurdu.[45]

Ölüm isterken bile bilinçli olmayı öğreten Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ölümün bile hayırlısını istemeyi tavsiye ederdi.

"Sakın bir sıkıntıya maruz kaldığınızda ölümü temenni etmeyin. Mutlaka istek durumunda kalır ve bunda ısrar ederseniz:

– Allah'ım! Eğer hakkımda yaşamak hayırlıysa beni yaşat, ölüm hayırlıysa beni öldür, diye dua edin, buyururdu.[46]

Allah'tan Afiyet İste!

Şehit olmak isteyen Ebû Ümâme'ye bile öncelikle sağlık ve afiyet istemesini tavsiye etmiştir. Ebû Ümâme anlatıyor:

"Müslümanlar savaşa giderken hazırlanıp orduya katıldım. Savaş başlamadan hemen önce Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim.

---

44 Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 725; Taberânî, *Dua*, 2020.

45 Tirmizî, *Dua*, 93.

46 Müslim, *Dua*, 10; Ebû Dâvûd, *Cenâiz*, 9.

– Yâ Resûlallah! Şehit olmam için dua eder misiniz, diye rica ettim. Benim arzumun aksine:

– Allah'ım! Onları sağ salim olarak ganimetle geri çevir, diye dua etti. Savaştık tıpkı dua ettiği gibi sağ salim ganimetle geri döndük. Daha sonra bir başka savaşa giderken yine:

– Yâ Resûlallah! Şehit olmam için dua et, diye rica ettim. Önceki gibi:

– Allah'ım! Onları sağ salim olarak ganimetle geri çevir, diye dua etti. Savaştık ve savaş bittiğinde yine sağ salim ganimetlerle geri döndük. Üçüncü kez savaş için hazırlanırken Peygamber Efendimiz'in yanına gittim:

– Yâ Resûlallah! İki kez yanına geldim. Şehit olmak için dua etmeni istedim. 'Allah'ım! Onları sağ salim olarak ganimetle geri çevir.' diye dua ettiniz. Yâ Resûlallah! Bana bir amel yapmamı emret! Allah onla beni faydalandırsın, dedim.

– Oruç tut! Onun gibisi yoktur, buyurdu."[47]

Hz. Ali (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir ara rahatsızlandım, karnım ağrıyordu. Çok bunaldım:

– Allah'ım! Eğer ecelim geldiyse beni ona çevir. Eğer ecelimi erteleyeceksen hastalığı benden kaldır. Bana sabır ver, diye dua ettim. Tam o sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yanıma geldi. Bana:

– Nasıl dua ettin, diye sordu. Dua mı tekrarlayınca, yattığım yerde ayağı ile hafifçe bana dokundu.

– *Allah'ım! Bana afiyet ve şifa ver,* diye dua et, buyurdu. Bu şekilde dua edince rahatsızlığım geçti. Bir daha aynı hastalığa yakalanmadım.[48]

---

47 Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/234.

48 Tirmizî, *Dua*, 111; Taberânî, *Dua*, 2025.

Peygamberimiz'in (s.a.s.) Yaptığı Duaları Yapmaya Özen Göstermek

İyiyi güzeli öğreten, hayatın her karesinde usve-i hasene olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hangi durumlarda nasıl dua edileceğini tek tek öğretmiş ve yaşayarak göstermiştir.

Süleyman b. Süred (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile oturuyordum. O sırada iki adam birbirlerine kızıp bağırmaya başladılar. Birinin yüzü kıpkırmızı oldu avurtları şişti, burnundan solumaya başladı. Onun bu hâlini gören Allah Resûlü:

– Ben bir kelime biliyorum eğer o kişi bunu söylerse kızgınlığı geçer, buyurdu. Sonra:

– Kişi kızdığında "أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ" "(Allah'ın rahmetinden) kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım." derse kızgınlığı geçer, buyurdu. Bunun üzerine sahabiler adamın yanına gitti:

– Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) senin için "Şeytandan Allah'a sığınırsa kızgınlığı geçer." buyurdu, dediler. Adam, Efendimiz'in tavsiyesine uyunca kızgınlığı geçti.[49]

Allah Resûlü'nün duaya verdiği önemi bilen sahabiler başları her sıkıştığında Efendimiz'in yanına gider hâllerini arz eder, sıkıntılarının gitmesi için nasıl dua etmeleri gerektiğini sorarlardı.

Hz. Cafer'in hanımı Esma binti Umeys bir gün Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gitti.

– Yâ Resûlallah! Bana sıkıntı ânımda söyleyeceğim bir dua öğret, diye ricada bulundu.

– Üzüldüğünde, sıkıldığında, başına kötü bir hâl geldiğinde ya da ölümle karşı karşıya geldiğinde: *"Allah, Allah Rabbi, lâ üsrikü bihî şeyen."* diye dua et buyurdu.[50]

---

49 Buhârî, *Bedü'l-Halk*, 59; Müslim, Bir, 109; Tirmizî, *Dua*, 51; *Müsned*, 4/226.

50 Ebû Dâvûd, *Vitir*, 26; İbn Mâce, *Dua*, 17; Taberânî, *Dua*, 1027-1028.

Peygamber Efendimiz'in terbiyesi altında yetişen sahabe-i kiram tıpkı onun gibi dua etmeye özen gösterir, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) nerede, ne zaman, hangi duayı yaptığını araştırırlardı.

Rüzgârla İlgili Hadis Bilen Var mı?

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Hz. Ömer'in de içinde bulunduğu bir grup sahabe ile birlikte Hac için Mekke'ye doğru gidiyorduk. Şiddetli bir rüzgâra yakalandık. Rüzgâr iyice hızlanınca Hz. Ömer etrafındakilere:

– Kim bize Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) rüzgâr ile ilgili bir hadisini nakleder, diye sormuş. Kimse bir şey söyleyememiş. Soru bana ulaşınca bineğimi hızlandırıp Hz. Ömer'e yetiştim.

– Ey mü'minlerin emîri! Rüzgâr hakkında soru sorduğunu duydum. Ben Allah Resûlü'nün bu konuda şöyle buyurduğunu duydum:

'Rüzgâr Allah'ın rahmetindendir. Bazen rahmeti bazen de azabı getirir. Onu gördüğünüzde hakkında kötü söz söylemeyin. Allah'a dua edip hayrını isteğin, şerrinden Allah'a sığının![51]

Benzer bir olayı Abdullah b. Abbas (radıyallahu anhumâ) *şöyle anlatıyor:*

"Hz. Ömer ile hacca ya da umreye gidiyorduk. Sabaha yakın gök gürlüyor, şimşek çakıyordu. Hava oldukça soğuktu. Gök gürültüsünü duyan Ka'bu'l-Ahbâr:

– Kim üç kez سُبْحَانَ مَنْ سَبَّحَ الرَّادُّ بِحَمْدِهِ وَالْمَلٰئِكَةُ مِنْ خَشْيَتِهِ derse gök gürültüsünden gelebilecek zarardan korunur, dedi.

Duayı okuyunca gök gürültüsü ve soğuğun etkisinden

---

[51] Ebû Dâvûd, *Edeb*, 103; İbn Mâce, *Edeb*, 29; Taberânî, *Dua*, 971.

korunduk. Sabah olunca bizim grubun dışındakilerin soğuktan oldukça etkilendiğini gördük. Hz. Ömer'in yanına gittiğimde soğuktan burnu mosmor olmuştu. Bizim gök gürültüsü ve soğuktan etkilenmediğimizi görünce şaşırdı.

– Siz neredeydiniz? Gördüğüm kadarıyla size hiç bir şey olmamış, dedi. Ben:

– Ey mü'minlerin emîri! Ka'b gök gürültüsünü duyunca bize:

"Kim üç kez سُبْحَانَ مَنْ سَبَّحَ الرَّادُّ بِحَمْدِهِ وَالْمَلٰئِكَةَ مِنْ خَشْيَتِهِ derse gök gürültüsünden gelebilecek zarardan korunur, dedi. Duayı okuyunca gök gürültüsü ve soğuğun etkisinden korunduk, dedim. Hz. Ömer:

– Bize de öğretseydiniz ya! Biz de o duayı okuyarak Rabbimize yalvarsaydık, diye sitem etti."[52]

Duaların Kabul Edildiği Zaman ve Mekânları Gözetmek

Birçok âyet ve hadis, zaman ve mekânın ibadet ve duanın kabulü hususunda son derece önemli olduğunu gösterir. Rabbimiz Kur'ân'da seher vaktine vurgu yaparken, Efendimiz ashabına belli zaman ve mekânlarda belli duaları yapmalarını tavsiye buyurmuştur.

Allah (celle celâluhû) Âl-i İmrân sûresinin 17. âyetinde meâlen şöyle buyurmuştur: "*Onlar sabırlı, imanlarında sadık ve samimî, Allah'ın huzurunda itaatla divan duran, mallarını hayırda harcayan, seher vakitlerinde Allah'tan af dileyen mü'minlerdir.*" Zâriyât sûresinde ise müttakilerin bir özelliği olarak "*Seher vakitleri istiğfar ederlerdi.*" (Zâriyât, 51/18) buyrulmaktadır.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ise:

– Allah her gün, gecenin son üçte biri kalınca dünya semâsına iner:

52 İbn Hanbel, *Fedâilü's-Sahâbe*, 2/1252; Taberânî, *Dua*, 985.

– Dua edecek yok mu? Ona icabet edeyim. İsteyen yok mu? İstediğini vereyim. Bağışlanma isteyen yok mu? Bağışlayayım, buyurur.[53]

Duadan Önce Sadaka Vermek, İyilik ve İbadet Yapmak

Rahmet-i İlâhî'yi harekete geçirmek için duadan önce Allah'ı hoşnut edecek şeyler yapmak gerektiği açıktır. Nitekim Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde:

"Mallarınızı zekât ile koruyunuz, hastalıklarınızı sadaka ile tedavi ediniz. Belâ dalgalarını dua ile karşılayınız." buyurarak duadan önce iyilik yapmanın önemine işaret etmiştir.[54]

İyilik Rahmet-i İlâhî'yi coşturur, sağanak sağanak yağmasını sağlar. Bunun için gönül sultanları Allah'tan bir şey istemeden önce iyilik yapmayı tavsiye etmişlerdir.

"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."[55] buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) birçok hadisinde iyilik yapmanın sayısız lütfa vesile olacağını, kişiyi sıkıntılarından kurtararak maddî ve manevî güzelliklere kavuşturacağını bildirmiştir:

"Kim duasının kabul edilmesini, sıkıntısının gitmesini istiyorsa, zorda olan birinin işini kolaylaştırsın."[56]

"Biri kendisine iltica ederek bir ricada bulunan kimsenin ricasını kesip atarsa Allah'ta onun dua ve ricasını kesip atar."[57]

"Kim bir mü'minin dünyevî sıkıntılarından birini giderirse, Allah da kıyamet günü onun sıkıntısını giderir. Kim zorda olan birinin işini kolaylaştırırsa, Allah da onun işlerini dünya ve ahirette kolaylaştırır. Kim bir mü'minin suçunu gizlerse, Allah da

---

53 Tirmizî, *Dua*, 78.

54 Müslim, *Birr*, 69.

55 Buhârî, *Edeb*, 18.

56 Müslim, *Müsâkât*, 32; *Müsned*, 3/32; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 5/143.

57 Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 2/272;

dünyada ve ahirette onun suçunu gizler. Kişi kardeşinin yardımında olduğu sürece Allah da ona yardım eder. Kim ilim için bir yola girerse, Allah ona cennet yolunu kolaylaştırır. Bir grup, Allah'ın evlerinden birinde toplanır onun kitabını okur, ilim tahsil ederlerse melekler tarafından kuşatılır, rahmetle sarılıp sarmalanılırlar. Üzerlerine huzur iner. Allah onları kendi katında anar."[58]

"İyilik ve takvâ hususunda yardımlaşın. Günah ve haddi aşmada yardımlaşmayın!"[59] buyuran Rabbimiz iyilik yapmanın Allah'tan sakınarak sorumlulukları kuşanmanın sıkıntılardan kurtuluş için çıkış yolu olduğunu bildirir.

"Kim Allah'tan korkarsa Allah ona bir çıkış yolu gösterir. Ummadığı yerden rızıklandırır."[60]

Şükrün nimeti arttıracağını bildiren Allah (celle celâluhû) duaların kabulü için şükretmeyi tavsiye ederken "*Sabır ve namazla Allah'tan yardım isteyin.*" (Bakara, 2/45) buyurarak ibadetin duanın kabulündeki rolüne işaret eder.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ise:

"İyilik yapılan kimselerin, onlara iyilik yapan kimseler hakkında ettikleri hayır duaları reddolunmaz."[61] buyurur.

Namazla Bana Yardımcı Ol!

Rebîa b. Ka'b (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisine olan hizmetimden çok memnundu. Üşenmeden hizmetine koşar, sürekli emirlerini beklerdim. İyiliğe karşılık vermeyi seven Efendimiz bir gün bana:

58 Müslim, *Dua*, 38.
59 Mâide, 5/2.
60 Taberânî, *Dua*, 1672; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/106.
61 Tirmizî, *Birr*, 5.

– Ey Rebîa! Benden dilediğini iste, vereyim, buyurdu. Sevinçten uçuyordum. Bahşedilen lütfu en güzel şekilde değerlendirmek için acele etmek istemedim.

– Düşünmem için biraz müsaade eder misin yâ Resûlallah? Daha sonra yanına gelip isteğimi bildireyim, diyerek izin istedim. Huzurdan ayrıldıktan sonra uzun uzadıya düşündüm. Bu sırada anladım ki dünya geçici, sonu gelecek bir yer. Burada bana yetecek kadar rızık var. Bu rızık bir şekilde bana ulaşacaktır. Bunun için kendi kendime:

– Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) ahiretim ile ilgili bir şey istemeliyim. Bu da Allah katındaki yerim ile ilgili olsun, dedim. Kararımı kesinleştirince Efendimiz'in yanına gittim. Beni görünce:

– Ne yaptın ey Rebîa, düşündün mü, diye sordu. Ben:

– Evet yâ Resûlallah! Ahirette sana arkadaş olmak istiyorum, dedim.

– Bunu sana kim öğretti? buyurarak beğenisini işaret etti. Ben:

– Kimse öğretmedi. Siz bana "İste vereyim!" buyurdunuz. Sizin Allah katındaki yerinizi bildiğimden, biraz düşününce dünyanın geçici olduğunu, rızkımın taktir edilip verileceğini anladım. O yüzden ahiretim için bir şey istemeye karar verdim.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) uzun bir süre düşündü, sonra:

– İstediğin duayı yapayım. Ancak sen de çokça secde ederek bana yardımcı ol, buyurdu.[62]

Kıbleye Dönmek, Elleri Kaldırmak, Dua Bitince Yüze Sürmek

Duanın adaplarından biri kıbleye dönmektir. Sahabeden Câbir b. Abdullah, Arafat'ta Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) kıbleye dönerek akşama kadar dua ettiğini gördüğünü söylemektedir.

---

[62] Müslim, *Salât*, 226; İbn Manzûr, *Muhtasar*, 2/328.

Duanın adaplarından bir diğeri ise dua ederken elleri kaldırmaktır. Allah Resûlü dua ettiği zaman ellerini koltuk altı görününceye kadar kaldırırdı.[63]

Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) "Allah (azze ve celle) çok cömert ve kerimdir. Müslüman kul, ellerini kaldırıp kendine dua ederse ellerini boş olarak geri çevirmez.[64] Dua ettiğinizde avuçlarınızın dışı ile değil içi ile dua edin. Duayı bitirdiğinizde ellerinizi yüzünüze sürün." buyururdu.[65]

Allah Resûlü duada ellerini kaldırdığında, onları yüzüne sürmeden indirmezdi.[66]

Avuçlardan Semâya Yükselen Nur

Enes b. Mâlik (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte evden çıkmış Mescid-i Nebevî'ye doğru gidiyorduk. Mescitte bazı kişiler ellerini kaldırmış dua ediyorlardı. Allah Resûlü bana döndü:

– İnsanların elinde olanı sen de benim gibi görüyor musun, diye sordu.

– Ellerinde ne görüyorsun yâ Resûlallah, diye sordum.

– Nur, buyurdu.

– Bana da göstermesi için dua eder misin, diye rica ettim. Ricamı kırmadı. Dua edince onun gördüğü nuru ben de gördüm.

– Ey Enes! Acele et biz de onlara katılalım, buyurdu. Hızlıca yanlarına gidip dualarına katıldık."[67]

---

63 Buhârî, *Dua*, 23; Müslim, *Dua*,

64 İbn Mâce, *Dua*, 13; Taberânî, *Dua*, 202.

65 İbn Mâce, *Dua*, 13.

66 Tirmîzî, *Dua*, 11.

67 Taberânî, *Dua*, 206.

Besmele, Hamd ve Salât ile Başlamak

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çeşitli vesilelerle besmele çekilmeden, hamd ile başlamayan işlerin bereketsiz olduğunu bildirir. Bunun için diğer işler gibi duanın da bereketli olması için öncelikle besmele çekilmeli, hamd ve salât edilmelidir.

Fadale b. Ubeyd (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte Mescid-i Nebevî'deydim. O sırada biri gelip namaza başladı. Namaz bitince ellerini kaldırdı.

– Allah'ım! Beni bağışla, bana rahmet et, diye dua etti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona:

– Acele ettin! Namaz kıldıktan sonra dua için oturduğun zaman önce Allah'a, O'na yakışır şekilde hamd et, ardından bana salât et! Bundan sonra dua et, buyurdu.

Biraz sonra başka bir adam geldi. Namazdan sonra dua edeceği zaman Allah'a hamd, Resûlüne salât etti. Onu duyan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Dua et, kabul edilecektir, buyurdu.[68]

Bu hususa dikkat çeken Efendimiz:

"Allah'a hamd ile başlamayan her önemli iş bereketsizdir." buyurur.[69]

Kendinden Başlamak, Ümmeti Unutmamak

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) birini hatırlayıp da ona dua etmek istediğinde, duaya önce kendinden başlardı.[70] Kur'ân verdiği örneklerle bu doğrultuda mü'minlere yol gösterir:

---

68 Tirmizî, *Dua*, 64, 66; Ebû Dâvûd, *Salât*, 358; Nesâî, *Sehv*, 48.

69 Ebû Dâvûd, *Edeb*, 18; İbn Mâce, *Nikâh*, 19; Nevevî, *Ezkâr*, 290.

70 Nesâî, *Nikâh*, 16.

﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ﴾ "*Rabbimiz hesap görüleceği gün beni, ana-babamı ve bütün mü'minleri bağışla!*" (İbrâhim, 14/41)

"Ümmetim, ümmetim" diyen Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) Rabbi dua için çok özel bir lütufta bulunur. O bu lütfu ümmeti için saklar ve "Her peygambere yapması için bir dua verilmiştir. Ben duamı dünyada yapmayıp ümmetime şefaat olmak üzere âhirete bırakmak istiyorum."[71] buyurur.

Dua burcunun zirvesine çıkan, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) duası ile Rabbinin rıza ve hoşnutluğunun ardına düşer.

Abdullah b. Yezid (radıyallahu anh) *Efendimiz'in şu duayı yaptığını anlatır:*

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِي حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ يَنْفَعُنِي حُبُّهُ عِنْدَكَ اَللّٰهُمَّ مَا رَزَقْتَنِي مِمَّا أُحِبُّ فَاجْعَلْهُ قُوَّةً لِي فِيمَا تُحِبُّ اَللّٰهُمَّ وَمَا زَوَيْتَ عَنِّي مِمَّا أُحِبُّ فَاجْعَلْهُ فَرَاغًا لِي فِيمَا تُحِبُّ
"Allah'ım! Bana sevgini ve katında faydalı olacak şeylerin sevgisini tattır. Allah'ım! Beni sevdiğin şeyleri yapmakla görevlendirdin, bana sevdiğin şeyleri yapmam için kuvvet ver. Allah'ım! Beni sevdiğin yola sevk et, o yolda bana kuvvet ver."[72]

Şehr b. Hevşeb bir gün Ümmü Seleme Annemize:

– Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) seninle olduğu zamanlarda en fazla hangi duayı yapardı, diye sordu. O:

– Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) en fazla:

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلٰى دِينِكَ "*Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin üzerine sabit kıl!*" diye dua ederdi. Bir gün:

– Yâ Resûlallah!

---

71 Buhârî, *Daavât*, 1; Müslim, *İmân*, 334; Tirmizî, *Daavât*, 130; Muvatta, *Kur'ân*, 26; Dârimî, *Rikak*, 85.

72 Tirmizî, *Dua*, 73.

"*Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin üzerine sabit kıl!*" duasını ne kadar çok söylüyorsunuz, dedim.

– Ey Ümmü Seleme! Bütün insanların kalbi Allah'ın iki parmağı arasındadır. İsterse onu İslâm'da sabit kılar, isterse kaydırır, buyurdu.[73]

Kendisini Öldürmek İsteyenlerin Günahına Ağlayan Peygamber

Hz. Hatice ve Ebû Talib vefat edince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) en büyük desteğini kaybetti. Müşrikler baskılarını artırdıkça artırdı. Mekke, Müslümanlar için yaşanamaz hâle gelince Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir ümit Zeyd b. Hârise'yi yanına alarak Taife gitti. Şehre varınca önce halkın ileri gelenlerinden Abdüyalil, Mesud ve Habib adındaki üç kardeşi ziyaret etti. Oraya niçin gittiğini anlatıp İslâm'a davet etti. Kabul etmedikleri gibi bir de Resûlullah Efendimiz'e hakaret ettiler.

Taiflilerin yardım etmeyeceğine kanaat getiren Allah Resûlü, Mekkeli müşriklerin olanları duyup kendisine karşı daha cüretkâr olmaması için onlardan konuşmaların aralarında kalmasını rica etti. Onların yanından ayrıldıktan sonra diğer insanları ziyaret etti. İslâm'a davet edip destek istediyse de kimseden olumlu cevap alamadı. İçlerinden birilerinin ona tabi olacağından korkan şehrin ileri gelenleri:

– Kendi kabilen seni istemeyip, kabul etmediği hâlde ne diye kalkıp buralara gelmiş bizden yardım bekliyorsun? Hemen burayı terk et, diyerek kovdular. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şehirden ayrılacağı zaman çocukları ve şehrin serserilerini kışkırtıp Efendimiz'in peşine saldılar.

Yolun iki tarafına ip gibi dizilen serseriler İnsanlığın Efendisi'ni (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) taşlamaya başladı. Her adım atışlarında ayaklarına

---

73 Tirmizî, *Dua*, 89; İbn Mâce, *Dua*, 2.

taşlar yağıyor, Zeyd b. Hârise vücudunu siper ederek Efendimiz'i taşlardan korumaya çalışıyordu. İsabet eden taşlar, mübarek vücutlarını kanlar içinde bırakmıştı. Kutlu yolcular dayanılmaz acı çekiyordu. Daha fazla dayanamayacaklarını anlayınca bir kenara çöküp oturdular. Ancak serseriler onları bırakacak gibi görünmüyordu. En Sevgili ve yol arkadaşının kollarından tutup kaldırıyor, yürümeye zorluyorlardı. Yürümeye başlayınca tekrar taş yağmuruna tutuyorlardı. Acı çekmeleri onlara inanılmaz keyif veriyor, sevinçten kendilerinden geçiyor, katıla katıla gülüyorlardı.

Kan revan içinde yürümeye çalışan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve yol arkadaşı güç bela kendilerini Utbe ve Şeybe'nin bahçe duvarının kenarına attılar. Burası güzel bir üzüm bahçesiydi. Bir asmanın gölgesine geçip dinlenmeye başladılar. O sırada bağda bulunan Utbe ve Şeybe Efendimiz'e yapılanları açıkça görmüşlerdi.

Vücudunun her tarafından kanlar akan Efendimiz, acı içinde kıvranıyordu. Fakat kalbinin yarası ve üzüntüsü diğer acıları unutturacak kadar büyüktü. Eğer o an ellerini semâya kaldırarak:

– Ey Rabbim! Taif'i benimle alay eden, hakaretler savuran, kovan ve taşlayan inkarcıların başına yık, diye dua etse gök kubbe başlarına yıkılacaktı. Ama O bunu yapmadı. Kalbini Rabbine açarak hâlini arz etti:

"*Allah'ım! Güçsüzlüğümü, çaresizliğimi, insanlar tarafından horlanmamı sana şikâyet ediyorum.*

Ey merhametlilerin en merhametlisi! Benim ve bütün ezilmişlerin Rabbi sensin. Beni kime bırakıyorsun? Senden uzak olan surat asıp duran şu adamlara mı? Yoksa işimi eline verdiğin düşmanıma mı?

Yine de bana kızgın değilsen hiçbir şeye aldırmam. Senin hoşnutluğun benim için her şeyden önde gelir.

Bana kızmandan, üzerime gazap inmesini hak etmekten, karanlıkları aydınlatan, dünya ve ahiret işlerini ıslah eden nuruna

sığınırım. Her şey Senin hoşnutluğun içindir. Yeter ki Sen razı ol! Bütün güç ve kuvvet ancak Senindir.[74]

Rabbi kuluna cevap verdi. Önce can düşmanları Utbe ve Şeybe tarafından gönderilen üzümleri ikram ederek rahatlattı. Sonra onları götüren Addas ile Yunus Peygamberi (aleyhisselâm) anarak kalbini huzurla doldurdu. Ardından onları taşlayan, ayaklarını param parça eden serserilere inat, Efendimiz'in elini ayağını öperek sevgisini gösteren Addas'ın kalbini İslâm'a açtı.[75]

Sessizce Dua Etmek

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına dua ve zikir gibi ibadetleri sessiz yapmayı tavsiye buyurmuştur.

Ebû Musa el-Eşarî (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte bir seferdeydik. Bir tepede iken birisi yüksek sesle "Lâ ilâhe illallah Allâhu ekber." dedi. O sırada katır üzerinde bulunan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey insanlar! Sesinizi alçaltın. Siz ne sağır ne de gaibte olan bir Zat'a dua ediyorsunuz. Sizi duyan ve size yakın olan Zat'a dua ediyorsunuz. O her zaman sizinledir, buyurdu. Sonra bana döndü.

– Ey Abdullah! Sana cennet hazinelerinden birini söyleyeyim mi, diye sordu. Ben:

– Evet, yâ Resûlallah, dedim.

لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ "Havl ve kuvvet, olup biten her şey, ancak Allah'ın izni ve iradesi dâhilinde gerçekleşir." buyurdu."[76]

---

74 Taberânî, *Dua*, 1036; İbn Hişam, *Sîre*, 1/419; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 1/66; Süheylî, *Ravdü'l-Ünf*, 2/229.

75 İbn Sa'd, *Tabakât*, 1/212; Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, 2/438.

76 Buhârî, *Dua*, 67; Müslim, *Dua*, 44; Tirmizî, *Dua*, 3.

Dünya ve Ahiret İçin Birlikte Dua Etmek

Dünya ve ahiret dengesine önem veren İslâm, dua yaparken de ikisini birbirinden ayırmaz. Kur'ân'da bu husus şöyle ifade buyrulur:

"İnsanların bir kısmı, 'Rabbimiz bize dünyada ver.' der. Onun ahirette nasibi yoktur. Bazıları da 'Rabbimiz bize dünyada da ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru.' der. İşte bunların kazandıklarına karşılık nasipleri vardır. Allah hesabı pek seri görendir."[77]

Bir gün Selmân-i Fârisî'yi yanına çağıran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona:

– Sana birkaç kelime bahşedilecek. İsteyeceklerini gece-gündüz bu kelimelerle Rabbinden iste! O'na bu kelimelerle yönel, buyurdu. Ardından şu duayı okudu:

"*Allah'ım! Senden güzel ahlâkla bezenmiş iman, iman içinde sağlık, kurtuluşun takip ettiği başarı, rahmet, afiyet, bağışlanma ve rızanı isterim.*"[78]

Ahireti Önceleyen Nesil

Dua burcundakilerin gözleri hep mânâ âleminin zirvelerindedir. Dünya ahiret dengesini gözetmekle birlikte öncelikleri her zaman ahiretti. Çizgiden bir milim dahi sapmaktan korktukları zaman ellerini semâya kaldırır dua dua yalvarırlardı.

Hz. Ömer (radıyallahu anh), Zeyneb b. Cahş annemize (radıyallahu anhâ) on iki bin dirhem yıllık maaş tahsis etmişti. Tahsisatı kabul ettiği yıl maaşını aldıktan sonra:

– Allah'ım! Bu malı gelecek yıl bana ulaştırma çünkü o fitne vesilesidir, diye dua etti. Allah (celle celâluhû) onun bu duasını kabul

---

77 Bakara, 2/200-202.
78 Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 569.

buyurdu. Ertesi yıl maaş zamanı gelmeden annemizi cennetine, Resûlü'nün yanına aldı.

Zeynep binti Cahş'ın gönderilen malları ne yaptığını Berze binti Râfi' şöyle anlatır:

"Yıllık tahsisatlar çıkınca Hz. Ömer, Hz. Zeynep'e ait olanı kendisine gönderdi. Tahsisatı getiren kişi onu Hz. Zeynep'e takdim etti. O gelen miktarın tüm annelerimize ait olduğunu sandı.

– Allah Ömer'i rahmeti ile kuşatsın! Kardeşlerimin (diğer annelerimizin) içinde bunları benden daha iyi taksim edecek kimseler vardı. Onlardan birine gönderseydi, dedi. Tahsisatı getiren kişi:

– Bunun tamamı sadece senindir, deyince Hz. Zeynep:

– Subhânallah, diyerek şaşkınlığını belirtti. Sonra bize döndü:

– Bir örtü alın, gönderilen paraların üzerini güzelce örtün, dedi. Dediğini yapınca bana:

– Dirhemlerin içine elini daldır. Ondan bir avuç alarak falanlara götür, dedi. Dediği gibi yaptım. Gidip geldikten sonra:

– Bir avuç da filanlara götür, dedi. Böylece gelen tahsisatı akrabalarına ve tanıdığı bütün yetimlere dağıttı. Örtünün altında çok az bir şey kaldı. Dayanamadım:

– Allah seni rahmeti ile kuşatsın ey mü'minlerin annesi! Bunda bizim de hakkımız var, dedim.

– Örtünün altında kalanlar da senin olsun, dedi. Dağıtım işi bittikten sonra ellerini semâya kaldırdı:

– Allah'ım! Ömer'in gönderdiği şu tahsisatı gelecek yıl bana ulaştırma, diye dua etti. Annemizin yaptıklarını haber alan Hz. Ömer:

– O kendisinden hayır beklenen hanımdır, diyerek hemen onun evine gitti. Kapıya varınca yüksek sesle selam verdi. Sonra Hz. Zeynep'e:

– Duyduğuma göre gönderdiklerimi dağıtmışsın, şimdi tekrar göndereceğim, onları kendin için harca, dedi. Yeni bir tahsisat gönderdi. Ancak Hz. Zeynep onu da aynı şekilde dağıttı.[79]

Ahirette Seninle Birlikte Olmam İçin Dua Buyur!

Nesibe Hatun'un (radıyallahu anhâ) yaptığı dua, dua burcundan yükselen özel dualardan biriydi. Bir gün Nesibe Hatun'a Uhud savaşını sordular o da anlatmaya başladı:

"Uhud savaşı yapılacağı sabah merak ve endişeden yerimde duramıyordum. Sonunda dayanamadım Müslümanların durumunu öğrenmek için Uhud'a gitmeye karar verdim. Bir kaba su doldurarak yola çıktım. Savaş meydanına ulaştığımda Müslümanlar üstün durumdaydı. Ancak bir süre sonra durum tersine dönmeye başladı. Bunu görünce hemen Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına koşup, savaşmaya başladım. Kılıç sallayarak Müşrikleri ona yaklaştırmamaya çalışıyor, ona atılan oklara karşı kendimi siper ediyordum. Müslümanlar dağılınca İbn Kamia:

– Bana Muhammed'i gösterin, o kurtulursa ben kurtulmayayım, diyerek, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) doğru yöneldi.

Onu ben ve Mûsab b. Umeyr'in aralarında bulunduğu bir grup sahabe karşıladık. İşte o sırada yaralandım. Bir ara etrafıma baktığımda insanların her biri bir tarafa dağılmıştı. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) etrafında sadece on kadar insan kalmıştı. Ben, eşim ve çocuklarım onu koruyorduk. Allah Resûlü benim kalkanımın olmadığını farketti. Kalkanı olan birinin savaş meydanından kaçmaya çalıştığını görünce:

– Kalkanını savaşanlara bırak, buyurdu. Sahabe kalkanı yere attı. Hemen koşup kalkanı aldım, onunla Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) korudum... Süvarilerden biri bana doğru geldi. Kılıcını

---

79 Zerkânî, *Şerhu'l-Mevâhib*, 4/413; İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/109, 3/300.

kaldırıp bana vurmaya kalkışınca, kalkanımla kendimi korudum. Adam ikinci darbeye fırsat bulamadı. Sıra bendeydi, adamın atının ayaklarına sert bir darbe indirdim. Atın ayakları kesilip sendeleyince, adam sırt üstü yere düştü. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) benim süvari ile çarpıştığımı gördüğünde, oğluma seslenerek:

– Ey Ümmü Ümâre'nin oğlu! Annene yardım et, annene! Allah bütün ailenize rahmet etsin. Annenin makamı falanın, falanın makamından daha yüksektir, buyurdu. Oğlum yardım edince, adamı öldürdük. Ben Allah Resûlü'nün yanına giderek:

– Yâ Resulallah! Dua buyur da cennette seninle birlikte olalım, dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Allah'ım! Onları cennette benimle beraber kıl, diye dua buyurdu. Ben:

– Artık dünyada başıma ne gelirse gelsin umurumda değil, dedim.[80]

Dua Ederken Korku ve Ümit Arasında Olmak

Bu duygularla dua eden peygamberlerden övgü ile bahseden Allah (celle celâluhû) "*Onlar hayra koşar, ümit ve korku içinde Bize yalvarırlardı. Onlar Bize karşı derin bir saygı içerisindelerdi.*" (Enbiyâ, 21/90) buyurmaktadır. Başka bir âyet-i kerimede ise"*Rablerine korku ve umutla dua ederler.*" (Secde, 32/16) buyurur.

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir ara hastalandım. O sırada Mescid-i Nebevî'de kalıyordum. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) durumumu öğrenmişti. Mescide girer girmez orada bulunanlara:

– Devsli genç kendini nasıl hissediyor, diye sordu.

---

80 İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/413; Vâkidî, *Megâzî*, 1/270; Zehebî, *S. Alâmü'n-Nübelâ*, 6385; Makrîzî, *İmtâu'l-Esmâ*', 1/162.

– Gördüğün gibi yâ Resûlallah! İşte şurada, mescidin bir köşesinde sancıdan kıvranıyor, dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hemen yanıma geldi. Elini acı duyduğum yerin üzerine koyarak dua etti. Sonra:

– Cebrail'in (aleyhisselâm) bana bildirdiği, hastalık için olan duayı sana okuyayım mı, diye sordu.

– Evet Yâ Resûlallah, diye rica ettim. Üç kere:

بِسْمِ اللهِ أَرْقِيكَ اللهُ يَشْفِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ فِيكَ ﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾ "*Allah'ın adıyla sana okuyor, üflüyorum. Allah, sana sendeki her türlü dertten, "Düğümlere üfleyenlerin şerrinden ve haset ettiği zaman hasetçinin şerrinden"* (Felak, 113/4-5) *şifa versin.*" diye dua buyurdu."[81]

Yakaya Yapışan Borç

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün Mescid-i Nebevî'ye geldiğinde orada bulunan Medineli Ebû Ümâme'nin durumu dikkatini çekti. Ona:

– Ey Ümâme! Namaz vakti dışında seni buralarda göremiyorum. Mescidde oturmanın sebebi nedir, diye sordu. Ebû Ümâme:

– Yakama yapışan borç ile yaşadığım üzüntü, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sana bir cümle öğretmemi ister misin? Onu söylediğinde Allah üzüntünü giderir, borcunu ödetir, buyurdu. Ebû Ümâme:

– Evet yâ Resûlallah!

– Sabah akşam şu duayı oku:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَ أَعُوذُبِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَ أَعُوذُبِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَ الْبُخْلِ وَ أَعُوذُبِكَ مِنْ غَلَبَةِالدَّيْنِ وَقَهْرِالرِّجَالِ "*Allah'ım! Hüzün ve kederden sana sığınıyorum. Acziyet ve tembellikten,*

81 İbn Mâce, *Tıp*, 36.

korkaklık ve cimrilikten sana sığınıyorum. Borcun galip gelmesinden insanların bana zorla istediklerini yaptırmasından sana sığınıyorum."

Ebû Ümâme der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) tavsiyesini yerine getirip duayı sabah akşam okuyunca Allah beni üzüntü ve borçtan kurtarıp zengin kıldı.[82]

Özlü İfadelerle Dua Etmek

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) dua ederken özlü duaları tercih ederdi.[83] Dua istemek için kendisine gelen hastalara kısa öz ifadelerle dua ederdi.

Muhammed b. Hâtib anlatıyor:

"Çocukken ateşin üzerinde duran tencerenin yanına gitmiştim. Tencere fokur fokur kaynıyordu. Oldukça acıkmıştım, yemek almak için elimi tencerenin içine daldırınca devrildi. Kolum feci bir şekilde yandı. Acı içinde bağırmaya başladım. Sesime koşan annem beni kucakladığı gibi doğruca o sırada kabristanda oturan Allah Resûlü'nün yanına götürdü.

– Yâ Resûlallah, diye feryat ederek seslendi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Buyur, diye karşılık verdi. Annem:

– Oğlum yandı, deyip beni alıp yanına götürdü.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) beni kucağına aldı, okuyup üfledi. Başımı okşayarak sevdi. O an yaptığı duayı tam olarak anlamadım. Daha sonra anneme sordum. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) benim için şu duayı yaptığını söyledi:

---

82 Ebû Dâvûd, *Vitr*, 32; Nevevî, *Ezkâr*, 206.
83 Ebû Dâvûd, *Salât*, 358.

اَللّٰهُمَّ رَبِّ النَّاسِ إِذْهَبِ الْبَأْسَ وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ "*Ey insanların Rabbi! Hastalığı gider. Şifa ver, yegâne şifa veren Sen'sin. Sen'in şifandan başka şifa yoktur.*"

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) huzurundan ayrılırken kolumda hiçbir acı ve yara izi yoktu."[84]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hasta ziyaretlerine gittiği zaman elini hastanın şikayetçi olduğu yere koyar, yüzüne veya göğsüne dokunarak bu duayı okurdu.[85]

Hz. Âişe'nin hizmetlisi Meymune binti Ebû Asîb (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

"Bir gün bir kadın devesinin üzerinde Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) evine geldi. Büyük bir acı ve telaş içindeydi.

– Ey Âişe! Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) öğrettiği duaları söyleyerek bana yardım eder misin? Ne olur beni bu acıdan kurtar, diye inledi. Hz. Âişe ona:

– Sağ elini kalbinin üzerine koyarak üzerinde gezdir. Sonra şu duayı oku:

بِسْمِ اللهِ اَللّٰهُمَّ دَاوِنِي بِدَوَائِكَ ، وَاشْفِنِي بِشِفَائِكَ ، وَأَغْنِنِي بِغِنَاكَ وَبِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ وَاحْذِرْ عَنِّي أَذَاكَ "*Allah'ın adıyla! Allah'ım! Beni devan ile iyileştir. Şifan ile şifâyâb eyle. Fazl-ı kereminle beni Sen'den başkasına muhtaç etme ve hastalığını benden uzaklaştır.*'

Kadın duayı okuyunca sancısı geçti. Kendisini iyi hissederek oradan ayrıldı."[86]

---

84 *Müsned*, 3/418; Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebîr*, 19/240; Zehebî, S. *A'lâmü'n-Nübelâ*, 5066; Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, 10/22.

85 Müslim, *Selam*, 46-49; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 1013; Taberânî, *Dua*, 1101; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 4459.

86 Taberânî, *Dua*, 1126; *Mu'cemü'l-kebîr*, 25/39.

Bir başka hadisi de Osman b. Ebû'l-As (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Sakif heyeti ile Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) ikinci kez ziyarete gittiğimde:

– Yâ Resûlallah! Senden ayrıldıktan sonra hastalandım. Çok acı çekiyorum. Bu hastalık beni öldürecek, diyerek hâlimi arz ettim. Efendimiz:

– Sağ elini ağrıyan yerin üzerine koy sonra yedi kez:

أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ فِي كُلِّ مَسْحَةٍ "*Duyduğum acının şerrinden Allah'ın izzetine ve kudretine sığınıyorum!*" diye dua et, buyurdu. Dediği gibi yapınca iyileştim. Bundan sonra aileme ve başkalarına sürekli bu duayı okumalarını tavsiye ettim.[87]

Efendimiz'in (aleyhisselâm) özlü dua konusundaki sözlerini ve tavrını bilen sahabiler tıpkı onun gibi detaya dalmadan özlü dua eder, gereksiz sözlerle duayı uzatanlara müdahale ederlerdi.

Sad b. Ebû Vakkas bir gün bir oğlunun şöyle dua ettiğini duydu. Oğlu:

– Allah'ım! Senden Naim cennetini istiyorum. Orada atlas elbiseler, şunu, şunu ve şunu istiyorum. Cehennem ateşinden, zincir ve demir halkalarından sana sığınırım, diye dua ediyordu. Duası bitince babası:

– Allah'tan pek çok hayır istedin, pek çok şeyin şerrinden ona sığındın. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bize bu hususta 'İlerde insanlar dua hususunda aşırı gidecekler.' buyurdu. Sonra:

"*Rabbinize yalvara yakara dua edin! Allah aşırı gidenleri sevmez.*" (A'râf, 7/55) âyetini okudu. Şu şekilde dua etseydin daha iyi olurdu:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ *Allah'ım! Senden cennetini ve ona*

[87] Müslim, *Selam*, 67; Ebû Dâvûd, *Tıb*, 19; Tirmizî, *Tıb*, 29; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 999-1002; Taberânî, *Dua*, 1130.

yaklaştıracak söz ve amelleri nasip etmeni istiyorum. Cehennemden, ona yaklaştıracak söz ve fiillerden sana sığınıyorum."[88]

Duayı Üç Kez Tekrarlamak ve Bitince "Âmîn" Demek

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) üç kez dua etmekten, bağışlanma dileğini üç kez tekrarlamaktan hoşlanırdı.[89]

Ebû Züheyr (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gece bir grup arkadaşımla birlikte Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) huzurundaydık. Daha sonra O'nunla birlikte dışarı çıkıp yürümeye başladık. Bir çadırın yanından geçerken bir kişinin dua ettiğini duyduk. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Eğer adam duasını mühürlerse kabulü vacib olur, buyurdu. İçimizden biri:

– Ne ile mühürlemeli yâ Resûlallah, diye sordu.

– Âmîn sözü ile! Eğer duasını "âmîn" sözü ile mühürlerse duası kabul edilir, buyurdu. Adam duasını bitirip çadırdan çıkınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ismini anarak:

– Duanı "âmîn" ile bitirirsen kabul edileceğini müjdelerim, buyurdu.[90]

Meşru Şeyler İçin Dua Etmek

Herhangi bir kimse, günah yahut akraba ile bağları kesmek için olmadıkça Allah'a dua ederse Allah ona dilediğini verir. Bunun yanısıra bir o kadar da ona gelecek kötülüğü önler.[91]

---

88 *Müsned*, 1/172.
89 Ebû Dâvûd, *Vitr*, 26; Taberânî, *Dua*, 51; Nevevî, *Ezkâr*, 1049.
90 Ebû Dâvûd, *Salât*, 168; Taberânî, *Dua*, 218.
91 Müslim, *Dua*, 92; Tirmizî, *Dua*, 9; Taberânî, *Dua*, 82.

Zeyd b. Sâbit (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

Mescid-i Nebevî'de otururken bir adam yanıma gelerek bir soru sordu. Ona:

– Bu soruyu Ebû Hüreyre'ye sorarsan daha iyi olur, dedim. O gittikten sonra Ebû Hüreyre'nin yanına gittim. Üçüncü bir kişi ile birlikte Allah'ı zikretmeye ve O'na dua etmeye başladık. Bir süre sonra Allah Resûlü gelip yanımıza oturdu. O gelince sustuk. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yapmış olduğunuz şeye devam edin, buyurdu. Önce ben ve arkadaşım dua ettik. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Âmîn, dedi. Ebû Hüreyre:

– Allah'ım! Arkadaşlarım neyi istediyse ben de onu istiyorum. Ayrıca Sen'den, unutmayacağım ilim istiyorum, diye dua etti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Âmîn, dedi. Biz:

– Yâ Resûlallah! Biz de Allah'tan unutmayacağımız ilim istiyoruz, dedik.

– Devsli genç sizi geçti, buyurdu.[92]

---

92 Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, 9/361.

DUA İÇİN LÜTFEDİLEN HÂLLER

Hâlini arz etmek için Allah'a yönelen kişinin, duadan önce, dua anında ve duadan sonraki hâli duanın kabulünü etkileyen en önemli sebeplerden biridir. Kişinin hâli duanın kabul edilmesini sağladığı gibi geciktirilmesine veya geri çevrilmesine de neden olabilir. Dua edilmesini ısrarla isteyen Allah (celle celâluhû), "*Kullarım sana beni sorduklarında, bilsinler ki onlara çok yakınım. Dua edenin duasına karşılık veririm. O hâlde davetime uysunlar, bana iman etsinler ki doğru yolu bulabileler.*" (Bakara, 2/186) buyurur.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ise "Kim Allah'tan istemezse, Allah ona gazap eder."[93] buyurarak duanın ne kadar önemli olduğunu bildirir.

Duanın ısrarla emredilmesi elbette onun gaflet içerisinde ne dediğini bilmeden, rastgele, yalnızca zor durumda kalındığında veya gösteriş için yapılmasını gerektirmez. Bilakis onu emreden Allah ve Resûlü duanın nasıl yapılmasını istemişse o şekilde yapılmalıdır. Dua bu hususlara dikkat edildiği ölçüde kabule şayan

---

[93] Tirmîzî, *Dua*, 2; İbn Mâce, *Dua*, 1; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3125-3126.

olur. İnananlara lütfedilen bu hâllerin başında süreklilik, samimiyet, inanç, güven, teslimiyet, sabır, kararlılık ve tezellül gelir.

Sürekli Yapılan Dua

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kim zor ve sıkıntılı zamanlarda Allah'ın dualarını kabul etmesini isterse rahat zamanlarda çokça dua etsin."[94] buyurarak sürekli dua etmenin, duanın kabulü için ne kadar önemli olduğunu veciz bir şekilde ifade etmiştir.

Sahabe-i Güzîn sıkıntı içinde olsun olmasın, her zaman bütün benlikleri ile heyecan içinde dua ederdi. Dua onların hayat tarzıydı. Eve girerken, çıkarken, yatarken, kalkarken her zaman her yerde, her vesile ile yalvarıp yakarır gönüllerini aydınlatırlardı.

Allahu Teâlâ'nın "*De ki: Duanız olmazsa Rabbim size ne diye değer versin!*" (Furkan, 25/77) buyurduğu dua, elbette yalnızca zor durumlarla karşı karşıya kalınca yapılmamalıdır. Günlerini gaflet içersinde geçiren kişiler, sıkıştıklarında ve başlarına bir bela geldiğinde Allah'ı hatırlarlar. Sıkıntı geçince sanki hiçbir şey olmamış gibi, kendilerini o durumdan kurtaranın kim olduğunu unutup Allah'a isyan ederler. Bu gibiler hakkında yüce Allah (celle celâluhû) şöyle buyurur:

"*İnsan (öyledir ki), başı derde girince gönülden O'na yönelerek Rabbisine yalvarır; ama biraz sonra Allah ona Kendi katından bir nimet ve imkân verince, bu defa daha önce O'na yalvardığını unutur ve Allah için denkler, ortaklar uydurmaya başlar, böylece O'nun yolundan hem kendi sapar, hem de başkalarını saptırır. (Böylesine) de ki: 'Küfür ve nankörlüğün içinde hayattan biraz daha kâm al bakalım. Nasıl olsa, Ateş'in yoldaşlarındansın.'*" (Zümer, 39/8)

Sıkıntıdan kurtulunca Allah'ı unutanlar, dua ve ibadet vesilesi ile ona yakın olma ve hâlini arz edip münacatta bulunma gibi

---

94 Müslim, *Hac*, 437; Tirmizî, *Dua*, 9; Nevevî, *Ezkâr*, 1006.

eşsiz nimetleri kaybettikleri gibi, en değerli ibadeti de ihmal etmiş olurlar. Ellerinin arasından kayıp giden bir başka lütuf ise şükür ve onun sonucunda gelecek nimetlerdir. Çünkü Allah (celle celâluhû) "*Eğer şükrederseniz, elbette nimetimi artırırım.*" (İbrâhim, 14/7) buyurmaktadır.

Yunus Peygamberin Duası

Ninovalılara peygamber olarak gönderilen Hz. Yunus (aleyhisselam), halkını gece gündüz hakka çağırdı. Büyük çaba göstermesine rağmen kimse onu dinlemedi, batılda kalmaya devam etti. Haktan yüz çevirmekte ısrar edince Allah, peygamberine kavmine azap göndereceğini vahyetti. Hz. Yunus (aleyhisselam) kavmini toplayarak başlarına gelecek azabı bildirdi. Kavmi onun asla yalan söylemeyen, son derece güvenilir biri olduğunu çok iyi biliyordu. Bunun için birbirlerine:

– Yunus asla yalan söylemez. Başımıza büyük bir felaket gelecek, diyerek korkuya kapıldılar.

– Başımıza bir şey gelmeden her şeyimizi toplayalım, çocuklarımızı yanımıza alarak sahraya çıkıp dua edelim. Belki Allah bize acıyarak affeder, dediler.

Hanımlarını, çocuklarını, hayvanlarını yanlarına alarak sahraya çıktılar. Pişmanlıklarını bildirerek gözyaşları içinde Allah'a yalvarmaya başladılar. Erkekler, hanımlar ve çocuklar ağlıyor, hayvanlar başlarına gelecekleri hissetmişçesine inliyordu. Pişmanlıklarını gören Allah (azze ve celle) onları bağışlayıp göndereceği azabı kaldırdı.

Azap kalkınca olanları unutan insanlar, hiç bir şey olmamış gibi eski hâllerine geri döndüler. Tevbelerini bozduklarını gören Hz. Yunus (aleyhisselâm) onlara kızdı. Yanlarından ayrılıp deniz sahiline gitti. Bir gemiye yaklaştı. İçindekilere:

– Sizinle birlikte gelebilir miyim, diye sordu. Adamlar:

– Tabi gelebilirsin, diyerek buyur ettiler. Hz. Yunus (aleyhisselâm) ücret vermek istediyse de almadılar.

Gemi bir süre yol aldıktan sonra büyük bir fırtınaya yakalandı. Kavmine kızmakla hata yaptığını anlayan Hz. Yunus (aleyhisselâm):

– Beni denize atarsanız kurtulursunuz, dedi. Onlar:

– Bilakis seni denize atmazsak kurtuluruz, dediler.

Bir süre konuştuktan sonra kura çekmeye karar verdiler. Kura her seferinde Hz. Yunus peygambere çıktı. Büyük bir üzüntü ve şaşkınlık içinde durumu kabullendiler.

İlâhî imtihan devam ediyordu. Bu sırada Allah'ın görevlendirdiği balık, geminin hemen yanında yerini almış misafirini bekliyordu. Gemidekiler Yunus peygamberi atınca ağzını açan balık onu içine alarak misafir etti. Günlerce balığın karnında karanlıklar içinde kalan Hz. Yunus sürekli gözyaşı döküp:

لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ "*Ya Rabbî! Sen'sin İlâh, Sen'den başka yoktur ilâh! Sübhansın, bütün noksanlardan münezzehsin, Yücesin! Doğrusu kendime zulmettim, yazık ettim. Affını bekliyorum Rabbim!*" (Enbiyâ, 21/87) diyerek Rabbine yalvardı. Duası Arş'ta yankılanıyordu. Melekler:

– Yabancı beldelerden gelen şu inilti tanıdık bir sese benziyor, dediler. Allah (celle celâluhû):

– Tanıdınız mı, diye sordu. Melekler:

– Ey Rabbimiz o kim?

– O kulum Yunus'tur.

– Ameli makbul, duası kabul olan Yunus mu?

– Evet.

– *Ey Rabbimiz! Geniş zamanda sana itaat eden zatı, dar zamanda kurtarmaz mısın?*

– Elbette kurtarırım, buyuran Allah kulunun duasını kabul ederek onu balığın karnından kurtardı.[95]

Samimiyetle Yapılan Dua

Duada aslolan kalbin derinliklerinden gelen içten ve samimiyetle yapılmasıdır. Çeşitli âyetlerde duanın ihlâs ve samimiyetle yapılmasını vurgulayan Allah (celle celâluhû):

"*Rabbinize gönülden (yalvara yakara) ve gizlice dua edin!*" (A'râf, 7/55)

"O halde kâfirler hoşlanmasalar da siz, ibadeti gönülden ve yalnız Allah'a yaparak O'na dua edin." (Mü'min, 40/14)

Sahabeden Huzeyfe b. Yemânî içtenlikle yapılan duayı boğulmak üzere olan kişinin duasına benzeterek şöyle der:

"Öyle zaman gelecek ki, o zaman yalnızca boğulmak üzere olan kişinin yaptığı gibi dua edenlerin duası kabul edilecektir."[96]

Kalbin en derinliklerinden gelerek ihlâsla yapılan dua, ölüyü diriltecek kadar etkilidir.

Ölüyü Dirilten Dua

Enes b. Mâlik (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Ensardan biri hastalanmıştı. Bunu haber alınca ziyaretine gittik. Yanına girdikten bir süre sonra ruhunu teslim etti. إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ *'Şüphesiz biz Allah'a aidiz ve mutlaka O'na döneceğiz.'* (Bakara, 2/156) diyerek gözlerini kapayıp üzerine bir örtü örttük. Yanından çıkınca odanın dışında duran yaşlı annesini:

– Sabret! Böyle yaparsan Allah başına gelen acının mükâfatını

---

95 Taberânî, *Dua*, 47; Suyûtî, *Dürrü'l-Mansûr*, 5/585.

96 Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1/274.

verir, diye teselli ettik. Bu sözlerin oğlunun ölüm haberi olduğunu fark etti. Endişelenen anne büyük bir heyecanla:

– Yoksa oğlum öldü mü, diye sordu. Biz:

– Evet, dedik. Kadın aldığı cevaba inanmak istemiyordu.

– Gerçekten mi, diye üzüntü içinde tekrar sordu. Başımızı yere eğerek:

– Evet, dedik. Bir anda gözyaşlarına boğulan kadın ellerini gökyüzüne doğru uzatıp dua etmeye başladı:

– Ey Allah'ım! Sen de biliyorsun ki ben Senin rızan için Müslüman oldum. Zor ve rahat anlarında yanında olmak ümidi ile Resûlüne koştum. Bugün bu zor imtihanı omuzlarıma yükleme, diye yalvardı.

Duadan sonra oğlunun yanına gitti. Hafifçe üzerindeki örtüyü kaldırdı. O an hepimiz şaşkınlık içinde dona kalmıştık. Allah yaşlı hanımın duasını kabul etmiş, ölen oğlunu ona bağışlamıştı. Oğlu yeniden hayatta dönmüştü. Oğlunun yaşadığını gören anne sevinçten uçuyor gibiydi. Genç iyileşip yataktan kalktı. Hatta birlikte yemek bile yedik.[97]

Melekler Yardıma Koşar

Zeyd b. Hârise bir gün Taif'e gitmek için bir adamdan deve kiralamak istedi. Adam:

– Bir şartla devemi kiraya veririm. Beni istediğim yere götürürsen, dedi. Zeyd adamla anlaşınca birlikte yola çıktılar. Uzun bir yolculuktan sonra bir harabeye vardılar. Devenin terkisine binen deve sahibi harabeye gelince Hz. Zeyd'e:

– Beni burada indir, dedi. Deveyi çöktüren Zeyd b. Hârise (radıyallahu anh) adamı indirdi. Adam âni bir hareketle kılıcını çekerek Zeyd

97 Taberânî, *Dua*, 1040, 1066.

b. Hârise'ye saldırdı. Bir anlık dalgınlığından faydalanarak onu esir aldı. Etrafa bakınan Hz. Zeyd, harabenin cesetlerle dolu olduğunu gördü. Adam insanları buraya getirip tuzağa düşürerek öldürmekten zevk alan bir seri katildi. Durumu anlayan Zeyd b. Hârise ölümün soğuk yüzü ile karşı karşıya geldi. Bu durumdan kurtulmak için tek çaresi vardı. En içten duygularla Rabbine yalvarmak. Adam öldürmek için harekete geçeceği an ondan izin istedi:

– Müsaade edersen iki rekât namaz kılayım.

– Haydi kıl bakalım! Şu gördüklerinde senin gibi dua etmek için izin istediler. Ancak duaları hiçbirine fayda vermedi. Hiçbiri kılıcımın darbesinden kurtulamadı, diye küstahça böbürlendi. Zeyd b. Hârise:

– Tamam! İki rekât namaz kılayım, öldüreceksen yine öldür, dedi. Ricasını kabul eden adam namaz bitince öldürmek için yaklaştı. Sahabe o an bütün samimiyeti ile nida ederek Rabbinden yardım istedi:

– *Yâ Erhame'r-Râhimîn!*

Yakarışı Arş'ta yankı buldu. Tam o anda insanı iliklerine kadar ürperten bir ses:

– Onu öldürme, diyordu. Büyük bir şaşkınlık içinde endişeye kapılan adam hemen harabeden çıkıp etrafa bakındı. Ortalarda kimse yoktu. Tekrar gelip kaldığı yerden devam etmek istedi. Zeyd b. Hârise yine:

– *Yâ Erhame'r-Râhimîn,* diye tekrar nida etti.

Yine aynı ses duyuldu. Adam iyice korktu. Yine etrafa bakındı ama kimseler yoktu. Üçüncü kez aynı şeyler oldu. Adam ortada kimseyi görmeyince kızdı. Sese aldırmadan öldürmek üzere Zeyd b. Hârise'ye yöneldi. İşte o an, mızraklı bir atlının kendilerine doğru geldiğini gördü. Başından alevler fışkırıyor gibiydi. Yanlarına yaklaşınca mızrağını fırlattı. Havada kavis çizen mızrak

adamın göğsüne saplandı. Katil tek bir darbe ile ölmüş, cansız bedeni yere yıkılmıştı. Zeyd b. Hârise ise büyük bir şaşkınlıkla olanları izliyor, neler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Gelen atlı ona döndü, durumu anlatmaya başladı:

– Birinci kez "Yâ Erhame'r-Râhimîn!" dediğinde ben yedinci gökteydim. Yakarışını duyunca Allah'ın emri ile harekete geçtim. İkinci kez "Yâ Erhame'r-Râhimîn!" dediğinde dünya semâsının üzerindeydim. Üçüncü kez "Yâ Erhame'r-Râhimîn!" dediğinde yanına geldim.[98]

Duama Âmîn Der misin?

Bu kez Uhud yolundayız. Bir başka sahabenin samimi yakarışı kulaklarımızı çınlatıyor. Yüreğimizi parçalayan bu ses Abdullah b. Cahş'ın yakarış sesi...

Uhud'a giderken Abdullah b. Cahş'ın (radıyallahu anh) şehadet özlemi artarak büyük bir aşka dönüşmüştü. Allah (celle celâluhû) aradaki gayb perdelerini kaldırmış, kalp gözü açılmış ona âdeta şehadet ânını seyrettiriyordu. Şehit olacağı, müşriklerin onun burnunu kulağını keseceğini bir bir görüyor ve bundan dolayı seviniyordu. Zira Allah için maruz kalınan her sıkıntının karşılığının kat kat verileceğinden adı gibi emindi.

İslâm ordusu Şeyheyn'den ayrılarak Uhud'a gittiğinde o, birazdan Rabbine kavuşacak olmanın heyecanını yaşıyordu. İki ordu karşı karşıya gelmiş, savaş hazırlığı yapıyordu. Ötelerin ötesini gören Abdullah b. Cahş, o ânın bir an önce gelmesini bekliyor, heyecandan yerinde duramıyordu. Savaş başlayacağı akşam Sa'd b. Ebû Vakkas'ın yanına gitti.

– Biraz benimle gelir misin, diyerek onu kenara çekti. Ne söyleyeceğini merak eden Sa´d b. Ebû Vakkas'a:

---

98 İbn Abdilberr, *İstîab*, 2/546-547; Süheylî, *Ravdu'l-Ünf*, 3/368.

– Haydi seninle birlikte Allah'a dua edelim ve birbirimizin duasına "âmîn" diyelim, dedi. Onun bu teklifi Sa'd'ın çok hoşuna gitmişti. Uhud'un bir köşesinde oturarak dua etmeye başladılar. Önce Sa'd duaya başladı:

– Ey Rabbim! Savaş başlayınca, beni son derece acımasız, kızgın ve iyi bir savaşçı ile karşılaştır. Senin için onunla savaşayım. Ona karşı bana zafer nasip et, onu öldürüp, ganimetlerini alayım.

Duası bitince Abdullah b. Cahş:

– Âmîn, dedi ve kendisi duaya başladı:

– Ey Allah'ım! Savaş başlayınca, beni son derece acımasız, kızgın ve iyi savaşan bir adamla karşılaştır. Senin için onunla savaşayım. O da benimle savaşarak beni şehit etsin. Elbisemi soyup, burnumu kulağımı kessin. Sana kavuştuğum zaman kesilen uzuvlarımı göstererek, "Ey Rabbim! Bunlar Senin ve Resûlün uğrunda kesildi!" diyeyim. Sen de "Doğru söylüyorsun." diyerek beni tasdik et!

Sa'd şaşkın bir hâlde Abdullah b. Cahş'ı dinliyordu. Dili tutulmuş, ne yapacağını bilmez hâldeydi. Arkadaşından ses çıkmadığını gören Abdullah b. Cahş:

– Âmîn desen ya, diyerek onu "âmîn" demeye zorladı. Sa'd şehadet arzusu ile yanan sahabeyi kırmayarak "âmîn" dedi.

Bundan sonra neler olduğunu Sa'd b. Ebû Vakkas'tan dinleyelim:

"Vallahi, Abdullah b. Cahş'ın duası benim duamdan daha hayırlı idi. Günün sonuna doğru tıpkı duasında belirttiği gibi şehit oldu. Kulak ve burnunu bir ipe dizili olarak gördüm. Ben de falan müşrikle karşılaştım, onu vurup öldürdüm. Dua ettiğim gibi adamın elbiselerini aldım."[99]

---

99 İbn Sa'd, *Tabakât*, 3/89; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 2856; İbn Hacer, *İsâbe*, 4585; İbn Abdilberr, *İstîab*, 3/877.

Akıl ve Kalp Uyanıklığı ile Yapılan Dua

Gaflet kişiyi aldatır, sürekli dua ettiğim hâlde duam kabul edilmiyor dedirtir. Bu şekilde dua edenler bir süre sonra duayı terk ederler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu şekilde dua edenler için:

"Dualarınıza cevap verileceğine inanarak dua edin! İyi bilin ki; Allah kalbi gaflet içinde olan kulunun duasına icabet etmez." buyurur.[100]

Dua etmek, dua edebilmek onun kabul edilmesinden daha büyük bir nimettir. Allah kuluna huzuruna çıkıp kalbini ona açmayı lütfettiği hâlde gaflet yüzünden bu eşsiz fırsatı kaçırılması elbette en büyük kayıptır. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabilerinden birine:

"En güzel kazanç duanın kabul edilmesidir." buyurur.[101]

Gafletle dua etmekten korkan Yahya b. Muaz Rabbine yönelerek,

– İlâhî! Ben isyankâr bir kulum, bu hâlimle sana nasıl dua edebilirim. Sen kerim sıfatına sahipken duayı nasıl terk edebilirim, derdi.[102]

Bir gün Hz. Musa (aleyhisselâm) etrafta dolaşırken dua eden birini görür. Adam ellerini açmış yalvararak Allah'a dua ediyordu. Hz. Musa (aleyhisselâm):

– İlâhî! Eğer şu kişinin isteklerini vermek benim elimde olsaydı bunu hemen yapar, ihtiyacını giderirdim, dedi. Allah (celle celâluhû) ona:

– Ben senden daha fazla merhametliyim. Ama koyunları olan bu kişi, görünürde Bana dua etse de kalbi koyunları ile meşgul.

---

[100] Tirmizî, *Dua*, 65.
[101] Kuşeyrî, *Risâle*, 250.
[102] Kuşeyrî, *Risâle*, 250.

Ben Bana dua ederken kalbi Ben'den başkasında olanın duasını kabul etmem, diye vahyetti.

Gerçeği anlayan Hz. Musa (aleyhisselâm) adamın yanına giderek durumu anlattı. Yaptığı hatayı anlayan adam ellerini açıp bütün kalbi ile Allah'a yöneldi. Rabbi duasını kabul buyurarak istediğini verdi.[103]

Tezellül ile Yapılan Dua

Kişi ellerini açıp Rabbine dua ederken kendisini aciz bir kul, dua ettiği Zât'ın ise her şeye gücü yeten Allah olduğunu unutmamalıdır. Bu bilinçle boynunu bükmeli bütün benliği ile O'na yönelmelidir.

Peygamberler yaptıkları dualarda bağışlanma isteklerini tevazu ifadeleri, günahlarını itiraf ve Allah karşısında kul olma bilinci ile yapmışlardır. Hz. Süleyman, Allah'tan en büyük gücün kendisine verilmesini isterken bile önce bağışlanma dilemiştir:

"Dedi ki: Rabbim beni bağışla! Bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver. Şüphesiz sen daima bağışta bulunansın."[104]

Hz. Yunus:

"*Ya Rabbî! Sen'sin İlâh, Sen'den başka yoktur ilâh! Sübhansın, bütün noksanlardan münezzehsin, Yücesin! Doğrusu kendime zulmettim, yazık ettim. Affını bekliyorum Rabbim!*" (Enbiyâ, 21/87)

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de diğer peygamberler gibi dua ederken öncelikle aczini itiraf eder, ashabına da bu şekilde yapmalarını tavsiye buyururdu.

Bir gün Hz. Ebû Bekir Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına giderek ona:

---

[103] Kuşeyrî, *Risâle*, 250.
[104] İbn Sâd, *Tabakât*, 38/35.

– Yâ Resûlallah! Bana namazlarda okumam için bir dua öğret, diye rica etti. Efendimiz:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ "*Allah'ım! Ben nefsime çok zulmettim. Sen'den başka günahları affedecek biri yoktur. Katından bir bağışla beni bağışla! Sen rahmet eden, bağışlayansın. Bana rahmet et."* diye dua et, buyurdu.[105]

Bir başka sahabesine:

"Bir Müslüman Zinnun'un (Hz. Yunus'un) balığın karnında iken yaptığı لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ "*Ya Rabbî! Sen'sin İlâh, Sen'den başka yoktur ilâh! Sübhansın, bütün noksanlardan münezzehsin, Yücesin! Doğrusu kendime zulmettim, yazık ettim. Affını bekliyorum Rabbim!*" (Enbiyâ, 21/87) duasını yapar, sonra bir şey isterse Allah onun duasını kabul eder buyurmuştur.[106]

Mahzun Gönüllerden Yükselen Dua

Duanın kabul olduğu hâllerden biri de kulun sıkıntılı ve üzgün olduğu zamanlardır. Hüzünlü kalp ile semâya açılan eller, gözyaşları içinde yalvara yakara yapılan dualar asla boş çevrilmez.

Allah'ın Sözlerini Dinlediği Hanım

Havle binti Sa'lebe (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

"Ben Evs b. Sâmit ile evliydim. Eşim iyice yaşlanınca, çabucak kızan birisi oldu. Bir gün yanıma geldi. Benden bir şey yapmamı istedi. Yapmayınca çok kızdı:

---

105 Buhârî, *Dua*, 17; Müslim, *Dua*, 48; Tirmizî, *Dua*, 14; İbn Mâce, *Dua*, 2.
106 Tirmizî, *Dua*, 81.

– Bundan böyle sen bana annemin sırtı gibisin, diyerek zıhar yaptı.[107] O kızgınlıkla evden çıkarak doğruca arkadaşlarının yanına gitti. Sakinleştikten sonra olanları düşünüp yaptığına pişman oldu. Bir süre sonra eve geri döndü. Gönlümü almak istiyordu. Bunun için bana yaklaşmaya çalıştı. Ben:

– Nefsim kurdet elinde olan Yüce Allah'a yemin olsun ki asla olmaz. Biraz önce bana diyeceklerini dedin. Bundan sonra Allah ve Resûlü hakkımızda hüküm verinceye kadar bana yaklaşamazsın, dedim. Üzüntüden beni duymadı bile, üzerime üzerime geldi... Evden çıkarak komşuların yanına kaçtım. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gitmek için onlardan ödünç bir örtü aldım. Tam çıkacakken eşim geldi. Perişan olmuştu. Hâline acıdım.

– Zıharın haram oluşu, İslâm'dan önceydi. Belki hükmü değişmiştir. Gidip Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) yaptıklarını anlatarak, durumumuzu sor! Belki bir çıkış yolu vardır, dedim. Eşim:

– Ben utanırım. Sen gidip sor. Belki hakkımızda sıkıntımızı giderecek, bizi rahatlatacak bir hüküm verir, dedi. Dediklerini kabul ederek, doğruca Hz. Âişe'nin yanına gittim. Olanları ona aynen anlattım. Ondan bize yardımcı olmasını istedim. Hz. Âişe bunu memnuniyetle kabul etti. Birlikte huzur-u saadete vardık. Hâl hatır sorduktan sonra söze başladım.

– Yâ Resûlallah! Eşim yaşlılıktan dolayı biraz huysuzlaştı. Buna rağmen onu seviyorum, dedim. Sonra ellerimi açtım:

"Allah`ım! Sevgimin büyüklüğünden ve ayrılığın acısından sana sığınıyorum. Allah`ım! Peygamberine bize çıkış yolu olacak bir şey inzal et, diye dua ettim."[108]

---

107 İslâm'dan önce zıhar, boşanmaktan daha etkili bir yasaktı. Erkek "Sen bana annemin sırtı gibisin!" vb. sözler söyleyince eşler bir daha birbirine dönmemek üzere boşanmış oluyorlardı. İslâm bu boşanma tarzını ortadan kaldırdı ve zıhar yapan kişi için kefaret ödeme yükümlülüğü getirdi. (Bkz.: İbn Kuteybe, *el-Maârif*)

108 İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 6879; İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/378.

Hz. Âişe der ki:

"Havle binti Sa'lebe, öyle duygulu bir dua etti ki, ben ve evde bulunan herkes ona acıyarak ağladık. Tam o sırada Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) vahiy gelmeye başladı. Havle'ye döndüm sessizce:

– Ey Havle! Vahiy geliyor, o mutlaka seninle ilgilidir, diye teselli ettim. O:

– Allah'ım! Ne olur hayır olsun! Nebinden hayır umuyorum, diye kalbinin derinliklerinden gelen bir dilek ile dua etti. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) üzerindeki vahiy hâli kalktığında tebessüm ediyordu. Bize doğru döndü:

– Ey Havle! Allah senin ve eşin hakkında bir âyet inzal etti, buyurarak inen âyeti okumaya başladı:

"Allah, eşi hakkında seninle konuşup şikâyette bulunanın sözünü duymuştur..."[109]

Dua ile Bahşedilen Lütuf

Kalbi alev alev yanarken dua edenlerden biri de Ümmü Seleme annemizdi. Kalbinden Arş'a yükselen sessiz feryatlarının sebebini Hz. Ümmü Seleme (radıyallahu anhâ) şöyle anlatıyor:

"Bir gün eşim Ebû Seleme, büyük bir sevinç ile yanıma geldi:

– Bu gün Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) çok hoşuma giden bir hadis duydum. "Bir Müslüman başına bir musibet geldiğinde; إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ *'Şüphesiz biz Allah'a aidiz ve mutlaka O'na döneceğiz.'* (Bakara, 2/156) diyerek O'na teslim olur, sonra da;

'Allah'ım! Onun yerine bana daha iyisini ver!' diye dua

[109] Mücâdele, 58/1-4. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Hilal & Abdullah Kara, *Hanım Sahabiler Ansiklopedisi*, 199.

ederse, Allah mutlaka kaybettiğinden daha iyisini ona nasip eder." buyurdu.[110]

Öğrendiğime göre, cennet ehlinden bir adam öldüğünde eşi de cennetlikse ve ondan sonra bir daha evlenmemişse, Allah cennette mutlaka onu hanımı ile bir araya getirecekmiş. Hanım ölür de beyi evlenmezse yine bir araya geleceklermiş. Haydi gel seninle aramızda sözleşelim.

– Bana öldükten sonra başkası ile evlenmeyeceğine dair söz ver. Ben de sana başkası ile evlenmeyeceğime söz vereyim. Dediğimi yapar mısın?

– Elbette. Benden ne istersen iste yerine getirmek için elimden geleni yaparım.

– Öyleyse ben ölürsem evlen!

Ben ne olduğunu anlamaya çalışırken o ellerini kaldırmış hüzün dolu bir sesle:

– Allah'ım! Ben ölürsem Ümmü Seleme'ye onu incitip, üzmeyecek benden daha hayırlı birini nasip et, diye dua ediyordu."[111]

Aradan yıllar geçti. Hz. Ümmü Seleme'nin eşi şehit oldu. Cenazeden sonra Ümmü Seleme'ye taziyede bulunan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onu teselli ettikten sonra:

– Allah'ım! Onun hüznünü gider, başına gelenleri hafiflet, kaybettiğinin yerine ona daha hayırlısını ver, diye dua buyurdu.

Bundan sonrasını annemiz şöyle anlatıyor:

"Ebû Seleme vefat edince çok üzüldüm. Kendi kendime:

– Garip yaşadın, gurbet ellerde öldün, diyerek ağladım. Eşimin acısı her geçen gün daha da artıyordu. Acım dayanılmaz hâle gelince Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim.

---

110 Müslim, *Cenâiz*, 3.

111 İbn Sa'd, *Tabakât*, 8/88.

– Yâ Resûlallah! Ebû Seleme'nin ölümünden sonra nasıl dua edeyim, diye sordum. Hâlimi gören Efendimiz:

– 'Allah'ım! Beni de onu da affet! Bana ondan daha iyi birini nasip et!' diye dua et, buyurdu.[112]

Onu dinlerken Ebû Seleme'nin sağlığında bana naklettiği hadisi hatırladım, ama: "Allah'ım! Ebû Seleme'nin yerine bana daha hayırlısını ver." diye dua etmeye dilim bir türlü varmadı. Kendi kendime:

– Ebû Seleme'den daha hayırlı kim var ki? O şundan daha hayırlı değil mi? Şundan da hayırlı değil mi, diye sahabileri sayıp durdum. Acım ne kadar büyük olursa olsun Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) emrine uymam gerektiğini düşündüm. Ellerimi açtım, buruk bir kalp ile daha önce onun bana öğrettiği, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) tavsiye ettiği gibi dua ettim."[113]

Buruk kalple yapılan dua semâda karşılık buldu. Duadan kısa bir süre sonra Hz. Ümmü Seleme insanlığın en hayırlısı olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile evlendi.

İnanarak Yapılan Dua

Her iş inançla başlar. İnsanı harekete geçiren en önemli güç hedefe ulaşmaya olan inancıdır. Rabbini tanıyan, onun sınırsız gücünden, sonsuz rahmetinden haberdar olanlar ona dua ederken bütün samimiyet ve benlikleri ile Rabbine yönelerek dua ederler. Âdeta yıldırım hızı ile semâya çıkan bu dua, doğrudan Allah'a ulaşır. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) samimiyetle dua etmemizi isteyerek şöyle buyurur.

---

112 Müslim, *Cenâiz*, 6; Ebû Dâvûd, *Cenâiz*, 15; Tirmizî, *Cenâiz*, 7.

113 Tirmizî, *Daavât*, 83; Ebû Dâvûd, *Cenâiz*, 18.

"Allah'a kabul olacağına inanarak dua edin. Şunu da iyi bilin ki Allah gaflet içindeki kalp ile yapılan duayı kabul etmez."[114]

Her türlü sıkıntılarında Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) koşan sahabe efendilerimiz (radıyallahu anhum ecmaîn), dertlerini ona açarlardı. Efendimiz onları can kulağıyla dinler ve yol gösterirdi. Şayet Efendimiz dua etmelerini tavsiye etmişse onlar da tam bir inanç ve teslimiyet ile dua ederek sıkıntılarından -Allah'ın izni ile- kurtulurlardı.

Bedir b. Abdullah (radıyallahu anh) ***anlatıyor:***

"Geçim sıkıntısı çekiyordum. Borcum oldukça artmıştı. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim.

– Yâ Resûlallah! Çok büyük bir geçim sıkıntısı içindeyim. Malımda hiçbir bereket yok, dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey Bedir b. Abdullah! Her sabah kalktığında:

بِسْمِ اللهِ عَلَى نَفْسِي بِسْمِ اللهِ عَلَى أَهْلِي وَمَالِي اَللّٰهُمَّ رَضِّنِي بِمَا قَضَيْتَ لِي وَعَافِنِي فِيمَا أَبْقَيْتَ حَتَّى لَا أُحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ وَلَا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ "*Kendi adıma, ailem ve malım adıma Bismillah diyerek Allah'ın adı ile başlarım. Ey Allah'ım! Bana vermeye yazdığın şeyi bana ulaştır. Geri bıraktıkların konusunda beni rahatlat ki ertelediğin şeyleri arzu etmeyeyim, acilen gönderdiklerini ertelemeyeyim*, diye dua et, buyurdu.

Onun tavsiye ettiği gibi dua edince kazancım arttı, ürünlerim fazlalaştı. Bütün borçlarımı ödedim. Hatta bir süre sonra ben de ailem de zengin olduk."[115]

İnsanlık tarihi, inançla yapılan duaların ilâhî iradeyi harekete geçirip kaderi değiştirme, tabii kanunları alt üst etme örnekleri ile doludur.

---

114 Tirmizî, *Dua*, 65; Taberânî, *Dua*, 62; Nevevî, *Ezkâr*, 1048.

115 İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Ğâbe*, 377.

Hz. İbrahim'in Duası

Hz. İbrahim Rabbini çok iyi tanıyordu. Tam bir teslimiyet içindeydi. Kavminin körü körüne putlara tapmasına çok üzülen Hz. İbrahim (aleyhisselam), bir bayram günü onlara ders vermeye karar verdi. Halkı ona:

– Haydi bayram yerine gidelim, deyince o:

– Hastayım, diyerek gitmedi. Sessiz bir şekilde:

– Allah'a yemin ederim ki siz gidince putlarınıza bir oyun oynayacağım, dedi. Bir balta alıp doğruca put haneye gitti. En büyükleri dışındaki putları kırarak param parça etti. Baltayı sağlam kalan büyük putun boynuna astı.

Bayram yerinden dönen halk putların paramparça olduğunu görünce dehşete kapıldılar.

– Kim acaba tanrılarımıza bunu revâ gören? Her kimse o, muhakkak ki zalimin teki!

İçlerinden bir kısmı:

– Sahi, İbrahim adındaki bir delikanlının onları diline doladığını işitmiştik, dediler.

Orada bulunanlar:

– Onu yakalayıp insanların huzuruna getirin ki çekeceği ezaya onlar da şahit olsunlar, dediler.

Hz. İbrahim, tam da bunu istiyordu. Böylece bütün insanlar bir araya toplanmışken onlara hiçbir fayda ve zararı olmayan cansız varlıklara tapmanın ne kadar yanlış olduğunu anlatma imkânı bulacaktı. Yakalayıp halkın toplandığı yere götürdüler:

– Söyle bakalım İbrâhim, dediler. Sen mi yaptın tanrılarımıza karşı bu işi?

– Belki de, dedi. Şu büyükleri yapmıştır. Eğer konuşurlarsa sorun bakalım onlara!

Bunun üzerine vicdanlarına dönüp içlerinden: "Asıl zalim İbrâhim değil, bu âciz putlara ibadet edip bel bağlayan biz müşriklermişiz!" dediler.

Fakat bunu dışa vurmayıp sonra yine önceki görüşlerine dönüp İbrâhim'e:

– Sen de biliyorsun ki bunlar konuşmazlar, dediler. Hz. İbrahim beklediği cevabı almıştı. Onlara:

– Hâlâ bulunduğunuz hâlde ısrar edecek Allah'ı bırakıp size hiçbir fayda ve zarar vermeyen şeylere tapmaya devam mı edeceksiniz? Size de Allah'ı bırakıp ta tapmakta olduğunuz şeylere de yazıklar olsun! Siz hiç akıllanmaz mısınız?

Hz. İbrahim'in haklılığı açıkça ortadaydı. Ya putlara tapmayı bırakacak ya da cevap vereceklerdi. Hak karşısında aciz kalan tüm zorbalar gibi onlarda üçüncü yolu seçip onu en ağır ceza ile cezalandırarak susturmaya karar verdiler. Aralarından bir grup:

– Bir şey yapacaksanız, onu yakarak tanrılarınıza yardım edin, dedi.

Kralları Nemrut'un da onayı ile Hz. İbrahim'i yakmaya karar verdiler. Bütün halk odun toplamak için seferber oldu. O güne kadar görülmemiş büyüklükte bir ateş yaktılar. Hz. İbrahim'i ateşe atacaklardı. Ancak ateş çok büyüktü. Kimse yanına yaklaşamıyordu. Hz. İbrahim'i bir mancınık içine koydular. Ateşin etrafını saran halkın gözleri önünde mancınıkla ateşin içine atıp yakacaklardı.

Rabbine güvenip dayanan Hz. İbrahim, ona tam bir teslimiyet içindeydi. Mancınığın içine girince Rabbine yöneldi ve bütün kalbi ile:

حَسْبُنَاللّٰهُ و نِعْمَ الْوَكِيلُ "*Allah bize yeter, o ne güzel vekildir.*" (Âl-i İmrân, 3/173) diye dua ederek eşsiz bir şekilde Rabbine teslim oldu. Her şeye kadir olan Allah, Resûlü'nün duasını kabul etti. Ateşe:

"Ey ateş! İbrahim için serin ve esenlik ol, dedik." buyuran Allah, ateşi Resûlü için gül bahçesine çevirdi.[116]

Güvenerek Yapılan Dua

Allah'a güven inançla iç içedir. Mü'min ne olursa olsun Rabbinin duasını yerine getirmeye güç ve kudret sahibi olduğuna inanır. Bu konuda en küçük bir şüphe ve tereddüdü olmaz. Bu inanç ve güvenle dua eden kişi Allah'ın korumasına girer. Tıpkı Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurduğu gibi:

Her kim (evinden çıkarken) بِسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ derse Allah onu kötülüklerden korur, ihtiyaçlarını giderir ve şeytanı ondan uzaklaştırır."[117]

Aslında kulu güvensiz kılan kendi yaptıkları ve çevresinde gördükleridir. Kendisi ile ilgili güvensizliği çoğunlukla "Bu kadar günah, hata ve yanlışa rağmen duam niçin kabul edilsin?" gibi düşüncelerden kaynaklanır.

Yüzüncü Kişi

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün ashabına şunları anlattı:

– Sizden önceki zamanda doksan dokuz kişiyi öldüren bir adam vardı. Yanlışını anlamış, yaptıklarına pişman olmuştu. Bu günahtan kurtulmak için ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Çevresindekilere:

– Yeryüzünde yaşayan en âlim kişi kimdir, diye sordu. Ona bir rahibin ismini verdiler. Adam doğruca onun yanına gitti. Rahibe:

– Ben doksan dokuz kişiyi öldürdüm. Bunun tevbesi var mıdır, diye sordu. Dehşete kapılan rahip:

---

116 İbn Kesîr, *Tefsirü'l-Kur'ân'il-Azîm*, 5/344. Ayrıca bkz.: Enbiyâ, 21/57-69.

117 Tirmizî, *Dua*, 34; Taberânî, *Dua*, 407.

– Hayır, dedi. Bu cevaba çok öfkelenen adam o kızgınlıkla rahibi öldürdü. Böylece yüzüncü cinayetini de işlemiş oldu.

Daha sonra oradan ayrılarak tekrar halkın yanına gitti. Onlara:

– Yeryüzünde yaşayan en âlim kişi kimdir, diye tekrar sordu. Halk ona başka bir âlim zatın ismini daha söyledi. Adam söylenen âlimin yanına gitti.

– Ben yüz kişiyi öldürdüm. Bunun tevbesi var mıdır, diye sordu. Âlim rahibin aksine:

– Elbette vardır. Kişi ile tevbe arasına kim girebilir ki, dedi. Bununla kalmadı onu suça iten hareketlerden ve içinde yaşadığı çevreden uzaklaşmasını tavsiye etti. Bundan sonra iyi insanlarla ve kendisini iyilik yapmaya sevk edecek ortamlarda bulunması gerektiğini söyleyerek:

– Şu beldeye git! Orada Allah'a ibadet eden salih insanlar var. Orada onlarla birlikte ibadet et! Sakın memleketine geri dönme orası seni kötülüğe sürükleyen kötü bir belde, dedi.

Adam âlimin sözlerinden çok hoşlandı. Vedalaştıktan sonra oradan ayrılarak âlimin dediği yere doğru yola çıktı. Yolda vefat etti. Bunun üzerine Rahmet ve azap melekleri naaşının başına geldiler. Azap melekleri:

– Daha bir sevap bile işlemedi, diyerek onu kendilerinin almaları gerektiğini söylediler. Rahmet melekleri:

– Hayır, o tevbe ederek, kalben Allah'a yönelip samimi bir dua yaptı, diye itiraz ettiler. Onlar çekişirken başka bir melek insan suretinde yanlarına geldi.

– Kat ettiği mesafe ile gideceği yerin arasını ölçün! Nereye yakınsa adamı o alıp götürsün, diye teklif eti. Ölçüm başladı. Adam gideceği yere bir karış daha yakındı. Böyle olunca Rahmet melekleri onu alıp cennete götürdüler.[118]

---

[118] Müslim, *Tevbe*, 8; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 10157.

Emanet

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

“Bir gün İsrail oğullarından biri arkadaşından bin dinar borç para ister. Adam:

– Olur, istediğini yaparım ama bana şahit getir! Onların huzurunda vereyim, borç aldığına şahit olsunlar, der. O:

– Şahit olarak Allah yeter, der. Borç veren adam:

– Tamam, şahidini kabul ediyorum. Bana bir kefil getirirsen, istediğini veririm, der. Borç isteyen, Rabbine tam bir teslimiyet içerisindedir:

– Kefil olarak Allah yeter, der. Borç veren adam yakından tanıdığı arkadaşının samimi tavırlarından son derece memnun kalarak ona güvenir,

– Doğru söylüyorsun, diyerek arkadaşına belli bir zamana kadar istediği kadar borç verir. Adam ihtiyacını görerek ticaret için deniz yolculuğuna çıkar. Oldukça kârlı bir ticaret yapar. Orada kaldıkça kazancı daha da artacaktır. Fakat o borcunu zamanında ödemek maksadıyla geri dönmeye karar verir. Dönüş için bir gemi arar ama bulamaz. Tüm çarelere başvurur ancak tamamı boşa çıkar.

Zaman kalmamıştır. “Bir şeyler yapıp bir an önce Allah’ı kefil tuttuğum emaneti yerine ulaştırmam gerekiyor.” diye düşünür. Ne yapabilirim diye etrafa bakınırken büyük bir odun parçası görür. Başka çaresi kalmadığının farkındadır. Hemen odunu alarak içini güzelce oyar. Alacaklı kişiye hitaben yazdığı mektupla birlikte borcu olan bin dinarı odunun içine yerleştirir. Sonra ellerini semâya kaldırır:

– Ey Rabbim! Sen de çok iyi biliyorsun ki, birinden bin dinar borç aldım. Şahit ve kefil istedi. Seni gösterdim. O da razı oldu. Şimdi borcumu ödemek için gitmek istiyor ama vasıta

bulamıyorum. Emaneti sahibine ulaştırmak için gösterdiğim çabayı biliyorsun.

Ey her şeye gücü yeten Rabbim! Sahibine ulaştırmak için emaneti sana teslim ediyorum. Kudretinle onu yerine ulaştır, diye dua ederek eşsiz bir tevekkül ile odunu denize bırakır. Odun parçası akıntıya kapılıp giderken adam sorumluluğun gereği bir an önce geri dönmek için gemi aramaya devam eder.

Bu arada zaman yaklaştığı için alacaklı kişi gemilerin geldiği limana giderek borç verdiği adamı beklemeye başlar. Beklediği yolcu bir türlü gelmez. Tam ümidini kesip eve döneceği sırada deniz kıyısında bir odun parçası görür. İçinden:

– Bari şunu alıp eve götüreyim. Yakar bir süre ısınırız, der. Odunu alıp buruk bir kalple eve geri döner. Yakmak için odunu parçalamaya çalışırken hayretler içinde oduna baka kalır. Odunun içinden dökülen altınlar onu çok şaşırtmıştır. Altınları çıkarıp sayınca hayreti bir kat daha artar. Çükü odunun içinden tam tamına bin dinar çıkmıştır.

Dinarların yanındaki bir kâğıt dikkatini çeker, kâğıdı alıp açınca şaşkınlıktan âdeta dili tutulur. Bu borç verdiği kişinin kendisine hitaben yazdığı teşekkür mektubudur. İnanan biri olduğu için bütün bunların ilâhî iradeye teslimiyet ile gerçekleştiğini kavramakta gecikmez.

Rabbinin iradesine teslim olmakla birlikte onu kefil kılmanın sorumluluğu ile sabırsızlıkla gemi bekleyen borçlu ilk gemiye binip memleketine geri döner. Rabbine sonsuz güveni vardır ama "Ya bir günahım nedeni ile bana kızan Rabbim duamı kabul etmemişse!" diye düşünerek yeniden bin dinar hazırlayıp doğruca alacaklı adamın evine gider.

Kapıya vurur. Kapı açılınca alacaklıya fırsat vermeden mahcup bir eda ile:

– Allah şahidimdir ki borcumu zamanında ödemek için çok çabaladım, sürekli gemi aradım ancak şimdi geldiğim gemiden daha önce gelen bir gemi bulamadım, der. Alacaklı durumun farkındadır ama önce belli etmez ona:

– Sen bana bir şey göndermedin mi, diye sorar. Adam hâlâ mahcubiyetin tesiri altındadır:

– Şu an geldiğim gemiden önce gelen bir gemi bulamadığımı söyledim ya, der. Alacaklı Rabbine bu kadar yürekten teslim olan birini daha fazla üzmek istemez:

– Allah bir ağaç içinde gönderdiğin altınlarla bana olan borcunu ödedi. Elindeki bin dinarla selametle evine dön, diyerek teslimiyetinin kabul edildiğini müjdeler.[119]

Teslimiyetle Yapılan Dua

Teslimiyet iman ve güvenin tezahürü, kuvveden fiile geçiştir. Allah kendisine teslim olan ve Hz. Musa (aleyhisselâm) gibi "*İşimi Allah'a teslim ediyorum. Şüphesiz ki Allah kullarını çok iyi görendir.*" (Mü'min, 40/44) diyerek tüm kalbi ile işini Allah'a havale edebilen kişiyi asla mahrum etmez. Bu teslimiyeti gösteren kişiyi rahmeti ile kuşatır, Hz. Sefîne (radıyallahu anh) gibi tüm varlıkları emrine âmade kılar.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hizmetlisi Sefîne'ye bir mektup vererek, onu Yemen'de bulunan Muaz b. Cebel'e gönderir. Sefîne giderken yolda bir aslanla karşılaşır. Aslan yolu kesmiş, yol ortasında öylece yatmaktadır. Önce kendisine saldıracağından korkar. Sonra imanından cesaret alarak kendini toparlar. Aslana yaklaşır ve eşsiz bir teslimiyetle:

– Ey aslan! Ben, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Muaz'a

---

119 Buhârî, *Kefâlet*, 1; Taberânî, *Dua*, 825; Aynî, *Umdetü'l-Kârî*, 8/655; İbn Hacer, *Fethü'l-Bârî*, 1/1203.

gönderdiği elçiyim. İşte bu da Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Muaz'a gönderdiği mektup, der.

Sefîne henüz sözünü bitirmeden aslan yerinden kalkar. Ayakları ile yeri tırmalar. Sonra etrafını inletircesine kükrer. Âdeta sözlerini anladım der gibi sahabeye bakar. Sonra da yoldan çekilip gider. Aslan gidince Sefîne yoluna devam eder. Günler sonra nihayet Muaz b. Cebel'e ulaşır. Efendimiz'in mektubunu verir, cevabî mektubu alır, vedalaşıp ayrılır. Yolda aynı yerde yine aslanla karşılaşır. Aslan önceki gibi yol üzerine yatmış öylece durmaktadır. Sahabe başlangıçta gayri ihtiyarî biraz korkup ürperir. Ama imanı ve teslimiyeti onu tekrar aslanla konuşturur.

– Ey aslan! Ben, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Muaz'a gönderdiği elçiyim. Muaz'dan aldığım cevap mektubunu geri götürüyorum, der. Sefîne'nin sözü bitince aslan yerinden kalkar, bir iki kere kükreyerek yeri göğü inletir, sonra yürüyerek gözden kaybolur.

Sefîne Medine'ye gelince yaşadıklarını Allah Resûlü (aleyhimü's-selâm) anlatır.[120]

Rabbim! Çocuğumu Sana Ismarlıyorum!

Hz. Ömer (radıyallahu anh) her zaman çevresindeki insanlarla ilgilenir, hâl ve hatırlarını sorardı. Bir gün bir grup ile otururken yanında küçük bir çocuk bulunan mahzun bir adam oldukça dikkatini çekti. Ona:

– Niçin bu kadar mahzun, garip bir şekilde oturuyorsunuz, diye sordu. Adam büyük bir üzüntü ile:

– Ey mü'minlerin emîri! Annesi onu doğururken vefat etti, dedi. Hz. Ömer çok üzüldü ve ondan hadisenin nasıl olduğunu anlatmasını istedi. Adam:

---

[120] İbn Manzûr, *Muhtasar*, 5/266.

– Allah yolunda savaşa çıkacağım zaman yavrumun annesi hamileydi. Eşim bana sitem ederek:

– Beni bu hâlde bırakıp gidecek misin, dedi. Ben:

– Karnındakini bebeği Allah'a ısmarlıyorum (emanet ediyorum) dedim. Ona teslim olarak evden ayrılıp savaşa gittim. Geri döndüğümde kapımız kilitliydi. Komşulara:

– Eşim nerede, diye sordum. Onlar:

– Öldü, dediler. Çok üzüldüm. Ağlaya ağlaya kabrine gittim. Uzun bir süre başucunda gözyaşı döktüm. Akşama doğru oradan ayrılıp amcaoğullarımın yanına döndüm. Mezarlık bulunduğumuz yerden görünüyordu. Onlarla konuşurken gördüğüm manzara karşısında donup kaldım. Mezarların arasından bir ateş göğe doğru yükseliyordu. Oldukça şaşırmıştım. Amcaoğullarıma:

– Bu nedir, diye sordum. Amcaoğulları bana bir şey söylemeden sessizce yanımdan ayrılıp gittiler. Şaşkınlığım daha da arttı. Şüphe ve endişe ile oradan ayrılıp hemen komşularımın yanına gittim. Onlara:

– Mezarlıkta yanan şu ateş nedir, diye sordum. Onlar imalı bir şekilde:

– Ne olduğunu bilmiyoruz. Eşinin kabrinin üzerinden çıkan bir ateş, her gece göğe doğru yükseliyor, dediler. Ben:

– İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn. Vallahi o çok namaz kılan, çok oruç tutan, iffetli iyi bir Müslüman hanımdı, dedim. Hemen eve gittim, bir kazma aldım. Vakit geçirmeden mezarlığa doğru yürümeye başladım. Mezarın yanına geldiğimde kabrin açık, eşimin ise hiçbir şey olmamış gibi kabirde oturduğunu gördüm. Şimdi yanımda bulunan oğlum ise mezarda annesinin etrafında emekliyordu. O an bir ses duydum. Ses:

– Ey emanetini Allah'a teslim eden kişi emanetini al! Vallahi

annesini de Allah'a emanet etseydin onu da sağ salim bulurdun, diyordu.

Ben uzanıp çocuğu aldıktan sonra kabir normal hâline döndü. Kabirdeki o çocuk şu an karşında gördüğün çocuktur, dedi.[121]

Sabırla Yapılan Dua

Sabrın kendisi başlı başına bir duadır. Bunun için büyükler "Sabır, sıkıntıdan kurtuluşun anahtarıdır." demişlerdir. Çünkü kişi sabırla nefsini frenleyerek durdurur, kalbini kötü duygulardan arındırır, boynunu büküp Allah'a yönelir sonra işini ona havale eder. İlâhî rahmeti coşturan bu hâl, onu sıkıntıdan kurtarıp en güzel ödülle mükâfatlandırır.[122]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu hâli veciz bir şekilde ifade buyurarak şöyle der:

"Dünya ile nefsin seni keder ve gam içine sokar, bu hâlden ancak sabır ile kurtulabilirsin."[123]

Rabbimiz sabır ile duayı birlikte zikrederek, "*Sabır ve namazla yardım isteyin.*" (Bakara, 2/45) buyurur.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) terkisine bindirdiği Abdullah b. Abbas'a şu tavsiyede bulunur:

"…Yavrum bir şey istediğinde Allah'tan iste. Yardıma ihtiyacın olduğunda Allah'tan yardım iste, güven duymak istediğinde Allah'a güven. Allah'a şükrederek yakînen onu görüyormuşçasına amel et! İyi bil ki hoşlanmadığın şeylere karşı sabretmekte çok büyük hayır vardır. Zafer sabırla elde edilir. Kapıların sıkıntı ile açılır. Tıpkı kolaylığın zorlukla gelmesi gibi."[124]

---

121 Taberânî, *Dua*, 824.
122 Âlûsî, *Ruhu'l-Meânî*, 1/394.
123 Suyûtî, *Dürrü'l-Mansûr*, 1/147.
124 Tirmizî, *Sıfatü'l-Kıyâme*, 59; Suyûtî, *Dürrü'l-Mansûr*, 1/146.

Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) "Sizden biri acele etmediği sürece duası kabul olur, buyurdu. Sahabiler:

– Duada acele etmek ne demektir yâ Resûlallah, diye sordular.

– Kişinin "Dua ediyorum, dua ediyorum kabul edilmiyor." diye düşünerek ümitsizliğe kapılıp duayı terk etmesidir, buyurdu."[125]

Hayat ise her an sabırla kurtuluşa kavuşma sahnelerine şahitlik etmektedir.

Anber Balığı

Câbir b. Abdullah (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hicretin sekizinci yılında Ebû Ubeyde b. Cerrah komutasında 300 kişilik bir orduyu deniz sahiline gönderdi. Görevimiz, daha önce on beş İslâm davetçisine saldıran Cüheyne kabilesine haddini bildirmek ve o bölgeden geçecek olan Kureyş kervanını takipti.[126]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) mücâhitlere yolluk olarak ancak birer çıkın hurma verebildi. Bir süre sonra yiyeceklerimiz azalmaya başladı. Ordu komutanımız tedbir alarak herkesin yiyeceğini bir araya topladı. Birkaç gün her bir askere bir gün boyunca yemesi için bir avuç hurma dağıtıldı. Mücâhitler bir avuç hurmayı yiyerek büyük bir sabırla günlerini yarı aç yarı tok geçirdiler. Bu hâlde yol alırken hurmaların iyice azaldığını gören komutanımız önce bir avuç hurmayı yarıya sonra tek bir hurmaya indirdi. Eşsiz bir sabır örneği gösteren sahabiler bu bir hurmayı çocuk gibi ağzına koyuyor, yemeyip bitinceye kadar emiyor, açlığa tahammül edebilmek için sürekli su içiyorlardı.

125 Buhârî, *Dua*, 22; Müslim, *Dua*, 90-91; Tirmizî, *Dua*, 12; İbn Mâce, *Dua*, 7
126 İbn Sa'd, *Tabakât*, 2/6; Vâkidî, *Megâzî*, 1/9.

Bir süre sonra o hurma da bitti. Birkaç gün yiyecek bir şey olmadığı için develerin yediği dikenli ağaç yapraklarından yemeye başladık. Su ile ıslatıp yediğimiz hâlde ağzımız, diş etlerimiz yara içinde kaldı. Sabrımızın sonlarına gelip artık dayanacak gücümüz kalmadığı bir sırada deniz sahiline ulaştık. İşte o an hiç ummadığımız bir şey oldu. Allah dalgalarla denizin içinden çıkardığı kum tepesi gibi kocaman büyük bir balığı kıyıya attı. Daha önce bu kadar büyük bir balık görmemiştik.

Orada kaldığımız 15-20 gün boyunca bu balığın etinden yemekten şişmanlamaya başladık. Medine'ye dönünce durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) anlattık. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– O Allah'ın denizden çıkarıp size gönderdiği rızıkmış. Yanınızda onun etinden kaldı mı? İkram ederseniz biz de yeriz, buyurdu. Biz:

– Var Yâ Resûlallah, diyerek etten ona da ikram ettik.[127]

Takva Hâlinde Yapılan Dua

İyi insan olmak, Rabbine ve insanlara karşı sorumluluklarını yerine getirmek, başkalarına iyilik yapmak duanın kabulü için başlı başına bir sebeptir. Nitekim Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu hususta,"Kim duasının kabul edilmesini, sıkıntısının gitmesini istiyorsa zorda olan birinin işini kolaylaştırsın."[128] buyurur.

Rabbimiz takvayı sıkıntılardan kurtulmanın çaresi olarak göstererek şöyle buyurur:

"*Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona sıkıntıdan*

---

[127] Buhârî, *Megâzî*, 65; Müslim, *Sayd*, 17; Ebû Dâvûd, *Etime*, 46; *Müsned*, 3/311; İbn Sa'd, *Tabakât*, 3/411.

[128] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 5/143.

çıkış kapıları açar. Onu hiç ummadığı yerlerden rızıklandırır. Allah'a dayanıp güvenene Allah kâfidir..." (Talâk, 65/2-3)

Allah, mü'min kullarına bundan başka nice rahmetler lütfetmiştir. Genel olarak manevî yardım dediğimiz bu rahmet elinin uzanmasını sağlayan inanç, sabır gibi birçok sebep vardır. Bunlardan biri de takvadır. Birçok hadiste bu hususa işaret buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün ashabının yanlarına gittiğinde onlara şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın size ilim tahsil etmeden ilim vermesini, doğruyu aramadan hak ve hakikate iletmesini, gözlerinizdeki körlüğü kaldırıp basiretli kılmasını ister misiniz?

Dikkat edin! Kim dünyadan yüz çevirir, dünya ile ilgili uzun uzadıya emeller beslemezse Allah ona ilim tahsil etmeden ilim ihsan ettiği gibi aramadan hidayet verir.

Dikkat edin! Sizden sonra gelenler hâkimiyetlerini cinayet ve zorbalıklara dayanarak kuracaklar. Zenginlik, cimrilik ve birilerini övmekle elde edilecek, arzularının peşinde koşanlar ve dinin emirlerini çiğneyenler sevilecekler.

Sizden biri bu zamana yetişir de Allah'ın rızasını gözettiği için, zengin olabileceği hâlde fakirliğe razı olur, sevilebileceği hâlde insanların kızmalarına, ezmeye gücü yettiği hâlde ezilmeye sabrederse Allah ona elli sıdk sevabı verir."[129]

Aslanı Dost Yapan Korku

Vehb. b. Aban anlatıyor:

"Abdullah b. Ömer ile birlikte bir sefere çıkmıştık. Çölde ilerlerken önümüze bir aslan çıktı. İnsanlar korkudan oldukları yerde kala kaldılar. Cesaret edip ilerleyemediler. Durumu gören Abdullah b. Ömer ayakkabılarını giyerek devesinden indi. Yavaşça

---

[129] Suyûtî, *Dürrü'l-Mansûr*, 1/149.

aslana doğru ilerledi. Yanına varınca elini uzattı aslanın yelesini ve başını okşadı. Sonra kulağına eğilerek:

– Yolumuzdan çekilir misin, dedi. Söylenenleri anlamış gibi davranan aslan hemen yoldan çekilerek orayı terk etti. Hayretle olanlara bakıyor, gördüklerimize inanamıyorduk. Abdullah b. Ömer bizim şaşkın şaşkın baktığımızı görünce.

– Niçin şaşırdınız? Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem): "Âdemoğlu Allah'tan başkasından korkmazsa, Allah ona başkasını musallat etmez." buyurmuyor mu, dedi.[130]

Korkuları önemseyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı her türlü korku için Allah'a dua eder, bunu yakınlarına öğretirlerdi.

Abdullah b. Abbas:

"Birine üzüntü, gam, keder, sıkıntı gelir veya idarecilerden korkarsa şu duayı okusun. Onu okuduğunda korkuları gider:

أَسْأَلُكَ بِلَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِلَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ وَأَسْأَلُكَ بِلَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ والْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَمَا فِيهِنَّ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ '*Kendinden başka ilâh olmayan, yedi göğün ve Arş'ın yüce Rabbinden istiyorum. Kendinden başka ilâh olmayan, yedi göğün ve Arş'ın kerim olan Rabbinden istiyorum. Kendinden başka ilâh olmayan, yedi gök ve yerin ve içinde bulunanların Rabbinden istiyorum. Şüphesiz ki Sen her şeye kadîrsin!*'

Böyle dua ettikten sonra Rabbinden neyi istiyorsa onu dilesin,[131] der.

Duygular, yerli yerinde doğru olarak kullanılmadığında kişiyi felaketten felakete sürüklerler. Korku da böyledir. Korkması gerekenden korkmayan insan her şeyden korkmaya başlar. Çoğu

---

130 Zehebî, *S. Alâmü'n-Nübelâ*, 3314.

131 Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 702, 709.

zaman yokluk yoksulluk gibi korkulara kapılarak suç işler. Sonra yaptıklarının cezasını ödeyerek temizlenme yerine bu günahını yeni günahlarla örtmeye çalışır ve maalesef bu süreç helâketle neticelenir.

İman konusunda şüpheleri olan Büşeyr b. Übeyrik bunu açıkça söyleyip şüphelerinden arınmak yerine gelebilecek toplumsal tepkiden korkup nifakı seçmişti. Bundan sonra yanlışlar birbirini takip etti.

Katâde b. Numan anlatıyor:

"Akrabalarımızdan Übeyrik'ın Bişr, Büşeyr ve Mübeşşir adında üç oğlu vardı. Bunlardan Büşeyr münafıktı. Fırsat buldukça gizli gizli söylediği şiirlerle Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) hicvederdi. Kendini gizlemek için şiirini başkalarına nispet ederdi. Bazı bedevileri bulur, onlara çeşitli hediyeler alırdı. Bedeviler buna karşılık:

– Falan şöyle söyledi, filan böyle söyledi diyerek Büşeyr'in söylediği şiirlere başkalarının adını vererek Efendimiz'i hicvederlerdi.

Bunlar cahiliye döneminde de İslâm'dan sonra da yokluk yoksulluk içinde yaşayan bir aileydi. İnsanlar onlara hurma ve buğday vererek yardım ederlerdi. Büşeyr'e bu yetmedi hırsızlık yaptı.

Bir gün Şam'dan gelen bir tüccar pazara gidip ununu satmaya başladı. Onun geldiğini haber alan amcam Rifea b. Zeyd pazara gidip ondan bir deve yükü un aldı. Sonra da unu kılıç, zırh gibi silahların olduğu ambara götürüp koydu. O günlerde bir gece bir hırsız gizlice amcamın ambarına girip un ve silahlarını çalmış. Ambara gidince durumu farkeden amcam sabahleyin büyük bir telaş içinde yanıma geldi:

– Yeğenim bilsen bu gece başıma neler geldi! Biri ambara girmiş bütün un ve silahları çalmış, dedi. Hemen kalkıp ambara

gittik. Etrafı iyice araştırdık. Bir ipucu bulmaya çalıştık ama sonuç alamadık. Henüz ortada bu işi kimin yaptığını gösteren bir delil yoktu. Olaydan haberdar olan kimseler:

– Bu işi yapsa yapsa Übeyrik'in oğulları yapmıştır. Zira bu gece evlerinde ocak yandığını fark ettik. Ziyaretlerine gittiğimizde evlerinde bir miktar un gördük, dediler.

Kendinden şüphelendiğimizden haberdar olan Übeyrik oğulları paniğe kapılmıştı. Tevbe etmek yerine suçlarını örtmek için aldıkları silahları gizlice götürüp Lebid adında bir Yahudi'nin evine koymuşlar.

Übeyrik oğulları hakkında söylenenleri duyunca hemen yanlarına gittik. Olanları anlattıktan sonra:

– İnsanlar hakkınızda böyle böyle diyorlar dedik. Ancak onlar sözlerimizi yalanladı. Yanlışlarına yeni yanlışlar eklediler.

– Vallahi biz bunu arkadaşınız Lebid b. Sehl'in yaptığını düşünüyoruz, diyerek suçu o Yahudi'nin üzerine atmak istediler. Hâlbuki Lebid kimseye kötülüğü dokunmayan güvenilir bir insandı. Hakkında söylenen iddiayı duyunca çok kızdı. Silahını kaptığı gibi Übeyrik oğullarının karşısına dikildi.

– Ben mi hırsızlık yapmışım?! Vallahi ya gerçeği söyler hakikati ortaya çıkarırsınız ya da şu kılıçla aranıza dalar hepinizi öldürürüm diye bağırdı. Adamlar korktu.

– Bilmiyoruz biz de bu işi senin yaptığını başkalarından duyduk. Belli ki sen yapmamışsın, diyerek adamı sakinleştirdiler.

Biraz daha araştırınca şüphelerimiz Übeyrik oğullarında yoğunlaştı. Zira hırsızlık sırasında un torbası delinmiş, inceden yere dökülen unlar amcamın evinden Übeyrik oğullarının evlerine kadar gidiyordu. Yere dökülen belli belirsiz un izi onların evinde kalmamış devam ediyordu. İzi takip etmeye başladık. İz bizi Yahudi Lebid'in evine götürdü. Evi aradık. Zırh oradan çıktı. Zırh

Yahudi'de çıksa da hırsızlığı Übeyrik oğullarının yaptığı belliydi. Bundan emin gibiydik. Amcam bana:

– Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gidip durumu anlat! O buna bir çözüm bulur, dedi.

Oradan ayrılıp Mescid-i Nebevî'ye gittim. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yâ Resûlallah! Amcam Rifea b. Zeyd'in ambarına girip silah ve yiyeceklerini çalmışlar. Yiyecek önemli değil ama silahlarımızı bize getirsinler, dedim. Efendimiz:

– Tamam bu konu ile ilgileneceğim, buyurdu.

Benim şikayetimi duyan Übeyrik oğulları işi daha da ileri götürdü, suçlarını örtmek için akrabalarını aldatıp kullandılar. Üseyrim b. Urve adındaki saygın bir akrabaları ile konuşup suçsuz olduklarına ikna etmişler ve onun vasıtası ile diğer akrabalarını da aldatmışlardı. Sonra akrabalarından bir grup insanı toplayarak hep birlikte Efendimiz'in yanına geldiler.

– Yâ Resûlallah! Katâde b. Numan ve amcası aramızdan birilerine onların bu işi yaptıklarına dair ikna edici bir delilleri olmadan iftira atıyorlar. Hâlbuki bu insanlar, iyi hâlli güvenilir insanlar, diyerek bilmeden hırsızları savundular. Yeminler ederek Efendimiz'i yanılttılar. Onlar ayrıldıktan sonra Efendimiz'in yanına gittim. Bana:

– Sen delil ve ispatın olmadan iyi hâlli ve güvenilir oldukları söylenen şu kişileri hırsızlık ile mi suçluyorsun? buyurarak sitem etti. Çok üzüldüm. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) şikâyette bulunup bu duruma düşmektense malımın bir kısmını kaybetmeyi diledim. Mahzun bir şekilde oradan ayrılıp eve gittim. Beni fark eden amcam hemen yanıma geldi. Olanları ve Peygamber Efendimiz'in bana söylediklerini tek tek anlattım. Amcam beni teselli etti:

– Üzülme Allah bize yardım eder, dedi. Dediği gibi de oldu. Çok geçmeden olay hakkında şu âyetler nazil oldu:

"Şüphesiz biz sana kitabı insanlar arasında Allah'ın gösterdiği şekilde hüküm veresin diye hak ile indirdik. Sakın hainlerin savunucusu olma.

Allah'tan af dile! Hiç kuşkusuz Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir. Kendilerine hıyanet edenleri temize çıkarmaya çalışma. Hiç şüphesiz Allah, ihaneti meslek edinmiş günahkârları sevmez.

Bu kimseler Allah'ın razı olmadığı sözü, geceleyin buluşarak karara bağlarken insanlardan saklı tutarlar ama yanı başlarında olan Allah'tan saklayamazlar. Hiç şüphesiz Allah onların yaptıklarını bilgisi ile kuşatacak güçtedir...

Diyelim ki, siz onları dünya hayatında savundunuz. Peki, kıyamet günü Allah'a karşı kim savunacak ya da kim onların vekilliğini üzerine alacak.

Kim bir kötülük işler veya kendine zulmederde Allah'tan af dilerse Allah'ı bağışlayıcı ve esirgeyici olarak bulur."

Kim bir kusur ya da bir suç işler ve onu bir masumun üzerine atarsa açık bir iftira, bir günah yükünün altına girmiş olur." (Nisâ, 4/105-113)

İnen âyetler gerçeği ortaya çıkarınca çalınan silahlar Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) getirildi. Silahları alan Efendimiz onların Rifea b. Zeyd'e teslim edilmesini emretti. Onları alıp sevinç içinde amcama götürdüm. Amcam yaşlıydı. Uzun yıllar putlara tapmıştı. Bu yüzden İslâm'a gönülden bağlanamamıştı. Münafıklardan biri olarak sayılıyordu. Benim de onun samimi bir Müslüman olup olmadığı konusunda endişelerim vardı. Silahları götürünce:

– Yeğenim onları geri götür! Hepsini Allah için bağışlıyorum,

dedi. Bundan sonra onun samimi bir Müslüman olduğu konusunda şüphem kalmadı.

Ayet-i kerîme inince gerçek yüzü ortaya çıkan Büşeyr Allah'ın tavsiyesine uyarak tevbe etmek yerine küfrü seçti. Gizlice Medine'den ayrılarak Mekke'ye müşriklerin yanına kaçtı. Orada Sülâfe b. Sad veya Sehl'in evine konuk oldu. Hakkında Nisâ sûresinin 115-116. âyetleri indi. Mekke'ye kaçıp Sülâfe'nin evine konuk olduğunu duyan Hassan b. Sabit söylediği şiirle onu ve onu konuk eden Sülâfe'yi yerdi. Şiirlerden haberdar olan Sülâfe oldukça rahatsız oldu. Büşeyr'in eşyalarını aldığı gibi kapının önüne koydu. Sonra yanına gitti:

– Sen bana hayır getirmedin! Senin yüzünden Hassan b. Sabit'in şiirlerinin hedefi oldum, diye çıkıştı. Orada da rezil olan Büşeyr kimsenin yüzüne bakamaz oldu.[132]

Bu duruma düşmemek ya da ondan kurtulmak için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve sahabileri gibi duayı hayatın bir parçası hâline getirmek gerekir.

Kararlılık ve Israrla Yapılan Dua

Her konuda olduğu gibi duada da istediğini elde etmenin en önemli şartlarından biri kararlı ve ısrarcı olmaktır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetini uyararak dua ederken kararlı olunmasını istemiştir.

"Dua ettiğinizde kararlı olun. Dua ederken 'İstersen ver istersen verme!' demeyin!"[133]

"Sizden biri dua ederken 'Allah'ım! Dilersen beni bağışla! Allah'ım! Dilersen bana merhamet et!' diye söylemesin. İstediğini

132 Tirmizî, *Tefsir-i Nisâ*, 3036; İbn Manzûr, *Muhtasar*, 21/70; Vahidî, *Esbâbü'n-Nuzûl*, 139

133 Buhârî, *Dua*, 21; Müslim, *Dua*, 7; İbn Mâce, *Dua*, 8.

kararlılıkla istesin. Allah'ı bir şeye zorlayacak hiçbir güç yoktur." buyrulmuştur.[134]

"Allah kuluna kızdığı zaman, kulu kendisine dua ederse önce ondan yüz çevirir. Kul dua etmeye devam eder Allah yine yüz çevirir. O dua eder Allah yüz çevirir. Sonunda meleklere:

– Kulum benden başkasına yalvarmamakta ısrar ediyor. Ondan yüz çevirmeme rağmen o bana dua etmeye devam ediyor. Şahit olun onun duasını kabul ediyorum, buyurur."[135]

Bu zamanlar ayakların kaydığı çok hassas vakitlerdir. Nefislerin yanılgıya düşerek sonsuz rahmet ve nimet sahibi olan Allah'tan ümidini kestiği, şeytanın saldırıya geçip vesvesesini yoğunlaştırdığı zamandır. Kötülüğe çağıran insanlar da boş durmaz dost görünerek yanına yaklaşır, felakete sürüklemek için seferber olurlar.

Ka'b b. Mâlik ve Arkadaşlarının İnanılmaz Kararlılığı

Medinelilerin İslâm ile tanıştığı ilk günden itibaren iman eden Ka'b b. Mâlik, bütün samimiyeti ile ona hizmet etti. İslâm sancağını en yücelere taşımak için Bedir'de, Uhud'da, Hendek'de gözünü kırpmadan defalarca canını ortaya koydu. İslâm ordusu Tebük seferine giderken her zamankinden daha varlıklı ve güçlüydü. Ancak gidilecek yer çok uzak, düşman çok güçlü, hava çok sıcaktı. Genelde yokluğu, yoksulluğu, zayıflığı ve güçsüzlüğü fısıldayan şeytan bu kez güçlü olmayı kullandı. Bu sahabi kendi kendine:

– Her an hazırlanıp sefere katılacak güçteyim, bir süre sonra hazırlanır orduya katılırım, diyerek hazırlık yapmayı ihmal etti. Ordu Medine'den ayrıldıktan sonra bu gün yarın diyerek tembellik ettiği için Tebük savaşından geri kaldı. Sonra neler olduğunu bizzat kendi şöyle anlatır:

---

134 Tirmizî, *Dua*, 77.

135 Taberânî, *Dua*, 21; Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 6/208.

"İslâm ordusunun dönüş haberi gelince beni büyük bir üzüntü kapladı. Bahaneler düşünmeye başladım. İçimden:

– Ordu geldiğinde Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) kızmasından nasıl kurtulurum, diyor ancak makul bir sebep bulamıyordum. Vakit iyice azalınca aklına güvendiğim akrabalarımın yanına gittim. İstişare yaparak, ne yapmam gerektiğini sordum. Ama onlardan da kalbimin evet diyebileceği bir cevap alamadım.

– Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'ye teşrif etmesi yaklaştı, dendiği zaman kendime geldim. O an yanlış düşünceler kalbimi terketti. Yalanla bir yere varamayacağımı, hatalarımın üzerini örterek bu yanlışın içinden çıkamayacağımı anladım. Sonuç ne olursa olsun doğruyu söylemeye karar verdim.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'ye gelince savaşa katılmayan münafıklar hemen yanına koştular. Çeşitli bahaneler uydurarak özür dilediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onların özrünü kabul etti, onlar için Allah'tan af diledi. Onlar yanından ayrılınca huzuru saadete vardım. Selam verdiğimde bana, kızgın bir kişinin tebessümü gibi, tebessüm etti. Sonra:

– Buraya gel, diye emir buyurdu. Korku ve heyecan içerisinde yanına gidip önüne oturdum.

– Niçin bize katılmadın, seferden geri kaldın? Akabe Biatında sırtına sorumluluk yüklenmemiş miydi, diye sordu. Ben:

– Evet, yüklenmiştim yâ Resûlallah! Senin dışında kimin karşısına otursam ileri süreceğim özürlerle onu ikna eder, mutlaka gazabından kurtulur, kendimi affettirirdim. Bana tartışma için gerekli olan güçlü bir mantık ve düzgün bir konuşma yeteneği verilmiştir.

Ama vallahi eğer bu gün size kendimi affettirecek bir yalan söylersem, bu durum çok sürmez bir süre sonra yalanım ortaya çıkar, o zaman bana kızarsınız, daha büyük bir sıkıntıya maruz kalırım. Doğru söylediğimde Allah'ın beni affedeceğini umarım.

Vallahi savaştan geri kalmak konusunda hiçbir mazeretim yoktu, dedim. Efendimiz:

– Ka'b doğru söylüyor. Kalk Allah senin hakkında hüküm verinceye kadar bekle, buyurdu. Kalkıp yanından ayrıldım. Öğrendiğim kadarı ile Mürâre b. Rebi` ve Hilal b. Ümeyye de benim gibi savaştan geri kalmaları için bir bahane uyduramamıştı.

Bundan sonra çok zor bir süreç başladı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Müslümanların bizimle konuşmasını yasakladı. İnsanlar bizden uzaklaştı. Bizi gördüklerinde sırtlarını dönmeye başladılar. Hayatımız karardı. Gözyaşımız hiç dinmedi. Tam elli gün boyunca bu hâlde yaşadık. Diğer arkadaşlarım daha fazla dayanamadı evlerine kapanıp sürekli ağlayıp durdular.

Ben gençtim, dışarı çıkıyor namazlarımı Müslümanlarla birlikte kılıyor, çarşı pazarı dolaşıyordum. Ancak kimse benimle konuşmuyordu. Namazdan sonra Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) selam veriyor, içimden "Acaba selamı mı almak için dudaklarını hareket ettirdi mi, diye ona dikkatlice bakıyordum. Efendimiz'in yakınında namaz kılıyor, göz ucu ile ona gözlüyordum. Namaza gittiğinde bana doğru yöneliyor, ona baktığımı fark edince yüzünü başka tarafa çeviriyordu.

İnsanların benden yüz çevirmesi, olumsuz tavır takınması her geçen gün biraz daha fazlalaşıyor, gittikçe dayanılmaz bir hâle geliyordu. O günlerden birinde çok sevdiğim amcamın oğlu Ebû Katâde'nin bahçesine girip ona selam verdim. Vallahi selamımı almadı. Ona:

– Ey Ebû Katâde! Allah aşkına söylesene! Sen benim Allah ve Resûlü'nü çok sevdiğimi bilmiyor musun, diye sordum. Sustu, cevap vermedi. Yeniden:

– Allah aşkına söylesene! Sen benim Allah ve Resûlü'nü çok sevdiğimi bilmiyor musun, diye sordum. Israr edince konuştu:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedi. Çok üzülmüştüm. Bir anda gözlerimden yaşlar boşaldı. Ağlaya ağlaya geri döndüm ve hızla eve gittim.

Bir gün yine her zamanki gibi üzgün bir şekilde Medine çarşısında dolaşıyordum. Şam halkından birini gördüm. Yiyecek getirmiş, Medine pazarında satıyordu. Bir ara çevresindekilere:

– Ka`b b. Mâlik'i bana gösterir misiniz, dedi. Halk beni gösterince yanıma geldi, ipek bez parçasına yazılmış bir mektup uzattı. Mektup Gassan hükümdarlarından biri tarafından bana gönderilmişti. Mektupta şunlar yazılıydı:

"Bana gelen habere göre arkadaşın seni rahatsız ediyormuş. Allah seni ne horlanacak ne de harcanacak şekilde yaratmamıştır. Bizim yanımıza gel! Sana çokça ihsan ve iyilikte bulunuruz."

Mektubu okuyunca kendi kendime "Bu yeni bir imtihandır. Allah seni deniyor." dedim. Hükümdarın teklifini kesin olarak reddettim. Mektubu eve götürüp yaktım. Aradan kırk gün geçtikten sonra yeni bir imtihan ile karşı karşıya kaldık. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bizlere haber göndererek:

– Allah sizden eşlerinizden uzak durmanızı emrediyor, diye bildirdi. Ben:

– Boşayacak mıyız? Boşamayacaksak ne yapacağız, diye sordum. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Hayır yalnızca onlara yaklaşmayacaksınız, buyurdu. Diğer arkadaşlarıma da aynı haber gönderilmişti. Hanımıma:

– Sen bir süre ailenin yanına git! Allah hakkımızda hükmünü verinceye kadar bir süre onların yanında kal, dedim. Bu olaydan sonra on gün daha geçti. İnsanların bizden yüz çevirmesinin üzerinden tam tamına elli gün geçmişti. Sabah namazını kıldıktan sonra eve gitmiş çardakta oturuyordum. Allah'ın beyan buyurduğu gibi yeryüzü bütün genişliğine rağmen bana dar gelmekte,

canım son derece sıkılmaktaydı.[136] Tam o sırada birinin olanca gücüyle bağırdığını duydum.

– Ey Ka'b! Müjde, diye bana sesleniyordu. Bizi rahatlatacak bir şey olduğunu anladım. Hemen kalkıp secdeye kapandım…"[137]

Rahmeti Coşturan Gözyaşları

Ebû Seleme Medine'ye hicret etmeye karar verince hemen hazırlıklara başladı. Şehirden ayrılacağı zaman eşini kendi devesine bindirdi. Oğlu Seleme'yi annesinin kucağına verdi. Devenin yularını tutarak sürmeye başladı. Bu şekilde ailece gizlice Mekke'yi terk ettiler. Hicret ettiklerini haber alan Mugîre oğullarının adamları peşlerine düşmüştü. Fazla ilerleyemeden onlara yetiştiler. Karşılarına dikilip hicret etmelerine engel olmak istediler. Oldukça kalabalıklardı. Ebû Seleme'ye:

– Farz et ki bizi atlatıp, kendi canını kurtardın ve alıp başını gittin. Biz de buna göz yumduk. İyi de akrabamız olan eşin Ümmü Seleme'yi götürmene niçin izin verelim, diye çıkıştılar. Ebû Seleme'nin elinden devenin yuları çekip aldılar. Eşinin şaşkın bakışları arasında onu alıp evlerine götürdüler. Olayı duyan Ebû Seleme'nin akrabaları, Abdu'l-Esed oğulları yapılanlara çok öfkelendiler. Kalabalık bir grup hâlinde Ümmü Seleme'nin akrabalarına gidip:

– Ey Mugîre oğulları! Siz oğlumuzun elinden hanımını aldınız. Allah'a yemin ederiz ki biz Seleme'yi (yani oğlunu) sizin yanınızda bırakmayız, dediler. Tartışan iki grup Seleme'yi aralarında çekiştirmeye başladı. Çekişmede galip gelen Abdu'l-Esed oğulları Seleme'yi alıp götürdüler.

Ümmü Seleme, akrabaları Mugîre oğullarının yanlarında kaldı.

---

136 Bkz.: Tevbe, 9/118.

137 Vâkidî, *Megâzî*, 3/1049.

Eşi çaresiz kalınca onları Mekke'de bırakıp Medine'ye gitti. Böylece ailenin her bir ferdi bir tarafta savruldu.

Bundan sonra Ümmü Seleme her sabah, vadiye çıkıp akşama kadar orada ağlayarak dua edip, Allah'a yalvararak eşinin gelmesini bekledi. Bu hâl yaklaşık bir buçuk yıl sürdü. Ümmü Seleme hasret dolu o acı günleri daha sonra şöyle anlatır:

"Ağlamaktan göz pınarlarım kurusa da günlerce gözyaşlarına boğularak dua etmeye devam ettim. Nihayet bir gün amcaoğullarımdan biri yanıma geldi. Hâlimi görüp bana acıdı. Akrabalarıma:

– Şu zavallının Mekke'den çıkmasına neden izin vermiyorsunuz? Onu niçin eşinden ve çocuğundan ayırıyorsunuz, diye çıkıştı. Bana acıdılar.

– İstersen kocanın yanına gidebilirsin, diyerek beni serbest bıraktılar. Bunu öğrenen Abdu'l-Esed oğulları da merhamete gelerek oğlumu bana geri verdi. Oğlumu alınca hemen yol hazırlıklarına başladım. Hazırlıkları bitirip deveye bindim. Oğlum Seleme'yi kucağıma aldım, eşimin yanına, Medine'ye gitmek için yola koyuldun. Yalnızdım… Allah'tan ve oğlumdan başka bana eşlik edecek hiç kimse yoktu.

– Beni eşime ulaştıracak birine rastlar mıyım, diye kendi kendime içimden geçiriyor, sürekli dua edip Allah'a yalvarıyordum. Allah duamı kabul etti. Tenim mevkiine geldiğimde Osman b. Talha ile karşılaştım. Henüz Müslüman olmamıştı ancak güvenilir biriydi. Bana:

– Ey Ümeyye'nin kızı nereye gidiyorsun, diye sordu.

– Medine'deki eşimin yanına gitmek istiyorum, dedim.

– Yanında kimse var mı?

– Hayır. Vallahi şu oğlumdan başka kimse yok.

– Vallahi seni bu hâlde yalnız başına bırakamam, dedi.

Devemin yularını tutarak Medine'ye doğru yöneldi. Vallahi Araplar arasında ondan daha iyi yol arkadaşı görmedim. Yolculuk sırasında konaklama yerine vardığımızda deveyi çöktürür. Sonra oradan uzaklaşırdı. Benim deveden inerek bir kenara çekildiğimi anlayıncaya kadar bekler, kenara çekildiğimi fark edince gelip deveyi tutar, götürüp bir ağaca bağlardı. Sonra uzakta bir ağacın altına gider orada uzanıp yatardı. Yeniden hareket edeceğimiz zaman kalkar, deveyi hazırlar bana doğru getirip çöktürdükten sonra:

– Bin, derdi. Deveye bindikten sonra yuları tutar arkasına bakmadan yola devam ederdi. Yeni bir konak yerine varıncaya kadar bu şekilde yürürdü. Böylece Kubâ'ya kadar geldik. Kubâ'ya yaklaşınca bana:

– Eşin şu köyde, Mübeşşir b. Münzîr'in evinde konuk olarak kalıyor. Ben buradan ayrılacağım, sen Allah'ın bereketi ile gidip eşine kavuş, diyerek yanımdan ayrıldı ve Mekke'ye geri döndü.[138]

Umut Yüklü Çaresizlik ile Yapılan Dua

Çaresizlik rahmet kapılarını sonuna kadar açan hâllerden biridir. Çaresiz kul, Rabbini görüyormuşçasına bütün kalbiyle ona yönelir. Kapısında boyun eğer, gözyaşları içinde dua ederek yalvarır. Gözyaşları semâya yükselir, anında rahmet yüklü bulut olarak geri döner. Şimşekler çakar, rahmet yağmurları çaresiz kulun çaresi olur.

Çaresizlik dua ve bedduaların yıldırım hızı ile Allah ulaştığı hâllerdendir. Bu hususa işaret eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) "Mazlumun duasından sakının. Zira onunla Allah arasında bir perde yoktur." buyurmaktadır.

---

138 İbn Hişam, *Sîre*, 1-2/468; Süheylî, *Ravdu'l-Ünf*, 2/295.

Allah'ım! Hâlimizi Resûlüne Bildir!

Adal ve Kare kabileleri Müslüman olduklarını söyleyip Efendimiz'den kendilerine İslâm'ı ve Kur'ân'ı öğretecek muallimler istemişlerdi. Taleplerini olumlu karşılayan Resûlullah Efendimiz, bir grup sahabesini bu iş için görevlendirdi.

Ancak Hüzeyl kabilesine ait bir su olan Reci' bölgesine vardıklarında Adal ve Kare temsilcilerinin hıyanetine uğradılar. Adal ve Kare kabileleri, Hüzeyl kabilesine haber salıp onlardan Müslümanlara karşı kendilerine yardım etmelerini istediler.

Yaklaşık yüz Hüzeylli okçu Müslümanları takibe başladı. Nihayet onlara ulaştılar. Pusu kuran hainler, Âsım b. Sâbit ve arkadaşlarına dokunmayacaklarına yemin ettiler. Ancak Âsım onlara asla güvenmiyordu.

– Müşriklerin emanını asla kabul etmem, diye seslenerek emanlarını reddetti. Tam yedi oku vardı. Onların her biri ile bir müşrik öldürmeden şehit olmaya niyeti yoktu.

Duygulanmıştı... Ama duygularını kime anlatacaktı? Onlar şehit olursa Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) olanları kimden dinleyecekti? Ellerini ve gönlünü Rabbine açtı, en içten duygularla yalvararak duaya başladı:

– *Allah'ım! Hâlimizi Resûlüne bildir!*

O dua ederken perdeler açılmış, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) olanları gözyaşları içinde seyrediyor ve ağlayarak ashabına anlatıyordu.

"Âsım sadağından oklarını çıkararak tek tek atmaya başladı. Attığı her ok hedefine ulaşıyordu. Okları bitince mızrağını aldı. Şaşkına dönen hainler korkudan yanına yaklaşamıyorlardı. Biraz yaklaşan birini gördüğünde mızrağı ile onu yere serdi. Bundan sonra kılıcını eline aldı. Kınını kırdıktan sonra ellerini açarak Rabbine yalvardı:

– *Allah'ım! Günün başında Senin dinini koruduğum gibi, sen de günün sonunda benim cesedimi koru!*

Duası bitince hainlerin arasına daldı. Bir kişiyi öldürdü, ikisini yaraladı. Bunu gören müşrikler hep beraber üzerine atılarak onu şehit ettiler."[139]

Müşrikler cesedine yaklaşınca onu tanımışlardı. Onlardan biri arkadaşlarına bağırdı:

– Bu, Sülâfe'nin başına yüz deve vaat ettiği adam.

Onu duyan hainlerin gözleri parladı. Başını kesip Mekke'ye götürmek için cesedine yöneldiler. Ama o daha önce Rabbine:

– *Allah'ım! Elimi hiçbir müşrike dokundurmayacağım, hiçbir müşrikte bana dokunmayacak,* diye söz vermişti.

Hayatı boyunca bu sözünü tutmaya çalışmıştı. İşte şimdi şehit olmuş, müşrikler onun cansız bedenine üşüşmek üzereydi. Rabbi onun bu sözünü boşa çıkarmadı. Bir anda vücudunun üzeri sayısız arıyla kaplandı. Şaşkına dönen hainler çok uğraşmalarına rağmen Âsım'ın cansız bedenine yaklaşamadılar. Zira arılar, yaklaşan kişileri sokup uzaklaştırıyordu. Sonunda içlerinden biri arkadaşlarına akıl verdi:

– Şimdi bırakın, gece olunca arılar çekilir, o zaman istediğimizi yaparız.

Ancak bilmedikleri bir şey vardı, onu Rabbi koruyordu. Gece olunca havada hiç bulut yokken şiddetli bir yağmur başladı. Yağmur damlalarını indiren melekler sahabenin mübarek vücudunu alıp yağmur suları ile birlikte götürdüler. Sabah olunca Âsım b. Sâbit'i arayan hainler, bitap düştükleri hâlde hiçbir yerde bulamadılar.[140]

---

139 İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 2663; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1/110.
140 İbn Abdilberr, *İstîab*, 2/779; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 2663.

Peygamberimizin (s.a.s.) Öğrettiği Dua

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kızı Fâtıma'ya hizmet etmesi için Fidde en-Nevbiyye isimli bir cariye göndermişti. Cariye çok becerikli bir hanımdı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona gönderirken sıkıştığında ve zor durumda kaldığında okuması için bir dua da öğretmişti.

Cariye, Hz. Fâtıma'nın yanına gelince, Fâtıma ona iş bölümü yapmayı teklif etti:

– Hamur yapmak mı istersin, yoksa ekmek pişirmek mi, diye sordu. Cariye:

– Hamur yapmayı tercih ederim efendim, dedi.

Bundan sonra odun toplamaya gitti. Yine bir gün odunları toplayıp onları bir araya getirdi. Odun demetini alıp götürmek isteyince kaldıramadı. Odunları taşımaktan aciz kalınca, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisine öğrettiği duayı hatırlayan Fidde, hemen o duayı okumaya başladı:

"*Ey eşi ve benzeri olmayan, tek olan Allah´ım! Herkesi öldüren, her şeyi yok eden sensin. Sen, Arş'ında teksin. Ne uyur ne de uyuklarsın*" dedikten sonra yardım etmesini istedi.

Duadan hemen sonra Yemenlilere benzeyen bir bedevî Arabın kendine doğru geldiğini gördü. Yemenli ona odunları taşımak için kendisine yardım edebileceğini söyledi sonra da odunları sırtlayarak Fidde'nin istediği yere götürdü.[141]

Cehenneme Sürükleyen Ümitsizlik

Sahabeden Hişâm b. Âs'ın başına gelenler, kalbî duanın ne kadar önemli olduğunu açıkça gösterir. Sahabe Mekke döneminde yıllarca müşriklerin inanılmaz işkencelerine sabredip göğüs

---

141 Halid Abdurrahman Ak, *Uzama Havle'r-Resûl*, 3/1559.

germişti. Müslümanların Medine'ye hicret ettiğini görünce Hz. Ömer ile hicret için sözleşti. Herkes sözleşilen yere vardığı hâlde o gidemedi. Zira hicret için yola çıktıktan bir süre sonra akrabaları tarafından yakalanıp hapsedildi. Yıllarca işkence gördü. Her geçen gün işkenceler biraz daha ağırlaştı.

Amansız işkencelere daha fazla dayanamayan sahabe efendimiz, kalbi imanla dolu olduğu hâlde dili ile onların tanrılarını kabul edip, Hz. Peygamberi inkâr edince sevinen akrabaları işkenceyi bıraktı. Sonra yaptıklarından çok pişman oldu ama diyeceğini demişti. Tevbesinin kabul olunmayacağını sanıyordu. Âdeta hayata ve insanlara küserek içine kapandı. Sürekli kendini kınar:

– Allah'ı tanıyıp ona inandıktan ve Resûlünü tasdik ettikten sonra biraz işkence yapıldı diye dinden döndün, derdi. Bir daha İslâm'a giremeyeceğini sandığı için ümidini tamamen kaybetti. O sırada Mekke'de kalan birçok Müslüman da tıpkı Hişâm b. Âs gibi düşünüyordu. Bunun üzerine şu âyet-i kerîme nazil oldu.

"*De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan ve çok esirgeyendir.*" (Zümer, 39/53)

Ayet-i kerîmenin nazil olmasına sevinen Hz. Ömer hemen bir mektup yazıp Hişâm'a gönderdi. Allah'ın bu âyeti onun gibiler hakkında indirdiğini bildirdi.

Hişâm b. Âs, Hz. Ömer'in mektubunu alıp okudu. Ama önceleri bir şey anlamadı. Hz. Ömer bu mektubu ona niçin göndermişti? Âyette Allah dinden dönenleri bağışladığını yazmıyordu ki!

Sakin bir yere gidip uzun uzadıya düşündü. Hâlâ âyetin anlamını çözemiyordu. Boynunu büküp Rabbine sığındı. Gerçekleri

göstermesi için günlerce yalvardı. Ondan başka kimden yardım isteyebilirdi ki!

Bizzat kendisi o günlerini şöyle anlatıyor:

“Ayette tam olarak ne söylenmek istendiğini bir türlü anlamıyordum. Sonunda:

– Allah’ım! Bana âyetin manasını anlamamı nasip et, diye dua ettim. Bundan sonra âyetin benim gibiler hakkında nazil olduğunu, Allah’ın bizi affettiğini anladım. Dünyalar benim olmuştu. Sevinçten içim içime sığmıyordu. Hemen deveme bindim. Müşriklerden kaçıp hızla Medine’ye yöneldim. Nihayet oraya varıp Allah Resûlü’ne (sallallahu aleyhi ve sellem) ulaştım.[142]

Helâl Rızık

Duanın kabulu için en önemli hususlardan biri helâl lokmadır. Peygamber Efendimiz’den (sallallahu aleyhi ve sellem) nakledilen hadislerde bu husus açıkça ifade edilir.

Bir gün Sa’d b. Ebû Vakkas Allah Resûlü’nün (sallallahu aleyhi ve sellem) huzuruna çıktı.

– Yâ Resûlulallah! Dua buyur, Allah beni duası kabul edilenlerden kılsın, diye rica etti.

– Ey Sa’d! Yiyeceğini temiz kılarsan duası kabul edilenlerden olursun. Allah yediklerini temizlemeyen kulunun duasını kabul etmez. Nefsimi yed-i kudretinde bulunduran Allah’a yemin ederim ki bir kul karnına bir lokma haram koyduğunda kırk günlük ameli kabul edilmez. Herhangi bir kul bedenini haramla beslerse ona cehennem yakışır, buyurdu. Sahabe:

– Yâ Resûlallah! Dua buyur, Allah yediklerimi temiz kılsın, dedi. Efendimiz:

---

142 Beyhakî, *Delâilü’n-Nübüvve*, 2/461.

– Allah'ım! Sa'd Sana dua ettiğinde duasını kabul buyur, diye dua etti. Sahabe der ki:

– O günden sonra nereden gelip nereye gittiğini bilmediğim bir lokmayı ağzıma koymadım.[143]

Haramlardan Kaçınmak

Duaların kabulü için dikkat edilmesi gereken hususlardan biride haramlardan sakınmaktır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) birçok haram konusunda ümmetini uyararak onları yapanların dualarının kabul edilmediğini bildirmiştir. Akraba ile ilişkiyi kesmek bunlardan yalnızca biridir.

Akrabaları ile İlişkisini Kesenler Meclisimizden Ayrılsın!

Bir Perşembe akşamı Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) öğrencilerine:

– Akrabaları ile bağlarını kesenler bu meclisten ayrılıncaya kadar derse başlamayacağım, dedi. Hiç kimse yerinden kalkmadı. Ebû Hüreyre sözlerini üç kez tekrarladı. Bunun üzerine bir genç ayağı kalktı, sessizce dışarı çıktı. Çünkü o yıllardır halası ile görüşmüyordu. Doğruca halasının yanına gitti. Halası onu görünce şaşırdı.

– Yeğenim niçin geldin, diye sordu. Genç:

– Ebû Hüreyre şöyle şöyle dedi. Onun için ziyaretine geldim, dedi. Halası:

– Sahabenin yanına dön ve niçin böyle yaptığını sor, dedi. Genç hemen oradan ayrılıp Ebû Hüreyre'nin yanına gitti ve sebebini sordu. Ebû Hüreyre:

– Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem): "Her perşembe

---

[143] Tirmizî, 3751; Heysemî, *Mecma'uz-Zevâid*, 10/291; Hâkim, Müstedrek, 3/499; İbn Hibban, *Sahih*, 6990.

gecesi Âdemoğullarının amelleri Allah'a arz edilir. Akrabaları ile ilişkisini kesenlerin amelleri kabul edilmez." buyurdu, dedi.[144]

Tevbe

Tevbe, Allah'ın herhangi bir günah işleyen kulunun, düştüğü günah bataklığından kurtulması için açık tuttuğu rahmet kapısıdır.

"*De ki: Ey nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Allah bütün günahları affeder. O çok bağışlayan çok merhamet sahibidir.*" (Zümer, 39/53)

Tevbe, yaptığı yanlış ve günahın altında ezilen, düştüğü bataktan çıkamayan, çırpındıkça daha çok yanlış yapan kullara uzanan ilâhî rahmet elidir.

"*Onlar Allah'ın kullarının tevbesini kabul edeceğini bilmiyorlar mı?*" (Tevbe, 9/104)

Tevbe, kalbi pişmanlık ateşi ile yakıp nura çeviren, günahları eritip yok ederken ilâhî aşka giden yol üzerindeki engelleri kaldıran özlemdir.

Muhammed b. Hanife anlatıyor:

"Bir gün bir adam bana:

– Zaman zaman içimde bir acı duyuyor, kederden kalbim sıkışıyor ama bir türlü nedenini bulamıyorum, diye dert yandı.

– Duyduğun üzüntünün sebebi yaptığın günahlardır. Bundan sonra daha dikkatli ol onları yapma, dedim. Adam:

– Bunun onunla ne ilgisi var, diye sordu. Ben:

– Kalp işlediği günahların etkisinde kalır. Bedenin diğer organları bu konuda ona yardımcı olamazlar. Kalp duyduğu acı ve kederden rahatsızlanır, acı içinde kıvranır, dedim.[145]

---

144 Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 61.
145 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 10460.

Oldukça fazla arzuya sahip olan insan zaman zaman bu arzularına yenilerek hata yapar, günah işler, kötülüklere dalar. Zamanla kalbi katılaşır, Rahmet-i İlâhî'den uzaklaşır.

Her kötülük iradeyi kemirip zayıflatan bir kene gibidir. Her kötülük bir diğerini çağırırken alışkanlığa neden olup iradeyi her seferinde biraz daha zayıflatır. İlk zamanlarda utana sıkıla yapılan günah, zamanla alışkanlık hâline gelir. Çocuklarına, akraba ve çevresine kötü örnek olur, kendi çapında toplumu bozar. Bu hâli onu Efendimiz'in şu hadisine muhatap kılar:

"Günahı açıkça yapanlar dışında bütün ümmetim affedilecektir. Yaptığını en fazla açığa çıkaran kişi, Allah'ın günahını örttüğü hâlde gecelemişken sabah kalktığında onu çevresindekilere anlatan, 'Ey filan! Bugün ben şöyle şöyle yaptım.' diyerek kendini rezil eden kimsedir."[146]

Her iyilik ya da kötülüğün örf-âdet olarak nesilden nesle geçecek kadar büyük bir tesir alanına sahip olduğu düşünülürse durumun vahameti daha iyi anlaşılacaktır. Her günah kişiyi gözden düşüren, sevgiyi azaltan, zillete sürükleyen alçaltıcı bir ihanettir. Unutulmamalıdır ki Rabbimizin işaret buyurduğu gibi "Her nefis kazandığına karşılık rehindir."[147]

Diğer taraftan kişi, küçük de olsa bir günahı işleyip durdukça zamanla yaptığını küçümsemeye başlar. Aslında bu küçümseme bir ceza olarak ona döner. Böylelikle şahsına olan saygısını kaybeder, günahı gibi kendisinin de küçümsenip hakir görülmesine neden olur. Tıpkı Efendimiz'in şu sözlerle dile getirdiği gibi:

"Mü'min günahını dağ kadar büyük görür, üzerine düşeceğini sanır, altında kalacakmış gibi korkar. Fâcir günahını burnuna konan sinek gibi görür. 'Şöyle yaparsam uçup gider.' der."[148]

---

146 Buhârî, *Edeb*, 60; Müslim, Zühd, 53.

147 Müddessir, 74/38.

148 Buhârî, *Dua*, 4; Tirmizî, *Kıyâme*, 49; *Müsned*, 1/383.

İnsan günaha daldıkça Rabbinin yardım ve desteğini kaybeder. Manevî gücünü yitirir. Huzurun yerini gam; ümidin yerini yeis; çalışkanlık ve canlılığın yerini acz ve tembellik; vakarın yerini zillet; cesaret, güven ve sabrın yerini korkaklık, kuşku ve aceleciilik alır. Efendimiz insanın bu hâlini şöyle ifade buyurur:

"Sorumluluklarını ihmal eden üzüntü hastalığına yakalanır."[149]

En güzel tevbe, büyük bir pişmanlıkla, bir daha dönmemek üzere samimi kalpten yapılan 'Nasuh Tevbe'dir. Tevbede asl olan günaha bir daha dönmemektir. Sonsuz rahmet sahibi olan Allah tevbe edip yeniden günaha dönenin de ellerini boş çevirmez:

Allah Bağışlamaktan Bıkmaz

Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gelerek:

– Yâ Resûlallah! Bizden biri günah işlerse ne olur, diye sordu.

– Günah yazılır, buyurdu.

– Tevbe ederse?

– Allah onu bağışlayıp tevbesini kabul eder.

– Tekrar aynı günaha dönerse?

– Yine günah yazılır.

– Tevbe ederse? Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Allah onu bağışlayıp tevbesini kabul eder. Kişi günah işlemekten bıkmadıkça Allah affetmekten bıkmaz, buyurdu.[150]

Bir gün Habib b. Hâris Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına geldi. Ona:

– Yâ Resûlallah! Tekrar tekrar günaha dönmekten nefret ediyorum, diye hâlinden dert yandı. Efendimiz:

– Allah'a tevbe et, buyurdu. Sahabe:

---

149 Ayrıntılı bilgi için bakınız: İbn Kayyîm el-Cevziye, *el-Cevâbü'l-Kâfî*, 54-107.
150 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 10444.

– Yâ Resûlallah! Tevbe ediyorum ama bir süre sonra tekrar yapıyorum, dedi. Efendimiz:

– Her yaptıkça yeniden tevbe et, buyurdu. Sahabe:

– Yâ Resûlallah! Günahım çoğalırsa ne yaparım, diye endişesini dile getirince Efendimiz:

– Allah'ın bağışı senin günahından daha fazladır ey Habib b. Hâris, buyurdu.[151]

Abdullah b. Abbas tevbe ettikten sonra tekrar tekrar günaha dönenleri uyararak önemli bir ölçü vermektedir:

"Ey günahkâr kişi! Sakın günahın akıbetinden emin olup bir daha günaha dalma! İyi bil ki, günah işlerken sağında solunda bulunanlardan utanmaman, yaptığın günahtan daha büyük bir günahtır. Allah'ın sana ne yapacağını bilmediğin hâlde, günahı yaparken gülüp durman, günahı başardığında sevinip başaramadığında üzülmen, yaptığın günahtan daha büyük günahtır.

Hâlâ o günahı işlediğin sırada bir engel çıkıp da o günaha devam edememekten korkuyorsun da günahı işlediğin sırada Allah'ın sana nazar etmesinden kalbin titremiyor mu? Emin ol ki bu durum çok daha büyük bir günahtır."[152]

Çocuğunu Öldüren Kadın

Ebû Hüreyre'nin başından geçen şu olay tevbenin ne kadar eşsiz bir lütuf olduğunu açıkça gösterir. Bir gün bir hanım yanıma gelerek:

– Ben zina ettim. Bu zinadan bir çocuğum oldu. Korktum, kimsenin bilmemesi için onu öldürdüm. Buna rağmen hâlâ tevbe edebilir miyim, diye sordu. Duyduklarım beni çok kızdırdı:

---

151 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 10441.

152 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 10432; İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-Saffe*, 275; Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1/324

– Gözü aydın olmayasıca! İyiliğe ulaşamayasıca! Hayır, tevbe edemezsin, diye çıkıştım. Kadın büyük bir üzüntü ve pişmanlık içinde yanımdan ayrıldı. Dışarı çıkınca bütün kalbi ile içtenlikle Rabbine yalvarmaya başladı. Bu sırada:

– Ne kadar yazık! Bu güzelliği cehennem için mi yarattın, diyerek üzüntüsünü dile getiriyordu.

Sabah olunca namaz kıldıktan sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gidip, kadının bana söylediklerini ve benim ona verdiğim cevabı anlattım. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ne kadar yanlış söylemişsin! Sen "*…ancak tevbe eden, iyi ameller işleyenler hariç, Allah onların kötülüklerini iyiliğe çevirir. Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir.*" (Furkan, 25/70) âyetini okumuyor musun? buyurdu.

Büyük bir hata yaptığımı anlayarak üzüntü içinde oradan ayrıldım. Medine'deki bütün evleri tek tek arayıp, kadını bulmaya çalıştım. Hiçbir yerde yoktu, bir türlü bulamadım. Bir kötülüğe sebep olmaktan dolayı büyük bir endişe ile geri döndüm.

Hanım kendisini aradığımı öğrenmiş olacak ki ertesi gün tekrar yanıma geldi. Onu görünce çok sevindim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile aramda geçen konuşmayı anlatıp, âyet-i kerîmeyi okudum. Hanımın üzerinden büyük bir yük kalkmıştı. Çocuklar gibi seviniyordu.

– Benim için çıkış yolu yaratan Allah'a hamd olsun, diyerek büyük bir heyecan, samimiyet ve sevinç ile secdeye kapandı. Hatta bunun için eve gider gitmez kölesini azat etti.[153]

Kötülüğün Ardından İyilik Yap!

İnsanın kalbini karartarak ruhunu karanlıklara mahkûm eden yanlışların tesirinden tamamen kurtulmak için bunların izleri

---

[153] İbn Kesîr, *Tefsir*, 3/408, 6/139; Suyûtî, *Dürrü'l-Mansûr*, 6/253.

silinmelidir. Bunun için insana tevbe gibi büyük bir lütuf ihsan edilmiştir. Tevbe kişiye yeni tertemiz bir sayfa açma, vicdanını rahatlatıp huzurlu bir şekilde hayata devam etme imkânı sağlar. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) "Kötülüğün ardından hemen bir iyilik yap ki onu silsin"[154] buyurur.

Ebû Zer (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim. Ona:

– Yâ Resûlallah! Bana yapınca cennete yaklaşacağım ve de cehennemden uzaklaşacağım bir amel öğret, diye rica ettim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Bir kötülük yaptığın zaman ardından hemen bir iyilik yap. Böyle yaparsan on misli sevap alırsın, buyurdu. Ben:

– Yâ Resûlallah! 'Lâ ilâhe illalâh' da bu haseneden midir, diye sordum. Efendimiz:

– O hasenelerin en güzelidir, buyurdu.[155]

Müslüman Oldun mu?

Bir gün yaşlı bir adam Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) huzuruna geldi. (Aslında) Kendisini kastederek Efendimiz'e:

– Yâ Resûlallah! Bir adam verdiği bütün sözlerden dönüp, her türlü günahı yapsa, yapmadığı kötülük kalmasa, yaptığı kötülükler yeryüzünde bulunan bütün insanlara dağıtılsa onlara bile yetecek kadar olsa yine de tevbe edebilir mi, diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Müslüman oldun mu?

---

154 Tirmizî, Bir, 55; *Müsned*, 5/153; Dârimî, *Rikak*, 74.

155 Taberânî, *Dua*, 1498; Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 4/217.

– Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. Sen O'nun kulu ve Resûlüsün!

– Bahsettiğin günahları yapmış olsan bile Allah seni affeder. Bundan böyle kötülükleri terk edip iyilik yap ki, Allah senin kötülüklerin iyiliğe çevirsin!

– Yaptığım o kadar günah ve ihanet de mi?

– Evet günahın ve ihanetinde.

Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) duyan yaşlı adam mutluluktan yerinde duramıyordu. Gözden kayboluncaya kadar sevinçten tekbir getirmeye devam etti.[156]

İstiğfar

Günaha dönmenin yollarını tamamen kesmek için çokça istiğfar edilmelidir. Tevbeyi destekleyip sürekliliğini sağlayan istiğfar; bir daha günaha dönmemek üzere dua etmek, iyi işler yapmak ve hataları için sürekli Allah'tan bağışlanma dilemektir.[157]

Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Günde yetmiş kere bile olsa bağışlama dileyen kimse yine ısrar etmiş sayılmaz, buyurmuş[158] kendi hâlini örnek vererek mü'minleri istiğfara teşvik etmiştir.

"Ey insanlar bağışlanma dileyin! Ben de her gün yüz kere bağışlanma dilerim.[159] Sahifesinde çokça istiğfar bulunan kişiye müjdeler olsun." buyurarak çokça istiğfar edenleri müjdelemiştir.

İstiğfarın sevap ve Allah'a yakınlık gibi manevî faydaların dışında pek çok faydası da vardır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

---

156 İbn Kesîr, *Tefsir*, 6/139; Suyûtî, *Dürrü'l-Mansûr*, 6/253.
157 Ebû Hilal el-Askerî, *Mu'cemü'l-Furuki'l-Lugat*, 167. madde.
158 Tirmizî, *Dua*, 106.
159 Buhârî, *Dua*, 3; Müslim, *Dua*, 41-42.

"Allah, istiğfara sarılanları bütün gamlardan kurtarır, ona sıkıntılardan çıkış yolu gösterir, onu ummadığı yerden rızıklandırır, buyurur.[160]

Rabbimiz de istiğfarın insana gelebilecek kötülükleri önlediğine işaret ederek, "*...Onlar bağışlanma dilerken de Allah onlara azab etmez.*" (Enfâl, 8/33) buyurur.

Hangi sözlerle istiğfar etmemizi de bildiren Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Kim 'أَسْتَغْفِرُاللهَ الَّذِي لَاإِلٰهَ إِلَّا هُوَالْحَيَّ الْقَيُّومَ وَأَتُوبُ اِلَيْهِ' diyerek bağışlanma dilerse savaştan kaçmış bile olsa affedilir." buyurmaktadır.[161]

Tabiinin büyüklerinden Hasan-ı Basrî Hazretleri, insanları uyarmak ve tevbeye teşvik etmek için kendine farklı bir yol bulmuştu. Biri kendine kötülük yaptığında bunu hediye olarak kabul eder, karşılığında o kişiye hediye gönderirdi. Hediyenin sebebini ise:

– Bana kıyamet gününde alacağın sevabından hediye ettin. Buna karşılık benim sana şu dünyada verdiğim hediye fazla sayılmaz, sözleriyle açıklardı. Bir gün kendisine:

– Dün falan kişi mecliste senin dedikodunu yaptı, dediklerinde ertesi gün dedikodusunu yapan kişiye içinde birbirinden güzel bir tabak meyve gönderdi.

Seyyidü'l-İstiğfar

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) istiğfara büyük önem verir, sahabilere Seyyidü'l-istiğfar duasını öğretir ve seyyidü'l-istiğfar şudur buyururdu:

---

160 Ebû Dâvûd, *Vitir*, 26; Taberânî, *Dua*, 1774.
161 Tirmizî, *Dua*, 117

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ "*Allah'ım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka ilâh yoktur. Beni Sen yarattın. Ben, Senin kulunum, gücümün yettiğince Sana verdiğim söz üzereyim. Nimetini biliyor, günahımı itiraf ediyorum. Beni bağışla, günahları ancak Sen bağışlayabilirsin. Yaptıklarımın şerrinden Sana sığınırım. Bana ihsan ettiğin nimetleri ikrar ve itiraf ederim. Kendi kusur ve günahlarımı da ikrar ve itiraf ederim. Yâ Rabb! Sen beni bağışla! Zira Senden başkası günahları afv ü mağfiret edemez.*" Kim akşamleyin bu istiğfarı okur ve o gece vefat ederse cennete gider. Sabah kalktığında duayı okuyan ve o gün içinde vefat ederse cennete gider."[162]

---

162 Buhârî, *Dua*, 15; Tirmizî, *Dua*, 15; Nesâî, *Amel*, 464; Taberânî, *Dua*, 311; Nevevî, *Ezkâr*, 186.

DUA İÇİN LÜTFEDİLEN İBADETLER

Duanın kabulü için sayısız lütuflarda bulunan Allah, ibadet ve taatleri duanın kabulü için yardımcı kılmış, Kur'ân-ı Mübin'de "*Ey iman edenler! Sabır ve namazla yardım dileyin. Gerçekten Allah, sabredenlerle beraberdir.*" (Bakara, 2/153) âyetiyle bunu açıkça belirtmiştir. "*Sabır göstererek, namazı vesile ederek Allah'tan yardım dileyin. Gerçi bu çok zor bir iştir fakat içi saygı ile ürperenlere değil.*" (Bakara, 2/45)âyetiyle bunu huşû ve sabır gibi kalbî şartlarla birlikte yapmasını işaret buyurmuştur.

Yalnızca ibadet ve taatler değil, Allah'ın isimleri, sûre ve âyetlerde duanın kabulünü hızlandırır. Çeşitli âyetlerde nasıl dua edilmesi gerektiğini bildiren Allah Teâlâ, "*İsimlerin en güzeli Allah'ındır. Öyle ise O'na bu (isimlerle) dua edin.*" (A'râf, 7/180) buyurarak isimleri ile de dua edilmesini istemiştir.[163]

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatına bakıldığında Bedir, Hendek gibi savaşlarda gece boyunca namaz kılarak gözyaşları içinde Allah'a yalvardığı görülecektir. Ashabına da çeşitli vesilelerle bu şekilde dua etmelerini tavsiye etmiştir.

---

163 Ayrıca bkz.: Gazzâlî, *İhyâ-u Ulûmi'd-dîn*, 1/304.

Bir gün Hz. Ebû Bekir ve Ömer ile birlikte Mescid-i Nebevî'ye giden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) orada Abdullah b. Mes'ud'u gördü. Sahabe bir kenarda namaz kılıyordu. Fatiha bitince Nisâ sûresinden başladı. Onu okuyup bitirdikten sonra başka bir sûreye geçti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabesinin bu hâlinden çok hoşlandı:

– Kim Kur'ân'ı ilk indiği tazeliği ile okumak isterse Ümmü Abd'ın oğlunun okuyuşu ile okusun, buyurarak onu taltif etti.

Abdullah b. Mes'ud namazdan sonra dua etmeye başladı. Ona bakan Allah Resûlü:

– İste verilecektir! İste verilecektir, buyurdu. Efendimiz'in müjdesini duyan Abdullah b. Mes'ud bunu fırsat bildi.

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيمَانًا لَا يَرْتَدُّ وَنَعِيمًا لَا يَنْفَدُ وَمُرَافَقَةَ مُحَمَّدٍ فِي أَعْلَى جَنَّةِ الْخُلْدِ

"*Allah'ım! Senden geri dönüşü olmayan bir iman, bitmeyen nimet, en yüce ve ebedî cennette Nebîn Muhammed'e refik olmayı isterim*, diye dua etti."[164]

Dua ile Fethedilen Krallık

Tebük seferine çıkılacağı zaman Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Ayyâş b. Rebîa'yı yanına çağırdı ve kendisini elçi olarak göndereceğini bunun için hazırlanmasını emretti. Himyer Krallarından Hâris, Abdikülâl ve kardeşleri için bir mektup yazdırıp onları Ayyâş b. Rebia'ya verdi ve elçi olarak gittiği yerde nerede nasıl davranacağını en ince ayrıntısına kadar tek tek anlattı:

– Onların yurduna yaklaştığında gece ise şehirden içeri girme. Sabah oluncaya kadar bekle. Sabah olunca şehre gir! Şehre gireceğin zaman önce *güzel bir abdest al. Sonra iki rekât namaz kıl*. Allah'a dua ederek, başarılı olmanı ve sözlerinin kabul edilmesini iste. *Allah'a sığındıktan sonra* mektubumu onlara,

---

164 *Müsned*, 1/386.

sağ elinle ve onların sağ eliyle alabileceği şekilde ver. Onlar seni kabul edip, mektubu aldıklarında, onlara *Beyyine sûresini oku*! Sûreyi bitirince:

– Muhammed iman etti. Ben de ona inanların ilkiyim, de! Böyle yaparsan, sana karşı sunulan bütün deliler hükümsüz kalır. Sana karşı ileri sürülen süslü sözlerin ve yazıların nuru mutlaka yok olur, silinip gider. Onlar mektubu senin yanında okuyacaklar. O sırada kendi dilleri ile konuşurlarsa, onlara:

– Sözlerinizi bana tercüme edin, de. Sonra حَسْبُنَا اللّٰهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ diyerek, onlara *Şûrâ sûresinin 15. âyetini oku!* Böyle yaparsan Müslüman olurlar. İslâm ile şereflenirlerse onlara ibadet için önünde secdeye kapandıkları ağaçlarının yerini sor. Onları kökünden çıkarttır, çarşıya götürmelerini rica et. Çarşının ortasında yaktır, buyurdu.

Büyük bir teslimiyetle Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) dinleyen Ayyâş b. Rebîa bundan sonra neler olduğunu şöyle anlatır:

"Allah Resûlü'nün emirlerini yerine getirmek üzere Medine'den ayrılıp yola çıktım. Doğruca Himyerlilerin memleketine gittim. Memleketin sınırlarından içeri gireceğim zaman Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurduğu gibi iki rekât namaz kılıp dua ettim. Duam bitince huzur içinde şehirden içeri girdim. Karşılaştığım insanlara sarayın yerini sordum. Tarif ettikleri yolu izleyerek, doğruca saraya gittim. İzin isteyip içeri girdiğimde, bütün insanlar güzel elbiseler giyinip süslenmişti. Merak ettim, daha yakından görmek için onlara doğru yürümeye başladım. Üzerinde örtü bulunan üç kanatlı bir kapının yanına vardım. İçeri girebilmek için perdeyi açtım ve orta kapıdan geçerek içeri girdim. Salonun bir köşesinde taht vardı. Kral tahtta oturuyordu. İnsanlar etrafını çevirmiş, saygı içinde bekliyorlardı. Tahtın yanına varıncaya kadar yürüdüm. Yaklaşınca onlara:

– Ben Allah'ın Resûlü'nün elçisiyim, dedim. Sonra Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bana öğrettiği şeyleri, aynen onun söylediği şekilde yaptım. Gönderdiği mektubu krala verilmek üzere adamlara uzattım. Kral mektubu okuttu.

İşlerim inanılmaz bir kolaylıkla ilerliyordu. Mektup okunurken kral dikkatle dinleyip, bana çeşitli sorular soruyor, İslâm'ı öğrenmeye çalışıyordu. Bana son derece yakın ve iyi davranan kral Hâris b. Abdikülâl konuşmamız bitince hiç tereddüt etmeden hemen Müslüman oldu. Halkı tarafından sevilen Hâris b. Abdukülâl bir konuşma yaparak yanındakileri Müslüman olmak için teşvik etti. Halk ona itiraz etmeden hep birlikte İslâm'a girmeyi kabul etti. Bundan sonraki olaylar, aynen Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) söylediği şekilde gerçekleşti.[165]

Secde ve Namaz

İnsanoğlunun yaşadığı en özel an olan secde ânı, ona sunulan eşsiz bir nimettir. Bu nimetin en güzel bir şekilde değerlendirilmesini isteyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kulun Allah'a en yakın olduğu an secde ânıdır. Secdede iken çokça dua edin![166] ve "Farz namazını huşû ile edâ eden kimsenin namazın ardından yapacağı duası kabule şayan olur."[167] buyurmuştur.

Huzeyfe b. Yemân:

– Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir sıkıntı ile veya önemli bir olayla karşılaştığında hemen namaza koşardı, diyerek Tebük savaşında sabaha kadar namaz kılıp Rabbine dua dua yakarışını

---

165 İbn Manzûr, *Muhtasar*, 20/58.

166 Müslim, *Salât*, 215; Ebû Dâvûd, *Salât*, 147; Nesâî, *Tatbik*, 78; Taberânî, *Dua*, 611; Nevevî, *Ezkâr*, 140.

167 Buhârî, *Cihâd*, 180; Müslim, *İmân*, 39; Ebû Dâvûd, *Zekât*, 5; Tirmizî, *Zekât*, 6; İbn Mâce, *Zekât*, 6.

anlatır. Tıpkı Taif dönüşü vücudunun her tarafından kanlar akarken iki rekât namaz kılıp Rabbi'ne yalvardığı gibi...

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Kur'ân gibi namazın da insana şifa vereceğini söylerdi.

Bir gün Ebû Hüreyre'nin karnı çok ağrıyordu. Sancıdan kıvrana kıvrana Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gitti.

– Yâ Resûlallah! Karnım çok ağrıyor, diyerek kendisi için dua etmesini rica etti. Efendimiz:

– Kalkıp namaz kıl! Şüphesiz ki namaz şifadır, buyurdu.[168]

Şükür

Şükür, Allah ve Resûlü'nün son derece önem verdiği ahlâkî bir değerdir. Efendimiz gece boyunca ayakları şişinceye kadar namaz kılar, ayakta duramaz hâle geldiğinde oturarak namaza devam ederdi. Onun hâli Hz. Âişe'yi çok üzerdi. Bir gün dayanamadı:

– Yâ Resûlallah! Allah senin geçmiş ve gelecek tüm günahlarını affettiği hâlde niçin bu kadar çok ibadet ediyorsun, diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey Âişe! Şükreden bir kul olmayayım mı? buyurarak şükrün ne kadar önemli olduğunu bildirdi.[169]

"*Eğer şükrederseniz, elbette nimetimi artırırım.*" (İbrâhim, 14/7) âyeti şükrün, duanın kabulünde etkin olmanın ötesinde daha fazla nimetin verilmesine de vesile olacağını açıkça beyan etmektedir. Allah'a şükretmeye büyük önem veren Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı, özellikle yemekten sonra bunu ihmal etmez, çocuklara öğretmeye de özen gösterirlerdi.

---

168 İbn Kesîr, *Tefsir*, 1/124.
169 Kadı İyâz, *Şifâ*, 166.

Bir gün Hz. Ali, İbn Abad'a:

– Ey İbn Abad! Yediğin yemeğin hakkının ne olduğunu biliyor musun, diye sordu. İbn Abad:

– Hakkı nedir ey Ebû Talib'in oğlu?

– "*Bismillah. Allah'ım! Bize lütfettiğin rızkı mübarek kıl!*" diye dua etmektir. Yemek bitince şükrünü nasıl yerine getireceğini biliyor musun?

– "*Bizi doyurup susuzluğumuzu gideren Allah'a hamdolsun*!" demektir.[170]

Zikir

Kendisini anmayı sayısız maddî ve manevî lütuf sebebi kılan Allah (celle celâluhû), zikreden kişilerle meleklere karşı övünmüş, melekleri onların yanına göndermiştir. Allah'ı ananları çepeçevre saran melekler onlarla birlikte Rablerinin rahmet denizine dalmışlardır. Dünya durdukça devam edecek olan bu eşsiz tablo Asr-ı Saadet'te defalarca tekrarlanmıştır.

Allah'ın Övdüğü Topluluk

Ebû Said el-Hudrî (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Ebû Hüreyre ile birlikte zikrederken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yanımıza geldi ve:

– Bir toplum Allah'ı zikretmek için oturursa melekler onları çepeçevre sarar, rahmete gark olurlar ve üzerlerine sekine iner. Allah onları kendi katında anar, buyurdu.[171]

Bir başka sefer Hz. Muaviye ve arkadaşlarını zikrederken gören Efendimiz yanlarına varıp oturdu. Sonra sahabilere:

---

170 Taberânî, *Dua*, 235.

171 Müslim, *Dua*, 39; Tirmizî, *Dua*, 7.

– Buraya niçin oturdunuz, diye sordu. Onlar:

– Allah'ı zikretmek ve bizi hidayete erdirdiği için O'na hamdetmek üzere toplandık, dediler.

– Allah aşkına doğru söyleyin, yalnızca bunun için mi toplandınız?

– Evet! Vallahi yalnızca bunun için toplandık.

– Sizi töhmet altında bırakmak için yemin etmenizi istemedim. Lâkin şimdi Cebrâil (aleyhisselâm) bana gelerek Allah'ın meleklere karşı sizinle övündüğünü bildirdi, buyurdu.[172]

Zikir yalnızca melekleri değil tüm evreni harekete geçirir. Göklerin ve cennetlerin kapılarının sonuna kadar açılmasına da vesile olur.

Abdullah b. Ömer (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte namaz kılıyorduk. O sırada cemaatten biri içeri girdi.

اَللّٰهُ أَكْبَرُكَبِيرًا وَالْحَمْدُلِلّٰهِ كَثِيرًا وَ سُبْحَانَ اللّٰهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) namazı bitirdikten sonra sahabilere döndü.

– Şu şu sözleri kim söyledi, diye sordu. Sahabilerden ses çıkmayınca Efendimiz:

– Yanlış bir şey yaptığı için sormadım, buyurdu. Duayı okuyan ileri çıkarak:

– Ben söyledim yâ Resûlallah, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sözlerin çok hoşuma gitti. Sen onları okuyunca gök kapıları açıldı, on iki melek gelerek senin sözlerini semâya çıkarmak için birbirleri ile yarıştılar, buyurdu."[173]

Rahmet denizini coşturup küreden zerreye canlı cansız tüm

---

172 Müslim, *Dua*, 40; Tirmizî, *Dua*, 7.

173 Tirmizî, *Dua*, 126; Taberânî, *Dua*, 510.

varlıkları harekete geçiren zikirler pek çoktur. Burada örnek olması için onların çok az bir kısmına yer vereceğiz.

Subhanallâh

Bir hadis-i şeriflerinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) "Kim sabah akşam yüz kere سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ derse kıyamet günü kimse Allah'ın huzuruna ondan daha faziletli amelle gelemez. Sadece bu zikri onun gibi ya da ondan daha fazla söyleyenler gelebilirler."[174] buyurmuşlardır.

Hz. Cüveyriye Annemiz İslâm'ı öğrendikçe Rabbine kulluk aşkı ile dolan, çokça ibadet eden saliha bir hanımdı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir sabah namazı vaktinde yanından ayrıldığında o kendi için mescit olarak düzenlediği yerde sabah namazını kılmış zikir ve dua ile meşgul oluyordu. Efendimiz öğlene yakın bir zamanda geri döndüğünde o hâlâ zikir ve duaya devam ediyordu. Efendimiz hanımının hâlâ tesbih ve zikir ile meşgul olduğunu görünce:

– Hâlâ seni bıraktığım hâlde misin, diye sordu. O:

– Evet, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ben senden ayrıldıktan sonra şu dört kelimeyi üçer kez söyledim. Bu dört kelime senin gün boyunca söylediklerinle tartılsaydı onlardan daha ağır gelirdi, buyurdu. Sonra:

– İstersen onları sana da öğretirim, dedi. Hanımı:

– Evet öğret, diye rica etti. Efendimiz:

"سُبْحَانَ اللّٰهِ عَدَدَ خَلْقِهِ Allah'ı, yarattığı varlıkların sayısınca seni tesbih ederim.

سُبْحَانَ اللّٰهِ رِضَي نَفْسِهِ Allah'ı, kendi razı olacağı şekilde tesbih ederim.

---

174 Müslim, *Dua*, 29; Tirmizî, *Dua*, 60.

سُبْحَانَ اللّٰهِ زِنَةَ عَرْشِهِ Allah'ı, Arş'ının ağırlığınca tesbih ederim.

سُبْحَانَ اللّٰهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ Allah'ı, kelimelerinin miktarınca tesbih ederim."[175] buyurdu.

Zikrin faziletini bilenlerden biri de Ebû'd-Derdâ'ydı (radıyallahu anh)*. Bu kutlu sahabi, gelen misafirlerine en güzel hediye olarak aşağıdaki zikri öğretirdi. Eşi Ümmü Derdâ* (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

"Bir gün evimize misafir geldi. Eşim gelenlere:

– Uzun kalacak ve geceyi burada geçirecekseniz bineklerinizi içeri alıp alaf vereyim. Fazla durmayacaksanız otlağa salayım, dedi. Gelenler:

– Fazla kalmayacağız, dediler. Eşim:

– İçeri buyurun! Size ikram etmek için Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) duyduğum bir hadisten daha güzel bir şey bulacağımı sanmıyorum, dedi. Misafirler:

– O hadis nedir, diye sordular. Eşim:

'Bir gün Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim.

– Yâ Resûlallah! Zenginler bütün hayrı alıp götürdüler. Onlarda bizim gibi oruç tutuyor, bizim gibi namaz kılıyorlar. Ayrıca zekât sadaka veriyorlar. Bizim ise sadaka verecek hiçbir şeyimiz yok, dedim.

– Ey Ebû'd-Dardâ! Sana yaptığında senden öncekilerin fazilette seni geçemeyeceği, senden sonrakilerin sana kavuşamayacağı bir amel öğreteyim mi? O zaman sana fazilette yalnızca senin yaptığın gibi yapanlar kavuşabilir, buyurdu.

– Öğret yâ Resûlallah, dedim.

---

175 Müslim, Zikir ve *Dua*, 79; Tirmizî, *Daavât*, 103; Ebû Dâvûd, *Vitir*, 24; İbn Mâce, *Edeb*, 56; Nesâî, *Sehv*, 94; *Müsned*, 6/325.

– *Her namazın ardından otuz üç kere subhanallah, otuz üç kere elhamdülillah, otuz dört kere Allah-u Ekber, de*, buyurdu.'[176]

Hz. Fâtıma'nın babasına yardım için gittiğinde Efendimiz'in ona dua maksadı ile zikir öğretmesi oldukça meşhurdur.

Hz. Ali (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Fâtıma'nın ağır işlerde çalışarak yıpranmasına bir türlü gönlüm razı olmuyordu. Kuyulardan sürekli su çekmekten ben de rahatsızlandım. Göğsüm ağrıyordu. Biraz olsun rahatlamak için, bir gün Fâtıma'yı hizmetli istemesi için Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderdim. Fâtıma, babasının yanına gittiğinde onun birileri ile konuştuğunu görmüş; utanmış bir şey söyleyemeden geri dönmüştü. Ertesi gün tekrar gitti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona:

– Bir şey mi diyeceksin? Bir ihtiyacın mı var, diye sormuş.

– Bir ihtiyacım yok. Yalnızca selam vermek için gelmiştim, demiş.

Utandığı için yine babasından hizmetçi isteyememişti. Geri gelip durumu anlatınca, Fâtıma'yı da yanıma alarak Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim ve:

– Yâ Resulallah! Su çekmekten göğsüm ağrıdı, dedim. Fâtıma da benden cesaret alarak:

– Benim de un öğütmekten ellerim kabardı. Bir hamur yapmaya koşuyorum, bir ekmek yapmaya. Allah'tan (savaş esiri olarak) birçok esir geldi. Onlar arasından birini hizmet için bana verebilir misiniz, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Vallahi açlıktan iki büklüm olan suffe ashâbını ihmal edip de size hizmetçi veremem. Bugün onlara verecek hiçbir şey bulamadım. Bu esirleri satıp parasını onlara vereceğim, buyurdu. Devamla:

---

176 Müslim, *Salât*, 142; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 148; Taberânî, *Dua*, 707.

– Size, Cebrâil'in bana öğrettiği bazı kelimeleri öğreteyim. Her namazdan sonra, on defa Sübhânallah, on defa Elhamdülillah, on defa da Allahuekber, deyin. Yataklarınıza girdiğinizde ise 33 kere Subhânallah, 33 kere Elhamdülillah, 34 kere ise Allah-u Ekber deyin, buyurdu. Vallahi o günden beri bu tesbihleri hiç terk etmedim.[177]

Lâ Havle Velâ Kuvvete İllâ Billâh

Bu tesbihi çokça söylemeyi tavsiye eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ" sözünü çokça söyleyin. O cennet hazinelerinden bir hazinedir." buyurur.

Büyük âlimlerden Mekhul bu zikir hakkında:

"Kim "لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ وَ لَا مَنْجِي مِنَ اللهِ إِلَّا إِلَيْهِ" diye söylerse en hafifi fakirlik olan yüzüne kapanmış yetmiş sıkıntı kapısı yeniden açılır, der."[178]

Abdullah b. Abbas (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"Bir gün Eşcâ kabilesinden Avf b. Mâlik Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) huzuruna çıktı. Çok üzgün ve perişandı. Çaresizlikten kıvranıyordu.

– Yâ Resûlallah! Müşrikler devemi ele geçirip oğlumu esir aldılar. Benden gücümün yetmeyeceği bir fidye istiyorlar. Annesi çok üzülüyor, durmaksızın ağlıyor. Ne yapmamı tavsiye edersiniz, diye sordu. Anlatılanlar Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) çok üzdü.

– İhtiyacın olan şeyi sana vermeyi çok isterdim ama Muhammed'in ev halkı da bir süredir bir şey yemedi. Şu an evlerimizin hiç birinde

177 Benzeri rivayetler için: Buhârî, *Dua*, 11; Müslim, *Dua*, 80; Ayrıca bakınız: Hilal&Abdullah Kara, *Gül'ün Goncası Hz. Fâtıma.*

178 Tirmizî, *Dua*, 130.

bir sâ'[179] hatta bir müd[180] bile yiyecek yoktur. Oğluna haber gönder. Ona de ki: Allah Resûlü senden çokça "لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ" demeni istiyor. Sen de aynını yap, buyurdu.

Baba, birisi ile oğluna gizlice haber göndererek Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) tavsiyesini bildirdi. Elçinin sözleri esir olan bu genci çok sevindirdi. Efendimiz'in tavsiyesine uyarak babası gibi sürekli "لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ" demeye başladı. O sırada elleri müşrikler tarafından bir yay ile sıkı sıkıya bağlıydı. Baba oğul tavsiye edilen duayı okudukça gevşeyen ip bir süre sonra tamamen çözüldü. İpin çözüldüğünü belli etmeden yürümeye devam etti. Bir süre sonra konaklama yerine vardılar. Adamlar işe daldı. Çocuk, tam kaçma zamanı diye düşündü.

Sessizce bulunduğu yerden ayrılarak ilerlemeye başladı. Otlağa salınan develerin yanına gitti. İçlerinden birine bindi. Kalan elli deveyi önüne katarak hızla oradan uzaklaştı. Müşrikler durumu fark ettiklerinde o çok uzaklara gitmişti. Yakalanmadan kaçıp doğruca evine gitti. Kapıya yaklaşınca dayanamayıp devesinden inmeden içerdekilere seslendi. Sesi duyan babası koşup kapıya çıktı. Oğlunu karşısında görünce şaşkınlıktan dona kaldı. O sırada gayr-i ihtiyârî:

– Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki bu oğlum, dedi.

Oğluna sarılıp hasret gideren sahabe gidip durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) haber verdi. Durumu öğrenen Efendimiz çok sevindi, minbere çıktı. Allah'a hamd ettikten sonra olayı ashabına anlattı. Onları dua etmeye, ihtiyaçlarını Allah'tan istemeye teşvik etti. Sonra olay üzerine inzal edilen "*Kim Allah'tan korkarsa Allah ona bir çıkış yolu gösterir. Ummadığı yerden rızıklandırır.*" (Talâk, 96/2) âyetini okudu.[181]

---

179 Sâ', yaklaşık 3-3,5 kg'lık bir ağırlık ölçü birimidir.

180 Müd, sâ'ın çeyreğidir.

181 Bkz.: Taberânî, *Dua*, 1672; Hâkim, *Müstedrek*, 2/492; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 4627; İbn Hacer, *İsâbe*, 3050; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/106; Suyûtî,

Allah-u Ekber

Hz. Ebû Bekir halife iken, Hişâm b. Âs'ı İslâm'a davet için Bizans'a gönderdi. Sahabenin davet sırasında getirdiği tekbirler zalimlerin tahtını sarstı.

Hişâm b. Âs anlatıyor:

"İslâm halifesi Hz. Ebû Bekir, beni bir arkadaşımla beraber Rum kralı Herakleios'u İslâm'a davet için Bizans'a gönderdi. Hemen yola çıkarak doğruca Şam'a gittik. Orada imparatora bağlı kral Cebele b. Eyhem el-Gassânî'ye konuk olduk. Saraya girdiğimizde kral tahtında oturuyordu. Bizimle doğrudan muhatap olmadı. Konuşmak için elçisini yanımıza gönderdi. Bundan çok rahatsız olduk. Elçiye:

– Biz kral ile görüşmek üzere görevlendirildik. İzin verirse onunla görüşmek istiyoruz. Eğer görüşmek istemezse, bunu anlar dönüp gideriz, elçisi ile görüşmeyiz, dedik. Elçi sözlerimizi krala aktarınca bizi huzuruna kabul etti. İçeri girdik. Söz verilince kralı İslâm'a davet ettim. Üzerinde siyah bir elbise vardı. Elbise dikkatimi çekmişti, hatta biraz da yadırgamıştım. Bir ara:

– Bu üzerindeki elbise de ne? Niçin böyle simsiyah elbiseler giyindiniz, diye sordum.

– Sizi Şam'dan atıncaya kadar üzerimden çıkarmamaya yemin ederek giyindiğim elbisedir, dedi.

– Ama tam tersi olacak. Sizin şu oturduğunuz yeri bile alacağız. Sonra Allah'ın izni ile büyük kralınızın yurduna yönelip ülkesini fethedeceğiz. Zira Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bize Bizans sarayına kadar gideceğimizi haber vererek müjdeledi, dedim. Kral buna inanmak istemiyordu. Ayağı fırladı. Heyecanla:

Dürrü'l-Mansûr, 6/233; Vâhidî, *Esbâbü'n-Nüzûl*, 343.

– Onlar siz değilsiniz. Bizim topraklarımızı gündüz oruç tutup, akşam iftar edenler fethedecekler. Siz nasıl oruç tutarsınız, diye bağırdı.

Nasıl oruç tuttuğumuzu anlatınca kızgınlıktan önce yüzü kızardı, sonra karardı. Sert bir şekilde:

– Kalkıp gidin, diye çıkıştı. Bizi özel bir görevli ile alelacele Herakleios'un yanına gönderdi. Yola çıkarak kralın bulunduğu şehre gittik. Şehirde her isteyen istediği binekle gezemezdi. Ata ve deveye yalnızca devletin üst düzey görevlileri binebilirdi. Bunun için şehrin girişine gelince yanımızdaki görevli:

– Bu bineklerinizle kralın bulunduğu şehre giremezsiniz. İsterseniz, size katır temin edelim, onlara binin, dedi. Biz:

– Vallahi kendi bineklerimizden başkasına binmeyiz, dedik. Krala adam göndererek geldiğimizi haber verdiler. Develerimizin üzerinde ve kılıçlarımız kınında olduğu hâlde kralın bulunduğu saraya girdik. Saraya varınca develerimizden indik. Bu sırada kral bulunduğu yerden bizi gözlüyordu. Kralı görünce:

– لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ اَللّٰهُ أَكْبَرُ diye tekbir getirdik. Vallahi, tam o sırada odalar tıpkı rüzgârdan sallanan hurma ağacı gibi sallanmaya başladı. İnsanlar korku ve şaşkınlıktan âdeta donup kaldılar.

Huzura girdiğimizde, etrafı Rum patrikleri ile çevrili olan kral, tahtında oturuyordu. İçeride bulunan tüm insanların elbiseleri hatta tüm eşyaları kırmızıydı. Bizi kralın yanına yaklaştırdılar. Kendisine selâm vermeyişimiz dikkatini çekti. Tebessüm ederek:

– Niçin bana kendi aranızda selâmlaştığınız gibi selâm vermediniz, diye sordu. Tercüman vasıtasıyla:

– Seni, kendi aramızdaki gibi selâmlamamızın helâl olmadığını düşünüyoruz. Sizi, sizin bizi selâmladığınız gibi selâmlamamız da doğru olmazdı.

– Aranızda nasıl selâmlaşırsınız?

– ‘es-Selâmu aleyküm’ sözü ile.

– Kralınızı nasıl selâmlarsınız?

– Aynı şekilde selâm verirdik.

– Kralınız selâmınıza nasıl cevap verirdi.

– Aynı şekilde.

– En önemli sözünüz nedir?

– لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ اَللّٰهُ أَكْبَرُ

Tam bu cümleyi söylerken bulunduğumuz yer tekrar sallandı. Kral, ne oluyor diye şaşkınlıkla etrafa bakındı. Sonra bize dönerek:

– Söylediğiniz her seferde binanın sallandığı bu kelimeyi başka zamanlarda söylediğinizde, binalar hep böyle sallanır mı, diye sordu. Biz:

– Hayır! Daha önce böyle bir şey olmadı. Bu durum ilk kez burada oluyor, dedik.

– Her söylediğinizde evlerinizin bu şekilde sallanmasını, krallığımın yarısının elimden gitmesi pahasına arzu ederdim.

– Niçin?

– Çünkü bu durumda o nübüvvetin bir parçası olmazdı. Sürekli böyle olsaydı kelimenin ağırlığı kaybolur, halkı kargaşaya sürüklerdi….”[182]

Besmelenin Gücü

Şa’bî naklediyor:

“Bir gün Hz. Ömer’in meclisinde oturuyordum. Halife yanında bulunan bir grup sahabe ile Kur’ân’ın fazileti hakkında müzakere yapıyordu. Bir kısmı Nahl sûresinin son âyetleri, bir kısmı Yâsîn sûresinin faziletinden bahsetti. Hz. Ali:

182 İbn Manzûr, *Muhtasar*, 27/90-92; Şâmî, *Sübülü’l-Hüdâ*, 1/135.

– Âyete'l-Kürsî'nin faziletinden niçin bahsetmiyorsunuz? Onda yetmiş kelime, her bir kelimede ise başka bir bereket vardır, dedi. Orada bulunan Amr b. Ma'dî Kerîbe cevapları yeterli bulmadı.

– بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ'i niçin söylemiyorsunuz, dedi. Hz. Ömer:

– Onu da sen anlat ey Ebû Sevr, dedi.

Amr b. Ma'dî Kerîbe, besmelenin gücü ile ilgili başından geçen ilginç bir olayı anlatmaya başladı:

– Cahiliye döneminde büyük bir açlıkla karşı karşıya kaldık. Atıma binip çevrede yiyecek aramaya çıktım. Uzun süre dolaşmama rağmen deve kuşu yumurtasından başka bir şey bulamadım. Dolaşmaya devam ederken ilerde bir çadır gördüm. Yaklaştığımda içinde yaşlı bir adam oturuyordu. Adamın yanında güneş gibi parlayan genç bir kız vardı. Etrafları yiyecek doluydu. Gördüğüm manzara beni oldukça sevindirdi. Yaşlı adamı korkutup kaçırmak için:

– Annen sana ağlasın malları bana bırak, diye seslendim. Yaşlı adam başını kaldırıp bana dik dik baktı, kendinden emin bir şekilde:

– Eğer kalacak bir yer istiyorsan buyur burada konakla! Yardım istiyorsan sana yardım edelim. Ama hepsi bu kadar, dedi. Ben:

– Malları bana bırak, diye tekrar bağırdım. Adam bana bir şiirle karşılık verdi.

Misafirperverlik yaparak sana konaklamanı teklif ettik.

Sense uğursuz insanların yaptığı gibi cehaletin ardına düştün.

Bunun için yalan söyleyip iftira attın.

Dikkat et! Ardına düştüğün yumurtada boynunu vurduracak bela var.

Sonra *Bismillâhirrahmânirrahîm* diyerek hızla üzerime atıldı. Ne olduğunu anlamadan beni altına alıp üzerime çöktü.

– Öldüreyim mi, serbest mi bırakayım, diye çıkıştı. Büyük bir şaşkınlık içinde kısık bir sesle:

– Serbest bırak, dedim. Adam beni bıraktı biraz geriye gittim. Olanları bir türlü kabullenemiyordum. Nefsim beni kışkırtıyordu. Tekrar:

– Annen sana ağlasın malları bana bırak git, diye bağırdım. Yaşlı adam yine şiirle karşılık verdi.

Rahman olan Allah'ın adı ile zafer kazandık.
İşte burada. Şimdi Rahim ismi ile kahredeceğiz.
Bugün kavga için karşı karşıya gelirsek
Koruyucu zatın darbesinden kurtulamazsın.

Sözleri bitince sıçrayıp yeniden üzerime atıldı. Beni yere fırlatıp, hızla altına aldı. Tekrar:

– Öldürmemi mi istiyorsun, serbest bırakmamı mı, diye sordu. Şaşkınlığım daha da artmıştı. Mahcup bir şekilde:

– Serbest bırak, dedim. Adam beni bırakınca oradan uzaklaştım. Nefsim hâlâ beni rahat bırakmıyordu. Sürekli:

– Ey Amr! Şu yaşlı adama mı yenileceksin? Vallahi bu hâlde kalacaksam, ölüm yaşamaktan daha hayırlıdır. Yine nefsim galip gelmişti, geri döndüm: Tekrar:

– Annen sana ağlasın malları bana bırak, diye bağırdım. Yaşlı adam *Bismillâhirrahmânirrahîm* diyerek üçüncü kez üzerime atıldı. Yine ben altta o üsteydi. Bana son kez:

– Öldürmemi mi istersin yoksa serbest mi bırakmamı mı, diye sordu. Utana sıkıla:

– Serbest bırak, dedim. Adam:

– Artık çok geç dedi. Sonra yanındaki cariyeye döndü:

– Bıçağı getir, diye seslendi. Cariye bıçağı getirince perçemimi kesti. O gün Araplar birine karşı zafer kazanınca isterse onu köle yaparlar, işaret olarak perçemini keserlerdi. Çaresiz başıma gelene boyun eğdim. Bir süre adama hizmet ettim. Bir gün bana:

– Seninle birlikte çöle gitmek istiyorum. İyi bil ki senden asla korkmuyorum. Çünkü *Bismillâhirrahmânirrahîm* seni bağlar, dedi. Yola çıktıktan bir süre sonra yırtıcı hayvanlarla dolu korkutucu tehlikeli bir vadiye geldik. Yaşlı adam yüksek sesle:

– *Bismillâhirrahmânirrahîm*, deyince bütün yırtıcı kuşlar yuvalarından uçup gitti. İkinci kez söylediğinde yırtıcı hayvanlar kaçıp gitti. Üçüncü kez söylediğinde vadinin içlerinden bize doğru gelen uzun boylu bir Habeşli ortaya çıktı. Yaşlı adam bana döndü:

– Şimdi onun yanına gideceğim. Sen burada kal beni bekle. Onunla karşı karşıya gelip savaşmaya başlayınca: "*Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah'ım! Arkadaşım galip gelsin!*" diye dua et, dedi. Yanımdan Habeşli'ye doğru yürümeye başladı. Karşı karşıya geldiklerini görünce alışık olduğum şekilde:

– Ey Lât ve Uzzâ! Arkadaşım galip gelsin, dedim. Yaşlı adam hiç bir şey yapamadan yanıma geri döndü. Kızdı.

– Anladığım kadarı ile dediklerimi yapmadın, diye çıkıştı. Ben:

– Evet yapmadım ama bundan sonra senin dediğini yapacağım, dedim. Adam tekrar gitti. Habeşli ile bir araya geldi.

– *Bismillâhirrahmânirrahîm, arkadaşım galip gelsin*, dedim. Kılıcını çekip Habeşlinin üzerine yürüyen adam, sert bir darbe ile Habeşlinin karnını yardı. Habeşlinin karnından siyah kandil şeklinde bir şey çıktı. Yaşlı adam:

– Ey Amr! Bu onun kini, ihaneti ve arzusuydu. Bunun kim olduğunu biliyor musun, diye sordu.

– Hayır, dedim.

– Bu cinlerin büyüklerinden Faria binti Selil'dir. Biz gelince kaçıp gidenler onun ailesi ve akrabalarıydı. Her yıl buraya gelir onlarla savaşır, Bismillâhirrahmânirrahîm sözünün bereketi ile onlara galip gelirim, dedi.

İşimiz bitince geri döndük. Dinlenmek için bir konak yerinde durduk. Bir süre sonra yaşlı adam bulduğu bir odun parçasını

yastık yaparak uykuya daldı. Bütün bu olanları düşününce ondan kurtulmak için ne yapacağımı anlamakta zorlanmadım. Adamın kılıcını aramaya başladım. Etrafa bakınınca yanı başında olduğunu gördüm. Sessizce yaklaşarak yedi karış uzunluğundaki kılıcı aldım. Bismillah diyerek havaya kaldırdım. İki bacağına birden sert bir darbe indirdim. Bacakları vücudundan ayrıldı. Korku içinde sıçrayan adam oturmaya çalışırken:

– Allah seni kahretsin niçin bana ihanet ettin, diye bağırdı.

Dikkatle Amr b. Ma'dî Kerîbe'yi dinleyen Hz. Ömer iyice meraklanmıştı.

– Sonra ne oldu ey Amr, diye sordu. Amr:

– Onu yaralasam da korkuyordum. Ne olur ne olmaz diye adamı parça parça kestim. Ben ona bunları yaparken o söylediği bir şiirle İslâm'dan ve gelecek peygamberden bahsediyordu. Muhtemelen Müslüman olacaktı, bir taraftan öldürüldüğü için üzüntüsünü ifade ediyordu.

– O henüz cahiliye döneminde. Müslüman olsaydı böyle bir ihanette bulunmazdı, diyerek benim için af diliyordu.

Sözlerinden fazla bir şey anlamamıştım. O sırada aklım adamın güzeller güzeli cariyesindeydi. Adamı öldürdükten sonra doğruca onun yanına gittim. Cariye benim tek olarak döndüğümü görünce:

– Yaşlı adam ne oldu, diye endişe ile sordu.

– Habeşli öldürdü, dedim.

– Yalan söylüyorsun, onu hile ile öldürdün, diye bağırarak çadırın içine kaçtı. Hemen ardından çadırın içine daldım. Ancak sırra kadem basmış gibi kaybolmuştu. Olanlara bir türlü inanamıyordum, hayretler içindeydim. Kendimi toplayınca hemen deveye bindim, hızla oradan uzaklaşıp ailemin yanına geri döndüm.[183]

---

183 İbn Kesîr, *Siretü'n-Nebevî*, 1/177; İbn Manzur, *Muhtasar*, 19/306.

İnşaallah

Mekke döneminde İslâm ile mücadele etmek için açık arayan müşrikler, sonunda Yahudilerden bilgi almaya karar verdiler. Nadr b. Hâris ve Ukbe b. Mu'ît'i Medine'ye göndererek onlardan yardım istediler. Yahudi din adamları ile görüşen müşrikler durumu anlatıktan sonra:

– Siz kitap ehli bilgin kişilersiniz. Dinimizi terk eden şu kişi hakkında sizden bilgi almaya geldik, dediler. Yahudi din adamları:

– Onun gerçekten peygamber olup olmadığını anlamak için geri dönüp yanına vardığınızda ona şimdi size söyleyeceğimiz şu üç soruyu sorun! Doğru cevap verirse gerçekten peygamberdir yoksa sahtekârdır. O zaman korkmanıza gerek kalmaz, ne isterseniz onu yaparsınız, dediler...

Medine'den ayrılan Kureyşliler vakit kaybetmeden memleketlerine geri döndüler. Onları gören halk koşup etraflarını sardı:

– Ne oldu Yahudi âlimleri ile görüşebildiniz mi? Muhammed peygamber miymiş, diye merakla sordular. Heyettekiler:

– Ey Kureyşliler! Size Muhammed'in durumunu aydınlatacak bir haberle geldik, diyerek Yahudi âlimleri ile aralarında geçen konuşmayı anlattılar. Haberi alan Kureyşliler vakit kaybetmeden hemen Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittiler. Soruları peş peşe sıraladılar. Allah'ın vahiy göndererek soruların cevabını kendisine bildireceğini uman Efendimiz:

– "*İnşaallah*" demeden, doğrudan "Sorularınıza yarın cevap vereyim, dedi. Çok arzu ettiği hâlde birkaç gün vahiy gelmedi. Sorularını cevaplayamadığı için Kureyşlilere karşı çok zor durumda kaldı. Bunu fırsat bilip Efendimiz'in üstüne üstüne gittiler. Her gün defalarca Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gidip sorularına cevap vermelerini istiyorlardı.

Efendimiz her seferinde henüz vahiy gelmediğini söylemek durumunda kalıyordu. Allah'ın Resûlü olmasına rağmen "İnşaallah"

demediği için günlerce sıkıntı çekti. Sonunda Kehf sûresi 83-98. âyetler indi. Rahatlayan Efendimiz müşrikleri çağırarak sorularını cevaplandırdı.[184]

Esmâu'l-Hüsnâ

Kendisine dua edilmesini ısrarla isteyen Allah (celle celâluhû), eşsiz rahmetinden dolayı duaların kabulüne vesile olacak hususları da "*İsimlerin en güzeli Allah'ındır. Öyle ise ona bunlarla dua edin.*" (A'râf, 7/180) âyetiyle kullarına bildirmektedir.[185]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu isimler hakkında, "Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Kim onları söylerse cennete girer." buyurmaktadır.[186]

Abdullah b. Abbas (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"*De ki: 'İster Allah deyin, ister Rahmân deyin. Hangisini derseniz olur. Çünkü en güzel isimler ona hastır…'* (İsrâ, 17/110) âyeti inzal buyrulunca sahabiler Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gidip âyet hakkında sorular sordular. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– O âyet kişiyi hırsızlardan korur, buyurdu. Orada bulunan muhacir sahabilerden biri Efendimiz'in sözlerini duyunca bu âyeti sürekli okumaya karar verdi. Bundan sonra her gece yatarken bahsedilen âyeti okumaya başladı. Bu sahabe bir sabah heyecanla yanımıza gelerek başından geçenleri anlattı.

– Dün gece yattıktan sonra eve hırsız girdi. Benim uykuda olduğumu sanarak sessizce işe koyuldu. İçeride bulunan bütün eşyaları toplayıp bir torbaya koydu. Sonra sırtlayıp kapıya yöneldi. Ben olduğum yerden sessizce hırsızı izliyordum. Kendisini gördüğümden haberi olmayan hırsız işini bitirince torbayı sırtlayıp kapıya yöneldi. Ancak dışarı çıkamadı. Zira kapı kilitlenmişti. Ne yaptıysa kapıyı

---

184 Râzî, *Tefsir-i Kebîr*, 21/238; Süheylî, *Ravdatü'l-Ünf*, 3/161.

185 Gazzâlî, *İhyâ-u Ulûmi'd-dîn*, 1/304.

186 Buhârî, *Tevhid*, 12; Müslim, *Dua*, 5; Tirmizî, *Dua*, 82; Taberânî, *Dua*, 95.

açamadı. Bunu tam üç kez denediği hâlde yine de kapıyı açmayı başaramadı. Şaşkınlıktan ne yapacağını şaşıran hırsız benim kendisine bakıp güldüğümü görünce iyice şaşırdı. Panikledi, yapacağı bir şey olmadığı için yüzünü yere eğerek evin bir köşesine büzüldü. Ben hâlâ gülüyordum. Buna anlam veremeyen hırsız:

– Niçin gülüyorsun, diye sordu.

– Okuduğum âyetle koruma altına aldığım evden çıkmaya çabaladığını ama bir türlü başaramadığını gördüğüm için gülüyorum. Biliyor musun eşyaları bırakmadan buradan çıkamazsın, dedim.

Hırsız eşyaları aldığı yerlere bırakınca şaşkın bakışları arasında kalkıp kapıyı açtım. Korkudan rengi kaçan hırsız arkasına bakmadan kaçıp evi terk etti."[187]

Yâ Rahmân Yâ Rahîm!

Alâ b. Hadramî komutasındaki İslâm ordusu düşmanı büyük bir yenilgiye uğratmıştı. Gün ışımaya başladığında bir grup düşman askeri savaş meydanından kaçmayı başardı. Hedefleri bir an önce Dareyn'e ulaşmaktı. Oraya varınca gemiye binip kolayca kurtulacaklardı. Durumun farkında olan Alâ b. Hadramî savaş meydanını kontrol altına alınca askerlerine:

– Acele edin! Toparlanın! Kaçanları yakalamak için bir an önce Dareyn'e gidip gemilere binmeden onları yakalamalıyız, dedi. Bir grup askeri kalede bırakıp diğerleri ile düşmanı takibe çıktı. Atları mahmuzlayıp düşmana yetişebilmek için son sürat koşturmaya gayret ettiler. Deniz sahiline geldiklerinde düşman askerleri çoktan gemiye binip denize açılmışlardı. İslâm ordusunun bir gemi bulması, ona binerek hareket etmeleri zaman alacaktı. Müslümanlar bunları yaparken düşman çoktan kaçmış olurdu. Bunu hesap eden Alâ b. Hadramî atını denize doğru sürdü.

– *Yâ Rahmân, yâ Rahîm! Yâ Ehedü, yâ Samedü! Yâ Aliyy,*

---

[187] Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 7/121.

yâ Hakîm! Yâ Aliyy yâ Azîm! Yâ Azîz yâ Kerîm! Yâ Hayyu yâ Kayyûm! Bizler senin kullarınız! Senin rızan için cihad ediyoruz. Allah'ım! Bizi onlara ulaştır, diye dua etti.

Orduya "İleri!" emrini verip atını denizin içine sürdü. Ordu onu takip etti. O an inanılmaz bir şey oldu. Atlar denizin üzerinde karadaymış gibi dörtnala gidiyor, hiç biri denize batmıyordu. Uzun bir süre bu şekilde deniz üzerinde at koşturarak gemiyi takip ettiler. Gemi denizin diğer tarafında sahile demir attığında adamlara yetiştiler. Üzerlerine saldırıp hezimete uğrattılar. Esirleri alıp gemilere binerek kaleye geri döndüler. Hz. Ebû Bekir'e bir mektup yazan Alâ b. Hadramî zafer müjdesini verdi. Allah'a hamd eden halife komutana cevap yazarak onu tebrik etti.

Sefer sırasında İslâm ordusunun içinde bulunan Afif b. Münzir söylediği şiirle Allah'ın yardımını en güzel beyitlerle dile getirdi. Olanlara şahit olan bir rahip şehadet getirerek Müslüman oldu. Yakınları:

– Niçin Müslüman oldun, diye çıkışınca o:

– Olanları görünce Müslümanların Allah'ın emri ile melekler ile desteklendiğini anladım. Gördüğüm bu harikulade olaydan sonra Müslüman olmazsam Allah'ın beni cezalandıracağını düşündüm, dedi.[188]

İsm-i Âzam

Esmâ-i Hüsnâ'dan birini öne çıkaran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kendisi ile dua edilince kabul edilen İsm-i Âzam üç sûrede bulunmaktadır. Bunlar Bakara, Âl-i İmrân ve Tâ Hâ sûreleridir." buyurmuştur.[189]

Bir gün Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yakınlarında bulunan

188 İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 6/328; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 2/218; Halid Abdurrahman Ak, Uzama *Havle'r-Resûl*, 2/1369.

189 İbn Mâce, *Dua*, 9.

bir sahabe: "اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ" *"Allah'ım! Senden istiyorum. Çünkü sen doğmayan, doğurmayan, hiçbir dengi olmayan, tek ve samed olan Allah'sın."* diye dua etti. Bunu duyan Efendimiz yanındaki sahabilere:

– Arkadaşınız kendisi ile dua edilince istediği şeylerin verileceği, duasına icabet edileceği İsm-i Âzam ile dua etti, buyurdu.[190]

Hz. Âişe (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bana:

– Ey Âişe bana kendisi ile dua edilince icabet edilen ismin hangisi olduğunun öğretildiğini biliyor musun? buyurdu. Ben:

– Anam-babam sana feda olsun yâ Resûlallah onu bana da öğret, dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Onu mutlaka bilmen gerekmez ey Âişe, buyurdu. İsmi öğrenmeyi çok istiyordum. Bunun için bir süre Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanından ayrılmadım. Oturup bekledim. Kalkıp başını öptüm.

– Yâ Resûlallah! Lütfen onu bana öğret, diye rica ettim.

– Onu mutlaka bilmen gerekmez ey Âişe! Eğer duayı sana öğretirsem onunla dünyevî bir şey istersin, buyurdu.

İyice meraklandım. Öğrenmek için daha fazla ısrar etmedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) buna rağmen cevap vermeyince kalkıp abdest aldım. İki rekât namaz kıldıktan sonra:

"اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَدْعُوكَ اللهَ وَ أَدْعُوكَ الرَّحْمٰنَ وَ أَدْعُوكَ الْبَرَّ الرَّحِيمَ وَ أَدْعُوكَ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنٰى كُلِّهَا مَا عَلِمْتُ مِنْهَا وَ مَا لَمْ أَعْلَمْ أَنْ تَغْفِرَلِي وَتَرْحَمَنِي" *"Allah'ım! Sana Allah, rahman, berre'r-rahim ve bildiğim ve bilmediğim bütün güzel isimlerin ile dua ediyorum! Beni bağışla bana merhamet et."* diye dua ettim. Beni dinleyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) tebessüm ederek:

---

190 İbn Mâce, *Dua*, 9; Taberânî, *Dua*, 115.

– O isim senin dua ettiğin isimler arasındaydı, buyurdu.[191]

Enes b. Mâlik (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

“Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Mescid-i Nebevî’ye girdi. O sırada bir adam namaz kılıyordu. Namazdan sonra ellerini semâya kaldırdı.

“اَللّٰهُمَّ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ ذَالْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ“ *“Ey celal ve kerem sahibi, mennân, yer ve göklerin yaratıcısı olan Allah’ım! Senden başka ilâh yoktur.”* diye dua etti. Onu duyan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Biliyor musunuz o ne ile dua etti, diye sordu. Biz bir şey söylemeden soruyu kendi cevapladı.

– O kendisi ile istenince verilecek, dua edilince kabul edilecek olan Allah’ın İsm-i Âzam’ı ile dua etti.[192] buyurdu.

Hatim Etmek

Duanın kabul edildiği ibadetlerden biri de Kur’ân-ı Kerim okumaktır. Âyet ve sûreleri okumak sıkıntıları giderir, nice dertlere derman olur. Âyet ve sûrelerden sonra okunan dua gibi, yapılan hatimden sonra okunan dualarda makbuldür.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), “Kur’ân-ı Kerim’i okuyup hatmettikten sonra yapılan dua müstecâbdır.” buyurur. [193]

Dua Âyetleri

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çeşitli vesilelerle bir takım âyet ve sûrelerin faziletlerinden bahsetmiş, onlarla dua edildiğinde birçok sıkıntının gideceğini bildirmiştir. Sahabe de bunları yaşayarak şahitlik etmişlerdir.

---

191 İbn Mâce, *Dua*, 9; Taberânî, *Dua*, 120; Heysemî, *Mecma’uz-Zevâid*, 10/241.

192 Tirmizî, *Dua*, 99.

193 Dârimî, *Fezâilü’l-Kur’ân*, 33.

Ayete'l-Kürsî

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Kim Âyete'l-Kürsî'yi, ondan sonra gelen iki âyeti ve Bakara sûresinin son üç âyetini okursa korunur. O gün ona ve ailesine şeytan ve hoşlanmadığı hiç bir şey yaklaşamaz. Bayılan veya çıldıran kişiye okunduğunda mutlaka kendine gelir." buyurur.[194]

Zeyd b. Sâbit (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gece bahçeye gitmek için evden çıktım. Tam bahçeden içeri girerken bir ses duydum. Korkup ürperdim. Endişe ile etrafa bakarak:

– Kim var, diye seslendim. Biri:

– Korkma! Ben cinim. Kıtlık oldu. Sizin yiyeceklerinizin arasında bir şey bulurum ümidi ile geldim. Bana yardımcı olur musun, dedi. Ben:

– Evet olurum. Ama sen de bana sizlerin zararından nasıl korunabileceğimizi söyle, dedim.

– Âyete'l-Kürsî'yi okuyarak bizden korunabilirsiniz, dedi."[195]

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde Âyete'l-Kürsî'den bahsederek "Kim farz olan namazlardan sonra Âyete'l-Kürsî'yi okursa diğer namazına kadar Allah'ın korumasında olur."[196] buyurarak faziletini bildirmiştir.

İhlâs Sûresi

Efendimiz çeşitli vesilelerle İhlâs sûresinin faziletinden bahsetmiştir. Onların en dikkat çekenlerinden biri Muaviye b. Muaviye ile ilgili olandır.

---

194 Taberânî, *Dua*, 322; Dârimî, *Fezâilü'l-Kur'ân*, 14.
195 Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, 10/48.
196 Taberânî, *Dua*, 674

Müzeyneli olan Muaviye b. Muaviye Medine'ye gidip Efendimiz ile görüşüp Müslüman olan sahabilerdendir. Memleketine dönünce Efendimiz ve sahabilerden öğrendiklerini büyük bir samimiyetle uyguladı. Bundan sonra zaman zaman Medine'ye giderek Efendimiz ile görüştü. Onun ilim ve feyzinden istifade ederek mânâ âleminde büyük dereceler kat etti.

Peygamber Efendimizi (sallallahu aleyhi ve sellem) özleyen sahabe azığını hazırlayıp yeniden yollara düştü ama Medine'ye vardığında onu bulamadı. Efendimiz, sahabileri ile birlikte Tebük'e gitmişti. Dönüşünü beklerken Medine'de vefat etti. İhlâs ve samimiyeti melekleri harekete geçirmiş, ölümünden Efendimiz'i haberdar etmişti.

Bu olayı Enes b. Mâlik (radıyallahu anh) şöyle anlatıyor:

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile Tebük'te bulunduğumuz sıralarda bir gün güneş bambaşka doğdu. Etraf her günden daha parlak ve aydınlıktı. Güneş etrafa nur saçıyordu. İlk kez böyle bir parlaklık görüyordum. O gün Cebrâil (aleyhisselâm) Peygamber Efendimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem) ziyarete geldi. Gökyüzünün her zamankinden çok parlak olduğunun farkında olan Efendimiz:

– Ey Cebrâil! Bugün güneş niçin bu kadar parlak. Şimdiye kadar onun bu kadar parıldayıp etrafa nur saçtığını görmemiştim, diye sordu. Cebrâil (aleyhisselâm):

– Bugün Muaviye b. Muaviye Medine'de vefat etti. Allah onun cenaze namazını kılmaları için yetmiş bin melek gönderdi, dedi.

Efendimiz çadırından dışarı çıktığında Cebrâil'in (aleyhisselâm) yetmiş bin melek ile cenazeye katılmak için geldiğini gördü. Cebrâil (aleyhisselâm) bir kanadını sağ tarafta bulunan dağın üzerine bir kanadını sol taraftaki yere gerdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) meleğin kanatlarının üzerinde bir süre öylece Mekke ve Medine'yi seyretti. Sonra Cebrâil'e (aleyhisselâm):

– Bütün bunların sebebi ne? Muaviye bu dereceye ne ile ulaştı, diye sordu.

– Muaviye gece gündüz, yürürken, otururken her zaman sürekli İhlâs sûresini okurdu, dedi. Efendimiz aldığı müjdeye çok sevindi. Cebrâil (aleyhisselâm):

– İstersen mesafeleri ortadan kaldırayım onun cenaze namazına sen de katıl, dedi. Efendimiz:

– Olur, buyurarak meleklerle birlikte sahabenin cenaze namazını kıldı.[197]

Fatiha Sûresi

Sa'd b. Mâlik (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Zekât toplamakla görevli bir grup arkadaşla köyleri dolaşıyorduk. Bir gün Arap köylerinden birine uğradık. Oldukça aç ve yorgunduk. Köylülere:

– Bizi misafir eder misiniz, diye rica ettik. Ancak kabul etmediler. Bunun üzerine oradan ayrılıp başka bir köye gittik. Biz oradan ayrıldıktan hemen sonra bir yılan köyün beyini sokmuş, köylüler beylerini iyileştirmek için seferber oldukları hâlde hiçbir şey yapamamışlardı. İçlerinden bir kısmı:

– Bir süre önce buraya gelen şu adamların yanına gidip soralım. Belki bir çare biliyorlardır, demiş. Diğerleri:

– Olur, deyince birini yanımıza göndermişler.

Bunun üzerine yanımıza gelen adam:

– Beyimizi iyileştirmek için her çareye başvurduk. Ama buna rağmen iyileşmedi. Siz bir şey yapabilir misiniz, diye sordu. Adama döndüm:

– İstersen ben ona dua eder, okurum, dedim. Kabul edince birlikte beylerinin yanına gittik. Adamlar:

– Haydi oku, dediler. Ben:

---

197 Nevevî, *Ezkâr*, 774; İbn Abdilberr, *İstîab*, 3/1424; Heysemî, *Mecma'uz-Zevâid*, 3/37; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 5/245; Makrîzî, *İmtâu'l-Esma'*, 14/46; Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, 8/373.

– Hayır okumam. Biraz önce size bizi konuk etmeniz için rica ettik. Ama siz kabul etmediniz. Bunun için ücret verirseniz okurum. Yoksa okumam, dedim. Adamlar:

– Tamam. İstediğin ücret olsun. Sen oku beyimiz iyileşsin istersen otuz koyun veririz, dediler.

– O zaman olur, dedim. Elimi yılanın soktuğu yere koydum. Fatiha sûresini okumaya başladım. Sûreyi tekrar tekrar okuyup üfledim. Biraz sonra bey iyileşti. Adamlar verdikleri sözü tuttular. Bizi misafir edip, giderken de otuz koyun verip yolcu ettiler.

Köyden ayrılınca arkadaşlardan bir kısmı:

– Koyunları bölüşelim, dedi. Diğer bir kısmı ise:

– Hayır, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gidinceye kadar onlara dokunmayalım. O ne yapmamızı isterse o şekilde hareket ederiz, dedi. Onların dediğini kabul ettik. Medine'ye varınca doğruca Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittik. Durumu olduğu gibi anlattık. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bana:

– Fatiha'yı okumayı nereden akıl ettin? Doğru yapmışsın. Koyunları aranızda bölüşün bana da bir pay verin, buyurarak memnuniyetini bildirdi."[198]

Vâkıa Sûresi

Sûrenin faziletine dair birçok hadis vardır. Abdullah b. Mesud vefatına yakın günlerde hastalanınca Hz. Osman ziyaretine gider. Bu sırada aralarında şu konuşma geçer:

– Şikayetin ne?

– Günahlarım.

– Canın ne istiyor?

---

[198] Buhârî, *Tıb* 39; Müslim, *Selam*, 23; *Müsned*, 3/10; Hâkim, *Müstedrek*, 1/559; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 7/90.

– Rabbimin rahmetini.

– Doktor çağırtayım mı?

– Beni doktor hasta etti.

– Sana tahsis edilen yıllık ücretinin ödenmesini emredeyim mi?

– Hayır, ona ihtiyacım, yok.

– Kızlarına verirsin.

– Kızlarımın fakirliğinden mi endişe ediyorsun? Ben onlara her gece *Vâkıa sûresini* okumalarını emrettim, geçim sıkıntısı çekmezler. Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu hususta, "Kim her gece Vâkıa sûresini okursa ebediyen fakir olmaz." buyurdu.[199]

Salât-u Selam Getirmek

Allah Kur'ân-ı Mübin'inde inananlara Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) salât etmelerini emrederek şöyle buyurur:

"*Muhakkak ki Allah ve melekleri Peygamber'e hep salât (rahmet ve sena) ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin ve tam bir içtenlikle selâm verin.*"[200] (Ahzâb, 33/56)

Allah'ın mesajını insanlığa ulaştırarak hidayetlerine vesile olan Efendimiz'e salât etmek, yalnızca ebedî saadeti kazanmamıza vesile olmakla kalmaz maddî manevî birçok sıkıntımızı da yok eder. Bunun için Abdullah b. Mesud:

"Allah'tan bir şey isteyen kişi önce Allah'a hamd ve sena etsin. Sonra Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) salât etsin! Bundan sonra dua ederse duası daha fazla kabul edilir." derken,

---

199 İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 3177.

200 *Allah'ın salâtı,* Nebîsini rahmetine mazhar etmesi, onun şânını yüceltmesidir. *Meleklerin salâtı* Hz. Peygamber'in şanını yüceltme, müminler için duadır. *Müminlerin salâtı* da *dua*dır.

Selâmları ise ona güven verme, ona kendileri tarafından vâki olabilecek zarar, saygısızlık gibi olumsuz durumlardan teminat verme anlamına gelir. Demek ki salât-u selâm, Hz. Peygamber'in Allah Teâlâ tarafından getirdiği ne kadar ahkâm varsa hepsini kabul edip, devamlı sûrette ona verilen biati yenileme mânâsına gelir. Evet, her salavat bir tecdid-i biattir. (Suat Yıldırım, *Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meâli,* s. 425)

Hz. Ömer, "Namaz ve dua yer ve gök arasında askıda kalır, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) salât etmeden Allah'a ulaşmaz." demiştir.[201]

İbn Kayyîm salâtın faydalarından uzun uzadıya bahseder. Bu faydalardan bazıları şunlardır:

Salât insanı endişe ve korkudan kurtarır, kıyamet günü Arş'ın gölgesine girmeyi sağlar, fakirliği giderir, Allah'ın yardımını celbeder, Allah ve Resûlü'ne yaklaşmaya vesile olur, insanların sevgisini kazandırır, sadaka yerine geçer, evine bereket yağar, hakkında dedikodu yapılmasını önler…[202]

Câbir b. Semûre ve diğer sahabilerin salât ile ilgili anlattıkları dua etmeden önce Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) salât etmenin ne kadar önemli olduğunu açıkça gösterir.[203]

Bir gün Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında oturuyordum. Bir adam geldi:

– Yâ Resûlallah! Allah'a en fazla yaklaştıracak amel nedir, diye sordu.

– Doğru sözlü olmak ve emaneti yerine getirmektir, buyurdu. Adamın soruya devam etmeyeceğini fark edince söze girdim.

– Yâ Resûlallah! Daha fazlasını söyle, dedim.

– Gece namazı ve sıcak günlerde oruç tutmaktır, buyurdu.

– Yâ Resûlallah! Daha fazlasını söyle, dedim.

– *Allah'ı çokça anmak ve bana salât etmek. Bana salât etmek fakirliği giderir*, buyurdu.[204]

Zeyd b. Sâbit (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Kuşluk vakti bir grup sahabe ile Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem)

---

201 Kadı İyâz, *Şifâ*, 2/306;

202 İbn Kayyîm, *Cilâu'l-Efhâm*, 335.

203 Geniş bilgi için bakınız: Hilal & Abdullah Kara, *Candan Öte Sevmek*.

204 Makrîzî, *İmtâu'l-Esmâ*', 11/142.

yanında gidiyorduk. Yürüye yürüye Medine'nin çıkışına vardık. Yol ayrımına geldiğimizde bir köylü ile karşılaştık. Adam devesinin yularından tutmuş, bir şeyler mırıldana mırıldana şehre doğru gidiyordu. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında gelince durdu ve:

– Selamun aleyküm yâ Resûlallah! Allah'ın rahmeti bereketi üzerine olsun, diye selam verdi. Efendimiz:

– Aleykümselam ve rahmetüllahi ve berakatühü! Nasılsın, diyerek hâl ve hatırını sordu. Köylü:

– Deve sürekli böğürdüğü için nöbetçiler gibi gece boyunca uyuyamadım, dedi.

Deve hâlâ böğürüyordu. O sırada adamı takip eden bir nöbetçi yanımıza geldi.

– Yâ Resûlallah! Herhalde bu adam yanındaki şu deveyi çalmış. Deve onun için uzun süreden beri böğürüp duruyor, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir süre sustu. Devenin böğürtü ve iniltisini dinledi. Sonra nöbetçiye döndü:

– Adamın peşini bırak! Deve bana senin yanıldığını bildirdi.

Bekçi gidince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) adama döndü:

– Bana doğru gelirken ne diyordun, diye sordu. Köylü:

– Anam-babam sana feda olsun! Sana salât ederek dua ediyordum:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ حَتّٰى لَا تَبْقٰى صَلَاةٌ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ حَتّٰى لَا تَبْقٰى بَرَكَةٌ
اَللّٰهُمَّ وَ سَلِّمْ عَلٰى مُحَمَّدٍ حَتّٰى لَا يَبْقٰى سَلَامٌ اَللّٰهُمَّ وَارْحَمْ مُحَمَّدًا حَتّٰى لَا تَبْقٰى رَحْمَةٌ

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem): "Yaptığın duadan memnun kalan Allah (celle celâluhû) bundan dolayı durumunu bana gösterdi. Deven senden özür diledi. Melekler ufuğu kaplayarak sana gölge yaptılar, buyurdu.[205]

205 Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebir*, 5/1156.

DUA İÇİN LÜTFEDİLEN MEKÂNLAR

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yeri geldikçe isimler, zamanlar ve mekânların insan üzerinde önemli etkileri olduğuna işaret ederdi. Olumsuz anlam taşıyan sahabilerin ismini değiştirir güzel isimler koyardı. Kritik zamanlarda görüştüğü kimselerin isimleri güzelse bunu işlerinin kolaylaşacağının işareti sayardı. Mekke, Medine, Kâbe, Mescid-i Nebevî ve Uhud gibi mekânların faziletinden bahseder, olumsuz olayların yaşandığı mekânlardan hızla uzaklaşırdı.

Vadi'l-Kura seferinden dönülüyordu. Gönlerdir yorgun olan sahabiler o gece de uzun bir yol kat etmişlerdi. Sabaha yakın bir vadiye gelinince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabilere bir süre burada konaklamalarını emretti.

– Kim bizi namaza kaldırmak için nöbet tutmak ister. Uyuya kalarak, namazı kaçırmaktan korkuyorum, buyurdu. Bilâl-i Habeşî:

– Siz dinlenin ben nöbet tutarım, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve sahabiler dinlenirken Bilâl-i Habeşî namaz kıldı. Bir süre sonra dinlenmek için oturdu. Sırtını yüklere dayadı. Çok yorgundu. Namaz vakti girdiği sırada uyuya kaldı. Orduda bulunan herkes uyuyordu. Sabahleyin ilk olarak Allah Resûlü (sallallahu

aleyhi ve sellem) uyandı. Güneş doğmuş sabah namazı vakti çoktan geçmişti. Efendimiz Bilâl-i Habeşî'yi uyandırdı:

– Ne yaptın ey Bilâl! Sözün nerede kaldı, diye sordu. O:

– Yâ Resûlallah! Sizi uyutan sebep beni de uyuttu, dedi. Efendimiz tebessüm etti:

– Doğru söylüyorsun. Allah dilediği zaman ruhlarınızı kabzeder, dilediği zaman onu geri iade eder, buyurdu. Sonra Hz. Ebû Bekir'e döndü.

– Bilâl namaz kılarken şeytan yanına gitti. Annelerin çocuğunu uyuturken yaptığı gibi kulağına fısıldayarak uykusunu getirdi, buyurdu. Bilâl-i Habeşî daha sonra Efendimiz'in yanına giderek tıpkı onun anlattığı gibi uykuya daldığını anlatınca Hz. Ebû Bekir:

– Ben şehadet ederim ki sen Allah Resûlü'sün, dedi.

Efendimiz sahabilere:

– Buralar şeytanların çok olduğu yerdir. Bineklerinize binip hemen vadiden çıkın, buyurdu. Vadiden uzaklaşıldıktan sonra Efendimiz yeniden konaklama emrini verdi. Bilâl-i Habeşî'ye:

– Ezan oku, buyurdu. Namaz kaza edildi.[206]

Kâbe-Medine-Mescid-i Nebevî

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Kâbe hakkında:

"Kim bu beyte gelir, zina yapmaz, büyük günah işlemezse, annesinden doğmuş gibi tertemiz bir şekilde geri döner."[207]

Medineliler için:

"Allah'ım! Onların ölçeklerini, sa' ve müdlerini mübarek kıl, diye dua buyurdu.[208]

---

206 Buhârî, *Mevâkit*, 35; Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 5 /241; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 3/86.
207 Müslim, *Hac*, 438.
208 Müslim, *Hac*, 465.

Kabrinin bulunduğu yerden bahsederken:

"Kabrim ve minberimin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir." buyurmuştur.[209]

Mescid-i Nebevî için:

"Şu mescidimde kılınan namaz Mescid-i Haram dışında kılınan namazlardan bin kat daha faziletlidir."[210] buyurur.

Kâbe'yi gören Müslüman, üç kere tekbir ve tehlil getirerek:

"Allah'ım! Şu mübarek evinin şerefini, hürmetini, azametini, muhabbet, yücelik ve güzelliğini artır. Ya Rabbi! Ona hürmet gösteren, şerefini takdir eden ve tazimde bulunanların şeref, değer, mertebe, derece ve iyiliklerini artır." diye dua eder.

Bu yerlerin değerini çok iyi bilen sahabiler ve onlardan sonra gelen nesiller büyük bir iştiyakla buraları ziyaret eder, yola çıktıkları andan itibaren dua etmeyi ganimet bilirlerdi.

Haddad b. Eslemî anlatıyor:

"Hz. Ömer'in halifeliği zamanında Medine'ye gittim. Bir süre kaldıktan sonra Hac yapmaya karar verdim. Yola çıkıp Melel mevkiine gelince:

– Allah'ım! Bana Peygamberin ashabından onu çok seven onun da kendisini sevdiği salih bir sahabesini yol arkadaşı olarak bahşet, diye dua ettim. Duamı henüz yeni bitirmiştim ki bana doğru gelen siyahî bir hizmetli gördüm. Eşeğin üzerinde arkasında onu takip eden devenin yularından tutmuş geliyordu. Yaklaşınca selamlaştık. Ona:

– Devenin üzerindeki yaşlı adam kim, diye sordum.

– Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabilerinden Muhammed b. Mesleme, dedi. Yol boyunca ona arakadaş oldum. O

---

209 Buhârî, *Fadlü's-Salât*, 5; Müslim, *Hac*, 500.

210 Müslim, *Hac*, 505.

yolculuk sırasında da konaklama esnasında da çok güzel arkadaşlık yapan biriydi.[211]

Rukn-i Yemânî'de Dua

Bilindiği gibi Kâbe'nin dört köşesi vardır. Hacer-i Esved'in bulunduğu köşeden bir önceki köşeye, yani Kâbe'nin Yemen tarafına bakan köşesine, Rükn-i Yemânî denir.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), burada yapılacak olan duaların kabul buyurulacağını bildirmiştir.

Bundan dalayı Rukn-i Yemânî'de yapılan duaların kabul edileceğine inanan sahabiler, gerçekleşmesini çok istedikleri bir şey olduğunda buraya gider, dua ederlerdi.

Ebû Zinad anlatıyor:

"Bir gün Musab b. Zübeyr, Abdulmelik b. Mervan ve Abdullah b. Zübeyr ile Abdullah b. Ömer Kâbe'nin avlusunda oturuyorlardı. Sohbetleri bitince Abdulmelik b. Mervan:

– Bu zamanlar duaların kabul edildiği zamanlardır. Haydi, gelin her birimiz Rukn-i Yemânî'ye gidip burada Allah'a dua edelim. İsteklerimizi O'na arz edelim, dedi. Sonra Abdullah b. Zübeyr'e:

– Kalk önce sen gidip dua et! Sen hicretten sonra doğan ilk çocuksun, dedi. Abdullah b. Zübeyr, Rukn-i Yemânî'ye giderek dua etmeye başladı:

– Allah'ım! Sen büyüksün, büyüklerden hep istenir. Zat'ın hürmetine, Arş'ın hürmetine, Resûl'ün hürmetine Hicaz'a halife olmadan canımı alma! Hilafeti bana lûtfet, diye dua ettikten sonra gelip yerine oturdu. Abdulmelik:

---

211 İbn Manzûr, *Muhtasar*, 23/220.

– Kalk ey Musab b. Zübeyr, dedi. Musab, Rukn-i Yemânî'ye giderek duaya başladı:

– Ey her şeyin Rabbi olan Allah'ım! Her şeye güç yetiren kudretin hürmetine beni Irak valisi yapmadan ve Hüseyin'in kızı Sükeyne ile evlenmeden öldürme!

Duası bitince arkadaşlarının yanına döndü. Oradakiler Abdulmelik'e:

– Ey Abdulmelik b. Mervan! Sen de kalkıp dua et, dediler. Abdulmelik de Rukn-i Yemânî'ye gitti:

– Ey yedi göğün ve yerin sahibi, kuruduktan sonra bitkileri yeşerten Allah'ım! Zât'ının emrine itaat eden kulların, Arş'ının etrafında pervane olanların ve bütün mahlûkatın hürmetine Senden istiyorum. Beni doğu ve batının emîri yapmadan canımı alma, diye dua edip yerine döndü. Sıra Abdullah b. Ömer'e gelmişti. Ona:

– Kalkıp dua et, dediler. O da diğerleri gibi Rukn-i Yemânî'ye gitti ve:

– Ey Rahman ve Rahim olan Allah'ım! Gazabını geçen rahmetin hürmetine, mahlûkat üzerindeki kudretin hürmetine bana cenneti vacip kılmadıkça canımı alma!

Diğer üçü istediklerini elde ettiler. Umulur ki, Abdullah b. Ömer'de dilediğine kavuşmuştur."[212]

---

[212] Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 1/309; İbn Manzûr, *Muhtasar*, 13/173.

DUA İÇİN LÜTFEDİLEN ZAMANLAR

Sonsuz rahmet sahibi olan Allah, kulunun yaptığı duaları kabul için açık taahhüt vermekle kalmamış, ayrıca özel zamanlarda sağanak sağanak rahmet indirmiştir. Üstelik bu zamanı yılın belli bir gününe hasretmemiş, günler, haftalar, aylar ve yıla yaymıştır. Kendisine yönelen kulunu kabul için gün içinde birçok özel vakit tayin ettiği gibi hafta ve yıl içinde de özel zamanlar lütfetmiştir. Hatta bir hadiste şu müjde verilmiştir:

"Her Müslümanın her gün kabul edilecek bir duası vardır. Kişi bu duayı yaptığı zaman Allah ona icabet eder."[213]

Peki bu zamanlar nelerdir?

Gece ve Seher Vakti

Salih kullarını öven Rabbimiz onlar hakkında, "*Onlar seher vaktinde dua ederlerdi.*" (Zâriyât, 51/18) buyurur.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ise "Allah her gün, gecenin son üçte biri kaldığında dünya semâsına iner:

213 Taberânî, *Dua*, 40.

– Dua edecek yok mu? İcabet edeyim. İsteyen yok mu? İstediğini vereyim. Bağışlanma isteyen yok mu? Bağışlayayım, buyurur."[214]

Bütün peygamberler gibi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de geceleri dua etmeye özen göstermiş, ashabına bu nimeti fırsat bilmelerini, gece uyandıkları zaman dua ve ibadet etmelerini tavsiye etmiştir.

Medine valisi Ziyad, sahabilerden Kilab b. Ümeyye'yi Übülle'ye vali olarak atadı. Kilab bundan son derece rahatsız oldu. Ancak zulme uğramaktan çekindiği için itiraz etmeden Übülle'ye gitti. Sıkıntısını bir türlü üzerinden atamamıştı. Bir gün yolda Osman b. As ile karşılaştı. Onu çok sıkıntılı gören Osman b. As:

– Ey Harun'un babası! Niçin bu kadar üzgün görünüyorsun, diye sordu. Kilab b. Ümeyye:

– Şu adam, istemediğim hâlde beni Übülle'ye gönderdi, dedi. Osman b. As:

– İstersen sıkıntının gitmesi için sana bu konuda Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) duyduğum bir hadisi söyleyeyim, dedi. Sahabe başı ile evet anlamında işaret edince şu hadisi nakletti:

"Allah'ın peygamberi Dâvûd (aleyhisselâm) gece olunca ev halkına şöyle derdi.

– Ey Dâvûd ailesi kalkıp namaz kılın! Bu saat duaların kabul edildiği saattir. Sihirbazlar hariç herkesin duası kabul edilir."

Osman b. As'ın tavsiyesine uyan Kilab b. Ümeyye gece kalktı dua edip Rabbine yalvardı. Oldukça rahatlamıştı sabahleyin cesaretle kalkıp yola koyuldu. Gemiye binip Medine'ye geri döndü. Şehre varınca doğruca Ziyad'ın yanına gitti. Ona:

– İstifa ediyorum, görevi istediğine ver, dedi. Ziyad dili tutulmuş gibi bir şey söylemeden istifasını kabul etti.[215]

---

214 Buhârî, *Dua*, 14; Tirmizî, *Dua*, 78; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 475.

215 Taberânî, *Dua*, 139; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, 4483; İbn Hacer, *İsâbe*, 7439.

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) gece ibadeti ve duası hakkında söyledikleri ciltlere sığmayacak kadar çoktur. Bunlardan birkaçında şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın kuluna en yakın olduğu zaman gecenin sonlarıdır. Bu saatlerde Allah'ı ananlardan olmaya güç yetirenler bunu yapsın!

"Gece namazına sımsıkı sarılın. O sizden önceki salih kişilerin âdetiydi. Gece namazı, Allah'a yakınlık, günahtan uzak durma, hataların affedilmesi ve hastalıkların vücuttan atılmasına vesile olur."[216]

"Gecede bir saat vardır ki, Müslüman bir kul o saate denk gelip Allah'tan dünya veya ahiretine ait bir hayır isterse, Allah mutlaka istediğini ona verir. Bu her gece için geçerlidir."[217]

"Biri abdestli olarak yatağına girer, uykusu gelinceye kadar Allah'ı zikreder, gece olunca kalkıp Allah'tan dünya ve ahirete ait bir şey isterse, istediği ona mutlaka verilir."[218]

Amr b. Abese bir gün Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yâ Resûlallah! Bana senin bildiğin benim cahil olduğum bir şeyi öğretir misin? Biribirinden daha faziletli olan zaman var mıdır, diye sorar. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Gecenin son zamanları, buyurur.[219]

Öğle Vakti

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) önem verdiği zamanlardan biri öğlen vaktidir. Onun bu hâli kendisini yedi ay misafir eden Eyüp Sultan'ın dikkatinden kaçmadı. Evlerinden ayrılacağı zaman:

216 Tirmizî, *Dua*, 101-118.

217 Müslim, *Müsâfirîn*, 166; Nevevî, *Ezkâr*, 281.

218 Tirmizî, *Dua*, 92; Taberânî, *Dua*, 128.

219 Taberânî, *Dua*, 131.

– Yâ Resûlallah! Keşke evimizde daha fazla kalsaydın! Birlikte olduğumuz günlerde senin yaptıklarının hepsini gözledim. Güneş batıya meylettiğinde elinde dünya işi varsa onu mutlaka bırakır, uyuyorsan biri tarafından uyandırılmış gibi kalkar, abdest ya da gusül alırdın. Sonra dört rekât namaz kılardın. Namazı ağır ağır, teenni ile eda ederdin, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey Ebû Eyyûb! Güneş tepeye çıktığında gökyüzü ve cennetin kapıları açılır. Öğlen namazı vaktinin sonuna kadar da kapanmaz. Bu saatte yaptığım hayırların gökyüzüne yükselmesinden hoşlanıyorum, bu yüzden o zamanı ibadetle değerlendiriyorum, buyurdu.”[220]

Ezan ve Kamet Arası

Ezan İslâm’ın şiârı, Mi’râc-ı İlâhî’ye çağrıdır. Onun okunduğu zamanlar çok özeldir. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ezan okurken dinlemeyi, müezzinle birlikte tekrarlamayı, bitince dua etmeyi tavsiye buyurmuştur.[221]

Ezana verilen bu önemi gören sahabeden biri:

– Yâ Resûlallah! Müezzinler derece bakımından bizden üstün müdür, diye sordu. Efendimiz soruyu ezanın okunduğu vaktin önemine dikkat çekerek cevaplamayı tercih buyurmuştur.

– Ezan okurlarken sen de onunla birlikte tekrar et! Bitince dua edip Allah’tan iste! Böyle yaparsan sana mutlaka icabet edilecektir.[222]

“Ezan okunduğu zaman gök kapıları açılır, dualar kabul olur.” buyuran [223] Allah Resûlü:

---

[220] *Müsned*, 5/419-420.

[221] Buhârî, *Ezan* 7; Müslim, *Salât*, 11

[222] Nesâî, *Amelü’l-Yevm*, 44.

[223] Taberânî, *Dua*, 486.

– Ezan ve kamet arasında yapılan dualar geri çevrilmez, buyurdu. Müjdeyi alan sahabe:

– Ne diyerek dua edelim yâ Resûlallah, diye sordular.

– Allah'tan af ve afiyet isteyin, buyurdu.[224]

Ezan ile ilgili bir başka lütuf da Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) şefaat müjdesidir.

"Kim ezan okunduğunu duyduğunda:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَ الصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَ الْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ "*Ey bu tastamam davetin ve kılınacak namazın Rabbi olan Allah'ım! Muhammed'e* (sallallahu aleyhi ve sellem) *vesile ve fazileti ver. Onu vaat ettiğin makama gönder.*" *diye dua ederse kıyamet günü şefaatim onun için helâl olur.*"[225]

Hanım sahabilerden Nevvar binti Mâlik (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

"Benim evim Mescid-i Nebevî'nin etrafında bulunan en yüksek evdi. Bilâl-i Habeşî önceleri benim evimin damında ezan okurdu. O sırada her gün seher vakti gelir, evin önünde bir köşede oturur, bazen de uzanarak fecirin doğmasını beklerdi. Fecir doğunca:

– Ey Allah'ım! Dininin yerleşip yayılması hususunda bize Kureyşlilere karşı yardım ettiğin için sana binlerce hamd olsun, diye dua ederdi. Vakit gelince ezan okur namaz için Mescid-i Nebevî'ye giderdi. Hiçbir gece bu duayı terk ettiğini görmedim.[226]

Cuma Günü

Efendimizin "Güneşin üzerine doğduğu en hayırlı gün Cuma'dır." buyurduğu bu gün, Müslümanların bayramı kabul edilmiştir.

---

224 Ebû Dâvûd, *Salât*, 35; Tirmizî, *Dua*, 128; Taberânî, *Dua*, 483.

225 Buhârî, *Ezan*, 8; Müslim, *Salât*, 12; Ebû Dâvûd, *Salât*, 37; Tirmizî, *Salât*, 43; Nesâî, Amel, 46; Nevevî, *Ezkâr*, 100.

226 Ebû Dâvûd, *Salât*, 33.

Müslümanlar bu güne çok büyük önem vermiş, perşembe günü ikindiden itibaren bu mübarek güne maddî ve manevî olarak hazırlanmaya başlamayı âdet etmişlerdir.

Bu gün yapılan duanın önemine ve kabule şayan olacağına dikkat çeken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Cuma gününde bir saat vardır ki, Müslüman o saatte namaz kılar, dua eder, hayırlı şeyler isterse mutlaka verilir." buyurdu.[227]

Bu saat ne zaman ya da hangi zamandadır? Çeşitli hadislerde bu zamanlara işaret buyrulmuştur:

Ebû Musa el-Eşarî, "Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) bu zamanın imamın minbere oturmasından namazı bitirinceye kadar geçen süre içinde olduğunu duydum." demektedir.[228]

Enes b. Mâlik ise konu ile ilgili şu hadisi rivayet eder:

"Kim Cuma sabahı sabah namazından önce üç kere 'أَسْتَغْفِرُاللهَ الَّذِي لَاإِلٰهَ اِلَّا هُوَالْحَيَّ الْقَيُّومَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ' derse, denizköpüğü kadar günahı olsa bile affedilir.[229]

Bir başka hadiste ise Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Kim Cuma namazından sonra yedi kez İhlâs, Felak ve Nâs sûrelerini okursa diğer Cuma'ya kadar kötülüklerden korunur." buyurur.[230]

Bazı hadisler de Cuma günü ikindiden sonraki zamanın duanın kabul zamanı olduğu bildirilmiştir.[231] "Onu ikindiden sonra günün sonunda arayın!"[232]

---

227 Buhârî, *Dua*, 62; Müslim, *Cuma*, 15; Taberânî, *Dua*, 149.

228 Müslim, *Cuma*, 16; Nevevî, *Ezkâr*, 449.

229 Nevevî, *Ezkâr*, 450; Münavî, *Feyzü'l-Kadîr*, 4/162.

230 Nevevî, *Ezkâr*, 452.

231 el-Aynî, *Umdetü'l-Kârî*, 5/116-117.

232 Ebû Dâvûd, *Salât*, 201; Taberânî, *Dua*, 184

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir seferinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Cuma gününden bahsederken: 'Onda bir saat vardır ki, bir Müslüman namazı kılarken bu saatte Allah'dan bir şey isterse, isteği mutlaka yerine getirilir, buyurdu. Eliyle bu sürenin kısa olduğuna işaret etti.[233]

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) vefatından sonra bu saatin kaldırılıp kaldırılmadığı ve hangi zaman olduğu konusunda farklı görüşler ortaya atıldı. Ebû Hüreyre Ka'b'a bu konuda Tevrat'ta bir hüküm olup olmadığını sordu. Ka'b:

– Evet duaların kabul olduğu saat, her yılın bir Cuma'sındadır, dedi. Ebû Hüreyre ona itiraz etti.

– Hayır bu saat her Cuma'da vardır.

Bunun üzerine Ka'b yeniden Tevrat'a baktı. Ebû Hüreyre'nin haklı olduğunu görünce hemen yanına gidip durumu anlattı.[234]

Ebû Hüreyre daha sonra Abdullah b. Selam'a uğrayarak onunla da konuştu. Hadisi anlatınca Abdullah b. Selam:

– Bu saatin hangi saat olduğunu biliyorum. İkindiden sonra, akşama kadar olan zamandır, dedi. Ebû Hüreyre:

– Bu nasıl olur. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hadisde "Namazda iken" buyurdu. Halbuki bu saatte namaz kılınmaz, dedi. O:

– Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) başka bir hadisinde "Biri bir mecliste oturup da namazı beklediğinde o kişi namazda gibidir." buyurmadı mı, dedi. Ebû Hüreyre:

– Evet, dedi.

---

233 Buhârî, *Cuma*, 37.
234 el-Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 5/117.

Üç Aylar

Üç aylara (Recep, Şaban, Ramazan) oldukça önem veren Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu aylar yaklaştığında:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبَ وَ شَعْبَانَ وَ بَلِّغْنَا رَمَضَانَ *"Allah'ım! Recep ve Şaban aylarını hakkımızda hayırlı ve mübarek kıl! Bizi Ramazan'a eriştir."*[235] diye dua buyurarak özlemini dile getirirdi. Bu aylara duyduğu sevgiyi ve verdiği önemi ifade için de:

"Recep Allah'ın, Şaban benim, Ramazan ümmetimin ayıdır." buyururdu.[236]

Onun Şaban ayında çokça oruç tutması terbiyesi altında yetişen ve torunu gibi sevdiği Üsâme b. Zeyd'in dikkatini çekmişti. Bir gün:

– Yâ Resûlallah! Başka aylarda Şaban ayındaki kadar oruç tuttuğunu görmedim. Bunun sebebi nedir, diye sordu. Efendimiz:

– Recep ile Ramazan arasında kalan bir ay olduğu için insanlar onun hakkında gafil davranıyor. Hâlbuki bu ay amellerin âlemlerin Rabbine yükseldiği aydır. Amelim Rabbime yükselirken oruçlu olmak isterim, buyurdu.[237]

Berat Gecesi

Hz. Âişe bu geceye ait yaşadığı bir anıyı şöyle anlatır:

"Şaban ayının ortalarıydı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) o gece benim yanımda kaldı. Gece yarısı uyandığımda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yanımda yoktu. Etrafa bakındım, fakat göremedim. Bu durumdaki her kadın gibi beni de kıskançlık tuttu. Hemen kalkıp örtüme büründüm. Hanımlarının odalarına tek

---

235 'Aclûnî, Keşü'l-Hafâ, 1/186.

236 Münavî, Feyzü'l-Kadîr, 4/162.

237 Nesâî, *Savm*, 70.

tek baktın. Hiç birinde bulamadım. Odama geri döndüğümde onu yere düşen bir elbise gibi secdeye kapanmış bir hâlde buldum. Sürekli dua ediyordu. Başını secdeden kaldırdı sonra tekrar secdeye vardı. Secdede iken,

أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَأَعُوذُ بِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلٰى نَفْسِكَ أَقُولُ كَمَا قَالَ أَخِي دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَعْفِرُ وَجْهِي فِي التُّرَابِ لِسَيِّدِي "*Allah'ım! Gazabından rızana, azabından affına, senden sana sığınırım, sen kendini sena ettiğin gibisin. Sana kardeşim Dâvûd gibi diyorum: Efendimin toprağına yüz sürüyorum.*" diye dua etti.

Namazını bitirdikten sonra yanıma geldi. Yatağa girdiğinde benim kırıldığımı, ağırdan aldığımı fark etti.

– Bu nefis ne ey Hümeyra, buyurarak sitem etti. Kendisini yatakta bulamayınca aradığımı anlatınca elini omzuma attı.

– Bu omuzlar Şaban'ın ortasındaki geceyi ne kadar kötü karşılamış! Bu gece Allah dünya semâsına iner. Müşrikler ve kindarlar hariç bütün kullarını bağışlar, buyurdu."[238]

Ramazan Ayı

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan ayı hakkında, "Kim inanarak karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan'ı ihya ederse geçmiş günahları affedilir." buyurur.[239]

Bu ayda yapılan ibadet ve duaların önemini anlatmak için, "Ramazanda okunan tesbihat, başka zaman okunan tesbihattan bin kere daha faziletlidir."[240]; "Oruçlunun iftar anında reddedilmeyecek bir duası vardır. [241] O zaman اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَ بِكَ اٰمَنْتُ وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَ عَلٰي رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ "*Allah'ım! Senin rızân için oruç tut-*

238 Taberânî, *Dua*, 606.

239 Tirmizî, *Savm*, 83.

240 Tirmizî, *Dua*, 61.

241 İbn Mâce, *Sıyâm*, 48.

tum. Sana inandım. Sana güvendim. Senin rızkınla orucumu açıyorum, diye dua edin." buyurmuştur. [242]

Ramazanda duaların kabul olduğu yalnız bir değil pek çok zaman vardır. İftar anı bunlardan biridir. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Oruç tutan herkesin iftar vaktinde kabul olacak bir duası vardır. Allah o kişinin duasının karşılığı dünya ya da ahirette ihsan buyrulur."[243]

Hz. Âişe Ramazan gelince Efendimiz'e:

– Yâ Resûlallah! Ramazan geldi. Nasıl dua edeyim, diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي *Allah'ım! Sen affedicisin, affı seversin, beni affet,* diye dua et, buyurdu.[244]

Ramazan ayındaki diğer zamanlara işaret eden Efendimiz:

"Ramazan'da üç gece vardır ki bunları değerlendiremeyen kişi pek çok hayrı kaçırmış olur. Bunlar *Ramazan'ın on yedinci gecesi, yirmi birinci gecesi ve son gecesidir*, buyurdu. Hz. Ömer:

– Yâ Resûlallah! Bu saydıklarınız Kadir gecesinin dışındaki geceler mi, diye sordu. Efendimiz:

– Evet, buyurdu."[245]

Kadir Gecesi

Kur'ân'ın bin aydan daha hayırlı olduğunu bildirdiği[246], bir ömre bedel gece hakkında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

---

242 Ebû Dâvûd, *Savm*, 23.

243 İbn Mâce, *Savm*, 48; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 23877; Taberânî, *Dua*, 919.

244 Tirmizî, *Daavât*, 84; İbn Mâce, *Dua*, 5; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 24282.

245 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 24293. Ayrıntılı bilgi için bakınız, Hilal & Abdullah Kara, *Asr'ı-Saadette Ramazan.*

246 Bkz.: Kadir, 97/3.

"Kim Kadir gecesini inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek ihya ederse geçmiş günahları bağışlanır." buyurur.[247]

Arefe Günü

Özel zamanlardan biri de Arefe günüdür. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) o gün hakkında şöyle buyurur:

"Allah'ın Arafe gününden daha fazla kullarını cehennem ateşinden azad ettiği gün yoktur."[248]

Bu gün yapılacak dua için, "Duaların en hayırlısı Arefe günü yapılan duadır." [249] buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yapılacak en hayırlı duanın peygamberlerin sürekli söylediği dua olan لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ olduğunu bildirmiştir.[250]

Bayram Günleri

Bayramlara çok önem veren Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Kim bayram gecelerini ihya ederse, kalplerin öldüğü o gün kalbi ölmez." buyurmuştur.[251]

Hac-Umre

Hac ve Umrenin fazileti hakkında çok şey söyleyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bunların birinde:

"Umre diğer umreye kadar işlenen günahlara kefaret olur. Kabul olunmuş haccın ödülü cennetten başkası değildir." buyurmuştur.[252]

---

247 Buhârî, *Savm*, 6; Dârimî, *Savm*, 54.
248 Müslim, *Hac*, 476.
249 Tirmizî, *Dua*, 122; Nevevî, *Ezkâr*, 456.
250 Nevevî, *Ezkâr*, 457.
251 Nevevî, *Ezkâr*, 453.
252 Müslim, *Hac*, 437; Tirmizî, *Dua* 9.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatının her ânında ve karesinde dua dua Allah'a yakarırdı. Tabiat hâdiselerinde de hemen ellerini semâya kaldırırdı.

Hz. Âişe annemiz (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gökyüzünde kapalılık veya bulut gördüğünde işini bırakırdı. Hatta namazda bile olsa selam verdikten sonra namaza devam etmez, bir süre gökyüzüne bakar:

– *Allah'ım! İndireceğin şeyin şerrinden sana sığınırız*, der.

Hava açarsa Allah'a hamd eder, yağmur yağarsa iki üç kere

– *Allah'ım! Onu hayırlı ve faydalı kıl*, diye dua ederdi.[253]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yılın belli zamanlarında dua ederdi. Ashabına her ay ya da yılın başlangıcında şu duayı okumalarını emrederdi:

"Allah'ım! Bizi bu yıla emniyet, iman, selamet ve İslâm ile, Rahman'a yaklaşmış şeytandan uzaklaşmış olarak girdir."[254]

---

253 İbn Mâce, *Dua*, 21; Taberânî, *Dua*, 1004-1010; Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 3/14.

254 İbn Hacer, *İsâbe*, 5008.

DUA İÇİN LÜTFEDİLEN KİŞİLER

Sonsuz merhamet sahibi olan Allah, bizi affetmek, dua ve isteklerimizi kabul etmek için sayısız sebep yaratmıştır. Bu bazen Peygamber ve salih insanlar gibi insanlığın kurtuluşu için koşan davetçi, bazen ana-baba ve evlat gibi kişinin iyiliğini candan isteyen yakını, bazen kan bağı olmasa da sevgi bağı ile bağlı bir arkadaştır. Bu insanlar başkaları için gönülden gelerek dua ettikleri için Rahmet-i İlâhî'yi çoşturur, duaların kabulünü hızlandırırlar.

Peygamberler ve Salihlerin Duası

Başkaları hakkında duası kabul edilenlerin başında peygamberler ve salih insanlar gelir. Halkı doğruya güzele çağıran, onların mutlu olması için çırpınan bu gönül dostları sürekli onlar için dua eder, iyiliklerini isterler. Onların bu isteklerini boş çevirmeyen Allah, salihlerin duaları hürmetine topluma bereket yağdırır. Bu duruma işaret buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur.

"*Sen onların içerisindeyken Allah onlara azap edecek değildir…*" (Enfâl, 8/33)

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabı hakkında buyurduğu hadisler, salihlerin varlığının dahi büyük bir lütuf olduğunu gösterir.

"Allah ashabımı bulundukları beldede ümmetim için eman kıldı. Onlar vefat edince ümmetim için yazılanların gerçekleşmesi yaklaşır."[255]

Hadisten haberdar olan Abdullah b. Muhayriz misafirleri ile otururken yanlarına gelip bir süre oturduktan sonra kalkan Abdullah b. Ömer için yanındakilere:

– Onun yaşamasının yeryüzünde bulunan insanlar için eman olduğuna inanıyorum, dedi. Sahabenin sözleri Abdullah b. Ömer'e anlatılınca:

– Vallahi ben de Abdullah b. Muhayriz için aynı şeyleri düşünüyorum. Onun yaşaması da yeryüzünde bulunan insanlar için emandır, dedi.[256]

Efendimizin sahabilerine:

– İçinizden kim Üveys'e rastlarsa ondan kendisi için Allah'tan af dilemesini istesin, buyurması salihlerin duasının ne kadar önemli olduğunu anlatır.[257]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına her fırsatta tek tek ya da toplu olarak dua ederdi.

Ebû Ümâme (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) asâsına dayanarak yanımıza geldi. Onu görünce hemen ayağı kalktık. Bize:

– İran halkının krallarına yaptıkları gibi yapmayın, buyurdu.

– Yâ Resûlallah! Bizim için Allah'a dua etsen, diye rica ettik. Ricamızı kabul etti:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَارْضَ عَنَّا وَتَقَبَّلْ مِنَّا وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ وَأَصْلِحْ لَنَا شَأْنَنَا كُلَّهُ *"Allah'ım! Bizi bağışla, bize merhamet et, bizden*

255 İbn Abdilberr, *İstîab*, 3/987.

256 İbn Abdilberr, *İstîab*, 3/984.

257 Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 55; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/375.

razı ol, amellerimizi kabul buyur, cehennemden kurtarıp cennete koy bütün işlerimizi ve hâllerimizi güzelleştir.” diye dua etti.”[258]

Bedir savaşında Müslümanlar birçok esir almışlardı. Bu esirler arasında Ukbe b. Muayt ve Nadr b. Hâris’te vardı. İslâm’a karşı aşırı düşmanlık besleyen bu kişiler, Mekke’de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve Müslümanlara yapmadıkları işkence ve hakaret kalmamıştı.

Nadr b. Hâris cennetin aşık olduğu sahabilerden Mikdad b. Amr’ın esiriydi. İhtiyaç sahibi olan Mikdad, esirinden alacağı fidye ile ihtiyaçlarını gidereceğini düşünüyordu. Ancak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Mekke’de yaptıkları akıl almaz işkencelerden dolayı bu ikisinin cezalandırılmasını emretti. Ümitlerinin uçup gittiğini gören Mikdad:

– O benin esirimdi, diye söyledi ise de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kararlıydı. Hz. Ali’ye:

– Onu götürüp cezalandır, buyurdu. Sonra ellerini semâya kaldırarak:

– Allah’ım! Mikdad’ı fazlınla zenginleştir, diye dua buyurdu. Nebisinin duasını kabul buyuran Allah, çok geçmeden ona kimsenin ummayacağı yerden lütfunu gönderdi.

Efendimizin duasından sonra neler olduğunu Mikdad b. Amr’ın hanımı şöyle anlatır:

“Bir gün eşim Mikdad b. Amr evden çıkarak Gargad mevkiine gitmişti. Tuvalete gitmek istediğinde, yakında bulunan bir harebeye girmiş. Bir kenara oturduktan hemen sonra karşısında bulunan bir delikten bir farenin çıktığını görmüş. Ağzında bir dinar olan fare, ilerleyip dinarı yere bıraktıktan sonra geri dönmüş. Biraz sonra ikinci bir dinar ile tekrar gelmiş. Bunu üçüncü dördüncü izlemiş. Tam on yedi altın çıkarmış. Ardından da kırmızı bir bez.

---

258 İbn Mâce, *Dua*, 2.

Farenin gidiş gelişleri durunca olanlara inanamayan eşim yerinden kalkıp kırmızı bezi açmış. Onun içinde de bir altın olduğunu görmüş. Onunla on sekiz altın olmuş. Altınları alan eşim doğruca Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gidip durumu olduğu gibi anlatmış. Allah Resûlü:

– Elini fare deliğine soktun mu? buyurmuş. O:

– Seni hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki hayır yâ Resûlallah, demiş. Allah Resûlü:

– Allah onları sana mübarek kılsın, buyurarak dua etmiş. Huzur-u saadetten ayrılınca sevinç içinde eve geldi. Altınlarla yalnızca o günkü sıkıntımızı gidermekle kalmadık, onları yıllarca harcadık. O andan sonra evimizde her zaman altın bolluğu oldu."[259]

Peygamber Efendimiz'in duasının bereketini bilen ashabı ondan dua isterdi.

Bir gün bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gelerek:

– Yâ Resûlallah! Sefere çıkmak istiyorum. Bana yolluk verir misiniz, dedikten sonra hayır dua istedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Allah seni takva ile nimetlendirsin! Sahabe:

– Anam-babam sana feda olsun, artır!

– Günahlarını bağışlasın!

– Anam-babam sana feda olsun, artır!

– Nerede olursa olsun hayır sana kolaylaştırılsın, diye dua buyurdu."[260]

Ayet ve hadislerde güzel ahlâkla donanan salih kişilerin dualarının kabul edileceği müjdelenmiştir:

"Üç kişinin duası geri çevrilmez: İftarını yapıncaya kadar oruç

---

[259] Belâzurî, *Ensâbu'l-Eşrâf*, 1/134; İbn Manzûr, *Muhtasar*, 25/219.
[260] Tirmizî, *Dua*, 44.

tutan kişi, adil devlet başkanı ve mazlumun duası. Allah bunların duasını kuşlarla göğe yükseltir. Semâya yükselince onlar için gök kapıları açılır. O an Allah:

– İzzetime yemin olsun ki bir müddet sonra bile olsa mutlaka sana yardım edeceğim, diye nida eder.[261]

Salih insanların değerini bilenler her fırsatta yanlarına gider onlardan kendileri için dua etmelerini isterler. Özellikle kıtlık gibi olağanüstü durumlarda dua için onları yanlarında götürürlerdi.

Hz. Ömer'in halife olduğu sırada büyük bir kuraklık olmuştu. Yağmur duasına çıkılacağı zaman Hz. Ömer, Peygamber Efendimiz'in amcası Hz. Abbas'ı yanına alarak onunla birlikte gitti. Duaya başlayacağı zaman ellerini kaldırdı:

– Allah'ım! Peygamberin hürmetine Senden yağmur yağdırmanı istiyoruz. Allah'ım! İşte bu peygamberin amcasıdır. Onunla Sana yöneliyoruz bize yağmur ver, diye dua etti. Duası biter bitmez yağmur yağdı. Duadan sonra halka dönen Hz. Ömer:

– Ey insanlar, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) amcası Abbas'ı baba gibi görür, ona o şekilde saygı gösterirdi. Siz de Hz. Abbas'a saygı göstererek Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) uyun! Başınıza gelenler konusunda Allah'a iltica ederken onu vesile kılın, dedi.[262]

Hz. İsa (aleyhisselâm) zamanında da kuraklık olmuştu. Hz. İsa (aleyhisselâm) halk ile birlikte yağmur duasına çıktı. Duadan önce halka dönerek:

– İçinizden kim günah işlediyse o geri dönsün, dedi. Tek gözlü bir adamın dışında herkes geri dönüp gitti. Hz. İsa ona:

– Sen hiç günah işlemedin mi, diye sordu.

– Bir keresinde şu gözümle harama baktım. Bunun için onu çıkarıp kör ettim, dedi. Hz. İsa (aleyhisselâm)

261 Tirmizî, *Dua*, 128.

262 Taberânî, *Dua*, 965; Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebir*, 4/28.

– Öyle ise sen Allah'a dua et, ben âmîn diyeyim, dedi. Adam dua etti. Hz. İsa (aleyhisselâm) "âmîn" dedi. Duaları biter bitmez gökten yağmur inmeye başladı.[263]

Sahabe ve ondan sonra gelen nesiller özellikle önemli işlerde gayret ettikleri hâlde sonuç alamadıkları zamanlarda salih insanlardan dua isterlerdi. Bu şekilde dua isteyenlerden biri de Ebû Hüreyre'ydi. Annesi ile birlikte hicret eden Ebû Hüreyre yalnızca annesinin maddî ihtiyaçları ile ilgilenmiyor, maneviyatını da önemsiyordu. Suffe'de kalıp ilim öğrenen Ebû Hüreyre sık sık annesinin ziyaretine gider, her fırsatta ona İslâm'ı anlatır, Müslüman olması için teşvik ederdi. Ancak annesi oğlunun isteğini sürekli reddeder, her seferinde onu hayal kırıklığına uğratırdı. Annesinin İslâm'dan uzak durmasına çok üzülen Ebû Hüreyre bu üzüntüsünü şöyle dile getirirdi.

"Ben Müslüman olduğumda annem henüz Müslüman olmamış, müşrik bir hanımdı. Sürekli ona İslâm'ı anlatır, İslâm'a davet ederdim. Yine bir gün yanına gidip İslâm'a davet ettim. O İslâm'ı kabul etmek bir yana, sık sık Müslüman olmasını söylediğim için kızdı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hakkında duymak istemeyeceğim şeyler söylemeye başladı. Bu şekilde davranmasına çok üzüldüm. Ağlaya ağlaya Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim. Ona:

– Yâ Resûlallah! Ben annemi sürekli İslâm'a davet ediyorum. Ancak o kabul etmemekte ısrar ediyor. Bu gün yine onu İslâm'a davet ettim. Bana senin hakkında duymaktan hoşlanmayacağım şeyler söyledi. Allah'a dua etsen de Ebû Hüreyre'nin annesine hidayet etse, dedim. Ricamı geri çevirmedi,

– Allah'ım! Ebû Hüreyre'nin annesine hidayet et, diye dua buyurdu. Müjde vermek için hemen oradan ayrılıp doğruca annemin evine gittim. Evin kapısına geldiğimde ortalarda kimse

263 Taberânî, *Dua*, 966.

yoktu. Etrafa bakınırken su sesi duydum. O sırada evde olan annem ayak sesimi duymuştu. İçerden:

– Ebû Hüreyre sen misin, diye seslendi. Sonra kapıyı açtı ve:

– Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhü ve Resûlühü. dedi. Çok sevindim, dünyalar benim olmuştu. Bu kez sevinçten ağlayarak, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına koştum.

– Yâ Resûlallah müjde! Allah duanı kabul etti. Ebû Hüreyre'nin annesi hidayete erdi. Yâ Resûlallah! Dua et ben ve annem mü'minleri sevelim. Onlar da bizi sevsinler, dedim.

– Ey Allah'ım! Şu kulcuğun ve annesi, mü'min kullarını sevsinler. Bunları da onlara sevdir, diye dua buyurdu. Bundan sonra beni ve annemi duyan ya da gören, bütün mü'minler bizi sevdi.[264]

Davası ve İnsanlık İçin Çarpan Kalplerin Duası

İslâm ordusu Tebük seferine gittiğinde Hz. Âişe (radıyallahu anhâ) sefere katılmadığı hâlde cihada gitmiş gibi sevap kazandığına dair müjde aldı. Çünkü o aklı ve yüreği ile hep Sevgili Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı ile birlikteydi. Sözleri ve dualarında hep onlar vardı. Gözleri hep yollardaydı.

Nihayet Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) seferden sağ salim Medine'ye döndü. Şehre varınca önce Mescid-i Nebevî' ye gitti. İki rekât namaz kılıp dua etti. Kızı Fâtıma ile görüştü ardından evine gitti. Evde hanımı ile sohbet ederken ona şu müjdeyi verdi.

– Bu seferde bize ve geride bıraktığımız ortaklarımıza verdiği ecir ve hasenattan dolayı Allah'a hamd ederiz.

Hz. Âişe (radıyallahu anhâ) şaşkındı.

– Yâ Resûlallah! Siz sefere gittiniz. Orada binbir zorluklarla

---

[264] Müslim, *Fedâilu's-Sahâbe*, 158; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/203.

karşılaştınız. Siz bu kadar sıkıntı çekmişken, geride kalarak sevabınıza kim ortak olabilir ki, diye sordu.

– Medine'de öyle kişiler vardır ki, biz nerede yürüdüysek, hangi vadiye indiysek onlar hep yanımızdaydılar. Onlar bizimle gelmeyi çok istedikleri hâlde çeşitli nedenler onları bundan alıkoydu. Hem Allah (celle celâluhû) kitabında şöyle buyurmuyor mu? "*Mü'minlerin hepsinin top yekûn sefere çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminden bir grup dinde geniş bir bilgi edinmek, kavimleri savaştan döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdırlar. Umulur ki sakınırlar.*" (Tevbe, 8/122)

Sözlerine devam eden Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Biz onların savaşanları, onlar bizim oturanlarımızdır. Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, onların duası bizim silahımızdan daha etkilidir, buyurdu.

Allah Yolunda Mücâhede ve Hizmet Edenlerin Duası

Allah rızasını kazanmak için gayret içinde olan, İslâm için hizmet ve mücâhede edenlerin yaptıkları dualar, şüphesiz kabule şayan dualar arasındadır.

Alâ b. Hadramî komutasındaki İslâm ordusu, dinden dönenlerle savaşmak için Medine'den yola çıktı. Günlerce yol alan ordu konaklaya konaklaya ilerliyorlardı. Bir konaklama yerinde sabah namazına kalktıklarında yüklerini taşıyan develerinin ortada olmadığını gördüler. Şaşkına dönen askerler bütün aramalara rağmen en küçük ize bile rastlamadılar. Geride elbise, binek ve silahlarından başka hiç bir şey kalmamıştı. Develer yiyecek, içecek ve eşyaları ile birlikte kaybolunca kızgın çöl sıcağı ile başbaşa kala kaldılar. Birkaç gün dayanmaya çalıştılar. Tahammül güçleri her geçen gün biraz daha azalıyordu. Mevsimin yaz, havanın sıcak ve kurak olması tahammül güçlerini daha da azaltıyordu. Açlığa

biraz olsun tahammül ediyorlardı, ama susuzluk dayanılacak gibi değildi. Askerler inanılmaz bir ümitsizliğe kapıldı, üzüntü ve kederden kahroldular. Birbirlerine vasiyet ediyor:

– Ben ölürsem çocuğuma veya yaşlı anneme sahip çık, kabilinden şeyler söylüyorlardı. Bir konak yerinde askerlerin üzüntüden uyuyamadıklarını gören Alâ b. Hadramî sabaha doğru bir münadi çıkararak askerlerin bir araya toplanmasını emretti.

– Ey insanlar! Sizler Müslüman değil misiniz? Sizler Allah rızasını kazanmak için yola çıkmadınız mı? Sizler Allah'ın dinine yardım eden kimseler değil misiniz, diye seslendi. Askerler:

– Evet, biz Allah için buradayız, dediler. Sahabi:

– Sizi müjdelerim! Vallahi bu niyet ve hâl üzere olanları Allah yardımsız bırakmaz, dedi. Ebû Hüreyre'ye dönen sahabi ezan okumasını istedi. Sabah namazı kılındı. Sahabi askerlere bineklere binmelerini emretti. Bineklere binilince ellerini semâya kaldırdı gözyaşları içinde dua dua Allah'a yalvardı. Güneş doğuncaya kadar dua etti. O dua etti askerler âmîn dediler. Dualar göğe doğru yükselirken askerler havadaki değişikliği seyrediyorlardı. Dua bitmeden rüzgâr çıktı. Ardından büyük bir bulutun tepelerinin üzerine doğru geldiğini gördüler. Gök gürledi şimşekler çaktı. Derken bardaktan boşalırcasına yağmur yağdı. Askerler hemen bineklerinden indi kana kana su içtiler. Bineklerine su verdiler, yıkanıp banyo yaptılar. Susuzluklarını giderince oldukça rahatladılar. Umutsuzluk bulutları dağılmaya başladı. Güneş yavaş yavaş yükselmeye başladığı sırada inanamayacakları bir olay daha oldu. Yük develeri üzerlerindeki eşyalarla dört bir taraftan kendilerine geliyordu. Şaşkınlıktan önce duraksadılar. Sonra sevinçle develerin yanına koşup yüklerine baktılar. Her şey yerli yerince duruyordu. Tek bir eşyaları bile kaybolmamıştı. Hemen yemek hazırlayıp karınlarını doyurdular. Mola bitince tekrar yola koyuldular.[265]

---

[265] İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 6/328; Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, 10/242; Halebî,

Din Kardeşi-Arkadaş Duası

"*Mü'minler birbirleriyle ancak kardeştirler.*" (Hucurât, 49/10) âyetini hayata geçiren Efendimiz, Mekke'de başlattığı kardeşlik seferberliğini Medine'de daha da yaygınlaştırdı. İnsanı hayran bırakan kardeşlik hikâyeleri yalnızca İslâm'da değil geçmiş ümmetlerde de vardı.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) böyle bir hikâyeyi ashabına şöyle anlattı:

"Bir gün bir adam diğer köyde bulunan kardeşini ziyaret etmek için yola çıkar. (Bundan son derece hoşnut olan) Allah, bir meleğe adamın geçeceği yola oturup beklemesini emreder. Bir süre yol alan adam nihayet meleğin bulunduğu yere gelir. Melek ona:

– Nereye gidiyorsun, diye sorar.

– Şu köyde bulunan kardeşimi ziyaret etmek istiyorum.

– Bunu yapmak için ona bir minnet borcun var mı?

– Hayır. Yalnızca onu Allah için seviyorum.

– Ben Allah'ın sana gönderdiği elçiyim. Allah bana, seninle buluşmamı ve senin Allah rızası için arkadaşını sevdiğin gibi onun da seni sevdiğini bildirmemi emretti."[266]

Kabule şayan dualardan biri de kişinin bir başkası için yaptığı duadır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) "En hızlı kabul edilen dua, birinin bir başkasına onun olmadığı yerde yapmış olduğu duadır."[267] buyurarak bu tür duaların ne kadar önemli olduğunu bildirmiştir. Bir başka hadiste ise:

"Bir Müslüman bir başka Müslüman kardeşine arkasından dua ederse, mutlaka yanına bir melek gelir:

– Âmîn sana da aynı verilsin, diye dua eder." buyurulur.[268]

İnsânü'l-Uyûn, 2/218.

266 Müslim, *Bir*, 12; Nevevî, *Ezkâr*, 683.

267 Ebû Dâvûd, *Vitr*, 29.

268 Müslim, *Dua*, 23-24; Ebû Dâvûd, *Vitr*, 29; Taberânî, *Dua*, 1327.

Başkasının duasının kabul edildiğini bilen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı birbirlerine kendileri için dua etmelerini rica ederlerdi.

Hz. Ömer (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Umreye gitmek için Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) izin istedim. Bana izin verdikten sonra:

– Ey kardeşim, duana bizi de kat, duanda bizi unutma, buyurdu. Bu söz beni, bana dünyaların verilmesinden daha çok sevindirdi.[269]

Abdullah b. Safvan anlatıyor:

"Şam'a gidince Ebû'd-Derdâ'yı ziyaret için evine gittim. O sırada evde yoktu. Evin hanımı Ümmü Derda söz arasında:

– Bu sene hacca gitmek istiyor musun, diye sordu.

– Evet, dedim.

– Bizim için hayır duada bulun. Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) "Müslüman'ın Müslüman kardeşine arkasından yaptığı dua kabul olur. Görevlendirilen bir melek yanına gelir o dua ettikçe 'Âmîn, aynından sana da verilsin.' diye dua eder." buyurdu.[270]

Bir hac mevsiminde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) tavaf ederken bir kişinin,

– Allah'ım! Falan oğlu falanı affet, diye dua ettiğini duydu. Yanına gitti.

– Niçin bu şekilde dua ediyorsun, diye sordu. Adam:

– O kişi bana, kendisi için dua etmemi söylemişti, dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem),

– İyi bil ki arkadaşın affedildi, buyurdu."[271]

---

[269] Ebû Dâvûd, *Vitir*, 23; Tirmizî, *Dua*, 109; Nevevî, *Ezkâr*, 544.

[270] Müslim, *Dua*, 88.

[271] Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebîr*, 12/5.

Anne Baba Duası

En çok kabul edilen dualardan biri de anne-babanın çocukları için yaptığı duadır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Hiç şüpheniz olmasın ki üç kişinin duası kesinlikle kabul edilir. Mazlumun duası, misafirin duası ve babanın çocuğu için yaptığı dua."[272]

"Bir babanın oğlu için yaptığı dua, bir peygamberin ümmeti hakkındaki duası gibi makbuldür."[273] buyurur.

İmrân b. Husayn (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Hicab âyeti inmeden önce bir gün Resûlullah ile bulunduğum sırada Hz. Fâtıma gelip Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında durdu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) başını kaldırıp kızına baktı. Fâtıma'nın yüzündeki kan çekilmiş, şiddetli açlıktan dolayı yüzü sapsarı kesilmişti. Onu bu hâlde görünce çok üzülen Resûlullah, tekrar kızının yüzüne bakarak seslendi:

– Yaklaş ey Fâtıma!

Hz. Fâtıma yaklaşınca:

– Daha da yaklaş, buyurdu.

Hz. Fâtıma tam önüne gelince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ellerini kaldırdı, kızının karnının üzerine koydu. Parmaklarını açarak dua buyurdu:

– Ey açları doyuran, zorlukları ve sıkıntıları kaldıran Allah'ım! Kızımın sıkıntısını kaldır!

O anda Hz. Fâtıma'nın yüzünün sarartısı gitti, yüzüne kan geldi. Daha sonra Hz. Fâtıma'ya rastladığımda hâlini sordum. Bana şöyle dedi:

---

272 Tirmizî, *Dua*, 47; Ebû Dâvûd, *Vitir*, 29; İbn Mâce, *Dua*, 11.
273 'Aclûnî, *Keşü'l-Hafâ*, 1/495.

– Ey İmrân! O günden sonra bir daha acıkmadım."[274]

Çocuğun Anne Babasına Yaptığı Dua

Anne babanın çocuğu için yaptığı dua gibi çocuğun anne babası için yaptığı dua da kabule şayandır. Zira Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem)

"İnsan ölünce üçü hariç bütün ameli kesilir. Bunlar: Devam eden sadaka, faydalanılan ilim, kendisine dua eden salih evlat."[275]

"Allah kulunu yüksek derecelere yükseltir. Kul makamını görünce şaşırır:

– Rabbim bu dereceye nasıl yükseldim, diye sorar. Allah:

– Çocuğunun sana yaptığı dua ile, buyurur.[276]

Hastanın Duası

Ashabına her zaman sağlık afiyet dilemeyi tavsiye eden Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bunun için tedbirli olmalarını öğütlerdi. Bunun yanısıra hastalığın kişiyi günahlardan ve kötü duygulardan arındırdığını bildirir; "Hastalık veya Humma'ya yakalanan mü'min ateşe konan demir gibidir. Kirleri giderir, temiz tarafı kalır." buyururdu.[277]

Ayrıca günahlardan ve kötülüklerden arınan hastayı ziyaret etmeyi ve ondan dua istemeyi tavsiye eden eder;"Hastaları ziyaret edin! Onlardan size dua etmelerini rica edin. Çünkü hastanın duası makbul, günahı mağfurdur." derdi.[278]

---

274 Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 6/108.

275 Müslim, *Vasiyet*, 3; Tirmizî, *Ahkâm*, 36; Nesâî, *Vasâya*, 8; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 38.

276 Taberânî, *Dua*, 1249.

277 İbn Manzûr, *Muhtasar*, 14/209.

278 Taberânî, *Dua*, 1136.

Mazlumun Duası

"Mazlumun duasında sakının onunla Allah arasında perde yoktur." buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) benzer bir hadiste:

"İki kişinin duası ile Allah arasında perde yoktur. Birincisi mazlumun, ikincisi bir kişinin bir başkasının arkasından (gıyâben) yaptığı duadır." buyurur.[279]

Muhammed'i Kendisiyle Meşgul Edin!

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Safa tepesine çıkarak Mekkelileri İslâm'a davet ettikten sonra durmadı. Tepkilere rağmen gece gündüz, kapı kapı dolaşarak İslâm'ı anlatmaya devam etti. Efendimiz'in, İslâm'ı açıkça anlatmasını hazmedemeyen müşrikler, namus, komşuluk, akrabalık gibi insanî değerleri ve ölçüleri dahi hiçe sayarak Efendimiz'e akla gelebilecek her türlü baskı ve şiddeti uyguladılar. Onu üzmek için her yola başvurdular. Ebû Cehil adamlarına:

"*Muhammed'i kendi kendisiyle meşgul edin!*" direktifini verdi. Bunun için gönüllü olan Ebû Leheb ve ailesi hemen harekete geçti. İlk işleri Ümmü Gülsüm ve Rukiyye annelerimizin evliliklerini bitirmeye çalışarak Efendimiz'i üzmek oldu. Bir taraftan Ebû Leheb ve Ümmü Cemile, diğer taraftan Ebû Cehil ve adamları Utbe ile Uteybe'yi sıkıştırarak onları eşlerini boşamaya zorladılar.[280]

İslâm'a düşmanlık hususunda kimseden geri kalmayan Utbe ve Uteybe istenileni yapmakta bir an bile tereddüt etmeden eşlerini boşadılar. Hz. Ümmü Gülsüm'ün nişanlısı Uteybe bu kadarla da kalmadı doğruca nişanlısının evine giderek küstah bir tavırla Efendimiz'e,

---

279 Müslim, *İmân*, 7; Ebû Dâvûd, *Zekât*, 5; Tirmizî, *Zekât*, 6; İbn Mâce, *Zekât*, 1; Taberânî, *Dua*, 1319

280 İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 1/508.

– Dinini inkâr ediyor, kızını da boşuyorum. Artık beni sevme, ben de seni sevmeyeceğim, diye bağırıp çağırdı, yakasına yapışıp çekiştirirken gömleğini yırttı. Bu hareketi Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) çok üzdü. Rabbine yöneldi mahzun bir kalp ile "Allah'ım! (Köpeklerinden) bir köpeği onun üzerine sal!" diyerek beddua etti.

Uteybe o sırada babası ile birlikte ticaret için Şam'a gitmek üzere hazırlık yapıyordu. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) hakaret ettikten bir süre sonra kervanla birlikte yola çıktı. Şam'a gelince Zerkâ denilen bir yerde konakladılar. Etrafta aslanlar dolaşıyordu. Onları gören Uteybe, büyük bir endişeye kapıldı. İslâm'ı kabul etmemesine, Efendimiz'e karşı edepsizlik yapmasına rağmen onun iyi bir insan olduğunu biliyor, dualarının kabul edileceğine inanıyordu. Bunun için uzaktan gördüğü aslana bakarak:

– Vah başıma gelenler! Vallahi Muhammed'in bedduası yerine gelecek, aslanlar beni yiyecek. O Mekke'de, ben Şam'da olsam da İbn Ebî Kebşe (Hz. Peygamberi kastediyor) beni öldürecek, dedi.

Durumdan haberdar olan Ebû Leheb, kervandaki adamlarına Uteybe'yi ortalarına alıp aslanlardan korumalarını istedi. Kendilerince tedbir alarak, aslanla Uteybe'nin arasına set çektiler. Onu bir araya toplayıp istif ettikleri malların en üstüne yatırdılar.

Gece olunca, aslanlardan biri kervanın etrafında dolaşmaya başladı. Adamlara iyice yaklaştı. Endişeden bir süre uyuyamayan adamlar, gecenin ilerleyen saatlerinde derin bir uykuya dalmışlardı. Aralarına giren aslan yüzlerini koklaya koklaya sessizce ilerledi. Ani bir hamle ile fırlayıp eşyaların üzerinde çıktı. Aradığı av tam da oradaydı. Gecenin karanlığını parçalayan kükreme ile Uteybe'nin üzerine saldırdı. Korku ile uykularından sıçrayıp kalkanlar manzarayı görünce donup kaldılar. Aslan hamle yaptıkça Uteybe can havliyle "İmdat! İmdat!" diye ümitsizce çığlık atıyordu. Aslan onu

paramparça ederken olanları çaresizlik içersinde ve dehşetle seyreden Ebû Leheb:

– Muhammed'in bedduasından sonra onun iflah olmayacağını anlamıştım, diyerek gözyaşı döküyordu. Ama buna rağmen yine de iman etmedi.[281]

Adil İdarecinin Duası

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Adil idarecinin duası reddedilmez." buyurur.[282]

281 Taberî, *Târih*, 2/42; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 2/339; İbn Manzûr, *Muhtasar*, 16/73-74.

282 Taberânî, *Dua*, 1322.

DUA ÇEŞİTLERİ

Dua yalnız lisan ve sözle değil kalple, fiille ve hâlle yapılır. Kişi yalnızca kelime ve sözlerle Allah'a yönelmez. Akıl, kalp, hâl ve hareketlerle O'na yaklaşır veya O'ndan uzaklaşır. Fikirden başlayan dua, kalpte fırtınalar kopararak, dile ve amele yansır. Ellerini semâya kaldıran kul, boynu bükük bir şekilde huzur-u ilâhîye'ye çıkar, hâli pürmelâli kalbinden diline yansıyan kelimelerle semâya yükselir. Duasının kabul edilmesi için gözyaşı döken kul, bunun için bütün dua çeşitlerini en güzel şekilde yerine getirir.

Fikrî Dua

Herhangi bir iş yapmak isteyen insan, ne kadar acele ederse etsin, ona başlamadan önce fikrî bir süreçten geçer. Bu içe doğru yapılan bir yolculuktur. Niyetin şekillendiği bu seyahat onu Rabbinin rızasına yönelteceği gibi başka taraflara da çevirebilir. Fikrî duaya işaret eden Efendimiz:

"Bir işe başlamak istediğiniz zaman âkıbetini iyice tefekkür edin. Hayır ve sevabı mûcib ise devam edin, şerr ve ıkâbı mûcib ise ondan sakının!" buyurur.

Kişinin hayat tarzı, hayata bakışı, dini anlayışı, duyguları, maddî-manevî hâli ve bilgi birikimi... fikir ve niyetinin oluşmasında önemli rol oynar. Bütün bunlar onun isteklerini şekillendirip yönünü belirler. Olayı zihninde resmeden kişi onu yıldırım hızı ile gündemine alır. Bakışı, anlayışı ve birikimiyle harmanlar, üzerinde düşünmeye başlar. Çeşitli aşamaları kat ettikten sonra bir kanaata varır. Ortaya çıkan fikir, kalbe akıp istek ve arzuya dönüşür. Durmak bilmeyen istek ve arzular kişiyi onları gerçekleştirmek üzere harekete geçirir.

Kişi, kendine fazlaca güvenen, nefsi bulutlar üzerinde uçan, mânâ dünyasından kopmuş biriyse Rahman'a yönelmeyi unutur. İsteklerini kendi imkânları ile yerine getirmeye çalışır. Böyle biri, Allah dilemezse nefes bile alamayacağından gafildir. İsteklerine kavuştuğunda şımardıkça şımarır. Rabbinden uzaklaşarak -hâşâ- "Küçük dağları ben yarattım!" diyecek hâle gelir. Kaybedenlerden olduğu hâlde hep kazandığını sanır. Gerçeği anladığında her şey için geç kalmış olabilir.

İnsan elbette sebeplere başvuracaktır. Bu bizzat Allah'ın emri ve kanun-u ilâhîsidir.

Ama nasıl? Sebebi yaratan Allah'tan isteyerek O'nun vasıtası ile mi? Yoksa -hâşâ- Allah yokmuş da bütün güç ve kudret kendisinde ya da kapısını aşındırdığı kişilerdeymiş gibi mi?

İnsanları sık sık uyaran Allah (celle celâluhû) böylelerini şu şekilde tasvir eder:

"*Allah sizin Rabbinizdir. Mülk O'nundur. O'ndan başka taptıklarınız ise 'bir çekirdeğin incecik zarına' bile mâlik olamazlar. Onlara dua etseniz duanızı işitmezler. İşitseler bile size cevap veremezler…*" (Fâtır, 35/13-14)

Kalbî Dua

Kalbî dua, bir olay ve durumun fikir süzgecinden geçtikten sonra kalpte arzu ve istek hâline gelmesidir. Kalpte heyecan içinde cevelan eden bu istekler, tıpkı dille yapılan yakarış gibi dua olarak Allah'a ulaşır. Bunun için dini hassasiyetleri fazla olan Müslümanlar kalplerinden geçen isteklerine önem verirler. Kalplerinden geçen olumsuz duygu ve düşüncelerin beddua olarak aleyhlerine dönüşmemesine dikkat ederler.

Kalbî dua, ihlâs, teslimiyet, ümit, ümitsizlik, gazab, şehvet gibi duygularla yakından ilgilidir.

Duanın hedefe ulaşıp rahmet yağmuru olarak geri dönmesi için kulluk bilincine sahip bir kalpten sessiz yakarışlar olarak Arş'a yükselmelidir. Yoksa kişi kendisini felakete sürükleyen şeyler ister de haberi bile olmaz: "*İnsan hayır dua eder gibi şerri ister. İnsan gerçekten acelecidir.*" (İsrâ, 17/11)

Fiilî Dua

Kişi yalnızca kalbi ve sözleri ile değil, yaşadığı ve yaptığı her hareketi ile iyilik veya kötülük ister. Yaptığı işler hayatının bir safhasında mutlaka karşısına çıkar.

Fiilî dua, kişinin Allah'ın her hususta koyduğu bu ilâhî kanunlara uymasıdır. "*…Ona her şey için bir sebep verdik. O da bu yola uydu.*" (Kehf, 18/84-85) âyeti doğrultusunda sebeplere tevessül etmesidir.

Kişi hastalandığı zaman Allah'ın emri gereği önce konusunda uzman bir doktor araştırır. Bulunca tedavi için başvurur. Bu fiilî duadır. Şüphesiz bunu yaparken sözlü ve kalbî duayı terk etmez. Bir taraftan hastalığının çaresini ararken bir taraftan da Allah'a yönelir şifa vermesi için bütün içtenliği ile şifayı yaratacak olan Rabbine yalvarır. O'ndan doğru doktoru bulması, doğru teşhisin

konulması, tedavi sürecinin başarılı geçmesi, bunun için güç kuvvet ve imkân vermesi, doğru karar vermesi, aklını ve kalbini aydınlatması için yardım ister. Şifa bulunca Allah'a yönelir. Kendisini iyileştirdiği ve doktor, ilâç, hastane gibi vesileleri yaratığı için Rabbine şükreder. Kul şükredince Allah sağlığını artırır.

Şifa bulamazsa öncelikle fiilî duada, yani araştırma ve diğer sebeplere uyma konusunda yanlış yapmış olabileceğini düşünür. Yaptığı şeyleri yeniden gözden geçirir. Maddî manevî eksikliklerini tespit eder ve gereğini yapar. Hâlâ iyileşmiyorsa Allah'ın kendisini bu şekilde imtihan ettiğini düşünür. Çare aramayı ve sözlü duayı bırakmadan, Allah'ın 'sabır' emrine sıkı sıkıya sarılarak Rabbine teslim olur. Hükmüne rıza göstererek sonucu bekler.

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) "Allah'ın fazlından isteyin! Allah kendinden istenmesini sever. İbadetin en faziletlisi kişinin duasının kabul edilmesini beklemesidir."[283] hadisini asla unutmaz. Allah'ın sabredenlerle beraber olduğunu, çektiği her sıkıntıdan dolayı kendisine sevap yazdığını ve günahlarını sildiğini bilir. Duyduğu ıstırabın karşılığını ahirette mükafaat olarak kat kat göreceğini düşünerek huzur bulur. Sabır, şükür ve zikre devam eder.

Enes b. Mâlik (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanında ticaret yapan bir adam vardı. Ticaretten fazla anlamadığı için sürekli zarar ederdi. Bir gün ailesi Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittiler ve:

– Yâ Resûlallah! Falana ticaret yapmayı yasakla. Ticareti çok zayıf, beceremeyip zarar ediyor, dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bahsedilen kişiyi yanına çağırdı. Alışveriş yapmasını yasakladı. Sahabe:

283 el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, 3225.

– Yâ Resûlallah! Ben ticaret yapmadan duramam, diyerek ticaret yapmasını izin vermesini rica etti. Israr edince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Alışverişi asla terk edemeyeceksen o zaman "Bunu al onu ver, aldatma yok!" diyerek alışveriş yap, buyurdu. Aldatmadan ve aldanmadan ticaret yapabilmesi için peşin ve temkinli alışveriş yapmasını emir ve tavsiye buyurdu.[284]

Sözlü Dua

İnsanı her zaman mutlu ve huzur içinde görmek isteyen Allah ve Resûlü onu her vesile ile dünya ve ahiret saadeti istemeye teşvik etmişlerdir.

Bir gün bitkin ve zayıf düşmüş bir sahabesi ile karşılaşan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona:

– Allah'a dua ettin mi? Ondan bir şey istedin mi, diye sorar. Sahabe:

– Evet! "Ey Allah'ım! Eğer burada kalmaktan dolayı ahirette bana azap edeceksen beni dünyadan bir an önce al, diye dua ettim, der.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabeye bu şekilde dua etmesinin doğru olmadığını bildirir. Sonra:

– Subhanallah! Buna güç yetiremezsin. Şu şekilde dua et: "Ey Allah'ım! Dünyada ve ahirette bana güzellikler ihsan et! Beni cehennem azabından koru!" buyurur.

Sahabe Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) dediği şekilde dua edince şifa bulur.[285]

"Allah'tan af ve afiyet dileyin! Zira hiç kimseye yakînden

---

284 Ebû Dâvûd, *Buyu*, 66; Tirmizî, *Buyu*, 28.

285 Müslim, *Dua*, 7; Taberânî, *Dua*, 2017; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 3511.

sonra afiyetten daha hayırlı bir şey verilmemiştir."[286] buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sağlık ve huzur içinde olmanın ne kadar önemli bir nimet olduğunu bildirmekle kalmaz, bunda ısrar ederdi.

Bir gün bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gelerek:

– Yâ Resûlallah! Hangi dua daha hayırlıdır, diye sordu.

– Dünya ve ahirette afiyet ve selamet dile, buyurdu. Sahabe ertesi gün bir daha geldi:

– Yâ Resûlallah! Hangi dua daha hayırlıdır, diye sordu. Aynı tavsiyede bulundu. Sahabe üçüncü gün yeniden gelerek sorusunu tekrarladı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sana dünyada afiyet verilir, sonra ahirette de verilirse kesinlikle kurtulursun, buyurdu.[287]

İnsan çoğu zaman inanılmaz istekleri ve korkuları arasına sıkışıp kalır. Bitip tükenmek bilmeyen arzulara sahip olan insan, ömrü boyunca bunların peşinden koşup durur. Elde ettiğinde ise kendisine bunu vereni görmezlikten gelir, isteklerine ulaşamayınca ise büyük bir huzursuzluğa kapılır, hayatı kendine zindan eder.

Onun istekleri kadar korkuları da vardır. Herhangi bir zamanda herhangi bir caddede yürürken bile aklına gelmeyecek kadar çok tehlike ile karşı karşıya kalan insan, başını yastığa koyup uyuduğunda bile korkularından kurtulamaz. Hayatı yanlışlarla dolu olduğu için sürekli kaygılanır, yaptığı sayısız hatadan dolayı cezalandırılma, işten atılma, sevdiği birinin dostluğunu kaybetme gibi korkular yaşar. Bütün bunlar yetmezmiş gibi peşini hiç bırakmayan geçim ve gelecek endişesi ile baş etmek zorunda kalır.

Tek biri bile hayatı zehir etmeye yetecek olan bunca korku

---

286 Tirmizî, *Dua*, 105.

287 Tirmizî, *Dua*, 85.

ve arzular ile baş başa kalan insan, bütün bunlarla nasıl mücadele edecek? Güven duygusunu nasıl tatmin edecek? Nasıl huzur bulacak?...

Elbette Rabbinin lütfu ile. Bu lütuflardan biri de şüphesiz onu Rabbi ile muhatap eden, onu anmasını, onun ile konuşup dertleşmesini, hâlini arz etmesini, kendisine dayanıp güvenmesini, huzura kavuşmasını sağlayan duadır. Bu gerçeği bizzat Allah Kur'ân-ı Mübin'inde şöyle ifade buyurmaktadır:

"*İyi bilin ki kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.*" (Ra'd, 13/28) "*Namaz kılınca yeryüzüne dağılıp Allah'ın lütfundan isteyin! Allah'ı çok zikredin umulur ki kurtuluşa erersiniz.*" (Cum'a, 62/10)

Hâl Diliyle Dua

Kişinin hâl diliyle dua etmesi çok özeldir. Hâl diliyle dua edildiği sırada manevî haz doruklara yükselir. Böyle bir hâlde kul, kurbiyet duygusunu tadar. Bedeni iki büklüm, göz pınarları yaşla dolu olsa da kalbi çoşku ile bulutlar üzerinde dolaşır. Sabır, tevekkül, rıza makamlarında olabildiğince hızla yol alındığı, kulluk bilincinin zirveye çıktığı, kalbin vuslat neşvesi ile coştuğu o an, kelimelerin anlatmaktan aciz kalacağı duygular yaşanır. Korku ile ümit arasında gidip gelen kul, eşsiz bir sevgi ile yöneldiği Rabbinin huzurundan kovulma korkusundan kalbi duracak hâle gelir. Korkudan tir tir titrerken sevgi pınarından kana kana içer. Bir yandan acziyet ve ihtiyaç içinde kıvranırken aynı zamanda her şeye kadir olan Rabbinin lütuf ve ihsanını kendisinden esirgemeyeceğinin huzur ve ümidini yaşar.

Biz hemen her zaman, küçüklüğümüzün şuurunda ve O'nun büyüklüğünü takdir hisleriyle hep iki büklüm yaşar ve her şeyi, kavlî, fiilî ve hâli isteme çerçevesinde sadece ve sadece O'ndan isteriz. O'na karşı kibirli davranmayı küstahça bir çalım; O'nunla

dua ve ibadet münasebetlerimizde laubali, gayr-i ciddi bulunmayı da bir saygısızlık kabul ederiz. Ona yönelişlerimizde her zaman ümit ve beklenti düşüncelerimizi beraber götürmeye çalışırız.

Dua bazen ciddi bir istek ve iştiyak hâlinde sırf bir düşünce olarak kalpten yükselir. Bu durumda kul hiçbir şey söylemez. Belki dudaklarını bile kıpırdatmaz; ama her şeyi bildiğini düşünerek tam bir tevekkül ile Allah'ın kendisine isteklerini vereceğini ümit eder.[288]

Böylece kişi dua burcuna çıkar, Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) kızı Hz. Fâtıma'ya sabah akşam söylemesini tavsiye buyurduğu duayı dilinden düşürmez.

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ وَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ

"*Ey hay ve kayyum olan Allah'ım! Senden rahmetin ile imdad istiyorum. Bütün işlerimi düzelt! Göz açıp yumuncaya kadar bile beni nefsime bırakma!*"[289]

---

288 M. Fethullah Gülen, Sonsuz Nur, 2/502.

289 Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 570.

HAYATIN İÇİNDEKİ DUA

Diğer ibadetler gibi dua da insanlar arasındaki sosyal ilişkilerin gelişmesinde son derece önemli ve etkin bir rolü oynar. Kardeşliğe ve sıla-i rahme (akrabalık bağlarını gözetmeye) son derece önem veren Allah (celle celâluhû), sevgi ve merhamet toplumunun oluşması için başta ibadetler olmak üzere pek çok şeyi buna vesile kılar.

Selam Vermek

Selam, bu vesilelerin en güzellerinden biridir. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) muhataba iyilik ve esenlik dileme anlamına gelen selamı sevgi vasıtası ile imanla buluşturarak şöyle buyurur:

"İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olamazsınız. Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz şeyi size söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayın!"[290]

Toplumsal bağları güçlendirmeye teşvik eden İslâm, bunu sağlamak için içinde duanın da yer aldığı çeşitli tavsiyelerde bulunur.

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Müslüman'ın Müslüman üzerindeki hakkı altıdır, buyurdu.

---

290 Müslim, *İmân*, 93; Nevevî, *Ezkâr*, 615.

– Nedir yâ Resûlallah, diye sorduk.

– Karşılaştığında selamını almak, hasta olduğunda ziyaret etmek, cenazesine katılmak, davetine icabet etmek, öğüt istediğinde öğüt vermek, aksırdığında yerhamükellah (Allah sana merhamet etsin.) diyerek hayır temennisinde bulunmaktır, buyurdu.[291]

Karşılıklı yapılan yardım ve dualar toplumsal yardımlaşma ve dayanışmayı artırıp zirveye çıkarır. Toplum bu vesile ile fakirlere ve düşkünlere karşı daha duyarlı bir hâle gelir. Bu durum ictimâî barışı destekler, insanların birbirlerini daha çok sevmesini sağlar. Böylece Allah'ın tarif ettiği Resûlü'nün hadisleri ile desteklediği toplumun tohumları yeşermeye başlar.

"*Mü'minler birbirleriyle ancak kardeştirler. Kardeşlerinizin arasını bulun!*" (Hucurât, 49/10) ilâhî fermânı ve Efendiler Efendisi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) "Kendiniz için sevdiğinizi kardeşiniz içinde sevmedikçe (kâmil) iman etmiş olmazsınız."[292] buyurması ideal topluma giden yolda kardeşliğin, birlik ve beraberliğin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) işaret buyurduğu gibi bunun ilk adımı dua ve hayır temennisidir. Toplumsal ilişkilerin güzelleşmesinin en kestirme yolu, kardeşliğe inanmak, birbirine sarılıp samimiyetle gönülden dua etmektir. Cennete giden yolun buradan geçtiğini bildiren Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Rahman'a ibadet edin, yemek yedirin selamı yayın, cennete girin!" buyurarak bunu veciz bir cümle ile özetlemiştir.

Geçmiş ümmetlerin ibretlik hâllerinden bahseden Allah Resûlü, bizi onların durumuna düşmekten sakındırmış ve "*Geçmiş ümmetlerin hastalığı olan haset ve kin hızla size doğru geliyor. Bunlar helâk edici bir hastalıktır.*" buyurarak muruz kalabileceğimiz önemli bir tehlikeye dikkatlerimizi çekmiştir. Hadis-i

---

[291] Buhârî, *Cenâiz*, 2; Müslim, *Selam*, 3; Nevevî, *Ezkâr*, 691.

[292] Müslim, *İmân*, 71; Tirmizî, *Kıyâme*, 56; İbn Mâce, *Mukaddime*, 68.

şerifin devamında ise bunun çaresinin sevgi, sevginin anahtarının da selam olduğu ifade edilmektedir.[293]

Sahabe efendilerimiz selamın ne anlama geldiğini çok iyi kavramışlardı. Hatta onlardan bazıları sırf selam alıp verebilmek için, işleri olmadığı hâlde, çarşıya giderlerdi.

Böyle yapanlardan biri de *Abdullah b. Ömer*'di. Hayatı boyunca, "Güzel konuşun, selamı yayın, yetimlere yedirin, insanlar uykuda iken namaz kılın!" emrinin gereğini yapmaya özen gösterdi. Sırf selamı yaymak için sık sık çarşıya gider küçük büyük, fakir zengin demeden bütün insanlara selam verirdi. Birlikte gittiği öğrencileri:

– Çarşıya niçin gidiyoruz, diye sorduklarında:

– Hiçbir işim yok, yalnızca insanlara selam vermek ve onların selamını almak için gidiyorum, derdi.[294]

Aksırana Dua Etmek

Aksırana dua etmek, insanların sevgisini artıran, gönüllerini hoş kılan, rahmet-i ilâhiyeyi celb eden güzel bir sünnettir. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabilerine:

"Sizden biri aksırdığında kendisi 'اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ' (Allah'a hamdolsun!) desin. Yanındakiler ona 'يَرْحَمُكَ اللّٰهُ' (Allah sana merhamet etsin!) diye karşılık versin. Daha sonra aksıran kişi tekrar 'يَهْدِينَا اللّٰهُ وَيَهْدِيكُمْ' (Allah bize de size de hidayet nasip etsin!) ya da 'يَهْدِيكُمُ اللّٰهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ' (Allah size de hidayet nasip etsin ve işinizi düzeltsin/hâlinizi iyi kılsın!) diye dua etsin!"[295] buyururdu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) başkalarına dua etmeyi çok

---

293 Tirmizî, *Sıfatü'l-Kıyâme*, 56

294 Muvvata, *Selâm*, 6; İbn Abdu-Rabbih, *Ikdu'l-Ferid*, 2/248.

295 Buhârî, *Bir*, 126; Ebû Dâvûd, *Edeb*, 91; Tirmizî, *Edeb*, 3; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 212; İbn Mâce, *Edeb*, 20; Dârimî, *İstizan*, 30.

önemserdi. Karşılaştığı kişilerin hâl ve hatırını sormayı asla ihmal etmez, yakından ilgilenir, iyilik dileğinde bulunup dua ederdi. Ashabını dua vesilesini çoğaltmaları için teşvik ederdi.

– Biri kendisine iyilik yapan kardeşine; "جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا; *Allah seni hayırla mükafatlandırsın.*" diye dua ederse, teşekkürünü tam olarak yapmış olur.[296] buyururdu.

İyilik Yapana Dua Etmek

İyilik yapmak gibi iylik yapana dua etmek ve iyilik temenisinde bulunmak da sosyal ilişkileri pekiştirerek derinleştirir. Emrin ilâhî kaynaktan gelmesi ona ayrı bir güzellik ve ruh verir. Bu ruhla harekete geçen insan yalnızca iyilik temennisi ile kalmaz, etrafında bulunan ihtiyaç sahibi insanları görüp gözetir. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) teşviki ile heyecanlanır iyilik yarışındaki yerini almak için koşar.

"Kim dünyada iken sıkıntısı olan birinin sıkıntısını giderirse, Allah'ta ahirette onun bir sıkıntısını giderir. Kim dünyada iken bir mü'minin sırrını gizlerse Allah'ta ahirette onun bir ayıbını örter. Kişi kardeşine yardım ettiği sürece Allah'ta ona yardım eder."[297]

Zengin, makam ve imkân sahipleri ihtiyacı olanların işini gördükçe kendi işleri de yolunda girer. Böyle davranan biri, Rabbinin rızasını kazanarak O'na bir adım daha yaklaşır. Ayrıca sıkıntıdan kurtulan kişinin kendisine dua edip hayır temennide bulunmasına vesile olur. Bu, iyilik yapanın gönlünü hoş ettiği gibi güzel bir müjdeye de nail olur:

"En hızlı kabul edilen dua, birinin bir başkasına onun olmadığı bir yerde arkasından yapmış olduğu duadır." [298]

---

[296] Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 180; Taberânî, *Dua*, 1929-1932.

[297] *Müsned*, 2/274.

[298] Ebû Dâvûd, *Vitr*, 29.

Muhacirler bir gün Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittiler.

– Yâ Resûlallah! Medineli ensar kardeşlerimiz, yaptıkları iyiliklerle sevabın hepsini alıp götürdüler. Mallarını onlar kadar güzel harcayan bir kabile görmedik. Bizlere çok büyük iyilik yaptılar. Yiyecek giyecek gibi her türlü ihtiyaçlarımızı giderdiler, dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Siz onlara yaptıkları iyiliklerinden dolayı, teşekkür edip dua etmediniz mi, diye sordu. Muhacirler:

– Evet dua ettik, dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sizin yaptığınız onların yaptıklarına iyi bir karşılıktır,[299] buyurarak duanın ne kadar önemli olduğunu bildirmiştir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisine en küçük bir iyilik yapana mutlaka dua buyururdu. Onlardan biri *Abdullah b. Abbas*'tı. Gece kendisine abdest suyu hazırlayıp döktüğü için Efendimiz'in "*Allah'ım! Onu dinde fakih (anlayışlı/dirayetli) kıl.*"[300], "*Allah'ım! Ona kitabı öğret.*"[301] ve "*Allah'ım! Ona hikmeti öğret.*"[302] gibi dualarına mazhar oldu. Hatta bu dualar vesilesi ile "*Tercümânü'l-Kur'ân*" ünvanını alacak kadar Kur'ân ilimlerine vâkıf oldu.

Bir savaştan dönerken gece boyunca kendisi için nöbet tutan Ebâ Eyyûb el-Ensârî'ye dua eden Efendimiz "Sana kötülük dokunmasın." buyurdu. Nitekim Eyüp Sultan şehit olunca mezarı Efendimiz'in duasının bereketi ile yüz yıllarca Rum topraklarında kaldığı hâlde ona zarar vermediler hatta korudular.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün yanındakilerden su istedi. Su geldiğinde Ebû Zeyd b. Ahtâb, suyun içinde bir kıl gördü. Hızla yerinden kalkıp kılı sudan çekip aldı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu hareketinden hoşlandı.

---

299 Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 181.

300 Buhârî, *Vudû*, 10, *Fedâilü'l-Ashâb*, 24, *İlim*, 17.

301 Müslim, *Fedâilü's-Sahâbe*, 138.

302 Tirmizî, *Menâkıb*, 43 (3823-3824).

– Allah'ım! Onu güzelleştir, diye dua buyurdu.

Ebû Zeyd çok yaşlandığı zaman bile saçında tek bir beyaz yoktu, ömrünün sonuna kadar gençliğindeki gibi güzel kaldı.[303]

Bir Şey İkram Edene Dua Etmek

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) zaman zaman ashabının evlerine gider hâl hatırlarını sorarak onları onurlandırırdı. Sahabiler Efendimiz'in gelişine çok sevinir ona ikramda bulunmak için çırpınırlardı. Efendimiz yapılan ikramını kabul eder:

– *Allah'ım! Açlığımı gidereni doyur, susuzluğumu gidereni suya kandır*, diye hayır duada bulunurdu.[304]

Abdullah b. Büsr (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bize teşrif etti. Çok sevinen babam hemen kalkıp kadife bir örtü alıp Efendimiz için yere serdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onun üzerine oturdu. Biraz sonra yemek hazırlayıp ikram etti... Yemekten sonra içecek getirildi. Efendimiz içecekten bir miktar içtikten sonra onu sağ tarafında bulunan kişiye ikram etti. Evden ayrılıp bineğine bineceği zaman babam hemen koşup bineğin yularını tuttu:

– Yâ Resûlallah! Bize dua buyur, dedi. Allah Resûlü:

– Allah'ım! Onlara bereket ver, onları rızıklandır, bağışlayıp rahmet et, diye dua buyurdu.[305]

Zarar Verdiği Kişiye Dua Etmek

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) insanlara zarar vermemeye son derece dikkat eder, özen gösterirdi. Bütün dikkatine rağmen

---

303 Taberânî, *Dua*, 1933-1935.

304 Müslim, *Eşribe*, 174; Nevevî, *Ezkâr*, 604.

305 Müslim *Eşribe*, 146; Tirmizî, *Dua*, 117; Ebû Dâvûd, *Eşribe*, 20.

yine de insan olma yönü ile bilmeden birine zarar verebileceğini düşünerek zarar verdiği muhtemel kişiye dua ederdi.

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle dua ettiğini duydum.

– Allah'ım! Hangi mü'mine kırıcı bir söz söylediysem, kıyamet günü bu sözü o kişi için sana yakınlık vesilesi kıl!"[306]

Borcunu Öderken Dua Etmek

Kendisine iyilik yapıldığında ona karşılık vermeye çalışan Efendimiz, bunu yapamadığında en azından dua ederdi.

Ebû Rebîa babasından o da dedesinden naklediyor:

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) benden kırk bin dirhem borç almıştı. Daha sonra bir yerden mal gelince aldığı borcu ödedi. Ödeme yaparken:

– Ödeme yapana vefa göstermek, borcu teşekkür ederek ödemektir, buyurdu. Sonra:

– Allah aileni ve malını sana mübarek etsin, diye dua ederek borcunu ödedi.[307]

Hasta Ziyaretinde Yapılan Dua

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabilerini çeşitli vesilelerle ziyaret eder, onların hâl ve hatırlarını sorar, onlarla yakından ilgilenirdi. Aynı zamanda onları hasta ziyaretine teşvik eder, kendisi de her fırsatta hasta ziyaretine giderdi.

Hastanın yanına vardığında elini hastanın alnına koyar:

– Nasılsın? Geceyi ya da gününü nasıl geçirdin ve benzeri sözlerle hâl ve hatırını sorar, sonra:

---

306 Buhârî, *Dua*, 34.

307 Tirmizî, *İstizan*, 31; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 372; Nevevî, *Ezkâr*, 366.

– Allah'ım! Kuluna şifa ver ki senin için düşmanla savaşabilsin, namaza gidebilsin, diyerek iyilik dilek ve temennisinde bulunurdu.[308]

Duruma göre bazen hastaya:

– Canın bir şey istiyor mu? Bir isteğin var mı, diye sorar. Hasta:

– Evet, derse çevresindekilere "Hastanın istediğini temin edip getirin." buyururdu.[309]

Selmân-ı Fârisî (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün hastalanmıştım. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ziyaretime geldi. Hâlimi hatırımı sorduktan sonra:

– Ey Selman! Allah hastalığına şifa versin, günahlarını bağışlasın, vefat zamanına kadar dinine ve vücuduna iyilik versin, diye dua etti.[310]

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Yahudi ve Hristiyan komşuları hastalandığında onları da ziyaret etmeyi ihmal etmezdi. Hasta olan bir Yahudi ya da Hristiyan'ı ziyaret ettiğinde:

– Nasılsın, diye sorar, o:

– İyiyim derse:

– Allah iyilik versin, diye şifa temennisinde bulunarak oradan ayrılırdı.[311]

Abdullah b. Abbas Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) kendilerine hasta ziyaretine gittiklerinde şöyle dua etmelerini tavsiye ettiğini rivayet eder:

"Hasta ziyaretine gittiğinizde, ölmek üzere değilse yanında iken yedi kere,

أَسْأَلُ اللّٰهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ "*Azim olan Allah'tan,*

[308] Ebû Dâvûd, *Cenâiz*, 8; Taberânî, *Dua*, 1124.

[309] İbn Mâce, *Tıb*, 2; Nevevî, *Ezkâr*, 380.

[310] Nevevî, *Ezkâr*, 367.

[311] Taberânî, *Dua*, 1139.

Arş'ın sahibi olan Yüce Rabbimden sana şifa vermesini istiyorum." diye dua etsin. Böyle yaparsa hasta iyileşir.[312]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün ölümcül derecede hasta bir bedevîyi ziyaret etti. Ona:

– İnşaallah hastalığın günahlarına kefaret olur, bütün günahını temizler, diye dua etti.[313]

"Son sözü 'Lâ ilâhe illallah' olan cennete girer." buyuran Efendimiz, ashabına:

– Ölmek üzere olan hastalarınıza 'Lâ ilâhe illallah' demelerini telkin edin, diye tavsiye ederdi.[314]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), özürlü birini gördüğünüzde: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلٰى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا "*Seni mübtela kıldığı şeyden beni koruyan ve yarattığı pek çok kula bahşetmediğini bana bahşeden Allah'a hamd olsun.*" diye dua edin! Kişi böyle dua ederse kendine verilen nimetin şükrünü yerine getirmiş olur. Yaşadığı sürece gördüğü kişinin başına gelen hâl onun başına gelmez, buyurmuştur.[315]

Cenazede Yapılan Dua

İnsan en hassas olduğu, dostlarını yanında görmek istediği, dualarını beklediği anlardan biri yakınlarının vefat ânıdır. Ebû Seleme vefat ettiği zaman Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onun hemen yanıbaşındaydı. Ruhunu teslim edince gözlerini tavana dikti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hafifçe gözlerini kapadı sonra çevresindekilere:

---

312 Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebîr*, 11/338

313 Buhârî, *Menâkib*, 25; Nevevî, *Ezkâr*, 365.

314 Müslim, *Cenâiz*, 1; Ebû Dâvûd, *Cenâiz*, 15; Tirmizî, *Cenâiz*, 7.

315 Tirmizî, *Dua* 37; Taberânî, *Dua*, 797; el-Hindî, *Kenzü'l-Ummal*, 3509; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 6/265.

– Ruh çıkınca, gözler ona tabi olur, buyurdu.[316] Çevresindekiler, Ebû Seleme'nin öldüğünü görünce feryat etmeye başladılar. Ölüye ağıt yakılmasından hoşlanmayan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Biri ölünce melekler yanına gelirler. Ailesi ve yakınlarının duasına "âmîn" derler. Hayır söyleyin çünkü şu anda melekler sizin sözlerinize 'âmîn' demektedirler, buyurdu. Sonra Ebû Seleme'ye dua buyurdu. Hz. Ümmü Seleme:

– Ne diyelim yâ Resûlallah, diye sordu.

– *Allah'ım bizi ve onu affet! Ona rahmet et, onu hidayete erenler arasındaki derecesini yükselt. Arkada bıraktıkları için ona yardımcı ol,* buyurdu.

Cenazeden sonra Ümmü Seleme'ye taziyede bulunan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onu teselli ederek:

– Allah'ım! Onun hüznünü gider, başına gelenleri hafiflet, kaybettiğinin yerine ona daha hayırlısını ver, diye dua etti.[317]

Abdullah b. Abbas (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

"Ölümde bir korku vardır. Sizden birine kardeşinizin ölüm haberi geldiğinde إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ, وَإِنَّا إِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اَللّٰهُمَّ اكْتُبْهُ فِي الْمُحْسِنِينَ وَاجْعَلْ كِتَابَهُ فِي عِلِّيِّينَ وَاخْلُفْ عَقِبَهُ فِي الْآخِرِينَ اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَ لَاتَفْتِنَّا بَعْدَهُ "*Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğ*inde elbette O'na döneceğiz (*muhakkak ki biz sonunda Rabbimize döneceğiz*). *Allah'ım! Onu Muhsinlerden yaz, kitabını yücelere çıkar. Kaybettiğinin yerine ona daha hayırlısını ver! Allah'ım! Onun ecrinden bizi mahrum etme! Ondan sonra bizi fitneye düşürme.*" diye dua etsin.[318]

Tabiinden Bekir b. Abdullah cenaze hakkında şöyle der:

---

316 Müslim, *Cenâiz*, 4.

317 Müslim, *Cenâiz*, 5, 7; Ebû Dâvûd, *Cenâiz*, 17; Taberânî, *Dua*, 1149, 1154.

318 Taberânî, *Dua*, 1159; Nevevî, *Ezkâr*, 396.

"Biri öldüğünde gözleri kapatılırken 'بِسْمِ اللهِ عَلٰى مِلَّةِ رَسُولِ اللهِ' diye dua edilir. Cenaze taşınırken tesbih çekilir."[319]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) taziyeye önem verir:

"Kim bir musibete uğrayana taziye verirse, onun gibi sevap alır."[320] buyururdu.

Kabir Ziyareti

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) zaman zaman sabah namazına doğru kabristana gider: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَ إِنَّا بِكُمْ لَاحِقُونَ وَ إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ لَقَدْ أَصَبْتُمْ خَيْرًا بَجِيلًا وَ سَبَقْتُمْ شَرًّا طَوِيلًا "*Selam size ey mü'minler evinin/yurdunun ahâlisi! Biz de size katılacağız. Biz Allah'a aidiz ve biz ona tekrar dönücüleriz. Siz büyük bir hayra nâil oldunuz, uzun bir şerri geride bırakıp geçtiniz.*" diyerek selam verir daha sonra "*Vaad olunan size geldi. İnşaallah biz de size katılacağız.*"[321] derdi.

Hacca Uğurlarken Yapılan Dua

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabını savaş ya da hac gibi önemli bir yolculuğua uğurlarken onlar için dua buyururdu. Bir gün bir genç Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına geldi.

– Yâ Resûlallah! Hacca gitmek istiyorum, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir süre onunla yürüyerek onu yolcu etti. Ayrılırken başını kaldırıp ona doğru baktı:

– *Ey genç! Allah haccını kabul etsin, günahlarını bağışlasın, takvayı sana azık etsin, seni hayra yöneltsin, üzüntüden korusun, nafakanı peşinden göndersin,* diye dua buyurdu.[322]

---

319 Nevevî, *Ezkâr*, 379.

320 Tirmizî, *Cenâiz*, 71; İbn Mâce, *Cenâiz*, 56; Nevevî, *Ezkâr*, 406.

321 Müslim, *Cenâiz*, 102; Ebû Dâvûd, *Cenâiz*, 79; Nesâî, *Cenâiz*, 103; İbn Mâce, *Cenâiz*, 36.

322 Taberânî, *Dua*, 819; Nevevî, *Ezkâr*, 569.

Kurban Keserken Yapılan Dua

İmran b. Husayn (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

“Bir kurban bayramında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kızı Hz. Fâtıma’ya:

– Gelip kurbanının yanında bulun! Onun akan kanının ilk damlası ile yapmış olduğun bütün günahlar affedilir. Kurban kesildiği sırada:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ...*Şüphesiz namazım, kurbanım, hayatımve ölümüm hepsi alemlerin Rabbi Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.*” (En’âm, 6/162-163) âyetini oku buyurdu. İmran b. Husayn der ki:

– Yâ Resûlallah! Bu dua size ve ailenize mi özel yoksa hem siz hem bütün Müslümanlar için midir, diye sordum. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Bütün Müslümanlar içindir, buyurdu.”[323]

Hz. Âişe Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile yaşadığı bir kurban bayramı anısını şöyle anlatır:

“Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) boynuzlu siyah bir koç alınmasını emretti. Bir süre sonra siyahı fazla olan bir koç getirdiler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) koçun geldiğini görünce siyah tüylerine bakarak tatlı sözler söyledi. Kesilmek için hazırlanınca:

– Ey Âişe bıçağı getir! Onu taşla bileyin!

Denilenler yapıldıktan sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bıçağı aldı, koçu yatırdı *‘Bismillah Allahümme takabbel min Muhammed’in ve ali Muhammed’in ve min ümmeti Muhammed’in’* diye dua ederek kurbanı kesti.[324]

---

323 Taberânî, *Dua*, 947.

324 Müslim, *Edhâ*, 19; Ebû Dâvûd, *Edhâ*, 3; Taberânî, *Dua*, 948.

Hz. Ali ise bir Kurban bayramında bayram namazını kıldıktan sonra hazırladığı iki koçu alarak kıbleye yöneldi. Tekbirler arasında önce:

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"*Ben hanif olarak yüzümü gökleri ve yeri yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim.'* (En'âm, 6/79) âyetini okudu. Ardından:

– Bismillahi Allahu ekber, diyerek koçları kesti. Kestikten sonra:

اَللّٰهُمَّ مِنْكَ وَ لَكَ اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ "*Allahümme minke ve leke. Allahümme takabbel – Allah'ım! O sendendir, senin için kurban ettim. Allah'ım! Onu kabul et."* diye dua etti.[325]

Yılın İlk Ürünü Alındığında Yapılan Dua

Asr-ı Saadet'te halk ilk ürünlerini aldıklarında hemen bir miktar alıp onu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) götürürdü. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ürünü alınca:

– *Allah'ım! Ürünlerimizi bereketli kıl! Bereket üzerine bereketli,* diye dua eder. Sonra etrafına bakınır orada bulunan en küçük çocuğu yanına çağır, meyveleri ona verirdi.[326]

Hz. Âişe der ki:

"Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) bağlardan toplanan ilk meyvelerden getirildiğinde onu önüne koyar:

– Allah'ım! Bizi ürünün başına ulaştırdığın gibi sonuna da ulaştır, diye dua buyururdu.[327]

325 Nevevî, *Ezkâr*, 950; Ebû Ya'la, *Müsned*, 2859; İbn Sa'd, *Tabakât*, 1/386.

326 Müslim, *Hac*, 85; İbn Mâce, *Etime*, 39; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 302; Dârimî, *Etime*, 32; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 362.

327 Taberânî, *Dua*, 2004.

Vedalaşma

Ziyaret ettiği ya da yolda görüştüğü kişinin yanından ayrılacağı zaman onları Allah'a ısmarlayan Efendimiz karşısındakinin elini tutar:

"Dinin, emanetin ve son amelin hususunda seni Allah'a ısmarlıyorum." buyururdu.[328]

Bir gün bir adam Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına geldi.

– Yâ Resûlallah! Yolculuğa çıkmak istiyorum, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ne zaman, diye sordu. Adam:

– Yarın inşaallah, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gidip adamın elini tuttu.

فِي حِفْظِ اللّٰهِ وَفِي كَنَفِهِ. زَوَّدَكَ اللّٰهُ التَّقْوٰى وَغَفَرَ لَكَ ذَنْبَكَ وَوَجَّهَكَ لِلْخَيْرِ أَيْنَمَا تَوَجَّهْتَ "*Allah'ın desteği ve koruması ile git! Allah takvayı sana azık etsin, günahlarını bağışlasın, yüzünü nereye dönersen dön seni hayra yöneltsin.*" diye dua etti.[329]

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) sünnetini adım adım takip eden Abdullah b. Ömer birinin yolculuğa çıktığını gördüğünde:

– Yaklaş! Sana Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bize veda ettiği gibi veda edeyim der, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gibi temennide bulunarak onu yolcu ederdi.[330]

Ecdad bu duayı kısaltarak birbirlerinden ayrılacakları zaman "*Allah'a ısmarladık*." demeyi âdet hâline getirmişlerdir. Dünyaya bakışlar değiştiği için maalesef bu dua da unutuldu. Onun yerine bilinçsizce Allah'ın korumasını devreden çıkarıp insanlar vedalaşırken birbirlerine "Kendine iyi bak!" demeye başladılar.

---

[328] Ebû Dâvûd, *Cihad*, 73; Tirmizî, *Dua*, 43; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 506-523.

[329] Dârimî, *İstizan*, 41.

[330] Nesâî, *Amalü'l-Yevm*, 522; Taberânî, *Dua*, 821.

TEBRİKLER

Etrafında olanlara karşı oldukça duyarlı olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gördüğü olumlu bir değişikliği mutlaka kutlayarak tebrik eder, iyilik temennisinde bulunurdu. Bu değişiklik kendinde olmuşsa "*Rabbinin nimetini anlat!*" (Duhâ, 93/11) âyetinde ifadesini bulan tavsiyeye uyarak hamd ederdi.

Yeni Elbise Giyeni Tebrik Etmek

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yeni bir elbise giydiğinde:

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ كَسَوْتَنِي هَذَا الثَّوْبَ فَلَكَ الْحَمْدُ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهِ وَخَيْرِ مَا صُنِعَ لَهُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ "*Allah'ım! Giydirdiğin bu elbiseden dolayı sana hamd ederim. Onun ve onunla yapılan işlerin hayrını diler, şerrinden ve onunla yapılan işlerin şerrinden sana sığınırım.*" diye dua ederdi.[331]

Eme (Ümmü Halid) anlatıyor:

"Habeşistan'dan yeni gelmiştik. O sırada ben genç kız olmak üzereydim. Bir ara Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) birkaç elbise hediye edildi. Gelen elbiseler arasında küçük siyah nakışlı bir elbise vardı. Ailemizle yakından ilgilenen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabilerine:

---

331 Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 309-310; Dârimî, *İstizan*, 55.

– Bu elbiseyi kime giydirmemi istersiniz, diye sordu. Sahabiler susup cevap vermediler. O:

– Eme'yi bana getirin, buyurdu. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) çağırdığını duyunca hemen huzuruna gittim. Üzerinde nakışlar bulunan elbiseyi eline alarak, onu bana kendi elleri ile giydirdi. Elbisedeki nakışlara bakıp onlara işaret ederek, dokundu ve Habeşçe:

– Güzel güzel, buyurdu. Sonra iki üç kez:

– Üzerinde eskisin, buyurdu ve uzun ömürlü olmam için dua etti. [332]

Abdullah b. Ömer (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) babam Hz. Ömer'in üzerinde yeni gibi duran bir elbise gördü.

– Bu yeni mi yoksa yıkadınız mı, diye sordu. Babam:

– Yıkandı, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yeni yeni giy, hamdle yaşa, iyi biri olarak vefat et, diye dua etti.[333]

Ev Sahibi Olanı Tebrik Etmek

Muaz b. Cebel (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabilerinden birinin mülkünü görünce sevindi:

عَلَى الْخَيْرِ وَالْإِلْفَةِ وَالطَّائِرِ الْمَيْمُونِ وَالسَّعَةِ فِي الرِّزْقِ. بَارَكَ اللّٰهُ لَكُمْ "*Hayır, bereket, uğur ve gönül hoşluğu, rızık bolluğu içinde kullan! Allah onu sana mübarek kılsın!*" diye dua etti. Sonra kutlamak için:

– Mülkün başında def çalın, buyurdu. Hemen bir def getirilip çalındı. Orada bulunanlara tabaklarla meyve ve şeker (tatlı hurma) dağıtıldı. İnsanlar ellerini uzatarak kibarca ikram edilenlerden aldılar. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) (neşeli zamanlarda coşkunun olmasını işaret buyurarak)

---

332 Buhârî, *Menâkibu'l-Ensâr*, 37, *Libas*, 22; Taberânî, *Dua*, 401.
333 İbn Mâce, *Menâkib*, 23; Taberânî, *Dua*, 47.

– Size ne oluyor? Niçin ikram edilenleri kapışmıyorsunuz, diye sordu. Sahabiler:

– Yâ Resûlallah! Bizi kapışmaktan men etmemiş miydiniz, dediler. Efendimiz:

– Askeri konularda (ganimetin) kapışmayı yasakladım. Eğlencelerde değil, buyurdu. Bunun üzerine sahabiler tatlı bir şekilde birbirleri ile çekişmeye başladılar.[334]

Evlenenleri Tebrik Etmek

Peygamber Efendimiz sahabilerinden birinin evlendiğini duyunca tebrik ederdi. Abdurrahman b. Avf'ı koku sürünmüş olarak görünce:

– Bu nedir, diye sordu. O:

– Bir çekirdek altın mihir karşılığında evlendim yâ Resûlallah, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Bârekallâhu leke. Allah sana mubarek kılsın! Bir koyunla da olsa nikah yemeği (velîme) ver, buyurarak tebrik etti.[335]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. Zeynep ile evlendiği gecenin sabahı Hz. Âişe'nin yanına gitti.

– Selamun aleyküm ve rahmetullahi ve berakatuhü ey ev halkı, diye selam verdi. Hz. Âişe:

– Aleyküm selam ve rahmetullahi ve berakatühü, diye cevap verdi. Sonra:

– Allah mübarek etsin eşini nasıl buldun, diyerek Efendimiz'i tebrik etti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bundan sonra diğer eşlerini dolaştı. Onlar da Hz. Âişe gibi Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) tebrik ettiler.[336]

---

334 Taberânî, *Dua*, 935; Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 5/215

335 Buhârî, *Nikâh* 57; Müslim, *Nikâh*, 79; Nevevî, *Ezkâr*, 718.

336 Buhârî, *Tefsir*, 33/8; Nevevî, *Ezkâr*, 718.722.

Akil b. Ebû Talib sünnete karşı son derece duyarlıydı. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) vefatından çok sonraları Basra'ya gidince burada Huşem oğullarından bir hanımla evlendi. Sabahleyin evden çıkıp arkadaşlarının yanına gitti. Arkadaşları sahabiyi,

– İyi günler ve çocuklarla, diye eski âdetleri üzere kutladılar. Sahabi arkadaşlarına müdahale etti.

– Öyle söylemeyin Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bizi bu şekilde kutlamaktan men etti.

– Biri evlendiğinde onu "*Bârekallâhu leke ve bâreke aleyke*" diye dua ederek kutlamamızı emretti, dedi.[337]

Allah Resûlü evlenen sahabilere şu tavsiyede bulunurdu:

"Sizden biri evlendiği zaman eşinin alnından tutsun: اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَمِنْ شَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ '*Allah'ım! Senden o ve onunla ilişkilerimiz hususunda hayır diliyorum. O ve onunla ilişkilerimizin şerrinden sana sığınıyorum!*' diye dua etsin."[338]

Onunla halvete girmeden hemen önce:

بِسْمِ اللهِ، اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا "*Allah'ın ismiyle. Allah'ım! Bizi şeytandan ve şeytanı da bize rızık olarak vereceğin (evlâd-ü iyal)'den uzaklaştır.*" diye dua etsin. Böyle dua ettikten sonra eşine yaklaşır da bir çocuğu olursa, Allah ona şeytanı musallat etmez. Şeytan ona zarar veremez, buyurdu."[339]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) biri evlendiğinde:

– بَارَكَ اللهُ عَلَيْكَ وَبَارَكَ فِيكَ. *Allah onu sana, seni ona mübarek kılsın,* diye tebrik ederdi.[340]

---

337 İbn Manzûr, *Muhtasar*, 17/115.

338 Ebû Dâvûd, *Nikâh*, 44; İbn Mâce, *Nikâh*, 27; Taberânî, *Dua*, 940; Nevevî, *Ezkâr*, 721.

339 Buhârî, *Vudu*, 8; Müslim, *Nikâh*, 18; İbn Mâce, *Nikâh*, 27; Taberânî, *Dua*, 942; Nevevî *Ezkâr*, 723.

340 Taberânî, *Dua*, 936.

Ebû Hüreyre; Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) evlileri tebrik edeceği zaman:

بَارَكَ اللّٰهُ لَكُمْ وَ بَارَكَ عَلَيْكُمْ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي الْخَيْرِ *Allah lehinize ve aleyhinize olanları sizin için mübarek kılsın. Sizi hayırda birleştirsin,* diye dua ederdi.[341]

Hz. Ali ile Hz. Fâtıma evleneceği zaman Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Enes b. Mâlik'in sahabileri nikâha çağırmasını istedi. Sahabiler gelmeye başlayınca Hz. Ali'ye:

– Bir konuşma yap, buyurdu. Hz. Ali büyük bir edep ve hayâ ile ayağa kalkarak kısa bir konuşma yaptı. Konuşması bitince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de kısa bir konuşma yaptı. Hz. Fâtıma'yı, 480-500 dirhem mihirle Hz. Ali ile evlendirdiğini bildirdi. Hz. Ali büyük bir sevinçle:

– Razı oldum Yâ Resûlallah, diyerek secdeye kapanıp Allah'a şükretti. Başını kaldırınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onu tebrik etti ve:

– Allah bu evliliği ikiniz için de mübarek etsin. Allah mesut etsin. Size hayırlı nesiller versin, diye dua buyurdu. Sonra çevresindekilere dönerek, misafirlere hurma dağıtmalarını emretti. Hurmalar yenirken bir taraftan da yeni evliler için dualar yapıldı.[342]

Eyüp Sultan evlenmek isteyen oğlu Abdurrahman'a şu tavsiyede bulunur:

"Biri ile evlenmek istediğin zaman bir karara varmadan önce istediğin hanımın adını içinde gizli tut kimseye söyleme! Sonra gece kalkıp güzel bir şekilde abdest al. Bir miktar namaz kıl. Rabbine hamd ve sena ettikten sonra şöyle dua et:

"*Ey Allah'ım! Her şeye gücü yeten, her şeyi takdir eden Sensin. Benim hiçbir şeye gücüm yetmez. Her şeyin hayırlısını sen bilirsin, hakkımda hayırlı olanı da ben değil sen bilirsin! Gaybı en iyi bilen*

341 Ebû Dâvûd, *Nikâh*, 35; Tirmizî, *Nikâh*, 7; İbn Mâce, *Nikâh*, 23; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 259; Nevevî, *Ezkâr*, 720.

342 Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 258.

sensin. Eğer falan kişiyi (ismini söyleyerek) dinim, dünyam ve ahiretim hakkında benim için hayırlı görüyorsan, onu bana nasip et. Eğer başkası benim için, dinim, dünyam ve ahiretim hakkında hayırlı ise o hayırlı olan kişiyi bana yaz. Onu bana nasip ve takdir et."[343]

Çocuk Sahibi Olanı Tebrik Etmek

Hz. Fâtıma'nın doğumu yaklaşınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) eşleri Ümmü Seleme ve Zeynep binti Cahş'a:

– Fâtıma'nın yanına gidip Âyete'l-Kürsî ve A'râf sûresi 54. âyetini okuyun! Ayrıca Felak ve Nas sûrelerini de okuyarak onun için Allah'a sığının, buyurdu.[344] Hz. Fâtıma'nın oğlu Hüseyin olduğunda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onu kucağına alarak kulağına namaza çağrı için okunan ezanı okudu.[345]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çocuğu olanı tebrik eder sonra:

"Kimin çocuğu olursa sağ kulağına ezan sol kulağına kamet okusun! Böyle yaparsa zarar görmez, buyurdu."[346]

Bir adam Hasan-ı Basrî ile otururken çocuğu olduğunu haber aldı. Çevresindekiler:

– İyi bir süvari (kahraman) olmasını dileriz, diye kutladılar. Onları duyan Hasan-ı Basrî:

– Süvari olacağını nerden biliyorsunuz. Belki terzi veya marangoz olacak, diye müdahale etti. Adamlar:

– Peki ne diyelim, diye sordular. O:

– *Allah onu, senin için ve ümmeti Muhammed için hayırlı etsin,* diye dua edin, dedi.[347]

---

343 *Müsned*, 5/423; Taberânî, *el-Mu`cemü'l-Kebîr*, 4/159; İbn Manzûr, *Muhtasar* 6/115.

344 Nevevî *Ezkâr*, 727.

345 Ebû Dâvûd, *Edeb*, 106; Tirmizî, *Edhâ*, 16; Nevevî, *Ezkâr*, 728.

346 Nevevî, *Ezkâr*, 729.

347 Taberânî, *Dua*, 945; Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 3/8.

GÜN İÇİNDE YAPILAN DUALAR

Dua, hayatın tümünü kapsayan, günün tamamını kuşatan bir ibadettir. Efendimiz'in ifadesi ile ibadetin özüdür. İbadetler onunla güzelleşip zirveye çıkar.

Dua insanın kulluk bilinciyle Allah ile kurduğu ulvî bir irtibattır. O bu yolla gönlünü Rabbine açar, onunla konuşup dertleşir. Verdiği nimetlere şükreder, yaptığı hatadan pişman olduğunu belirterek, bir daha yapmamaya söz verir. İşlerini en güzel şekilde yerine getirerek, başarı ile tamamlaması için yardım ve kolaylık diler. Sıkıştığında, zulme uğradığında veya başına bir felaket geldiğinde ona sığınır.

Her an, her zaman, her çağırdığında "Buyur kulum!" diye cevap veren, kendisine şah damarından daha yakın olan, onu kendinden daha çok tanıyan ve düşünen; her şeye gücü yeten, her türlü güzel vasfın sahibi olan Allah, "*Bana dua eden yok mu icabet edeyim!*" (Mü'min, 40/60) buyurarak kapısının kendisine yönelenlere her zaman açık olduğunu ifade buyurmuştur.

Kulu Rabbine yönelten dua, onu miraca çıkarırcasına Rabbinin katına çıkarır. Kul dua ile mesafeleri yıldırım hızıyla aşar. Dua anahtarı ile Rabbinin kapısına varan kul en içten duygularla yalvara

yakara, korku ve sevinçten ağlayarak kapıyı açar, hazan yaprağı gibi titreyerek ilâhî huzura girer. Artık gerçek dostla baş başadır. Ona duygularını açar, sevinçlerini ve sıkıntılarını paylaşır, isteklerini bildirir, hediyelerini alarak eşsiz bir huzur içinde geri dönerken, büyük bir aşk ve özlem içinde yeni buluşma için hazırlanmaya başlar.

Dua, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve sahabilerin hayat tarzıydı. Dua vesilelerini fırsat bilip gözyaşları içinde yalvarmakla kalmaz, güne dua ile başlar, dua ile bitirirler, gün içinde yaptıkları her işi dua ile taclandırırlardı.

Güne Güzel Başlamak İçin Yapılan Dualar

Güne güzel başlamak için öncelikle uykudan güzel bir şekilde uyanmak gerekir. Bunun için alınması gereken tedbiri öğreten Efendimiz:

"Biriniz yatıp uyuduğu zaman şeytan başucuna gelir, onun için üç düğüm atar. Her düğümde iyice çekerek düğümü güçlendirir. Sonra:

– Uzun bir gece uyu, diye temennide bulunur.

Gece uyandığınızda Allah'ı zikrederseniz düğümlerden biri çözülür. Kalkıp abdest alırsanız ikinci düğüm de çözülür. Namaz kıldığınızda bütün düğümler tamamen çözülmüş olur. Böyle yaparsanız sabahleyin ferah, huzurlu bir şekilde kalkar gün boyu canlı olursunuz. Yoksa kendinizi kötü hisseder, tembel miskin olursunuz."[348] buyurur.

Mü'min sabah uyanınca Rabbinin verdiği nimetlere hamd ile gözlerini açmalıdır. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Uykudan uyandığınızda اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي رَدَّ عَلَيَّ رُوحِي وَ عَافَانِي فِي جَسَدِي وَ أَذِنَ لِي بِذِكْرِهِ '*Bana ruhumu geri veren, vücûdumu afiyette*

[348] Buhârî, *Teheccüd*, 12; Nesâî, *Kıyâmu'l-Leyl*, 5.

kılan ve kendisini zikretmeğe müsaade eden Allah'a hamd olsun.' diye dua edin!" buyurur. [349]

Abdurrahman b. Ebzâ (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bize, sabah kalkınca '*İslâm fıtratı, peygamberimiz Muhammed'in* (sallallahu aleyhi ve sellem) *dini ve atamız İbrahim'in (aleyhisselâm) milleti üzerine tertemiz bir Müslüman olarak sabahladım. Ben asla müşriklerden değilim.'* diye dua edin, diye tavsiye ederdi.[350]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kişinin gün boyu kendisini koruması için Allah'a dua etmesini tavsiye eder: "Kim her gün sabah ve akşam üç kere:

بِسْمِ اللهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَ لَا فِي السَّمَاءِ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"*İsmi ile birlikte yer ve gökte hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah'ın ismi ile (günüme-geceme başlıyorum) O duyan ve bilendir.'* diye dua ederse ona hiçbir şey zarar veremez." buyururdu.[351]

Eban b. Osman da çevresindekilere sürekli benzer bir duayı tavsiye ederdi. Buna rağmen bir gün felç oldu. Tanıdıkları felç olduğunu haber alınca hemen ziyarete gittiler. Sahabe ziyaretine gelenlere sabah akşam okunacak duayı anlattı. Ziyarete gelenler bir süre sonra gittiği hâlde içlerinden biri yerinden kalkmadı. Sahabe onun soru sormak istediğini fakat utandığını fark etti. Belli ki,

– Dua kişiyi kötülükten koruyorsa seni niçin korumadı, diye sormak istiyordu. Eban b. Osman:

– Şunu iyi bil ki size anlattıklarım hakikattir. O duayı her gün okuduğum hâlde, felç olduğum gün okumayı unuttum, dedi.[352]

---

349 Buhârî, *Dua*, 7; Müslim, *Dua*, 59; Tirmizî, *Dua*, 28; Taberânî, *Dua*, 281; Nevevî, *Ezkâr*, 21.

350 Tirmizî, *Dua*, 13; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 564; Nevevî, *Ezkâr*, 189.

351 İbn Mâce, *Dua*, 15; Ebû Dâvûd, *Edeb*, 101; *Müsned*, 1/62, 66, 72.

352 Tirmizî, *Dua*, 13; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 17.

Yatma Seherde Uğrarsın Derde

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) tavsiyesine uyan mü'minler sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğuncaya kadar uyumaz; mânâ dünyamızı aydınlatan büyüklerimizin "*Yatma seherde uğrarsın derde.*" dizelerini hatırlarından çıkarmazlar.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sabah namazından sonra yatmaz güneş doğuncaya kadar ilim, zikir ve sohbet ile meşgul olur, ashabını bu yönde teşvik ederdi. Bir gün sahabalerine:

– Size en değerli ödülü alacak olanları söyleyeyim mi?

– Evet yâ Resûlallah!

– Sabah namazını cemaat ile kılan sonra oturup güneş doğana kadar Allah'ı ananlardır. Kim güneş doğuncaya kadar zikreder sonra da iki rekât namaz kılarsa, tam hac ve umre yapmış gibi sevap alır.[353] Ya da İsmail oğullarından dört kişiyi azat etmiş gibi olur.[354] buyurdu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bununla ilgili yine, "Kim sabah namazından sonra hiç kimse ile konuşmadan diz çökerek on kere:

لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ وَلَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اَللّٰهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

"*Allah'tan başka ilâh yoktur. Tektir, ortağı yoktur. Mülk onundur, hamd ona aittir. O her şeye gücü yetendir. Allah'ım! Senin verdiğine engel olabilecek yoktur. Senin engel olduğunu verebilecek yoktur.*' derse on sevap yazılır, on günahı silinir, on derece yükseltilir. Gün içinde hoşlanılmayacak her hususta koruma altına alınır. Şeytandan uzak tutulur."[355] buyurur.

---

353 Tirmizî, *Cuma*, 59; *Dua*, 108; Nevevî, *Ezkâr*, 181.

354 Ebû Dâvûd, *İlim*, 13; Taberânî, *Dua*, 1879.

355 Buhârî, *Dua*, 17; Tirmizî, *Dua*, 62; Nevevî, *Ezkâr*, 182

Aynaya Bakarken Okunacak Dua

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) aynaya baktığında şu temennide bulunurdu: اَللّٰهُمَّ كَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي "*Allah'ım! Yaratılışımı güzel kıldığın gibi, ahlâkımı da güzelleştir.*"[356]

Zeyd b. Mersed der ki;

– Allah (celle celâluhû), kıyamet günü aynaya her baktığında kendini güzel yarattığı için hamd eden kulunun şükrünü ödüllendirmek için onu cennete koyar.[357]

Evden Çıkarken ve Girerken Yapılan Dualar

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

"Kişi evin kapısından dışarı çıkarken yanında onu korumakla görevli iki melek bulunur. O kişi '*Bismillah*' derse melekler, 'Hidayet edildin.' derler. '*Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh*' derse melekler, 'Korundun.' derler. '*Tevekkeltü alallâh*' derse melekler, 'İşlerine kafi gelindi.' derler.[358]

Hz. Ümmü Seleme (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) evden çıkınca şu duayı yapardı: اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَّ أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ أَوْ أَبْغِيَ أَوْ يُبْغٰى عَلَيَّ "*Allah'ım! Sapmaktan ve saptırmaktan, hata etmekten veya hataya sürüklenmekten zulmetmek ya da zulme uğramaktan, cahilce davranmaktan ya da cahilce davranılmaktan sana sığınırım. Hakkım olmayan bir şeyi istemekten yahud elimde olmayan bir şeyin benden istenilmesinden sana sığınırım.*" diye dua ederdi."[359]

---

356 Taberânî, *Dua*, 404; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 5075, 5185.

357 Taberânî, *Dua*, 405.

358 Tirmizî, *Dua*, 34; Ebû Dâvûd, *Edep*, 103; İbn Mâce, *Dua*, 18.

359 Tirmizî, *Dua*, 35; Nesâî, *İstiâze*, 14, 30; İbn Mâce, *Dua*, 18.

Evden çıkıp iş yerine, okula, çarşı ya da bir başka yere giderken dua veya zikirle Allah'ı anmamızı tavsiye eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Bir grup Allah'ı anmadan bir yerde oturursa o oturum onlar için hasret nedeni, boş ve bereketsiz olur. Biri Allah'ı anmadan yolda yürürse o yol onun için faydasız olur."[360] buyurur.

Müslüman evinden çıkarken besmele ile çıktığı gibi döndüğünde de besmele ile içeri girer. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Eve girdiğinizde ve yemek yediğinizde Allah'ın adını anarsanız şeytan emrindekilere:

– Burada sizin için yemek yok, geceyi de geçiremezsiniz, diyerek (oradan uzaklaşır.)

Eve girdiğinizde Allah'ın adını anmazsanız şeytan yandaşlarına:

– Geceyi geçireceğiniz bir yer buldunuz, der. Yemek yerken Allah'ın adını anmazsanız şeytan:

– Geceleyeceğiniz yeri bulduğunuz gibi yiyeceğinizi de buldunuz, der."[361] buyurmaktadır.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) geceleyin evine gittiğinde uyuyanları uyandırmaz, uyanık olanlara selam verirdi.[362] Evde kimse yoksa yine selam verir. Zira o görmese de evde meleklerin var olduğunu bilir.

Abdullah b. Ömer çocuklarına öğüt verirken onlara:

– Evde kimse bulunmadığı zaman eve girdiğinizde: "es-selâmu aleynâ ve alâ 'ibâdillahissâlihîn" diye selam verin." derdi.[363]

---

[360] Taberânî, *Dua*, 1920; Nevevî, *Ezkâr*, 773.
[361] İbn Mâce, *Dua*, 19.
[362] Müslim, *Eşribe*, 174; *Müsned*, 6/3; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 1028.
[363] Muvatta, *Selam*, 8; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, 1055.

Vasıtaya Binerken Yapılan Dualar

Bir gün Hz. Ali evden çıkınca binmesi için bir binek getirdiler. Bineğe yaklaştı ayağını üzengisine koyarken:

– *Bismillah* dedi. Üzerine oturunca,

– *Elhamdülillah* dedi. Sonra:

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ۝ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ "*Bunu hizmetimize veren Allah'ı tenzih ve takdis ederiz. (O vermeseydi) biz ona güç yetiremezdik. Şüphesiz ki Rabbimize döndürüleceğiz.*" (Zuhruf, 43/13-14) âyetini okudu.

Ardından üç kez *Elhamdülillah* üç kez *Allahu Ekber*, dedi. Sonra:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْلِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِى إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ "*Allah'ım! Ben nefsime çokça zulmettim. Senden başka kimse günahları bağışlayamaz. Katından bir bağışla beni bağışla! Bana merhamet et. Sen Gafursun, Rahimsin.*" diye dua etti. Duadan sonra gülümsedi. Yanındakiler merak etti:

– Ey Mü'minlerin emîri! Niçin gülüyorsunuz , diye sordular.

– Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) benim gibi yaptıktan sonra güldüğünü gördüğüm için güldüm. O zaman ona:

– Niçin gülümsediniz yâ Resûlallah, diye sorduğumda,

– Çünkü bir kul "Ya Rabbi! Günahlarımı bağışla, Sen'den başka hiç kimse günahları bağışlayamaz." diye dua edince Rabbimiz: "Kulum kendisini bağışlayacağımı ve ceza vereceğimi biliyor." buyurarak bu sözden hoşlandı. İşte bunun için gülümsedim, buyurdu.[364]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) "*Ümmetim gemiye bindiğinde onları boğulmaktan koruyacak olan şey, binerken şu âyetleri okumalarıdır.*" buyurur.

---

364 Tirmizî, *Dua*, 46; Ebû Dâvûd, *Cihad*, 74; Taberânî, *Dua*, 777-778.

"Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz ki Rabbin çok bağışlayan çok merhamet sahibidir. Onlar Allah'ı hakkı ile tanıyıp bilmelidirler."[365]

Yolculuğa Çıkarken ve Dönerken Yapılan Dualar

Büyük hadis âlimi Nevevî, önemli işler gibi uzun yolculuklarda da duruma göre ciddi bir *hazırlık* yapılması, "*İşlerinde onlarla istişare et!*" (Âl-i İmrân, 3/159) âyeti doğrultusunda görüşüne güvenilen kimselerle *istişare* edilmesi gerektiğini belirtir.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), "Sefere çıkan kişinin ailesinin yanında bırakacağı en değerli şey iki rekât namazdır." [366] buyurarak yola çıkmadan önce namaz kılmanın önemine dikkatimizi çekmiştir.

Yola çıkarken sırası ile *Fâtiha, Kâfirûn, İhlâs, Felak ve Nâs* sûrelerini okumak müstahaptır. İki rekât namazın ardından *Âyete'l-Kürsî* de okunmalıdır. Zira bir haberde "Kim evden çıkmadan önce Âyete'l-Kürsî'yi okursa dönünceye kadar hoşlanmayacağı şeyle karşılaşmaz." denmiştir. Bunlar dışında evliyalardan bir çoğu *Kureyş* sûresi okunmasını da tavsiye etmiştir.[367]

Müstahap olan bir başka şey de ailesine, akraba ve dostlarına *veda* etmesi, onlardan *dua istemesi*, onlara dua etmesi, onları *Allah'a emanet* etmesidir. Çünkü Efendimiz:

"Biriniz sefere çıkacağı zaman geride bıraktığı kimselere:

– Sizi kendine emanet edilenleri zayi etmeyene emanet ediyorum, desin! Böyle yaparsa Allah, dualarını onlar için hayırlı kılar." buyururdu.[368]

---

365 Hûd, 11/41; Zümer, 39/67; Nevevî, *Ezkâr*, 549.

366 Nevevî, *Ezkâr*, 533; İbn Kayyîm, *el-Vâbilü's-Sayb*, 244.

367 Nevevî, *Ezkâr*, 533.

368 İbn Mâce, *Cihad*, 24; Taberânî, *Dua*, 823; Nevevî, *Ezkâr*, 535-537.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yolculuğun zorlukları konusunda insanları uyararak:

“Yolculuk azaptan bir parçadır. Kişiyi uykudan, yeme ve içmeden alıkoyar. İçinizden biri seferdeyken özlem dayanılmaz bir hâl aldığında ailesinin yanına dönmekte acele etsin, buyurur.[369]

Yolculuğun en zor anlarından biri vasıtanın arıza yaptığı zamanlardır. Hadis-i Şerifte:

“Herhangi birinizin biniti ıssız bir yerde ürkerse şöyle nida etsin:

– Ey Allah’ın kulları durdurun! Bu duruma engel olun! Böyle yaparsa Allah’ın yeryüzünde bulunan koruyucuları sıkıntı uzamadan o rahatsızlığa/arızaya engel olurlar.”

Hadisi nakleden İmam Nevevî şöyle der: Allah Resûlü’nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bu hadisinden haberdar olan Allah dostları yolculukları sırasında bu tür sıkıntıya uğradıklarında Efendimiz’in tavsiyesine uyarak, sorunlarından kısa sürede kurtulmuşlardır. Bir defasında ben de bir grupla yolculuk yapıyordum. Bineklerden biri ürküp huysuzluk yapmaya başladı. İnsanlar çok uğraştığı hâlde bir türlü sakinleştiremediler. Allah Resûlü’nün (sallallahu aleyhi ve sellem) tavsiyesi aklıma geldi. Hemen söyledim. Bineğin sakinleşmesi için başka hiçbir neden olmadığı hâlde hayvan bir anda sakinleşti.” der.

Ubeyd b. Dinar ise yolculuk sırasında biniti sıkıntı, arıza çıkaran kişi *Âl-i İmrân sûresinin 83. âyetini* okusun, diye tavsiyede bulunurdu.[370]

Yolculuk sırasında zaman zaman zor durumda kalınır. Bu durumda gerekli tedbirler alınırken dua da unutulmaz. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gruptan gelebilecek tehlikeden endişe duyduğunda:

---

369 Dârimî, *İstizan*, 40.

370 Nevevî, *Ezkâr*, 557; İbn Kayyîm, *el-Vâbilü’s-Sayb*, 248.

"Allah'ım! Onların karşısında durmanı dileriz. Onlardan gelebilecek kötülüklerden sana sığınırız." diye dua ederdi.[371]

"Yolculukta cin ve şeytanın zarar vereceğinden korkuyorsanız, ezan okuyun!" buyururdu.[372]

Câbir b. Abdullah (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Atın üzerinde durmakta sorun yaşayınca Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yâ Resûlallah! Atın üzerinde duramıyorum, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onun için:

– Allah'ım! Onu bineği üzerinde sabit kıl, kaydırma! Onu hem yol gösteren hem hidayete ulaşan kıl, diye dua etti.[373]

Havle binti Hakîm (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurduğunu duydum:

– Kim bir yerde konakladığında:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لَا يُجَاوِزُهُنَّ بِرٌّ وَلَا فَاجِرٌ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَ بَرَأَ وَ ذَرَأَ "*Ne iyinin ne kötünün güç yetiremeyeceği Allah'ın tam kelimelerine, yarattığı, şekil verdiği ve ektiği her şeyin şerrinden sığınırım.*" derse konakladığı o yerden ayrılıncaya kadar hiçbir şey ona zarar veremez."[374]

Abdullah b. Ömer (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir savaşa ya da yolculuğa çıktığında gece olunca:

يَا أَرْضُ رَبِّي وَرَبُّكِ اللهُ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شَرِّكِ وَشَرِّ مَا فِيكِ وَشَرِّ مَا خُلِقَ فِيكِ وَمِنْ شَرِّ مَا يَدِبُّ عَلَيْكِ وَأَعُوذُ بِاللهِ مِنْ أَسَدٍ وَأَسْوَدَ وَمِنْ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ وَمِنْ سَاكِنِ الْبَلَدِ وَمِنْ

---

371 Ebû Dâvûd, *Vitir*, 30; Nevevî, *Ezkâr*, 561.

372 Nevevî, *Ezkâr*, 562.

373 Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 524.

374 Müslim, *Dua*, 54; Tirmizî, *Dua*, 40; İbn Mâce, *Tıb*, 46; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 561; Dârimî, *İstizan*, 48.

وَالِدٍ وَمَا وَلَدَ *'Ey arz! Benim de senin de Rabbin Allah'tır. Senin ve senin içindekilerin, üzerinde hareket eden canlıların şerrinden Allah'a sığınırım. Aslan, yılan, akrep, belde sakinlerinden (cinlerden), her baba ve çocuğunun şerrinden Allah'a sığınırım.'* diye dua buyururdu."[375]

İş Yeri veya Çarşıda Yapılan Dualar

"Allah'ım! Erken saatleri ümmetime bereketli kıl!"[376] diye dua buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), çarşıya varıldığında Ebû Zer'in rivayet ettiği sabah namazından sonra okunacak duanın okumasını tavsiye ederdi.

Hz. Ömer'in bildirdiğine göre çarşıya varınca bu duayı okuyan kişiye bir milyon sevap yazılır, bir milyon günahı silinir, derecesi bir milyon kere yükseltilir.

Ravi der ki, Kuteybe b. Müslim ile karşılaştığımda ona:

– Sana bir hediye getirdim, diyerek bu hadisi okudum. Bundan sonra işi olsun olmasın sürekli bineğine binip çarşıya gitmeye başlayan Kuteybe, çarşıya varınca bu duayı okurdu. İşi varsa işini görür yoksa geri dönerdi.[377]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çarşıya gittiğinde şu duayı okurdu:

باسْمِ اللهِ، اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هٰذِهِ السُّوقِ وَخَيْرَ ما فِيهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا؛ اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُصِيبَ فِيها يَمِينًا فَاجِرَةً، أَوْ صَفْقَةً خاسِرَةً

"*Bismillah. Allah'ım! Bu çarşı ve içindekiler hakkında senden hayır istiyorum. Onun ve içindekilerin şerrinden sana sığınıyorum. Burada yalan yemin ve zarar edeceğim alışveriş yapmaktan sana sığınıyorum.*"[378]

---

375 Ebû Dâvûd, *Cihad*, 75; *Müsned*, 2/132, 3/124; Taberânî, *Dua*, 834.

376 İbn Mâce, *Ticarât*, 41

377 Tirmizî, *Dua*, 36; İbn Mâce, *Ticarât*, 40;

378 Nevevî, *Ezkâr*, 790.

Her hususta hayır ve iyilik dilemeyi isteyen İslâm, eşya, ev veya işçi alırken hayır temennisinde bulunmayı tavsiye eder. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Sizden biri hizmetli (işçi) alacağı zaman:

'*Allah'ım! Senden o ve onunla ilgili hususlarda hayır istiyorum.'* diye dua etsin!

Bir hayvan (ya da eşya) aldığında perçeminden tutup '*Allah'ım! Senden o ve onunla ilgili hususlarda hayır istiyorum.*' diye dua etsin!

Deve (ya da araba) satın aldığında hörgücünün en uç noktasından tutarak aynı şekilde dua etsin, buyurdu.[379]

Yemek Adabı ve Duaları

Kulun Rabbinin nimetini açık bir şekilde gördüğü ve hissettiği an yemek ânıdır. Acıkan ve susayan insan, her defasında kendisine bin bir çeşitte ve tatta yiyecek içecek sunan Allah'a ne kadar muhtaç olduğunu kavrayıp ona teşekkür eder. Aslında bu, onun yapması gereken en doğal insanî görevidir. Bu teşekkür kulun Allah ile ilişkilerini büyük oranda düzenlediği gibi, ona yaklaştırır. Sevgi ve rızasını kazandırıp maddî-manevî sayısız lütfa mahzar eder. Buna işaret eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Allah yemeğini yiyip, içeceğini içip kendisine hamdeden kulundan razı olur." buyurur.[380]

"Besmele ile başlanmayan her iş bereketsizdir." hadisini aklından çıkarmayan mü'min yemeğine de besmele ile başlar.

Sahabilerle yemek yediğinde besmele çekmelerini hatırlatan Efendimiz:

"Yemeye başlayacağınız zaman '*Bismillâh*' deyin! Başında

---

379 Taberânî, *Dua*, 1308; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 6610.

380 Müslim, *Dua*, 24; Nevevî, *Ezkâr*, 592.

besmeleyi unutanlar daha sonra hatırladıklarında " *Bismillâhi fî evvelihî ve âhirihî*" desin" buyururdu.[381]

Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) otururduğu yerde bir adam yemek yiyordu. Besmele çekmeden başladığı yemek bitmek üzereydi. Son lokmadan önce: بِاسْمِ اللّٰهِ، أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ dedi. Ona bakan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gülümsedi ve:

– Besmele çekinceye kadar şeytan onun ile birlikte yemeye devam etti. O 'Bismillah' deyince şeytan bütün yediklerini geri çıkardı, buyurdu.[382]

Sahabilerine yemek adabını öğreten Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yemekten sonra:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَ سَقَانَا وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ. اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاحْفَظْ صَاحِبَ الطَّعَامِ وَ الْاٰكِلِينَ وَ لِمَنْ سَعٰى فِيهِ وَ لِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ . اَللّٰهُمَّ نَوِّرْ قُلُوبَنَا بِأَنْوَارِ مَحَبَّتِكَ وَ ذِكْرِكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ . اَللّٰهُمَّ أَحْيِنَا حَيَاةً طَيِّبَةً بِالصِّحَّةِ وَ السَّلَامَةِ وَ الْعَافِيَةِ فِي الدِّينِ وَ الدُّنْيَا وَ الْاٰخِرَةِ إِنَّكَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ . اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ تَمَامَ النِّعْمَةِ وَ دَوَامَ الْعَافِيَةِ وَ حُسْنَ الْخَاتِمَةِ . اَللّٰهُمَّ زِدْ وَ لَا تَنْقُصْ بِحُرْمَةِ النَّبِيِّ (صَلَّي اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ) وَبِحُرْمَةِ الْفَاتِحَةِ "*Bizi yediren içiren ve Müslümanlardan kılan Allah'a hamdolsun*, diye dua eder.[383] Kim yemek yer ardından "Bana bu yemeyi yediren, hiçbir güç ve kuvvetim olmadan beni rızıklandıran Allah'a hamdolsun, diye dua ederse, geçmiş günahları affedilir.[384] buyururdu.

Yemekten sonra elleri ve ağzı yıkamayı tavsiye eden Peygamber Efendimiz:

"Eli yağlı iken yıkamadan yatıp uyuyan kişiye bir rahatsızlık isabet ederse kendinden başkasını kınamasın!" buyurur.[385]

---

381 Ebû Dâvûd, *Etime*, 19; Tirmizî, *Etime*, 47; İbn Mâce, *Etime*, 7.

382 Ebû Dâvûd, *Etime*, 16.

383 Ebû Dâvûd, *Etime*, 52; Tirmizî, *Dua*, 55; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 289.

384 Ebû Dâvûd, *Libas*, 1; Tirmizî, *Dua*, 55.

385 Ebû Dâvûd, *Etime*, 53.

Huzeyfe b. Yeman (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

“Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte yemek yediğimizde o başlamadan biz yemeğe el uzatmazdık. Bir keresinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile yemek yerken yanımıza bir kız çocuğu geldi. Saldırırcasına yemeğe daldı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) elini tutup ona engel oldu. Ardından bir bedevi gelerek aynı şekilde yemeye uzandı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onun da elini tuttu ve:

– Şeytan bir yiyeceğin Allah için değil de kendi için yenilebilir olması için besmelesiz başlanmasını ister. Şeytan önünüzdeki şu yemeyin kendisine helâl kılınması için bu kızla geldi. Bunu önlemek için elini tuttum. Sonra şu bedevi ile geldi. Onun da elini tuttum. Allah’a yemin ederim ki şu an şeytanın eli bu ikisinin eli ile birlikte benim elimin içindedir, buyurdu. Sonra bismillah diyerek yemeye başladı.[386]

Sofranın Bereketi

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ailenin bir arada yemek yemelerinin sofrayı bereketlendireceğini söylerdi. Sahabilerinden biri kendisine:

– Yâ Resûlallah! Yiyor ama doymuyoruz, diye dert yanınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Herhalde ayrı ayrı yiyorsunuz? buyurdu. Adam:

– Evet, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yemeklerinizi besmele çekerek bir arada yiyin ki bereketli olsun, buyurdu.[387]

---

386 Müslim, *Eşribe*, 102; Nevevî, *Ezkâr*, 576.
387 Ebû Dâvûd, *Etime*, 14; İbn Mâce, *Etime*, 17; Nevevî, *Ezkâr*, 589.

Uyku Adabı ve Duaları

Mü'min akşam olunca geceyi huzur içinde geçirmesi için Rabbine dua eder. Yemeğinizi Allah'ı anarak ve namazla hazmedin! Yemekten sonra hemen uyumayın yoksa kalbiniz katılaşır.[388]

Bir gün Elsem kabilesinden bir adam:

– Bu gece sabaha kadar uyumadım, diye yakındı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Niçin, diye sordu. Adam:

– Akrep soktu, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Akşam olunca:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ "*Yarattığı şeylerin şerrinden Allah'ın tastamam kelimelerine sığınıyorum*, deseydin Allah'ın izniyle sana hiçbir şey zarar veremezdi." buyurdu.[389]

Abdullah b. Mesud'un anlattığına göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) akşam olunca şöyle dua ederdi:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَسُوءِ الْكِبَرِ وَفِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ "*Allah'ım! Bu gece ve içindekiler hakkında Sen'den hayır istiyorum. Onun ve içindekilerin şerrinden Sana sığınıyorum. Tembellikten, yaşlılıktan, yaşlılığın kötülüğünden, dünya ve kabir fitnesinden sana sığınırım.*"[390]

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Yatmaya hazırlanırken besmele ile kapınızı kilitleyin çünkü şeytan besmele ile kapatılan kapıyı açamaz. Sonra besmele ile kaplarınızın üzerini örtün ve yanan ateşleri söndürün!"[391]

---

388 Nevevî, *Ezkâr*, 589.

389 Buhârî, *Enbiyâ*, 10; Müslim, *Dua*, 55; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 589; Taberânî, *Dua*, 346.

390 Müslim, *Dua*, 76

391 Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 746.

"Bir Müslüman yatağa yatıp uyuyacağı zaman, Allah'ın kitabından bir sûre okursa, Allah ona bir melek gönderir. Melek ona zarar vermek isteyen hiçbir insanı veya başka bir şeyi yanına yaklaştırmaz. Uyuyacağı zamana kadar durum bu şekilde devam eder."[392]

"Sizden biri yatağına yatacağı zaman yatağını (yorganını) kontrol edip onu üç kez silkelesin, sonra bismillah deyerek sağ yanı üzerine yatsın! Çünkü kişi oradan ayrıldıktan sonra neler olduğunu bilmez."[393] buyurur.

Sahabeden Ferve b. Nevfel huzur-u saadete gidince Efendimiz selam ve hâl hatırdan sonra:

– Ziyaret sebebin nedir, diye sordu.

– Yâ Resûlallah! Yatacağım zaman ne söylemem gerektiğini öğretmeniz için geldim, dedi.

– Yattığın zaman "Kul yâ eyyühel kâfirûn" sûresini okuyarak uyu! Bu sûre insanın şirkten kurtulmasını sağlar." buyurdu.[394]

Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bir başka tavsiyesi ise yatarken avuçların birleştirilip içine üflenmesi, İhlâs, Nâs ve Felak sûrelerini okuyup başından ve yüzünden başlayarak, elini uzanabildiği yere kadar vücuduna sürmesidir. Efendimiz bunun üç kez tekrarlanmasını tavsiye etmiştir.[395]

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bildirdiğine göre kişi yatmak için yatağa yöneldiğinde, melek ve şeytan koşup ondan önce yatağın başına gelirler. Melek:

– Gününü hayır ile bitirecek, der. Şeytan:

---

392 Tirmizî, *Dua*, 23; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 812; Taberânî, *Dua*, 275.

393 Buhârî, *Dua*, 13; Müslim, *Dua*, 63; Tirmizî, *Dua*, 20; Ebû Dâvûd, *Edeb*, 98; İbn Mâce, *Dua*, 15; Nesâî, *Amalü'l-Yevm*, 788.

394 Tirmizî, *Dua*, 22; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 801.

395 Buhârî, *Dua*, 12; Tirmizî, *Dua*, 21.

– Hayır, şer ile bitirecek, der. Kişi Allah'ı anarak yatarsa melek onu koruyarak geceler. Yoksa korumaz.[396]

Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Berâ b. Mâlik'e:

– Ey Bera, yatağına yattığında nasıl dua ediyorsun, diye sordu. O:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedi. Efendimiz:

– Sana yatağına yatarken dua edeceğin sözleri öğreteyim mi? Bu duayı okursan gece yatağına yattığında fıtrat üzere yani kötülüklerden arınmış olarak yatar, sabaha kalktığında hayırla kalkarsın. Böyle olmasını istiyorsan namaz abdesti gibi abdest alıp yatağına gir, sağ tarafına yat, sonra şöyle dua et:

اَللّٰهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَ وَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَ فَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَ أَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَ رَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَ لَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ. آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَ نَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ "*Allah'ım! Nefsimi sana teslim ettim, yüzümü sana çevirdim, korku ve ümitle işimi sana teslim ettim. Sırtımı sana dayadım. Senden başka sığınak ve kurtuluş yeri yoktur. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin nebiye inandım.*"[397]

Güzel Rüya Görmek İçin Yapılan Dualar

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sorulan bir soru üzerine:

"Üç çeşit rüya vardır; biri Allah'tan bir müjde, biri nefsin konuşmasıdır üçüncüsü ise şeytanın korkutmasıdır."[398] diyerek rüyaların görülme sebeplerine işaret buyurdu. Bir başka zaman rüya görüldüğünde ne yapılması gerektiğini anlatarak:

"Sizden biri hoşlandığı bir rüya görürse Allah'a hamdetsin, gördüğünü anlatsın. Hoşlanmadığı bir rüya görürse bu

---

396 Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 1791; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 6/261.

397 Buhârî, *Dua*, 6-9; Müslim, *Dua*, 56; Tirmizî, *Dua*, 16; İbn Mâce, *Dua*,15; Nesâî, *Amelü'l-Yevm*, 777; Taberânî, *Dua*, 239.

398 Tirmizî, *Rüya*, 7; İbn Mâce, *Tabirü'r-Rüya*, 3.

şeytandandır. Onun şerrinden Allah'a sığınsın. Başkasına anlatmasın böyle yaparsa ona zarar veremez, buyurdu.[399]

Bir hadiste:

"Rüya Allah'tan, rüyalanmak şeytandandır. Sizden biri hoşlanmadığı bir rüya görürse, şeytandan Allah'a sığınarak üç defa sol tarafına hafifçe"tüh, tüh, tüh" desin. Böyle yaparsa şeytan ona zarar veremez, buyurdu.[400]

Ebû Katâde:

"Önceleri bazı rüyalar görürdüm. Gördüklerimin etkisi ile kendimi üzerime dağ yüklenmiş gibi hissederdim. Bu hadisi duyup uyguladıktan sonra rahatladım, der.[401]

Efendimiz bir konuşmasında:

– Benden sonra peygamber yoktur. Risalet ve nübüvvet kesilecek, buyurunca bu sözler sahabilere çok ağır geldi. Bunu farkeden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ama müjdeler vardır, buyurdu. Sahabiler:

– Müjdeler nedir Yâ Resûlallah, diye sordular.

– Müslüman'ın rüyasıdır. O Peygamberliğin kırk (altı) da biridir, buyurdu.[402]

Ebû Seleme anlatıyor:

"Bir süreden beri kötü kötü rüyalar görüyordum. Bu durum bazen hastalanacak kadar beni etkiliyordu. Bir gün yolda Ebû Katâde'yi görünce hâlimi anlattım. Ebû Katâde:

– Bir ara ben de senin gibi gördüğüm rüyalardan etkilenip

---

399 Buhârî, *Tâbir*, 3; Tirmizî, *Dua*, 52; İbn Mâce, *Rüya*, 4; Nevevî, *Ezkâr*, 273.

400 Buhârî, *Bedü'l-Halk*, 11; Müslim, *Rüya*, 1; Tirmizî, *Rüya*, 5; İbn Mâce, *Tabirü'r-Rüya*, 4; Taberânî, *Dua*, 1271.

401 Taberânî, *Dua*, 1281.

402 Tirmizî, *Rüya*, 2; İbn Mâce, *Rüya*, 1; Taberânî, *Dua*, 1279.

oldukça rahatsız oluyordum. Durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) anlatım. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sevindirici bir rüya gördüğünde onu sevdiğin kimselere anlat! Hoşlanmadığın rüya gördüğünde üç kere soluna tükür. Onu kimseye anlatma! Böyle yaparsan sana zararı dokunmaz, buyurdu.

Uzun süre Mekke'de müşrikler tarafından hapsedilen Velîd b. Velîd sonunda kaçmayı başarmıştı. Üst üste yaşadığı zorluk, sıkıntı ve işkencelerden bitap düşmüştü. Çektiği acılar rüyalarına giriyor, onu rahatsız ediyordu. Bir gün Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yâ Resûlallah! Bir süredir korkulu rüyalar görüyorum, ne yapayım, diye sordu.

– Uykundan uyandığında şöyle dua et:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَ عِقَابِهِ وَ شَرِّ عِبَادِهِ وَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَ أَنْ يَحْضُرُون "*O'nun gadabından, îkabından, kullarının şerrinden, şeytanların hücûmlarından ve benim yanıma gelmelerinden Allah'ın her biri noksansız ve tam olan kelimelerine sığınırım.*"

Eğer böyle dua edersen hiçbir şey sana zarar vermez."[403] buyurdu. Velîd bu duayı okuduktan sonra bir daha korkulu rüyalar görmedi. Bir sahabe Efendimiz'e uykusunda korktuğundan şikâyet ettiğinde Resûlullah Efendimiz ona yatarken bu duayı okumasını tavsiye etti. Tavsiyeye uyup dua eden sahabe korkusundan kurtuldu. Bu duayı çok önemseyen Abdullah b. Ömer onu buluğa eren bütün çocuklarına öğretirdi. Buluğa ermeyenler için ise bir kağıda yazar çocuğun boynuna asardı.[404]

Hâlid b. Velîd (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Gece korkulu şeyler görüyordum. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına gittim.

---

403 Ebû Dâvûd, *Tıb*, 19;Tirmizî, *Daavât*, 90; *Müsned*, 6/6; Muvatta, *Şiir*, 9.

404 Tirmizî, *Dua*, 93; Ebû Dâvûd, *Tıb*, 19; Taberânî, *Dua*, 1086; Nevevî, *Ezkâr*, 272.

– Yâ Resûlallah! Gece korkulu şeyler görüyorum, bir türlü uyuyamıyorum, dedim.

– Sana Cebrâil'in bana öğrettiği bir duayı öğreteğim mi? buyurdu.

– Evet yâ Resûlallah, dedim.

– Yatağa girdiğinde şu duayı oku buyurdu:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظَلَّتْ وَرَبَّ الأَرَضِينَ وَمَا أَقَلَّتْ وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضَلَّتْ كُنْ لِى جَارًا مِنْ شَرِّ خَلْقِك كُلِّهِمْ جَمِيعًا أَنْ يَفْرُطَ عَلَىَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ أَوْ أَنْ يَبْغِىَ عَلَىَّ. عَزَّ جَارُكَ وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ وَلَا إِلٰهَ غَيْرُكَ وَلَا إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ "*Allah'ım! Ey yedi göğün ve gölgelendirdiklerinin Rabbi! Ey yeryüzü ve üzerinde taşıdıklarının Rabbi! Ey şeytanların ve onların saptırdıklarının Rabbi! Yarattığın bütün canlıların şerrinden, onların bana saldırısından ya da zulmünden beni koru. Senin koruman altında bulunan kişi aziz olur. Övgün yücedir. Senden başka ilâh yoktur.*"[405]

[405] Tirmizî, *Dua*, 90; Nevevî, *Ezkâr*, 271.

SIKINTI VE İMTİHAN ZAMANLARINDA DUA

İnsan zaman zaman Allah'ın koyduğu sosyal, tabiî ve ilâhî kanunların aksine hareket eder. Yaptığı hatalar ona hastalık, borçlanma, hapis, yalnızlık gibi sayısız sıkıntı ve musibet şekilde geri döner. Bazen görünürde bir suçu ve ihmali olmadığı hâlde ilâhî hikmet gereği imtihana tabi tutulur, bir takım sıkıntılara maruz kalır. Kişinin imtihanı anne, baba, çocuk veya eşi olabileceği gibi, sosyal ilişkileri, işi, doğal bir afet veya kaza olabilir. Bu imtihanı Allah (celle celâluhû):

"*Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık, mallardan ürünlerden biraz azalma ile deneriz. Sabredenleri müjdele!*" (Bakara, 2/155) âyeti ile açıkça bildirmektedir.

Her fırsatta ashabına "Allah'tan af ve afiyet isteyin!" diye tavsiyelerde bulunan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kaderi ancak dua değiştirir. Ömrü ancak iyilik uzatır. Kul günahları nedeni ile rızkından mahrum olur." buyurarak dua etmeleri için teşvik ederdi.[406]

"Kaderden kaçmak fayda vermez. Dua bunun dışındadır. O başına musibet gelene de gelmeyene de fayda verir. Ey Allah'ın

---

406 Taberânî, *Dua*, 31.

kulları duaya sarılın!"[407] buyurarak başa gelecek veya gelmiş olan sıkıntılara karşı sürekli dua edilmesini ister, hangi durumlarda hangi duanın okunması gerektiğini bildirirdi.

Sıkıntı gelmeden önce yapılan kalbî, fikrî, fiili ve kavlî (sözlü) dua kişiyi bilinçlendirerek sıkıntıya sebep olacak olaylardan uzak tutar. Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) de işaret buyurduğu gibi gelecekse bile onu geri çevirir.

Sıkıntı geldikten sonra yapılan dua ise Allah'a dayanan ondan yardım ve sabır isteyen kula dayanma gücü ve moral verir. Sıkıntıyı en hafif şekilde ve en kısa zamanda atlatmasına vesile olur. Aczini görür, hâlini Sultanlar Sultanı'na arz ederek rahatlar. Allah'a güvenip dayandığı için sıkıntıyı çekse de kendisini salıverip daha büyük sıkıntılara sebep olmaz. Aksine var gücüyle onunla baş etmeye çalışır. Sıkıntıyı manevî kazanımlara çevirmenin hazzını yaşar.

Duanın bu yönüne işaret eden Fethullah Gülen Hocaefendi şu tespiti yapar:

"*Dua; ruhun gıdasıdır. Bu gıda ara verilmeden ruha devamlı verilmelidir. Dua, insan iradesini kanatlandıran bir büyüdür. Duaya devam edenden başkası onun bu güçlü sırrını anlayamaz. Dua sebepleri aşarak hem Allah'ın kudretine dayanmayı, hem insanın zayıflığını ilândır.*"[408]

Örnek olması için sıkıntı ve imtihan vesilelerinden birkaçından ve onların dua ile irtibatlarından kısaca bahsedelim.

Fakirlik

Fakirlik küfre yakın kılındı, buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onun büyük bir imtihan olduğunu işaret buyurur. Çalışma

[407] Tirmizî, *Daavât*, 101; *Müsned*, 5/224; Taberânî, *Dua*, 32.
[408] M. Fethullah Gülen, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar*, 247-248.

ve sorumlulukları yerine getirmeyi emreden Efendimiz, bu konuda fiilî duanın yanı sıra sözlü duayı da tavsiye eder.

"Kim Allah'ın kendisini nimetle kuşatmasını isterse Allah'a çokça hamd etsin! Üzüntü ve rahatsızlığı artan kişi Allah'tan bağışlanma dilesin. Rızkı geciken kişi çokça "*Lâ havle velâ kuvvete illâ billah*" desin!"[409]

Geçim sıkıntısına düşen mü'min sorumluluklarını yerine getirmeye daha fazla dikkat eder. Bununla birlikte Efendimiz'in şu tavsiyesine uyar.

"Sizden biri zorluk ve geçim sıkıntısı çekerse evinden çıktığı zaman şöyle dua etsin.

بِسْمِ اللهِ عَلٰى نَفْسِي ومَالِي وَدِينِي، اَللّٰهُمَّ رَضِّنِي بِقَضائِك، وَبَارِكْ لِي فِيمَا قُدِّرَ لِي حَتّٰي لَا أُحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ وَلَا تَأْخِيرَ ما عَجَّلْتَ "*Nefsim, malım ve dinim konusunda Allah'ın ismi ile dua ediyorum. Allah'ım! Beni kaderine razı et! Bana takdir olunanı mübarek kıl ki, geri bıraktığın hususunda acele etmeyeyim, acele verdiğinde de geri bırakmanı istemeyeyim.*"[410]

Ebû Havale (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir seferde açlıktan bunalmıştık, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bizi Medine dışına, bir şey bulmak için gönderdi. Bir grup arkadaş ile birlikte yaya olarak, yiyecek bulmak için etrafı dolaştık ama hiç bir şey bulamadan geri döndük. Yorgunluk ve açlık yüzümüzden belli oluyordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bizi bu hâlde görünce:

– Allah'ım! Onları kendilerine bırakma, geçimlerini teminde aciz kalırlar. İnsanlara bırakma, onlara tahakküm ederler. Onları rızıklandır, diye bize dua etti."[411]

---

409 Taberânî, *Dua*, 1793.

410 Nevevî, *Ezkâr*, 335.

411 İbn Hacer, *İsâbe*, 4641.

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

“Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte yürürken Medineli Müslümanlardan biriyle karşılaştık. Elbiseleri oldukça eskiydi. Ayrıca hasta ve perişan bir hâldeydi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onu görünce son derece üzüldü.

– Ey falan! Bu ne hâl, ne oldu, diye sordu. Sahabe:

– Fakirlik ve hastalıktan bu hâldeyim, dedi. Efendimiz:

– Sana okuduğun zaman hastalık ve fakirlikten kurtaracak bir dua öğreteyim mi? buyurdu. Sahabe:

– Bu hâlime razıyım, ikisinden de şikayetçi değilim. Ben seninle birlikte Bedir ve Uhud savaşına katıldım, dedi. Hemen ileri atıldım:

– Yâ Resûlallah! Bana öğret, dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا﴾

“*Ölmeyen hay olana tevekkül ettim. ‘Her türlü hamd O Allah’a mahsustur ki, asla evlad edinmemiştir. ‘Hakimiyetinde hiç bir ortağı yoktur. Acze düşüp de bir desteğe muhtaç olmamıştır.’ de ve tekbir getirerek O’nun büyüklüğünü ilan et!’* (İsrâ, 17/111) diye dua et buyurdu.

Günler sonra Allah Resûlü ile yeniden karşılaştık. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey Ebû Hüreyre! Seni çok iyi gördüm, buyurdu. Ben:

– Yâ Resûlallah! O günden beri bana öğrettiğin duayı okumaya devam ediyorum, dedim.[412]

---

412 Taberânî, *Dua*, 1045; Ebû Ya’la, *Müsned*, 6671.

Yalnızlık

Yalnızlık, günümüzün en yaygın sıkıntılarından biridir. Az da olsa bazı sahabiler de hayatlarının bir döneminde yalnızlık çekmiştir. Onlardan biri de Mekke'de uzun yıllar hapis kalan Velid b. Velid'di. Bir ara içini yalnızlık duygusu sarmıştı. Hemen Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gitti:

– Yâ Resûlallah! Kendimi çok yalnız hissediyorum, diye hâlini arz etti. Efendimiz:

– Yatağına yattığında:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ "*Bismillah. Gazabından, kullarının şerrinden ve vesveseleri ile bana sokulan şeytanların şerrinden Allah'ın tastamam kelimelerine sığınırım.*" duasını oku. Bu duayı yaparsan o duygu sana zarar veremez, buyurdu.[413]

Borç

Borç, insan hayatında önemli sıkıntılardan biridir. Çoğu zaman insanın şahsiyetini yıpratır, onu yanlışa sürükler. Borçlu yalnızca kendisini değil ailesini ve çevresindeki birçok insanı sıkıntıya düşürür. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) en fazla ödeyemeyeceği borçtan, kaçınamayacağı günahtan Allah'a sığınır; "Borçlu olan kişi konuştuğunda yalan söyler, söz verince sözünde duramaz." buyururdu.[414]

Borçlu kişi için alacaklı anlayış göstermediğinde sıkıntı daha da artar.

---

413 Nevevî, *Ezkâr*, 339.
414 Nesâî, *İstiâze*, 9.

İbn Muhazzem anlatıyor:

“Bir seferinde Ebû Hüreyre’nin yanında bulunuyordum. Bir borçlu ile bir alacaklı geldi. Alacaklı yanındakini şikâyet ederek:

– Benim bu adamdan alacağım var, dedi. Ebû Hüreyre diğerine:

– Ne diyorsun, diye sordu. Borçlu:

– Doğru söylüyor, dedi. Ebû Hüreyre:

– Borcunu öde, dedi. Borçlu:

– Yanımda ödeyecek param yok. Sıkışık durumdayım. dedi. Ebû Hüreyre diğerine dönerek:

– Bu duruma sen ne diyorsun, diye sordu. Alacaklı:

– Hapsedilmesini istiyorum, dedi. Ebû Hüreyre:

– Onun bildiğin malı var mı? Alıp sana verelim, dedi. Alacaklı:

– Hayır dedi. Ebû Hüreyre:

– Bildiğin taşınmaz malı var mı? Satıp borcunu tahsil edelim, dedi. Alacaklı:

– Hayır, dedi. Ebû Hüreyre:

– Bu durumda ne yapmamızı istersin, diye sordu. Adam:

– Onu hapsetmeni istiyorum, dedi. Ebû Hüreyre:

– Senin için onu hapsetmeyeceğim. Onu serbest bırakacağım ki hem senin, hem kendi hem de ailesinin geçimini sağlamak için çalışıp kazansın, dedi.”[415]

Fiilî dua ile borcunu ödemek için elinden geleni yapan mü’min, aynı anda ellerini semâya kaldırıp gözyaşları içinde Rabbine iltica eder.

Mü’minlerin annesi Hz. Âişe (radıyallahu anhâ) *anlatıyor:*

“Bir gün babam Hz. Ebû Bekir yanıma geldi. Bana:

415 İbn Hayyan, *Ahbâru’l-Kudât*, 79.

– Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. İsa'nın havarilerine öğrettiği bir dua duydun mu? Sahabilere böyle bir dua öğretti mi, diye sordu. Ben:

– Evet Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) : "Sizden birinin dağ kadar altın borcu da olsa:

اَللّٰهُمَّ فَارِجُ الْهَمِّ ، كَاشِفُ الْغَمِّ ، مُجِيبُ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ ، رَحْمَانُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمُهُمَا ، أَنْتَ تَرْحَمُنِي ، فَارْحَمْنِي بِرَحْمَةٍ تُغْنِينِي بِهَا عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِوَاكَ "*Ey üzüntüleri gideren, kederleri kaldıran, sıkıntıya düşenlerin duasını kabul eden, dünya ve ahirette rahman ve rahim olan Allah'ım! Sen benim rahmanımsın, bana başkasının acımasına muhtaç olmayacağım bir rahmet ile rahmet et.*" diye dua ederse Allah ona borcunu ödemesini nasip eder, buyurdu.

Hz. Ebû Bekir der ki:

– Bir ara bir miktar borçlandım. Oldum olası borçtan hoşlanmazdım. Bu duayı okumaya başlayınca kısa sürede büyük fayda gördüm. Borcumdan tamamen kurtuldum.

Hz. Âişe ise:

"Esma'ya bir dinar üç dirhem borcum vardı. Onu gördüğümde yüzüne bakınca utanıyordum. Babama söylediğim dua aklıma geldi. Onu okumaya başladıktan kısa bir süre sonra sadaka ve miras olmayan bir para elime geçti. Onunla borcumu ödemekle kalmadım, artan paradan yeğenime (kardeşim Abdurrahma'nın kızına) güzel bir elbise aldım. Geriye hâlâ ciddi miktarda para kalmıştı."[416]

Ebû Vâil anlatıyor:

"Bir köle, kölelikten kurtulmak için sahibi ile anlaştı. Bir türlü borcunu ödeyememişti. Hz. Ali'nin yanına giderek durumunu arz etti.

---

416 Taberânî, *Dua*, 1041; Heysemî, *Mecma'uz-Zevâid*, 10/186; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 6/171.

– Ey mü'minlerin emîri! Kölelikten kurtulmak için sahibimle anlaştım ama ödeyemedim. Bana yardım et! Hz. Ali:

– İstersen sana Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bana öğrettiği bir dua öğreteyim. Dağ kadar borcun olsa Allah sana onu ödettirir. Borcunu ödemek istiyorsan şu duayı oku:

اَللّٰهُمَّ أَكْفِنِي بِحَلاَلِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ أَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ *Allah'ım! Helâli nasip ederek beni muhtaç etme! Fazlınla beni Sen'den başkasına muhtaç etme!*"[417]

Yangın

Yangın gibi tehlikelerden korunma konusunda ashabını uyaran Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), onlara yatarken evde yanan tüm ateşlerin söndürülmesini, kapıların vs. kontrol edilmesini sıkı sıkıya tembih ederdi. Ayrıca sözlü duada bulunmak gerektiği ile ilgili de "Bir yerde yangın vuku' bulduğunu gördüğünüz zaman 'Allahü Ekber!' diyerek tekrar tekrar tekbir alınız. Zîra tekbir yangını söndürür." buyurarak,[418] yangın görüldüğünde çokça tekbir getirilmesini tavsiye ederlerdi.

İbn Habîb anlatıyor:

"Ebû'd-Derda ile oturduğumuz bir sırada yanımıza bir adam geldi. Heyecanlı bir şekilde:

– Ey Ebû'd-Derda evin yanıyor, diye bağırdı. Kendinden son derece emin olan sahabe gayet sakin bir şekilde:

– Benim evim yanmaz, dedi. Adam şaşırdı. Hayret dolu bakışlarla yanımızdan ayrıldı. Biz de onun kadar şaşırmıştık. Aradan fazla bir zaman geçmeden bir başkası geldi.

---

417 Tirmizî, *Dua*, 110; Taberânî, *Dua*, 1042; Nevevî, *Ezkâr*, 338.

418 Buhârî, *Mezâlim*, 3; Müslim, *Birr*, 58; Ebû Dâvûd, *Edeb*, 28; Tirmizî, *Birr*,19; İbn Mâce, *Mukaddime*, 17; *Müsned*, 3/91.

– Evin yanıyor ey Ebû'd-Derda, diye bağırdı. Ebû'd-Derda hâlâ sakindi. Şaşkın bakışlarımız arasında yine:

– Benim evim yanmaz, diye cevap verdi. Derken üçüncü şahıs geldi.

– Ey Ebû'd-Derda! Yangını sonuna kadar izledim. Senin evine gelince söndü, dedi. Ebû'd-Derda:

– Allah'ın benim evimi yakmayacağını biliyordum, dedi. Oradakilerden biri:

– Şimdiye kadar 'Benim evim yanmaz!' sözünden daha garip bir söz duymadık. Bu şekilde konuşmanın sebebi nedir? Nasıl bu kadar emin olabiliyorsun, diye sordu. Sahabe:

– Çünkü Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle dediğini duydum:

– Sizden biri şu duayı sabah okursa akşama kadar, akşam okursa sabaha kadar bir musibete uğramaz:

اَللّٰهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ. عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ، مَا شَاءَ اللهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ ، أَعْلَمُ أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللهَ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا . اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ كُلِّ دَابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ *"Allah'ım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka ilâh yoktur. Sana güvenip dayandım. Sen Arşın kerim olan Rabbisin. Senin dilediğin olur, dilemediğin olmaz. Tüm güç ve kuvvet Allah'a aittir. Biliyorum ki Allah her şeye kadirdir, ilmi ile her şeyi kuşatmıştır.*

Allah'ım! Nefsimin şerrinden sana sığınıyorum. Perçeminden tuttuğun tüm canlıların şerrinden sana sığınıyorum. Şüphesiz Rabbim doğru yola iletir."[419]

[419] Taberânî, *Dua*, 343; Nevevî, *Ezkâr*, 221; Beyhakî, *Delâilu'n-Nübüvve*, 7/122.

Korku

İnsan istese de istemese de çevresinde onu endişelendiren sürekli bir şeyler bulunur. Bunlarla baş edebilmek için en güzel silahlardan birinin dua olduğunu unutmayan mü'min, korkularını yenmek için duayı asla ihmal etmez.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir topluluktan endişelendiğinde: اَللّٰهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ وَ نَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ .. *Allah'ım! Onların karşısında durmanı diler, şerlerinden de Sana sığınırız.*" diye dua ederdi.[420]

Enes b. Mâlik (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte bir savaştaydık. Düşmanla karşı karşıya geldiğimizde:

يَامَالِكَ يَوْمِ الدِّينِ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ diye dua buyurdu. O an sahabiler düşmana hücum ediyor, melekler önlerinde ve arkalarında onlarla birlikte savaşıyorlardı.[421]

Eslem anlatıyor:

Bir gün Bilâl-i Habeşî bana:

– Ey Eslem! Hz. Ömer'i nasıl buluyorsun, diye sordu. Ben:

– Çok iyi ancak kızdığı zaman kıyameti koparıyor, dedim.

– Kızdığı zaman onun yanında olursan, kızgınlığı geçinceye kadar Kur'ân-ı Kerim okumaya devam et, dedi.[422]

Bela ve Sıkıntı

Mü'min başının belaya girmemesi, sıkıntıya maruz kalmaması için elinden geldiğince Allah ve Resûlü'nün tavsiyelerine uyarak

---

420 Ebû Dâvûd, *Vitir*, 30; Nevevî, *Ezkâr*, 328.

421 Nevevî, *Ezkâr*, 330.

422 Yusuf Kândehlevî, *Hadislerle Müslümanlık*, 3/1146.

tedbirili olmalıdır. Buna rağmen bir sıkıntı ile karşılaştığında Hz. Ali'ye tavsiye buyrulan emri yerine getirerek dua etmelidir.

Hz. Ali (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bana:

– Ey Ali! Sana güç durumda kaldığı veya başın belaya girdiğinde yapacağın bir dua öğreteyim mi? buyurdu. Ben:

– Canım uğruna feda olsun evet öğret, dedim.

– Güç durumda kaldığında بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ diye dua et! Bu şekilde yaparsan Allah belaları üzerinden kaldırır." buyurdu.[423]

Hz. Hüseyin (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Babam bir konuda sıkışıp bunaldığı veya kendini çaresiz hissettiği zaman hemen abdest alır, iki rekât namaz kılar, namazdan sonra ellerini açarak şu duayı okurdu:

'Ey Allah'ım! Tüm sıkıntılarımda güveneceğim yegâne merci yalnızca sensin. Zor anlarımda ümidimsin. Başıma gelen tüm sıkıntılarda yardıma koşan sensin. Kalbi mahzun eden, kişiyi aciz bırakan, dostların yüz çevirmesine düşmanların ağzına geleni söylemesine sebep olan nice sıkıntılar vardır. Onları başımıza gelmesine izin veren sensin!

Başıma gelen musibetleri sana şikâyet ediyor, onları yok edip kaldırmanı, onlara karşı bana yardım etmeni istiyorum. Sen bütün ihtiyaç sahiplerinin velisi, bütün nimetlerin sahibisin. Çocuğu babasının silahı ile koruyan sensin. Beni de onun gibi koru! Beni zalimlerin imtihan sebebi kılma!

Allah'ım! Senden kitabında isimlendirdiğin, elçilerine öğrettiğin veya gaib ilmi olarak kendinde gizlediğin tüm isimlerin

---

423 Nevevî, *Ezkâr*, 327.

hürmetine istiyorum. Senden kendisi vesile kılınarak istenince mutlaka icabet ettiğin ismi azam hürmetine istiyorum.

Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) *ve O'nun ailesine salât ederek istiyorum. Duamı kabul et, (şu husustaki) ihtiyacımı gider.*"[424]

Sa'd b. Ebû Vakkas (radıyallahu anh) *anlatıyor:*

"Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bize şöyle buyurdu:

– Şimdi size bir söz öğreteceğim. Sıkıntıda olan biri onu söyleyerek dua ederse, ondan mutlaka kurtulur. Bahsettiğim söz kardeşim Yunus'un (aleyhisselâm) balığın karnında karanlıklar içinde yaptığı duadır.

لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ *'Ya Rabbî! Sen'sin İlâh, Sen'den başka yoktur ilâh! Sübhansın, bütün noksanlardan münezzehsin, Yücesin! Doğrusu kendime zulmettim, yazık ettim. Affını bekliyorum Rabbim!"* (Enbiyâ, 21/87)

Hangi Müslüman bu dua ile Allah'a yalvarırsa mutlaka kabul edilir."[425]

"Kim sıkıntılı anında Âyete'l-Kürsî ve Bakara sûresinin son iki âyetini okursa, Allah onun imdadına yetişir." buyrulur.[426]

Abdullah b. Abbas (radıyallahu anhumâ) *anlatıyor:*

"Allah Resûlü (aleyhimü's-selâm) bize şu duayı Kur'ân'dan bir sûre öğretir gibi öğretti.

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ . وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ . وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ . وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ *'Allah'ım! Cehennem ve kabir azabından, Deccal'ın, hayat ve ölümün fitnesinden sana sığınırım.*"[427]

---

[424] Taberânî, *Dua*, 1039.

[425] Nevevî, *Ezkâr*, 323.

[426] Nevevî, *Ezkâr*, 322.

[427] İbn Mâce, *Dua*, 4.

Afet

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) her türlü afetten Allah'a sığınırdı.

"*Yüksekten aşağı düşmekten, ev, iş yeri v.b yıkılmasından, boğulmaktan, yangından, ölüm anında şeytan çarpmasından, senin yolunda çıktığım savaştan kaçıp ölmekten, ısırılarak ölmekten sana sığınırım!*"[428]

"*Allah'ım! Nerden geldiğini bilmediğim bir bela yüzünden zarara uğramaktan senin azametine sığınıyorum.*" diye dua ederdi.[429]

Nazar, Göz Değmesi

İnsanı başkalarının kurdu hâline getiren duyguların başında kıskançlık gelir. Kişiyi kötülüğe sevkeden bu duygunun en belirgin zararlarından biri göz değmesidir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Göz değmesi (nazar) haktır."[430] buyurarak bunun hakikat olduğunu bildirmiştir. Etkisini anlatmak için de:

"Bir şey kaderi geçseydi ancak göz değmesi geçerdi. Bu durumda iken (gözü değen kişinin abdest aldığı su ile) gusledebilirseniz gusledin!" buyurmuştur.[431]

Ebû Ümâme anlatıyor:

"Bir seferde babam Sehl b. Hanif, bir harebede gusul abdesti almak için cübbesini çıkarmış. O sırada Âmir b. Rebîa onu görünce nazarı değmiş ve o an babamı şiddetli bir sancı tutmuş.

---

428 Nesâî, *İstiâze*, 61; Taberânî, *Dua*, 1362.
429 Nesâî, *İstiâze*, 60.
430 Buhârî, *Tıb* 36; Müslim, *Selam*, 41; Nevevî, *Ezkâr*, 833.
431 Müslim, *Selam*, 42; Nevevî, *Ezkâr*, 835.

Sancısı artınca durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) haber vermiş. Yanındaki sahabiler de:

– Sancıdan başını kaldıramıyor, demişler. Peygamberimiz:

– Göz değmesi konusunda şüphelendiğiniz biri var mı, diye sormuş. Sahabiler:

– Âmir b. Rabîa, demişler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onu çağırmış sert bir şekilde:

– Sizden birine ne oluyor da kardeşinizi öldürüyor? Tebrik etseydin ya! (Maşaallah deseydin ya!) Gidip onun için yıkan, buyurmuş. Âmir bir su kabı almış, elini yüzünü onun içinde yıkamış. Babam o suyu üzerine dökünce hemen o an iyileşmiş.[432]

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün evde bir cariye gördü. Cariyenin gözünde siyah bir nokta (kızartı) vardı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yanındakilere döndü:

– Ona okuyun onda göz var, buyurdu.[433]

Nazar değmesini ölümden sonra en büyük afet olarak gören Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına sık sık:

– Birinin ailesi, malı ya da çocuklarında bir nimet gördüğünüzde مَا شَاءَ اللّٰهُ, لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ deyin tavsiyesinde bulunurdu.[434]

Nazar için okunan dualardan biri de Kelâm sûresinin 51 ve 52. âyetleridir:

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ "*O kâfirler Zikri (Kur'ân'ı) işittikleri zaman, hırslarından neredeyse seni bakışlarıyla kaydıracak, âdeta gözleriyle yiyecekler! Hâlâ da: "O, delinin teki!" derler. Delilik nerede, o nerede? Kur'ân'ın hiç delilikle ilgisi mi olur? Kur'ân olsa olsa, sadece bütün insanlara bir derstir.*"

---

432 Kal'acî, *Mevsuâtü Abdullah b. Abbas*, 555.

433 Buhârî, *Tıb* 35; Müslim, *Selam*, 59; Nevevî, *Ezkâr*, 834.

434 Nevevî, *Ezkâr*, 336.

Sihir

Sihir, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabının Allah'a sığındığı sıkıntılardandır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir seferinde Yahudilerin yaptığı sihirden dolayı büyük sıkıntı çekti. Yahudi ajanları Peygamber Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabına daha büyük kötülükler yapabilmek için en mahrem yerlere kadar sızmaya, önemli sırlara vakıf olmaya çalışıyorlardı. Onlardan biri ahlâkı, terbiyesi ve hizmeti ile Peygamber Efendimiz'in takdirini kazanıp özel hizmetini yapacak kadar kendisine yaklaştı. Bu kişi Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) hizmet eden Yahudi bir gençti. Efendimiz onun hizmetinden oldukça memnundu. Yahudiler onu zamanı gelince kirli emellerinde kullanmak için oraya yerleştirmişlerdi. Efendimiz'i bir şekilde öldürüp ortadan kaldırmak isteyen Yahudiler akıllarına gelen her yolu deniyorlardı. Bunun için bir gün sihir konusunda oldukça meşhur olan Lebid b. Asam'ın yanına gittiler.

– Ey Lebid b. Asam! Bizden pek çok kişi Muhammed'e sihir yaptı. Ancak yapılan sihirlerin hiçbiri tesir etmedi. Onun neler yaptığını, dinimize nasıl muhalif olduğunu sen de görüyorsun. Bizleri öldürdü, yurdumuzdan sürüp çıkardı. Bizim için ona bir sihir yapar mısın, dediler.

Lebid yapılan teklifi kabul etti. Onlardan Efendimiz'in tarağını ve saçının birkaç telini kendisine getirmelerini istedi. Yahudi liderler Efendimiz'in hizmetine bakan genç vasıtası ile Efendimiz'in tarak ve saçının birkaç telini ele geçirdiler. Dili tutulası, elleri kırılası Lebid vakit geçirmeden işe koyuldu.

Sihir yapılınca Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) ateşler bastı, günlerce acılar içinde kıvrandı. Her geçen gün daha da fazlalaşan hastalığının ne olduğu bir türlü anlaşılamıyordu. Bir gece uyurken

rüyada yanına iki melek geldi. Biri baş tarafına diğeri ayak tarafına oturdu. Baş tarafta oturan diğerine:

– Hastalığı ne, diye sordu. Ayak tarafındaki melek:

– Sihir yapılmış, dedi. Baş tarafta duran:

– Kim yapmış, diye sorunca diğeri:

– Lebid b. Asam.

– Sihri ne ile yapmış?

– Tarak ve hurma ağacından yapılı bir kapla. Onu Zî Servan kuyusunun içine bir kayanın altına koymuşlar.

– Bundan kurtulmanın çaresi ne?

– Sihrin çıkarılıp düğümlerin çözülmesidir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) uyanınca yanında bulunan hanımına:

– Biliyor musun ey Âişe! Allah niçin hastalandığımı bana haber verdi, buyurarak rüyasını anlattı. Sabah olunca ashabı ile birlikte doğruca rüyasında ismi geçen kuyuya gitti. Sahabiler kuyunun suyunun kına renginde olduğunu görünce oldukça şaşırdılar. Hz. Ali ve Ammar kuyuya inerek kayanın altına konulan sihri aldılar. Kap açılınca içinden Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) tarağı ve saçları çıktı. Ayrıca bir de mumdan Efendimiz'in temsili yapılıp kuyuya koyulmuştu. Bunların dışında içinde on bir düğüm atılan bir bez ve iğne vardı. O sırada Cebrâil (aleyhisselâm) Muavizeteyn sûrelerini indirdi. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey Muhammed! "Kul eûzu birabbilfelak" de bir düğümü aç! "Min şerri mâ halak" de bir düğümü aç! Sûreyi düğüm açа aça sonuna kadar oku! Sonra "Kul eûzu birabbinnâs" de bir düğümü aç! Bu sûreyi de bu şekilde sonuna kadar oku ve düğümleri aç, dedi.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) her düğümü açışta önce acı sonra rahatlama hissetti. Tüm düğümler açıldığında üzerinden büyük bir yük kalkmış gibiydi. Sihir bulunduktan sonra eve dönüldü. Efendimiz Lebid'in yakalanıp getirilmesini emretti. Lebid sorguya çekilince suçunu itiraf etti. Paraya olan hırsı nedeni ile böyle bir şey yaptığını söyledi. Sahabiler:

– Yâ Resûlallah! İzin ver Yahudi'yi öldürelim, dediler.

– Allah bana şifa verdi. Allah'ın ona vereceği azap onun bana çektirdiği sıkıntıdan çok daha büyük olacak, buyurdu. Lebid'i de Yahudi genci de cezalandırmayıp serbest bıraktı.[435]

Allah (celle celâluhû) bu hususta mü'minleri uyararak şöyle buyurur:

"*Eğer şeytandan gelecek kötü bir düşünce seni dürtecek olursa, hemen Allah'a sığın. Çünkü o işiten ve bilendir.*" (Fussilet, 41/36.)

Cin Çarpması

İnsanların çektiği sıkıntılardan biri de cin çarpmasıdır. Bir gün bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) gelerek:

– Kardeşim çok rahatsız, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Kardeşinin neyi var, diye sordu. Adam:

– Cin çarpmış. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Onu bana getir, buyurdu.

Adam hemen oradan ayrıldı. Bir süre sonra kardeşi ile birlikte geri döndü. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona Fatiha sûresini, Bakara sûresinin başından dört âyet, ortasından

[435] Buhârî, *Bedü'l-Halk*, 11, Tıp, 47; Müslim, *Selam*, 17; *Müsned*, 6/57; Halebî, *İnsânü'l-Uyûn*, 2/146.

163-264. âyetlerini, Âyete'l-Kürsî'yi, Bakara sûresinin son üç âyetini, Âl-i İmrân sûresinin ilk âyeti ile 18. âyetini, A`râf sûresinin 54. âyetini, Mü'minûn sûresinin 116. âyetini, Cin sûresinin 3. âyetini, Sâffât sûresinin ilk on âyetini, Haşr sûresinin son üç âyetini, İhlâs ve Muâvizeteyn (Felak ve Nass) sûrelerini okudu.[436]

[436] Nevevî, *Ezkâr*, 345.

ÖNEMLİ KARAR VE İŞLERDE DUA

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) önemli bir iş olduğu zamanlarda başını gökyüzüne doğru kaldırır, "*Subhânallahi'l-azîm.*" der dua ederdi. İşin seyri onu sıkıp üzdüğünde duada ısrar eder:

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ وَ لَا تَكِلْنِي إِلٰي نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ "*Ey hay ve her şeyi idaresinde bulunduran Allah'ım! Rahmetinle senden yardım istiyorum. Her hâlimi ıslah et. Göz açıp yumacak kadar dahi olsa beni bana bırakma!*" diye yalvarırdı.[437]

Enes b. Mâlik işler yolunda gitmediği veya zorlukla karşılaşıldığı zamanlarda Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) şu duayı tavsiye ettiğini söyler:

اَللّٰهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا أَنْتَ تَجْعَلُ الْهَزْنَ إِذَاشِأْتَ سَهْلًا *Ey Allah'ım! Senin kolaylaştırdığının dışında kolaylık yoktur. Sen istersen zorlukları kolaylaştırabilirsin. (Şu işimi kolaylaştır.)*"[438]

---

437 Tirmizî, *Dua*, 39, 91; Nevevî, *Ezkâr*, 317.
438 Nevevî, *Ezkâr*, 334.

Hak ve Hukukunu Korumak İçin Dua

Mü'min için hem kendi hem de başkalarının hukuku önemlidir. Bunu sağlamak için elinden geleni yaptıktan sonra dua etmeyi ihmal etmez.

Osman b. Hanif anlatıyor:

"Hz. Osman'ın halifeliği döneminde sıkıntı çeken bir adam ihtiyacı için birkaç kez halifenin huzuruna çıkıp yardım için ricada bulunmuş. Hz. Osman nedense adam ile ilgilenmediği gibi ihtiyacını halletmek için de bir şey yapmamış.

Bir gün yolda o adamla karşılaşınca durumu bana anlatıp dert yandı. Ona:

– Güzel bir abdest al, Mescid-i Nebevî'ye git! Orada iki rekât namaz kıl sonra şu duayı oku:

'Allah'ım! Rahmet peygamberi olan Peygamberimizin hürmetine sana yönelip senden istiyorum. Yâ Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) *ihtiyacımı yerine getirmesi için senin hürmetine Rabbine yöneliyorum!'*

Duayı bitirdikten sonra ihtiyacını söyle! Böyle yaparsan seninle ilgilenir, dedim. Adam yanımdan ayrıldıktan sonra dediklerimi yaparak yeniden Hz. Osman'ın yanına gitmiş. İçeri girmek için kapıya varınca, kapıcı elinden tutarak doğruca Hz. Osman'ın yanına götürmüş. Keçenin üzerine oturmasını söyleyip oradan ayrılmış. Kapıcı ayrıldıktan sonra Hz. Osman:

– Bir ihtiyacın mı vardı, diye sormuş. Adam ihtiyacını söyleyince hemen yerine getirmiş. Sonra:

– Şimdiye kadar böyle bir ihtiyacın olduğunu anlamamıştım. Başka ihtiyacın varsa çekinmeden söyle, demiş.

Halife'nin huzurundan ayrıldıktan bir süre sonra benimle karşılaştı. Bana sürekli dua ediyordu.

– Allah seni hayırla mükafatlandırsın. Daha önce ihtiyacım ile ilgilenmezken senin duanı okuduktan sonra işlerim yoluna girdi, dedi. Ben:

– O benim duam değildi. Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte otururken gözleri görmeyen bir adam yanımıza geldi. Gözlerini kaybettiği için Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) dert yandı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sabredemez misin, diye sordu. Adam:

– Yâ Resûlallah! Hiç bir dayanağım yok, bu hâl beni çok zorluyor, dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Güzel bir abdest alarak Mescid-i Nebevî'ye git! Orada iki rekât namaz kıl sonra şu duayı oku, buyurarak sana öğrettiğim duayı öğretti. Vallahi adamın bizden ayrıldıktan bir süre sonra gözleri açıldı. Hiç kör olmamış gibi yanımıza geldi, dedim."[439]

[439] Taberânî, *Dua*, 1050.

İSTİFADE EDİLEN ESERLER

Kur'ân-ı Kerîm

Âlûsî, Mahmud Şükrü (1270/1854), *Ruhu'l-Meâni*, I-XVI, Beyrut, 1997.

'Aclûnî, İsmail b. Muhammed (1162/1749), *Keşfü'l-Hafâ*, I-II, Beyrut, 1351.

Ahmed b. Hanbel (241/855), *Müsned,* I-VI, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

Ahmed Halîl Cum'a, *Fursân min Asri'n-Nebevî*, Beyrut, 2005.

el-'Aynî Bedruddin Ebi Muhammed Mahmud b. Ahmed (250/855), *Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahihi'l-Buhârî*, I-XVI, Beyrut, 1998.

Bediüzzaman Said Nursî, *Risale-i Nur Külliyatı,* I-II, Nesil Yayınları, İstanbul, 2004.

el-Belâzurî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahya b. Cabir (279/893), *Ensâbu'l Eşrâf*, I-XXV, Dımışk, 1997.

el-Beyhakî, Ahmed b. Hüseyn (458/1065), *Delâilu'n-Nübüvve*, I-VII, Beyrut, 1985.

——, *Sünen*, I-X, Beyrut.

Buhârî, Ebû Abdillah Muhammed b. İsmail (256/870), *el-Câmiu's-Sahih*, I-VIII, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

——, *Edebü'l-Müfred*, Kahire, 2005.

Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahman (255/871), *es-Sünen*, I-II, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

Diyar-ı Bekrî, *Hamîs*, I-II, Beyrut.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (275/891), *es-Sünen*, I-V, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

Ebû Nu'aym el-İsbahânî, *Hilyetü'l-Evliyâ*, I-X, Beyrut.

——, *Delâilu'n-Nübüvve*, Haydarabad, 1950.

Ebû Ya'la, *Müsned,* I-VII, Beyrut, 1998.

el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed (451-505), *İhyâ-u Ulûmi'd-Dîn*, I-V, Beyrut, 1996.

Halebî, Nurettin Ali b. İbrahim, *İnsânu'l-Uyun,* I-III, Lübnan, 2006.

Hâlid Abdurrahman Akk, *Uzama Havle'r-Resûl*, I-III, Beyrut, 1991.

Hâkim en-Nisabûrî (405), *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, I-IV, Riyad.

Heysemî, Ali b. Ebibekr (807/1404), *Mecma'u'z-Zevâîd ve Menba'u'l-Fevâid*, I-X, Beyrut, 1967.

el-Hindî, Aliyyü'l-Müttekî, *Kenzü'l-Ummâl fî Süneni'l-Akvâl ve'l-Efâl*, I-II, Beyrut, 2005.

İbn Abdilberr, İbn Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed (463/1071), *el-İstîab fî Mağrifeti'l-Ashâb*, I-IV, Kahire.

İbn Abdi rabih, Ebû Ömer b. Ahmed b. Muhammed (328/940), *Kitâbü Ikdu'l-Ferid*, I-III, Kahire, 1293.

İbn Ebî Şeybe, Abdullah b. Muhammed, *el-Musannef*, XVI, Riyad, 2004.

İbn Hacer, Şihabuddin Ahmed b. Ali el-Âskalânî (852/1448), *el-İsâbe fî Temyîzî's-Sahâbe*, I-IV, Beyrut, 2004.

——, *Fethu'l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, I-XII, Mısır, 1319-1329.

İbn Halikân, Ebû'l-Abbas Şemsuddin Ahmed, *Vefeyâtü'l-Ayân*, Dâru Sâdır, Beyrut.

İbn Hayyan, Vekî', Muhammed b. Haleh, *Ahbâru'l-Kudât*, Beyrut, 2001.

İbn Hişam, Ebû Ahmed Abdülmelik (218/833), *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I-IV, Mısır.

İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekir, *Medâricü's-Sâlikîn*, I-III, Kahire, 2005.

——, *Ravdatü'l-Muhibbîn ve Nezhetü'l- Müştâkîn*, Suriye, 2000.

——, *Vâbil'ü-Sayb*, Beyrut, 2004.

İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmail (774/1372), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-II, Lübnan, 2004.

——, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm*, I-VIII, İstanbul, Kahraman Yayınları, 1985.

——, *Sîretü'n-Nebevî*, I-II, Beyrut.

İbn Mâce, Ebû Abdillah Muhammed b. Yezid, es-*Sünen*, I-II, İstanbul, 1992,

Çağrı Yayınları.

İbn Manzûr, *Muhtasar Tarihi Dımışk li İbn Asâkir*, I-XXIX, Suriye, 1984.

İbn Sa'd, Muhammed (230/844), *et-Tabakâtü'l- Kübrâ*, I-VIII, Beyrut.

İbn Seyyidü'n-Nâs, Fethu'd-Din b. Seyyidinnas el-Yamurî el-Endülûsî (743/1342), *'Uyûnu'l-Eser*, I-II, Beyrut, 1993.

İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Abdurrahman b. Ali (597/1201), *Sıfatü's-Safve*, Beyrut, 2005.

İbnü'l-Esîr, İzzüddin Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed (630/1232), *Üsdü'l-Gâbe fi Ma'rifeti's-Sahâbe*, I-VII, Kahire, 1970

——, *el-Kâmil fi't-Târih*, Beytü'l-Efkâr, Beyrut.

Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, I-II, Kahire, 2004.

Kal'acî, Muhammed Revvâs, *Mevsû'atü Fıkhi Abdullah b. Abbas*, Beyrut, 1996.

el-Kandehlevî, M. Yusuf, *Hayâtü's-Sahâbe*, I-III, Dâru'l-Ma'refe, Beyrut.

Kara Hilal, Abdullah, *Gül'ün Goncası Hz. Fâtıma*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2007.

——, *Sahabilerin Şehadet Anları*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2007.

——, *Cennetle Müjdelenen Hanımlar,* Nesil Yayınları, İstanbul, 2007.

——, *Hanım Sahabiler Ansiklopedisi,* Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.

——, *Candan Öte Sevmek,* Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.

——, Sahabenin Ramazanı, Nesil Yayınları, İstanbul, 2008.

Kur'ân-Kerim Açıklamalı Meâli, TDV, Ankara, 1999.

Kuşeyrî, Ebû'l-Kâsım Abdülkerim, *er-Risâletü'l-Kuşeyrîye*, Beyrut, 2005.

M. Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur,* Nil Yayınları, İzmir, 2000.

——, *Ölçü veya Yoldaki Işıklar,* Nil Yayınları, İstanbul, 2007.

el-Makrîzî, Takiyyüddin Ahmed b. Ali (845/1444), *İmtâu'l-Esmâ'*, I-XV, Beyrut, 1999.

Mâlik b. Enes (179/795), *el-Muvatta,* I-II, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

el-Münâvî, Şeyh Muhammed Abdurraûf (1031/1621), *Feyzu'l-Kadîr Şerhu'l-Camiu's-Sağîr*, I-VI, Beyrut, 1988.

Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî en-Nisaburî (261/874), *el-Camiu's-Sahih,* I-III, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

Nebhânî, Yusuf b. İsmail, *Kerâmatü'l-Evliyâ*, I-II, Beyrut, 2003.

Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb (303/915), *Sünen*, I-VIII, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

Nevevî, Ebû Zekeriyya Yahya b. Şeref (676/1278), *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Müslim*, I-XVIII, Beyrut, 1998.

——, *el-Ezkâr*, Beyrut, 2004.

en-Nisâbûrî, Ebû Saîd Abdülmelik b. Muhammed b. İbrahim (406/1013), *Şerefü'l-Mustafâ*, I-VI, Mekketü'l-Mükerrame, 2003.

er-Razî, Fahrettin, *et-Tefsiru'l-Kebîr*, I-XXXII, Tahran.

Semhûdî, *Vefâü'l-Vefâ*, I-II, Mısır, 1326.

Suat Yıldırım, *Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meâli*, Define Yayınları, İstanbul-2010.

es-Suyûti, Celâleddin Abdurrahman b. Ebi Bekir (911/1505), *Dürrü'l-Mensur fi't-Tefsîri bi'l-Mesûr*, I-VIII, Beyrut, 2001.

——, *Târihi Hulefâ*, İstanbul, 1952.

es-Süheylî, Abdurrahman (581/1185), *Ravdü'l-Ünf fî Tefsîr's-Sîreti İbn Hişâm*, I-VI, Beyrut.

eş-Şâmî, Muhammed b. Yusuf es-Sâlihî (942/1536), *Sübülü'l-Hüdâ ve'r-Reşâd*, I-XIV, Beyrut, 1993.

Taberânî, Ebû'l-Kasım Süleyman b. Ahmed (360/972), *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, I-XXV.

——, *Dua*, Beyrut, 2001.

Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülk*, I, Beytü'l-Efkâr.

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa (297/909), *Sünen*, I-VI, İstanbul, 1992, Çağrı Yayınları.

Vâhidî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ahmed, *Esbabü'n-Nüzûl*, Kahire. 2003.

Vâkıdî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer (207/823), *Kitabü'l-Megâzî*, I-III, Beyrut, 1984.

ez-Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osman (748/1347), *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, I-III, Beyrut, 2004.

Zerkânî, Muhammed Abdu'l-Azîm (1222/1807), *Şerhu'l-Mevâhibü'n-Ledüniyye*, I-XII, Beyrut, 1996.